

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
Közgazdaságtudományi Kar

Takács András – Márkus Gábor

Beszámolókészítés és -elemzés

hatodik, átdolgozott kiadás

Pécs, 2020

Beszámolóképzítés és -elemzés

hatodik, átdolgozott kiadás

Szerzők:

Dr. Takács András

Dr. Márkus Gábor

Szakmai lektor:

Dr. Szücs Tamás

Szerkesztette:

Dr. Takács András

Dr. Márkus Gábor

Kiadja: Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

ISBN: 978-963-429-589-1

© Takács András, Márkus Gábor, PTE KTK 2020

Tartalomjegyzék

Előszó	7
1. fejezet A beszámoló-készítési kötelezettség, a beszámoló tartalma	10
1. 1. A beszámolási kötelezettség, a beszámoló fajtái	10
1. 2. A mérleg felépítése és tartalma	12
1. 3. A mérlegtételek értékelési szabályai	26
1. 4. Az eredménykimutatás felépítése és tartalma	34
1. 5. A kiegészítő melléklet tartalma	43
1. 6. Az üzleti jelentés tartalma	49
2. fejezet Devizás eszközökkel és kötelezettségekkel kapcsolatos elszámolások ...	51
2. 1. A devizás eszközök és kötelezettségek nyilvántartása, értékelése	51
2. 2. Devizás tételekkel kapcsolatos évközi események elszámolása	53
2. 2. 1. Devizában adott kölcsönök	53
2. 2. 2. Devizában lekötött bankbetétek	53
2. 2. 3. Devizás követelések rendezése	54
2. 2. 4. Devizás kötelezettségek rendezése	54
2. 2. 5. Pénzeszközök	55
2. 3. Devizás eszközök és kötelezettségek év végi összevont értékelése	55
Mintafeladatok	57
Gyakorló feladatok	65
3. fejezet Az év végi könyvviteli zárlat	69
3. 1. A zárlat fogalma, jellemzői	69
3. 2. Év végi rendező tételek (I. fázis)	69
3. 2. 1. Leltározással kapcsolatos tételek	69
3. 2. 2. Időbeli elhatárolások	71
3. 2. 3. Átsorolások	76
3. 2. 4. Követelések és kötelezettségek értékelésével kapcsolatos tételek	76
3. 2. 5. Saját termelésű készletek készletre vétele	77
3. 2. 6. Értékeléssel kapcsolatos tételek	77

3. 2. 7. Céltartalék-képzés	79
3. 2. 8. Devizás eszközök és kötelezettségek fordulónapi összevont értékelése	80
3. 3. A számlák technikai zárása (II. fázis)	80
3. 3. 1. A költség-számlák átvezetése	80
3. 3. 2. Eredményelszámolás	82
3. 3. 3. Eszköz és forrás számlák zárása	83
3. 4. Év eleji rendező tételek	83
3. 4. 1. A főkönyvi számlák megnyitása	83
3. 4. 2. Év eleji rendező tételek	84
3. 5. Osztalékfizetés	86
Mintafeladatok	88
Gyakorló feladatok	95
4. fejezet Az eredménykimutatás összeállítása	97
4. 1. Az eredménykimutatás fogalma, fajtái, az eredménykategóriák	97
4. 2. Az üzemi (üzleti eredmény) tartalma	97
4. 2. 1. Összköltséges üzemi (üzleti) eredmény	97
4. 2. 2. Forgalmi költséges üzemi (üzleti) eredmény	100
4. 3. Pénzügyi műveletek eredménye	101
4. 4. Adózás előtti eredmény	102
4. 5. Adófizetési kötelezettség, adózott eredmény	102
4. 6. Adóalap-korrekciós tételek	103
Mintafeladat	105
Gyakorló feladat	111
5. fejezet A mérleg összeállítása	115
5. 1. A mérleg fogalma, jellemzői	115
5. 2. A mérleg eszköz-oldalának tételei	115
5. 3. A mérleg forrás-oldalának tételei	121
5. 4. A mérleg „B” változata	125
Mintafeladatok	126
Gyakorló feladatok	148
6. fejezet A cash flow-kimutatás összeállítása	168

6. 1. A cash flow-kimutatásokról általában.....	168
6. 1. 1. Direkt CF kimutatás	168
6. 1. 2. Indirekt CF	168
6. 2. A Számviteli törvény által előírt CF kimutatás.....	169
6. 2. 1. Működési cash flow.....	170
6.2.6. Cash flow-kimutatás komplex, gyakorlati kérdései.....	174
Mintafeladat	176
Gyakorló feladatok.....	182
7. fejezet Projekt elszámolás	185
7.1. Projekt elszámolás indokai.....	185
7.2. Szerződés elszámolási egysége.....	186
7.3. Projekt elszámolás könyvelése.....	188
Mintafeladatok	190
Gyakorló feladatok.....	194
8. fejezet A beszámoló átfogó elemzése.....	196
8. 1. A beszámoló-elemzés szükségessége	196
8. 2. Statikus pénzügyi mutatók	197
8. 2. 1. A vagyoni helyzet elemzése	197
8. 2. 2. A pénzügyi helyzet elemzése	199
8. 2. 3. A jövedelmezőség elemzése.....	202
8. 2. 4. A hatékonyság elemzése.....	203
8. 3. Likviditási mérlegek	205
8. 4. Fund-flow kimutatás, forgótőke-kimutatás	209
8. 4. 1. A fund-flow kimutatás.....	210
8. 4. 2. A forgótőke-kimutatás.....	211
Mintafeladatok	213
Gyakorló feladatok.....	226
9. fejezet Statikus költségelemzés	228
9. 1. A statikus költségelemzés lényege.....	228
9. 2. A termelési költségek statikus vizsgálata.....	228
9. 2. 1. Termelési költség szint.....	229

9. 2. 2. Költséghányad és költségmegoszlási mutatók.....	230
9. 3. Az értékesítési költségek statikus vizsgálata.....	231
9. 3. 1. Az értékesítési költségek tartalma	231
9. 3. 2. Értékesítési költségszint és költséghányad mutatók	233
Mintafeladatok	234
Gyakorló feladatok.....	238
10. fejezet Dinamikus költségelemzés.....	240
10. 1. Fedezeti költségelemzés.....	240
10. 1. 1. Eredményelemzés, eredménytervezés	241
10. 1. 2. Termelési programok optimalizálása.....	245
10. 2. Flexibilis költségelemzés	248
Gyakorló feladatok.....	253
Mellékletek.....	256
1. Melléklet	257
2. Melléklet	260
3. Melléklet	263
4. Melléklet	265
5. Melléklet	267
6. Melléklet.....	269

Előszó

Kedves hallgató!

Ez a tankönyv a beszámoló összeállításának és elemzésének elsajátításához kíván segítséget nyújtani. A témaköröket (melyeket összesen 10 fejezetre osztottam) igyekeztünk alaposan, mégis lehetőség szerint tömören kifejteni. A számvitel gyakorlati tárgy, így kiemelt figyelmet kell fordítani a gyakorlati feladatok megoldására. Éppen ezért minden fejezet végén olyan *mintafeladatok* találhatók, melyek megoldását is bemutatjuk az elméleti tananyag szemléltetése és jobb megértése céljából; továbbá *gyakorló feladatokat* is közlünk, melyek megoldására önállóan, illetve az órák alkalmával kerülhet sor.

Meggyőződésünk, hogy a jegyzetben található elméleti anyag, valamint a mintafeladatok és a gyakorló feladatok együttesen elegendő segítséget nyújtanak a megcélzott *mérlegképes szintű beszámolókészítési és -elemzési ismeretek* elsajátításához és a vizsga sikeres teljesítéséhez. Mindehhez türelmet és kitartást kívánok:

A szerzők

I. Rész

A beszámoló előkészítő munkálatai és a beszámoló
összeállítása

1. fejezet A beszámoló-készítési kötelezettség, a beszámoló tartalma

1. 1. A beszámolási kötelezettség, a beszámoló fajtái

A Számviteli törvény előírása szerint a gazdálkodók üzleti évenként legalább egyszer kötelesek beszámolót készíteni. A beszámoló készülhet a magyar Számviteli törvény vagy a nemzetközi számviteli standardok (International Financial Reporting Standards, IFRS) előírásai alapján. Jelen munkánkban csak a Számviteli törvény előírásait ismertetjük. A beszámolónak 4+1 lehetséges formája létezik:

1. éves beszámoló,
2. egyszerűsített éves beszámoló,
3. összevont (konszolidált) éves beszámoló
4. egyszerűsített beszámoló
- +1. mikrogazdálkodói egyszerűsített éves beszámoló.

A beszámolót magyar nyelven kell elkészíteni, a kimutatásokban megjelenő adatokat pedig ezer forintra kerekítve kell megadni.

A beszámoló alaptípusa az *éves beszámoló*. Ezt a formát kell készítenie minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozónak, amennyiben a másik két forma feltételei nem teljesülnek. Az éves beszámoló részei az alábbiak:

- *Mérleg*: a vállalkozás vagyonáról szóló kimutatás az adott év utolsó napjára vonatkozóan.
- *Eredménykimutatás*: az adott évben elért tiszta jövedelem levezetése.
- *Kiegészítő melléklet*: a mérleghez és az eredménykimutatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb tájékoztató jellegű szöveges és számszerű információk.

Az éves beszámoló mellé el kell készíteni az *üzleti jelentést* is, amely jövőre vonatkozó stratégiai terveket, előrejelzéseket, elemzéseket tartalmaz. Az üzleti jelentés nem része a beszámolónak, de kötelező elkészíteni.

A viszonylag kisméretű vállalatok számára került kialakításra az *egyszerűsített éves beszámoló*. Amennyiben két egymást követő üzleti évben a következő három, nagyságot jelző mutató közül legalább kettő nem haladja meg a jelzett határértéket, akkor a vállalkozás készíthet egyszerűsített éves beszámolót (nem kötelező, ekkor is választhatja az éves beszámolót). A mutatószámok és az értékhatárok az alábbiak:

- az éves nettó árbevétel 2 400 millió forint,
- a mérleg főösszege 1 200 millió forint,
- a tárgyévi átlagos foglalkoztatotti létszám 50 fő.

A fenti szabályt nem alkalmazhatja nyilvánosan működő részvénytársaság, anyavállalat, közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó, valamint olyan gazdálkodó sem, akinek értékpapírjait a tőzsdén forgalmazzák. E vállalatoknak mindenképpen

éves beszámolót kell készíteniük. Az egyszerűsített éves beszámoló részei az éves beszámolóhoz hasonlóan a mérleg, az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet, előírt tagolásuk azonban jóval egyszerűbb. Az egyszerűsített éves beszámolóhoz nem kell üzleti jelentést készíteni.

Azok a kisvállalkozások, amelyek a fenti árbevétel-, mérlegfőösszeg- és létszámadatokra vonatkozó határértékeknél jóval alacsonyabb értékekkel rendelkeznek választhatják a *mikrogazdálkodói egyszerűsített éves beszámolót*. Ez a lehetőség akkor áll fenn, ha két egymást követő évben a három mutató közül legalább kettő nem haladja meg:

- árbevétel 200 millió Ft,
- mérlegfőösszeg 100 millió Ft,
- létszám 10 fő.

Ez a forma egy végtelékig leegyszerűsített, a választási lehetőségeket kizáró könyvvizetést és beszámolókészítést tesz lehetővé, és minimálisra csökkenti az adminisztrációs terheket (mivel az események könyvelése és a beszámoló összeállítása csak egyféleképpen történhet, még számviteli politikát sem kell készíteni). Ezt a szabályt nem alkalmazhatja könyvvizsgálatra kötelezett vállalkozás.

Témánk szempontjából kisebb jelentőséggel bír az egyszerűsített beszámoló melyet az egyszeres könyvvitelt vezető szervezetek kell összeállítani.

Összevont (konszolidált) éves beszámolót kell készítenie minden anyavállalatnak [Sztv. 10.§.]. Olyan vállalatcsoportok esetén, melynek egyes tagjai anyavállalatok és leányvállalatok is egyben, a konszolidált beszámoló készítésének kötelezettsége a fölérendelt anyavállalatot terheli (eszerint tehát mentesülnek a konszolidációs kötelezettség alól a vállalatcsoport „közepén” lévő olyan anyavállalatok, melyek leányvállalatok is egyben, ilyenkor a csoport „tetején” lévő anyavállalat végzi el a konszolidációt). A konszolidálás alóli mentesség másik esete a vállalatmérethez kötött: nem kötelező a konszolidáció annak az anyavállalatnak, akinek két egymást követő üzleti évben a következő három, nagyságot jelző mutató közül legalább kettő nem haladja meg a jelzett határértéket:

- az éves nettó árbevétel 12 000 millió forint,
- a mérleg főösszege 6 000 millió forint,
- a tárgyévi átlagos foglalkoztatotti létszám 250 fő.

Fontos tudni, hogy – az EU más tagállamaihoz hasonlóan – a Magyarországon működő tőzsdei vállalatok a konszolidált beszámolójukat és az egyedi beszámolójukat is nemzetközi számviteli standardok (International Financial Reporting Standards, IFRS) alapján kötelesek elkészíteni, nem tőzsdei cégek számára pedig lehetőségként kínálja fel a törvény a nemzetközi standardok alkalmazását.

A konszolidálás nem egyszerűen a vállalatcsoport tagjai által készített beszámolók összegzését jelenti. Szükség van ugyanis olyan korrekciós tételekre, amelyek kiszűrik a csoporton belüli tranzakciók hatásait. Az összesített mérlegből és eredménykimutatásból ki kell szűrni például az egymásban lévő részesedéseket (*tőkekonszolidáció*), az egymással szembeni követeléseket és kötelezettségeket (*adóssággkonszolidáció*), az egymás közti értékesítésekből származó nyereséget vagy

vesztéséget (*közbenső eredmények elhagyása*), valamint az egymás közti tranzakciókból származó bevételeket és ráfordításokat (*bevételek és ráfordítások konszolidálása*). Az összevont (konszolidált) beszámoló részei a konszolidált mérleg, a konszolidált eredménykimutatás és a konszolidált kiegészítő melléklet. Ehhez a formához is el kell készíteni a konszolidált üzleti jelentést, amely azonban nem része a beszámolónak.

Hangsúlyozni kell, hogy az összevont (konszolidált) beszámoló csak egy elméleti helyzetet mutat, azt a teljesítményt, amit a vállalatcsoport egésze a csoporton kívüli felekkel szembeni ügyletekből ért el. Mivel azonban a csoport tagjai önálló jogi egységek, saját nevükben kell beszámolót készíteniük és adózniuk. Éppen ezért a konszolidált beszámoló nem helyettesítheti a benne érintett vállalatok saját beszámolóit, valamint nem képezheti adófizetési kötelezettség vagy osztalékigények alapját.

1. 2. A mérleg felépítése és tartalma

A *mérleg* egy olyan kétoldalú kimutatás, amely egy meghatározott fordulónapra vonatkozóan mutatja a vállalkozás vagyont (eszközeit és forrásait), összevont formában, csak pénzürtéken. A mérleg felépítését a Magyarországon működő gazdálkodók számára a Számviteli törvény részletesen előírja. Valójában kétféle mérlegséma közül választhat a vállalkozás („A” és „B” formátumok). Az „A” változat a hagyományos kétoldalú szemléletet követi, míg a „B” változat az angolszász mérlegek listaszerű levezetését alkalmazza. Ebben a fejezetben csak az „A” változattal foglalkozom, melynek teljes lebontású, előírt sémája a mellékletben látható, később azonban röviden szót ejtek a „B” változatról is..

A mérleg két oldalán a vállalkozás *eszközei* és az eszközök finanszírozási hátterét bemutató *források* találhatóak. Az egyes összegek hierarchikus rendszerben helyezkednek el: a legnagyobb kategóriákat *mérlegfőcsoportnak* szokás nevezni (a sémában nagybetűvel jelöljük), melyeken belül római számokkal jelölt *mérlegcsoportok*, azon belül pedig arab számokkal sorszámozott *mérlegtételek* vagy *mérlegsorok* találhatóak.

A mérleg egyszerűsített, csak mérlegcsoportokig lebontott sémája az alábbi ábrán látható:

Mérleg, 20..... december 31. (adatok ezer Ft-ban)

Eszközök

Források

A. Befektetett eszközök		D. Saját tőke	
I. Immateriális javak		I. Jegyzett tőke	
II. Tárgyi eszközök		II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	
III. Befektetett pénzügyi eszközök		III. Tőketartalék	
B. Forgóeszközök		IV. Eredménytartalék	
I. Készletek		V. Lekötött tartalék	
II. Követelések		VI. Értékelési tartalék	
III. Értékpapírok		VII. Adózott eredmény	
IV. Pénzeszközök		E. Céltartalékok	
C. Aktív időbeli elhatárolások		F. Kötelezettségek	
		I. Hátrasorolt kötelezettségek	
		II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
		III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
		G. Passzív időbeli elhatárolások	
Σ Eszközök összesen		Σ Források összesen	

A mérleg egyszerűsített sémája

A továbbiakban áttekintjük a mérlegfőcsoportok, azon belül pedig az egyes mérlegcsoportok tartalmi elemeit.

1) Befektetett eszközök

A befektetett eszközök között kell kimutatni mindazon eszközöket, amelyek a vállalkozási tevékenységet tartósan – egy évnél hosszabb ideig –, közvetlenül vagy közvetve szolgálják. Ide soroljuk az immateriális javakat, a tárgyi eszközöket és a befektetett pénzügyi eszközöket.

Immateriális javak

Az immateriális javak olyan értékkel bíró, nem anyagi javak, amelyek a vállalkozási tevékenység végzéséhez tartósan és közvetlenül kapcsolódnak. Az előírt mérlegsémában az immateriális javak csoportja az alábbi tételekből tevődik össze:

A. I. Immateriális javak
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke
3. Vagyoni értékű jogok
4. Szellemi termékek
5. Üzleti vagy cégérték (goodwill)
6. Immateriális javakra adott előlegek
7. Immateriális javak érték helyesbítése

Alapítás-átszervezés aktivált értékeként a vállalkozás indításával illetve jelentős átalakításával kapcsolatos olyan közvetlen költségek mutathatók ki, amelyek egy összegben merültek fel, azonban csak több év alatt térülnek meg. A vállalkozónak a törvény szerint lehetősége van arra, hogy ezeket a költségeket több évre ossza el. Ennek technikai megvalósítása úgy történik, hogy a vállalkozás a költséget aktiválja (eszközként mutatja ki, következésképpen a tárgyévi költségek között nem érvényesíti), és csak több év alatt, amortizációs költség formájában számolja el az eredmény terhére.

A fentiekkel azonos művelet eredménye a *kísérleti fejlesztés aktivált értéke*, amely a kutatás-fejlesztés hosszú idő alatt megtérülő költségeinek aktiválásából származik. A mérleg e sorában csak azok a költségek jelenhetnek meg, amelyek a fejlesztéssel létrehozott termék értékében nem lettek figyelembe véve (a létrejött termék piaci értékét meghaladó többletköltségek). Megjegyzendő, hogy a költségek aktiválása sem az alapítás-átszervezés, sem a kísérleti fejlesztés esetében nem kötelező, tehát elszámolhatók egy összegben, a tárgyévi eredmény terhére is.

A *vagyoni értékű jogok* között a mérlegben olyan önálló forgalomképességgel rendelkező jogok jeleníthetők meg, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a vállalkozási tevékenységhez, valamint nem kapcsolódnak ingatlanhoz. Tipikus példái a bérleti jog, védjegy, licenc, márkanév. Az ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogokat – például egy irodahelyiség bérleti jogát – nem itt, hanem a tárgyi eszközök között kell kimutatni.

A *szellemi termékek* fogalma szellemi tevékenység eredményeképpen létrejövő, szerzői vagy ipari jogvédelemben részesülő termékeket foglal magában. Olyan immateriális eszközökről van szó, amelyek termelési célú felhasználásával más hasznosítható javak állíthatók elő. Legjellemzőbb példái: szoftvertermékek, találmány, ipari minta, szabadalom, gyártási eljárás, know-how.

Az immateriális javak sajátos eleme az *üzleti vagy cégérték*, vagy idegen néven *goodwill*. Egy vállalat értékét az eszközök értékén túl számos megfoghatatlan, ugyanakkor tagadhatatlan tényező befolyásolja, úgymint jó hírnév, szervezeti kultúra, a dolgozók képzettsége, tanulási képesség és így tovább. Ezeket összefoglalóan nevezhetjük goodwillnek. A számvitel azonban múltorientált rendszer, emiatt a goodwillt önmagában nem képes számszerűsíteni, csak abban az esetben, ha ez a többletérték egy tényleges tranzakció (vállalatfelveszárlás, fúzió) során realizálódik. A mérlegben megjelenő goodwill tehát nem a vizsgált vállalkozás,

hanem az általa megvásárolt vállalkozás belső értékét fejezi ki, amely a fizetett vételárban realizálódott. A magyar számviteli szabályok szerint goodwillt olyan cégvásárlás esetén kell kimutatni, amikor a vevő a megvásárolt vállalkozás eszközeit és forrásait tételesen átveszi, és a fizetett vételár az átvett eszközök (könyvvizsgáló által becsült) piaci értékének a kötelezettségek levonása után fennmaradó értékét meghaladja.

Amennyiben a fizetett ellenérték alacsonyabb az összehasonlítás alapjául szolgáló értéknél, és ez a negatív különbség az átvett eszközök értékének *reális mértékű* lecsökkentésével sem szűnik meg, akkor *negatív üzleti vagy cégérték*et kell kimutatni. A negatív üzleti vagy cégérték azonban nem az immateriális javak között, hanem a mérleg forrásoldalán, a *passzív időbeli elhatárolások* sorában jelenik meg.

Az immateriális javak mérlegtételei között kell feltüntetni az *immateriális javakra adott előlegeket*. Olyan összegekről van szó, amelyeket a vállalkozás immateriális eszközök megszerzése érdekében már kifizetett, azonban a szállító részéről a teljesítés még nem történt meg. Az adott előlegek tartalmuk szerint követelésnek minősülnek, azonban az immateriális javakhoz való közvetlen kapcsolódásuk miatt e mérlegcsoportban kell őket szerepeltetni.

Végül, önálló mérlegtételeként kell feltüntetni az *immateriális javak értékhelyesbítését*, amely a vagyoni értékű jogok és a szellemi termékek felértékeléséből származó eszközérték-növekményt jelenti.

Tárgyi eszközök

A *tárgyi eszközök* a vállalkozási tevékenységet közvetlenül és közvetve szolgáló anyagi javakat jelentik, függetlenül attól, hogy rendeltetésszerű használatba kerültek-e vagy sem. A mérlegben a tárgyi eszközöket az alábbi típusokra bontjuk:

A. II. Tárgyi eszközök
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek
4. Tenyészállatok
5. Beruházások, felújítások
6. Beruházásokra adott előlegek
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése

Az *ingatlanok* közé a földterület, telek, telkesítés, épület, épületrész, egyéb építmény, üzemkörön kívüli ingatlan kerül, illetve minden olyan eszköz, melyet a földdel tartós kapcsolatban létesítettek. Fontos megjegyzés, hogy az ingatlanokkal azonos helyen kell szerepeltetni azon *vagyoni értékű jogok* értékét, melyek ingatlanhoz kapcsolódnak, mint például egy épület bérleti joga, vagy egy földterület használati joga.

A *műszaki berendezések, gépek, járművek* fogalma a vállalkozás tevékenységét közvetlenül szolgáló (a termelésben résztvevő) berendezések, termelő gépek, műszerek, szerszámok, járművek értékét fejezi ki.

Az előző csoporthoz nagyon hasonló az *egyéb berendezések, felszerelések, járművek* kategóriája, melyben ugyanolyan típusú eszközök találhatók, mint az előbbi esetben, viszont itt az a feltétel, hogy az érintett eszköz a vállalkozási tevékenységet csak közvetve szolgálja (pl. irodai gépek, berendezések, bútorok).

Tárgyi eszközként kell kimutatni a *tenyészállatokat*. Ezek olyan állatok, amelyek valamilyen leválasztható terméket (pl. húst, tojást) termelnek, és e termékek értékesítése vagy egyéb hasznosítás (pl. lovagoltatás) által a tartási költségeik megtérülnek.

A tárgyi eszközök fontos csoportját képezik a *beruházások, felújítások*. A beruházás olyan eszközök beszerzési/előállítási költségét jelenti, amelynek beszerzése vagy gyártása még folyamatban van (bekerülési értéke így folyamatosan növekszik), és rendeltetésszerű használatba még nem vették. A felújítások között pedig a már használatban lévő tárgyi eszközökön végzett felújítások értékét kell kimutatni.

Az immateriális javakhoz hasonlóan a tárgyi eszköz beszerzésre a szállítónak adott előlegeket a tárgyi eszközökkel egy csoportban szerepeltetjük, *beruházásokra adott előlegek* címén.

A *tárgyi eszközök értékhelyesbítése* sorban az eszközök emelkedő piaci értéke alapján elszámolt pozitív (eszközértéket növelő) különbözet jelenik meg.

Befektetett pénzügyi eszközök

A mérlegben befektetett pénzügyi eszközként kell kimutatni azokat az eszközöket, melyet a vállalkozás olyan céllal fektetett be más vállalkozásnál, illetve adott át más vállalkozásnak, hogy tartós jövedelemre (osztalékra, kamatra) tegyen szert, illetve irányítási, befolyásolási jogot (szavazati jogot) szerezzen. A befektetett pénzügyi eszközök mérlegtételeit a következő ábra mutatja:

A. III. Befektetett pénzügyi eszközök
1. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban
2. Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tulajdoni rész. vállalkozásban
5. Egyéb tartós részesedés
6. Tartósan adott kölcsön egyéb rész. viszonyban álló vállalkozásban
7. Egyéb tartósan adott kölcsön
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete

A felsorolt mérlegtételek között három alaptípus (tartós részesedések, tartósan adott kölcsönök, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok) található, melyhez hozzákapcsolódik az immateriális javakhoz és tárgyi eszközökhöz hasonlóan elszámolható felértékelés (érték helyesbítés) összege.

A *tartós részesedések* más gazdasági társaság jegyzett tőkéjében szerzett vagyoni részesedést jelentenek, melyet pénzben vagy eszköz átadásával (apporttal)

teljesített a vállalkozás. Megjelenési formáját tekintve lehet részvény, törzsbetét, üzletrész. A részesedés annak birtokosát rendszeres osztalékjövdelemre és szavazásra jogosítja. A mérlegben a tartós részesedéseket három típusra bontjuk: az 1. sorban a kapcsolt vállalkozás (anya-, leány illetve közös vezetésű vállalkozás) által kibocsátott részesedéseket, a 3. sorban a tartós jelentős tulajdoni részesedéseket (20%-ot meghaladó szavazati arányt nevezzük jelentősnek), az 5. sorban pedig az egyéb részesedésű vállalkozásban (20%-ot meg nem haladó szavazati arány) lévő részesedéseket kell feltüntetni.

A *tartósan adott kölcsönök* között saját dolgozók vagy más vállalkozás számára egy évnél hosszabb időtartamra adott pénzkölcsönök, valamint az egy évnél hosszabb időre lekötött bankbetétek értéke található. Az adott kölcsönöket négy típusra kell bontani aszerint, hogy kapcsolt vállalkozásnak (2. sor), jelentős tulajdoni részesedésben álló vállalkozásnak (4. sor), egyéb részesedésű vállalkozásnak (6. sor), vagy részesedési viszonyban nem álló más vállalkozásnak illetve magánszemélynek lettek-e folyósítva (7. sor).

A *tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok* olyan értékpapírok, amelyeket a befektető tartós kamatjövdelem céljából vásárol meg, azaz egy éven belül nem kívánja értékesíteni, valamint egy éven belül nem járnak le.

A fenti tételekhez két értékelésből fakadó korrekciós sor kapcsolódik. A *befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése* címén a tartós részesedések emelkedő piaci árfolyama alapján elszámolt eszközértéket növelő különbözetet lehet kimutatni, a *befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete* pedig a pénzügyi instrumentumok ún. *valós értékeléséből* származó különbözetet tartalmazza (a részletes értékelési szabályok később kerülnek kifejtésre).

2) Forgóeszközök

A forgóeszközök mérlegfőcsoportjában a vállalkozási tevékenységet egy éven belül szolgáló, azaz egy éven belül felhasználásra, értékesítésre kerülő, illetve elhasználandó eszközöket kell szerepeltetni. Négy mérlegcsoportot különböztetünk meg, sorrendben: készletek, követelések, értékpapírok és pénzeszközök.

Készletek

A készletek között a termeléshez felhasznált, a termelés eredményeképpen létrejött, továbbá a beszerzett és változatlan formában továbbértékesített eszközöket mutatjuk ki:

B. I. Készletek
1. Anyagok
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok
4. Késztermékek
5. Áruk
6. Készletekre adott előlegek

A készleteket aszerint is szokás csoportosítani, hogy a vállalkozás saját maga állította-e elő, vagy külső féltől lettek-e beszerezve. Eszerint beszélhetünk vásárolt készletekről (anyagok és áruk), valamint saját termelésű készletekről (befejezetlen és félkész termékek, késztermékek, állatok).

Az *anyagok* mérlegsora a termelő-szolgáltató tevékenységhez felhasznált alap- és segédanyagokat, üzemanyagokat, fűtőanyagokat, valamint különféle egyéb anyagokat (pl. irodai papír, munkaruha) foglalja magában.

A vásárolt készletek másik csoportját az *árúk* képezik, ahol egyrészt ki kell mutatni a továbbértékesítési céllal megvásárolt kereskedelmi árukat és göngyölegeket, másrészt pedig itt jelenik meg az alvállalkozótól megrendelt és beszerezett, de harmadik félnek a vállalkozás saját nevében továbbértékesített szolgáltatások értéke.

A *befejezetlen termelés* a már megkezdett, de még semmilyen formát nem öltött termékek értékét, a *félkész termék* pedig a néhány termelési műveleten már átesett, raktározható termékek értékét fejezi ki. A minden megmunkálási folyamaton átesett, raktározható és értékesíthető termékek értéke a *késztermékek* sorában szerepel. A saját termelésű készletek utolsó típusa a növendék-, hízó- és egyéb állatokat foglalja magában (ezeket akkor is saját termelésű készletnek kell minősíteni, ha külső féltől kerültek beszerzésre).

A készletek mérlegcsoportjának utolsó sorában a *készletekre adott előlegek* összege jelenik meg. Ennek oka, hogy az immateriális és tárgyi eszközöknél látottakhoz hasonlóan a szállítónak előre kifizetett összegeket – annak ellenére, hogy tartalmilag követelésnek minősülnek – a törvény szerint a készletek csoportjában mutatjuk ki.

Követelések

A mérlegben követélesként kell kimutatni a különféle szállítási, vállalkozási, szolgáltatási és egyéb szerződésekből jogszerűen eredő, pénzfórmában kifejezett fizetési igényeket, melyek várhatóan egy éven belül befolyznak. A követelések mérlegtételei az alábbiak:

B. II. Követelések
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben
3. Követelések jelentős tulajdoni rész. vállalkozással szemben
4. Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
5. Váltókövetelések
6. Egyéb követelések
7. Követelések értékelési különbözete
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

Az egyik legfontosabb követelés-típust az áruszállításból és szolgáltatásból származó, azaz a *vevőkkel szembeni követelések* alkotják. E sorban a termékértékesítésből illetve szolgáltatásnyújtásból származó, a vevő által elismert, általános forgalmi adóval növelt összeget mutatjuk ki.

A következő három mérlegsor azon összegeket emeli ki, melyek valamilyen részesedési viszonyban álló vállalkozással szemben állnak fenn. Ily módon különböztük a *kapcsolt vállalkozással szembeni, a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozással szembeni* és az *egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni követeléseket*. Fontos hangsúlyozni, hogy amennyiben a részesedési viszony fennáll, akkor típusától függetlenül e sorok valamelyikébe kell helyezni az összeget (például egy leányvállalattal szembeni termékértékesítésből származó – azaz tartalmilag vevői – követelést is kapcsolt vállalkozással szembeni követelésként kell szerepeltetni).

A követelések között jelennek meg továbbá a *váltókövetelések*. A váltó olyan fizetési ígérvény, melyben a kiállító vállalja, hogy a váltón megjelölt összeget (a váltó névértékét, amely a kiváltott tartozás kamattal növelt összege) a váltó birtokosának meghatározott időpontban és helyen megfizeti. Váltókövetelésként a vállalat által elfogadott váltó kamat nélküli értékét kell kimutatni (a kamat összegét az óvatosság elve alapján csak a tényleges realizáláskor szabad elszámolni).

A fenti kategóriákba be nem sorolható tételeket az *egyéb követelések* csoportjában kell kimutatni. Az egyéb követelésekre a munkavállalókkal szembeni, a költségvetéssel szembeni, az önkormányzattal szembeni, illetve más vállalkozással vagy magánszeméllyel szembeni követelések szolgálhatnak példaként.

A korábban már említett valós értékelés alkalmazása esetén a követelésekhez két korrekciós sor adódik hozzá *követelések értékelési különbözete*, illetve *származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete* címén.

Értékpapírok

Az értékpapírok között a befektetett pénzügyi eszközöknél kimutatott tartós részesedések és hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok forgatási célú változatai találhatóak. Olyan értékpapírokról van tehát szó, melyet a vállalkozás rövid távú befektetés (egy éven belüli továbbértékesítés) céljából szerez be. A mérlegben az értékpapírokat négy típusra bontjuk:

B. III. Értékpapírok
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban
2. Jelentős tulajdoni részesedés
3. Egyéb részesedés
4. Saját részvények, saját üzletrészek
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
6. Értékpapírok értékelési különbözete

Az első három sor a tulajdoni részesedést megtestesítő értékpapírokat tartalmazza. A besorolás attól függ, hogy az adott részesedéseket kapcsolt vállalkozás, jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozás vagy egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozás bocsátotta-e ki. Az ötödik sorban az egy éven belül értékesítésre szánt vagy lejáráó hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokat szerepeltetjük.

A fentiek mellett az értékpapírok csoportjában mutatjuk ki a vállalkozás által a tulajdonostól *visszavásárolt saját részvények, üzletrészek* beszerzési értékét. A saját értékpapírok csak átmeneti jelleggel, legfeljebb egy évig lehetnek a vállalkozás birtokában. E határidőn belül a papírokat új tulajdonos felé el kell adni, vagy egy év letelte után be kell őket vonni. A részvénybevonás a jegyzett tőke leszállítását vonja maga után.

Az eszközoldalon az értékpapírokkal kapcsolatban találkozunk utoljára a valós értékelésből származó értékelési különbözettel, amely a 6. sorban jelenik meg.

Pénzeszközök

A pénzeszközök a vállalkozás birtokában lévő, fizetésre közvetlenül felhasználható eszközöket jelentik. A mérlegben összesen két típusra kell őket bontani:

B. IV. Pénzeszközök
1. Pénztár, csekkek
2. Bankbetétek

A *pénztár* a házipénztárban lévő forint- és valutaösszegeket tartalmazza. Mérlegbesorolás szempontjából a készpénzzel azonos tartalmúnak tekintjük a cég birtokában lévő *csekkeket*. Ennek oka, hogy a csekk gyakorlatilag a készpénzzel megegyező likviditású, hiszen készpénzre történő konverziója (beváltása) a hatályos szabályok szerint nagyon rövid időn – nyolc naptári napon – belül meg kell, hogy történjen. A készpénz mellett pénzeszköznek minősülnek a vállalkozás bankszámláin lévő, lekötetlen vagy egy évnél rövidebb időre lekötött forint- és devizaösszegek is.

3) Aktív időbeli elhatárolások

Az időbeli elhatárolások a mérleg mindkét oldalán megtalálható korrekciós tételek, melyek az összemérés elvének való megfelelést szolgálják. Segítségükkel megoldhatóvá válik a bizonylat kiállítása és az ügylet teljesítése közötti időbeli eltérés kezelése. Ez azt jelenti, hogy a tárgyévben bizonylatok alapján elszámolt számviteli eredményből kiszűrhetők azok a tételek, melyek teljesítése csak a következő év(ek)ben történik meg, így csak a jövőbeli év(ek) eredményében mutathatók ki, továbbá kimutathatóvá válnak azok a tételek, melyek teljesítésük dátuma szerint a tárgyévet érintik, azonban bizonylat hiányában a mérleg fordulónapjáig nem lettek könyvelve. Az aktív időbeli elhatárolások mérlegtételei az alábbiak:

C. Aktív időbeli elhatárolások
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása
3. Halasztott ráfordítások

A *bevételek aktív időbeli elhatárolása* olyan bevételeket tartalmaz, melyeket a mérleg fordulónapjáig bizonylat hiányában nem könyveltek, azonban gazdaságilag a tárgyévhez kapcsolódnak.

A *költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása*, valamint a *halasztott ráfordítások* nevű mérlegsorok olyan költségeket és ráfordításokat foglalnak magukban, melyeket az év során bizonylat alapján elszámoltak, azonban gazdaságilag csak a következő év(ek)et terhelik.

4) Saját tőke

A saját tőke az alapítók által rendelkezésre bocsátott (időközben felemelt vagy leszállított) induló tőkét, a visszatartott profitot, valamint a működés során felhalmozott egyéb tartalékokat foglalja magában:

D. Saját tőke
I. Jegyzett tőke
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)
III. Tőketartalék
IV. Eredménytartalék
V. Lekötött tartalék
VI. Értékelési tartalék
1. Érték helyesbítés értékelési tartaléka
2. Valós értékelés értékelési tartaléka
VII. Adózott eredmény

A *jegyzett tőke* a tulajdonosok által a tulajdoni részesedés fejében pénzben vagy apport formájában átadott tőkét tartalmazza. Tájékoztató adatként a teljes összegből ki kell emelni az eszközoldalán kimutatott visszavásárolt saját részvények, üzletrészek névértékét.

A *jegyzett, de még be nem fizetett tőke* mérlegsora a cégbíróság által már bejegyzett, de a tulajdonos(ok) által még nem teljesített pénzbeli hozzájárulást tartalmazza negatív előjellel (a gazdasági társaságokról szóló törvény ugyanis egy éves haladékot ad az alapító pénzbeli hozzájárulása egy részének teljesítésére).

A *tőketartalékban* a tulajdonosok által a vállalkozás számára a jegyzett tőkén felül, véglegesen átadott tőkét kell kimutatni. Ide tartozik legfőképpen a részvénytársaság által kibocsátott részvények kibocsátási ára és névértéke közti különbözet, mellyel szemben a tulajdonos sem szavazati jogot, sem osztalékra való jogot nem szerez (ezek a jogok kizárólag a részvény névértéke alapján határozódnak meg).

Az *eredménytartalék* az előző üzleti évek felhalmozott eredményét (nyereségét vagy veszteségét) tartalmazza. Értéke veszteség halmozása esetén negatív is lehet.

A *lekötött tartalék* különböző osztalékfizetési korlátokat jelentő összegeknek az eredménytartalékból (ritka esetben a tőketartalékból) történő elkülönítését szolgálja. Az osztalékfizetési korlátot jelentő összegekre tipikus példa a

visszavásárolt saját részvények értéke (a saját tulajdonában lévő részvények után a cég nem fizethet osztalékot), valamint az alapítás-átszervezés és a kísérleti fejlesztés aktivált értékének a még le nem írt értéke (mivel a költségek aktiválásából származó számviteli eredménynövekedés mögött nem áll valós többletjeljesítmény). Ezeket az összegeket a vállalkozásnak az eredménytartalékból kell átvezetnie a lekötött tartalékba, ezáltal pedig csökken az osztalék forrását jelentő eredménytartalék, másként megfogalmazva: csökken a maximálisan kifizethető osztalék összege.

Az *értékelési tartalék* az eszközök felértékelésekor képzett saját tőke-elem. Értékelési tartalékot kell képezni (1) az immateriális javak, tárgyi eszközök és befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítésének elszámolásakor, valamint (2) a pénzügyi instrumentumok valós értékelésekor keletkező, a saját tőkével szemben kimutatott értékelési különbözet elszámolásakor. Az értékhelyesbítés értékelési tartaléka kizárólag az értékhelyesbítéssel szemben, a valós értékelés értékelési tartaléka pedig kizárólag az értékelési különbözettel szemben, azonos irányban változhat.

A saját tőke utolsó eleme az *adózott eredmény*, amely a tárgyévben elért, adófizetés utáni tiszta eredményt jelenti.

5) Céltartalékok

A céltartalékok az óvatosság elve alapján a tárgyévi adózás előtti eredmény terhére elkülönített saját források, melyek funkciója különböző jövőbeli negatív hatások fedezetének megteremtése. Mérlegtételei az alábbiak:

E. Céltartalékok
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre
3. Egyéb céltartalék

Az első típus a *várható kötelezettségekre* képzett céltartalék. Ezt olyan múltbeli, illetve folyamatban lévő ügyletekkel összefüggő fizetési kötelezettségre (pl. garanciális kötelezettségek, végkielégítés, korengedményes nyugdíj) kell képezni, melyek a jövőben várhatóan felmerülnek, de pontos összegük és/vagy esedékességük időpontja még nem ismert, továbbá fedezetüket a vállalkozás más módon nem biztosította.

Céltartalékot kell képezni emellett olyan *jövőbeni költségekre*, melyek a következő üzleti évben várhatóan vagy biztosan felmerülnek, de összegükben még bizonytalanok. Ilyen költségek lehetnek például az átszervezési vagy a környezetvédelmi költségek.

Az *egyéb céltartalék* sorában a fentiek közé nem sorolható indokok alapján képzett összegek jelennek meg. A legfontosabb példa a devizában felvett hitelekkel összefüggő, a jövőbeli törlesztések alkalmával várhatóan realizálódó árfolyamveszteségekre képzett céltartalék.

A céltartalékok képzése a tárgyévi adózás előtti eredményt rontja. A jövőbeli negatív hatás (kötelezettség, költség, árfolyamveszteség) bekövetkezésekor a

céltartalék feloldásra kerül, amely viszont javítja az adózás előtti eredményt, kompenzálva ezzel a negatív hatást.

6) Kötelezettségek

A kötelezettségek között különféle szállítási, vállalkozási, szolgáltatási vagy egyéb szerződésekből eredő tartozásokat kell kimutatni. A kötelezettségeket esedékességük ideje szerint *hátrасorolt, hosszú lejáratú* vagy *rövid lejáratú* kötelezettségnek kell minősíteni.

Hátrасorolt kötelezettségek

Hátrасorolt kötelezettségként kell kimutatni minden olyan kapott kölcsönt, melyet ténylegesen a vállalkozás rendelkezésére bocsátottak, és a kölcsönt nyújtó fél beleegyezik abba, hogy az összeget más adósság rendezésére használják fel, továbbá a vállalkozás felszámolása vagy csődje esetén csak az összes többi hitelező kielégítése után kell kiegyenlíteni. További feltétel, hogy a kölcsön futamideje határozatlan vagy legalább 5 év legyen, valamint az eredeti lejárat előtt ne legyen törleszhető. A mérlegben a kölcsönt nyújtó féllel fennálló részesedési viszony szerint négy típust kell elkülöníteni:

F. I. Hátrасorolt kötelezettségek
1. Hátrасorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
2. Hátrасorolt kötelezettség jelentős tulajdoni rész. vállalkozással szemben
3. Hátrасorolt köt. egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
4. Hátrасorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben

Nyilvánvaló, hogy a fenti nagyon szigorú feltételek miatt ilyen kölcsönök nyújtása leginkább olyan vállalatok között valószínű, melyek között valamilyen érdekeltviszony áll fenn.

Hosszú lejáratú kötelezettségek

Hosszú lejáratú kötelezettségnek az egy évnél hosszabb idő múlva esedékessé váló tartozások minősülnek. Típusai az alábbiak:

F. II. Hosszú lejáratú kötelezettségek
1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök
2. Átváltoztatható és átváltozó kötvények
3. Tartozások kötvénykibocsátásból
4. Beruházási és fejlesztési hitelek
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
7. Tartós köt. jelentős tulajdoni rész. vállalkozással szemben
8. Tartós köt. egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek

A *hosszú lejáratú kölcsönök* nem pénzügyi szembeni, kölcsönszerződés alapján egy évnél hosszabb határidőre szóló pénztartozások. Hosszú lejáratú kötelezettségeként mutatjuk ki a kötvény kibocsátásából származó tartozásokat (a lejáratkor visszafizetendő névértéket). Külön sorban jelenik meg az *átváltoztatható kötvényekkel* és a normál kötvényekkel kapcsolatos tartozás.

A *beruházási és fejlesztési hitelek* között a pénzügyi szembeni kötéttel kötött hitelszerződés alapján, beruházási- fejlesztési célra (tartós eszköz finanszírozására) kapott hosszú lejáratú idegen forrásokat kell feltüntetni. Ha a hitelszerződés nem köti ki a beruházási-fejlesztési célú felhasználást, akkor az összeg az *egyéb hosszú lejáratú hitelek* közé sorolandó.

A hosszú lejáratú kötelezettségek közül is ki kell emelni és külön sorban feltüntetni a *kapcsolt vállalkozással szembeni, a jelentős tulajdoni viszonyban álló vállalkozással szembeni* és az *egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni* összegeket, függetlenül azok típusától (kölcsön, hitel, vagy kötvénytartozás).

Az *egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek* az előbbiekre nem sorolható tartós kötelezettségeket foglalják magukban, ilyenek például a pénzügyi lízingből eredő tartozások.

Rövid lejáratú kötelezettségek

A rövid lejáratú kötelezettségek az egy éven belül esedékessé váló tartozásokat jelölik, beleértve az eredetileg hosszú lejáratú kötelezettségek egy éven belül fizetendő törlesztő részleteit is. Mérlegtételei a következők:

F. III. Rövid lejáratú kötelezettségek
1. Rövid lejáratú kölcsönök
- ebből: az átváltoztatható és átváltozó kötvények
2. Rövid lejáratú hitelek
3. Vevőktől kapott előlegek
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)
5. Váltótartozások
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
7. Rövid lej. köt. jelentős tulajdoni rész. vállalkozással szemben
8. Rövid lej. köt. egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek
10. Kötelezettségek értékelési különbözete
11. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

A felsorolt mérlegsorok között a hosszú lejáratú kötelezettségek típusainak rövid lejáratú változatai találhatók, kiegészítve néhány olyan tétellel, amely kizárólag rövid lejáratúként lehet kimutatva.

A *rövid lejáratú kölcsönök* az egy évnél rövidebb időtávra szóló, más vállalkozással vagy magánszeméllyel szembeni pénztartozásokat jelölik, melyhez hozzáadódnak a hosszú lejáratú kölcsönök és kötvénytartozások következő üzleti évben esedékes törlesztő részletei.

A *rövid lejáratú hitelek* a pénzintézettel szembeni, egy éven belül visszafizetendő összegeket, valamint a hosszú lejáratú hitelek következő évi törlesztő részleteit foglalják magukban.

A *vevőktől kapott előlegek* között áruszállításra vagy szolgáltatásra előleg címén felvett, általános forgalmi adó nélküli összegek kerülnek kimutatásra mindaddig, amíg a tényleges áruszállítás, illetve szolgáltatásnyújtás a vállalkozás részéről meg nem történik.

A *szállítókkal szembeni* tartozások az árubeszerzésből vagy szolgáltatás igénybevételéből származó, még nem rendezett összegeket jelölik, míg a *váltótartozások* a kibocsátott váltók névértékét (a rögzített jövőbeli időpontban fizetendő összeg) tartalmazzák.

A hosszú lejáratú kötelezettségekhez hasonlóan elkülönítetten kell kimutatni a *kapcsolt vállalkozással szembeni, a jelentős tulajdoni viszonyban álló vállalkozással szembeni* és az *egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni* rövid lejáratú tartozásokat, függetlenül azok típusától.

Az előzőekbe nem sorolható, egy éven belül esedékes tartozásokat az *egyéb rövid lejáratú kötelezettségek* között kell szerepeltetni. Példaként említhetők a munkavállalókkal szembeni tartozások, a költségvetéssel szembeni adó- és járulékkötelezettségek, vagy a társadalombiztosítási kötelezettségek.

A követelésekhez hasonlóan a rövid lejáratú kötelezettségeknél is megjelenik két, valós értékeléssel kapcsolatos korrekciós sor: a *kötelezettségek értékelési különbözete* és a *származékos ügyletek negatív értékelési különbözete*.

7) Passzív időbeli elhatárolások

A mérleg forrásoldalán is megjelennek a tárgyévi eredményt pontosító technikai tételek, az időbeli elhatárolások. A passzív időbeli elhatárolásokat három típusra kell bontani:

G. Passzív időbeli elhatárolások
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása
3. Halasztott bevételek

A *bevételek passzív időbeli elhatárolása* olyan bevételeket jelent, melyeket a mérleg fordulónapjáig bizonylat alapján elszámoltak, teljesítésük azonban csak a következő üzleti év(ek)ben történik meg. Ezeket az elszámolt bevételeket a tárgyévi eredményből át kell vezetni a passzív elhatárolások közé, melyet a teljesítés évében kell feloldani.

Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolásaként olyan eredménycsökkentő tételeket kell kimutatni, melyek a fordulónapig bizonylat hiányában nem lettek elszámolva, teljesítésük időpontja szerint azonban a tárgyévet terhelik. E költségeket, ráfordításokat – annak ellenére, hogy csak a következő évben kerülnek számlázásra – időben előrehozzuk, és a tárgyévi eredmény terhére számoljuk el.

A *halasztott bevételek* között olyan bevételek jelennek meg, melyek a tárgyévben egy bizonyos ügyletből befolytak, azonban eredménynövelő tételként csak az ügylettel kapcsolatos, jövőben felmerülő költségekkel szemben mutathatók ki.

1. 3. A mérleg tételek értékelési szabályai

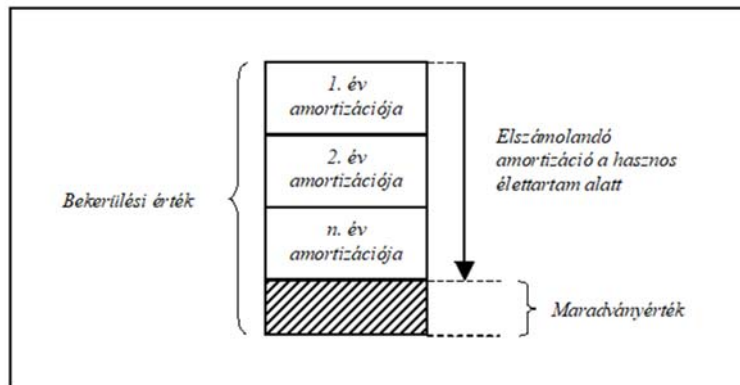
Bekerülési érték

Az eszközök bármilyen jogcímen történő állománynövekedése esetén meg kell határozni az ún. *bekerülési értéket*, vagyis azt a forintértéket, melyen az eszközt a nyilvántartásokba beállítják. A törvény szerint „az eszköz bekerülési (beszerzési, előállítási) értéke az eszköz megszerzése, létesítése, üzembe helyezése érdekében az üzembe helyezésig, a raktárba történő beszállításig felmerült, az eszközhöz egyedileg hozzákapcsolható tételek együttes összege”. A bekerülési érték tehát minden olyan ráfordítást magában foglal, amely a használatba vétel időpontjáig közvetlenül az eszköz megszerzése érdekében merült fel. A bekerülési érték beszerzési árat vagy előállítási költséget jelent. Beszerzés esetén a bekerülési érték az egyszerű vételáron túl tartalmazza a kapcsolódó szállítási, rakodási költséget, megbízási, közvetítői díjakat, biztosítási díjat, vámterheket, hitelkamatot, adókat (pl. jövedéki adó) és minden egyéb tételt, amely egyedileg hozzákapcsolható a megszerzett eszközhöz. Saját előállítás esetén a bekerülési érték egyenlő a létrehozott eszköz tényleges közvetlen önköltségével, azaz a gyártás során kifejezetten az eszköz-előállításához kapcsolódóan felmerült költségek összegével.

Terv szerinti értékcsökkenés

Az *immateriális javak és tárgyi eszközök* jellemzője, hogy a használat során értékükből veszítenek. Ez visszavezethető egyrészt a tényleges fizikai kopásra, valamint erkölcsi kopásra, elavulásra. Az eszköz értékének ezt a folyamatos, előre tervezhető erodálódását nevezzük *értékcsökkenésnek*. Az értékcsökkenés jelenségét a számviteli nyilvántartásokban is kifejezésre kell juttatni, vagyis az eszköz értékét időszakra időszakra megfelelő összeggel csökkenteni kell.

Az értékcsökkenés elszámolásának logikája a következő: az eszköz bekerülésekor meg kell állapítani azt az időszakot, ameddig az eszközt várhatóan használják (*hasznos élettartam*), és azt az értéket, amit a hasznos élettartam végén az eszköz a piacon várhatóan érni fog (*maradványérték*). A bekerülési értéknek a maradványértékkel csökkentett összegét a hasznos élettartam éveire valamilyen módszer alapján fel kell osztani.

1. ábra A terv szerinti értékcsökkenés logikája

Az egyes évekre jutó amortizáció meghatározásához tetszőleges számítási módszert lehet alkalmazni. A gyakorlatban használt módszerek közül a legegyszerűbb, s éppen emiatt a legkedveltebb a *lineáris (egyenletes ütemű) leírás*, amely az eszközök legnagyobb részénél reális értékelést képes megvalósítani.

Gyorsan elhasználódó vagy elavuló eszközök esetében ugyanakkor a lineáris módszer mellett gyakran kapnak szerepet a *degresszív (lassuló ütemű) leírás* megvalósító módszerek, melyek a használat első éveiben erőteljesebb amortizálódással számolnak, mint a későbbi években. Olyan eszközöknél pedig, ahol a használat intenzitása az idő múlásánál erősebben befolyásolja az érték csökkenését, a *teljesítményarányos leírás* alkalmazása ajánlott.

A Számviteli törvény tartalmaz néhány speciális szabályt a terv szerinti értékcsökkenés elszámolására vonatkozóan, melyek az alábbiak:

- Az *alapítás-átszervezés aktivált értékét* és a *kísérleti fejlesztés aktivált értékét* legfeljebb 5 év alatt le kell írni. A leírás csak akkor kezdődhet meg, ha az alapítás-átszervezés illetve a kísérleti fejlesztés befejeződött.
- Az *üzleti vagy cégérték (goodwill)* esetében az amortizálást legalább 5, legfeljebb 10 év alatt kell elvégezni.
- Az *ingatlanok* közül nem számolható el értékcsökkenés földterület, telek, erdő, valamint műemléki védettségű épület értéke után, kivétel a bányaművelésre vagy veszélyes hulladék tárolására használt földterület, telek, amelyre el kell számolni az amortizációt.
- Befejezetlen *beruházásra, felújításra* terv szerinti értékcsökkenést nem szabad elszámolni, az amortizáció folyamata csak az eszköz illetve a felújítás aktiválása után kezdődhet meg.
- Ugyanakkor nem szabad terv szerinti értékcsökkenést elszámolni olyan eszközöknél, amely értékéből a használat során nem veszít, vagy amelynek értéke különleges helyzetéből, egyedi mivoltából adódóan évről évre nő.

Az értékcsökkenés nemcsak az eszköz értékét, hanem a tárgyévi eredményt is érinti, hiszen az adott évre jutó összeg az eredménykimutatásban költségként kerül kimutatásra (értékcsökkenési *leírás, amortizáció*).

Terven felüli értékcsökkenés

Az eszközök értéke nemcsak a tervezett, normálisnak tekinthető kopás illetve avulás miatt csökkenhet, hanem olyan váratlan külső körülmények hatására, mint például a piaci érték nagymértékű lecsökkenése, vagy megrongálódás, megsemmisülés stb. miatt. Az eszköz értékét ilyenkor *terven felüli értékcsökkenés* elszámolásával kell a reális összegre módosítani. Terven felüli értékcsökkenést kell elszámolni az alábbi esetekben:

- ha a *kísérleti fejlesztéssel* megvalósuló tevékenységet korlátozzák, vagy a fejlesztés eredménytelen lesz;
- ha a *vagyoni értékű jog* piaci értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken, illetve ha a szerződés módosulása miatt a jog csak korlátozottan vagy egyáltalán nem érvényesíthető;
- ha a *szellemi termék* piaci értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken, illetve ha a szellemi termék megrongálódik, megsemmisül, feleslegessé válik;
- *üzleti vagy cégérték (goodwill)* esetében, ha a várható megtérülésként meghatározott összeg a jövőbeli gazdasági hasznokra vonatkozó várakozások megváltozása miatt tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken;
- *ingatlanok, műszaki gépek, egyéb gépek*, valamint *tenyésztések* esetében, ha a piaci érték tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alatt van, illetve ha az eszköz megrongálódik, megsemmisül, feleslegessé válik, eltűnik, így nem tudja betölteni eredeti funkcióját;
- *beruházások* esetében, ha értékük megrongálódás, megsemmisülés, feleslegessé válás vagy egyéb piaci tendenciák miatt tartósan és jelentősen a kimutatott könyv szerinti érték alá csökken.

A fenti meghatározások többségében szerepelt a „tartósan és jelentősen” kifejezés. Ennek háttérében a *lényegesség elve* áll, melynek itt alapvetően fontos szerepe van. A *tartós tendencia* követelménye azt jelenti, hogy a piaci értéknek az értékelés időpontját (a mérlegkészítés napját) megelőzően legalább egy évig a könyv szerinti érték alatt kell lennie. Azt pedig, hogy a kialakult különbség *jelentős-e*, a vállalkozás szubjektíven, a számviteli politikában foglalt értékhatár figyelembevételével állapítja meg.

A terven felüli értékcsökkenés elszámolásakor az eszközértéket a mérlegkészítéskori piaci értékig kell lecsökkenteni. Az elszámolt összeg az eredménykimutatásban tárgyévi ráfordításként kerül kimutatásra. A terven felüli értékcsökkenés elszámolása továbbá megváltoztathatja a terv szerinti értékcsökkenés eredetileg tervezett ütemét. Indokolt esetben a leírandó összeg, a hasznos élettartam,

illetve a maradványérték módosítható, ennek számszerű hatásait azonban be kell mutatni a kiegészítő mellékletben.

Értékvesztés

A fentiekben kifejtésre került, hogy az immateriális javak és a tárgyi eszközök értékének különböző indokok miatt beálló jelentős esését terven felüli értékcsökkenés elszámolásával juttatjuk kifejezésre. Az érték lecsökkenése azonban nemcsak az immateriális javaknál és a tárgyi eszközöknél, hanem más eszközcsoportok esetében is bekövetkezhet. A számviteli előírások szerint ilyen esetekben is módosítani kell az eszköz nyilvántartás szerinti értékét, ezt azonban nem értékcsökkenésnek, hanem *értékvesztésnek* nevezzük [Sztv. 54-56.§.]. Értékvesztést kell elszámolni az alábbi eszközcsoportoknál:

- tartós vagy forgatási célú *részesedések* és *hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok*, *tartósan adott kölcsönök*, valamint *tartósan lekötött bankbetétek* után, amennyiben az eszköz piaci értéke, illetve a jövőben várhatóan befolyó összeg tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alatt van;
- *vásárolt és saját termelésű készletek esetében*, ha piaci értékük tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken, illetve ha megrongálódás vagy egyéb ok miatt eredeti funkciójukat nem tudják betölteni;
- *követelések esetében*, ha a követelés összegének jövőbeli realizálása a vevő fizetéképítelensége miatt bizonytalanná válik (*kétes követelés*).

A korábbiakkal összhangban az értékvesztés megállapításánál is elvárás a tartós és jelentős tendencia. Az értékvesztés mértékének meghatározásakor a mérlegkészítés napján érvényes piaci értéket, illetve a jövőben várhatóan realizálható összeget kell alapul venni. Az elszámolt összeg a tárgyévi eredménykimutatásban ráfordításként kerül kimutatásra.

Visszaírás

A terven felüli értékcsökkenés és az értékvesztés legfontosabb jellemzője, hogy elszámolásuk nem végleges. Amennyiben az elszámolás indoka megszűnik (például a korábban csökkenő piaci ár újra emelkedni kezd, vagy a megrongálódott eszközt megjavítják), akkor az elszámolt terven felüli értékcsökkenés illetve értékvesztés egy részét vagy teljes egészét vissza kell írni. A *visszaírás* az eszköz értékének növekedését eredményezi, továbbá a tárgyévi eredménykimutatásban eredményt növelő tételként jelenik meg. A visszaírást a mérlegkészítéskor érvényes piaci érték szintjéig kell elvégezni, ugyanakkor legfeljebb csak akkora összeget lehet visszaírni, amelyet eredetileg elszámoltak.

Értékhelyesbítés

A törvény bizonyos tartós eszközök esetében lehetővé teszi a felértékelést, amennyiben azt könyvvizsgáló is hitelesíti. Ha az adott eszköz piaci értéke tartósan és jelentősen magasabb, mint a könyv szerinti érték, akkor a vállalkozás *értékhelyesbítés* elszámolásával az eszköz értékét felfelé módosíthatja. Az értékhelyesbítés a korábbi értékelési műveletekkel ellentétben nem kötelező, csak lehetőség. Fontos jellemzője, hogy kizárólag a teljes terven felüli értékcsökkenés illetve értékvesztés visszairása után számolható el. Értékhelyesbítést az alábbi eszközök után lehet elszámolni:

- vagyoni értékű jogok
- szellemi termékek
- ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok
- műszaki berendezések, gépek, járművek
- egyéb berendezések, felszerelések, járművek
- tenyészállatok
- befektetett pénzügyi eszközök közé sorolt tartós részesedések

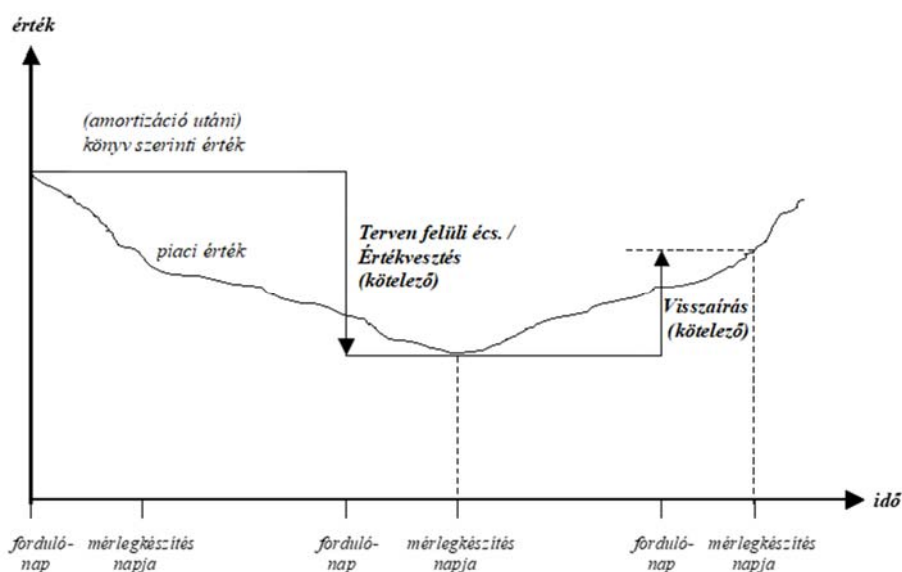
Az értékhelyesbítés tehát növeli az eszközértéket, a felértékelésből származó többletet a mérleg eszköz-oldalán az egyes csoportokon belül elkülönítetten mutatjuk ki (*immateriális javak, tárgyi eszközök, illetve befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése* címén). Az ilyesfajta felértékelés azonban az óvatosság elve miatt nem növelheti a tárgyévi eredményt (nem számolható el bevételként), ehelyett a saját tőkén belül az *értékelési tartalék* növekedéseként kell kimutatni.

A terven felül értékcsökkenés/értékvesztés, visszairás és értékhelyesbítés viszonya

A fentiekben bemutattam, hogy a magyar számviteli szabályok alapján milyen körülmények között és mely eszközökre kell vagy lehet a le- és felértékelés műveletét alkalmazni. Abból kell tehát kiindulni, hogy a vállalkozásnak az üzleti év végén felül kell vizsgálnia meglévő eszközei értékét, és amennyiben a piaci érték tartósan és jelentősen eltér a kimutatott könyv szerinti értéktől, akkor az eszközértéket korrigálni kell. A korrekt bemutatáshoz szükséges még két időpont definiálása: a *mérlegfordulónap* az üzleti év utolsó napját jelöli, ami a kivételes esetektől eltekintve december 31-e. A *mérlegkészítés napja* pedig a vállalat által szubjektíven megválasztott, a fordulónap és a beszámoló leadásának határideje (május vége) közé eső nap. Jelentősége, hogy az e napig felmerült minden olyan hatást, amely a decemberrel zárult üzleti évre hatással van, a december 31. előtti eseményekhez hasonlóan a tárgyév beszámolójában figyelembe kell venni. Ez megmutatkozik az eszközök értékelésekor is, ugyanis a terven felüli értékcsökkenés, az értékvesztés, a visszairás és az értékhelyesbítés esetén is az aktuális könyv szerinti értéket a *mérlegkészítéskori* piaci értékkel kell összehasonlítani, és a korrekciót az alapján kell elvégezni. Ez némi aszimmetriát okoz, hiszen a december 31-ével záruló év mérlegében olyan eszközérték fog megjelenni, amely a következő év meghatározott napján érvényes piaci értéket fedí. A háttérben nyilvánvalóan az a

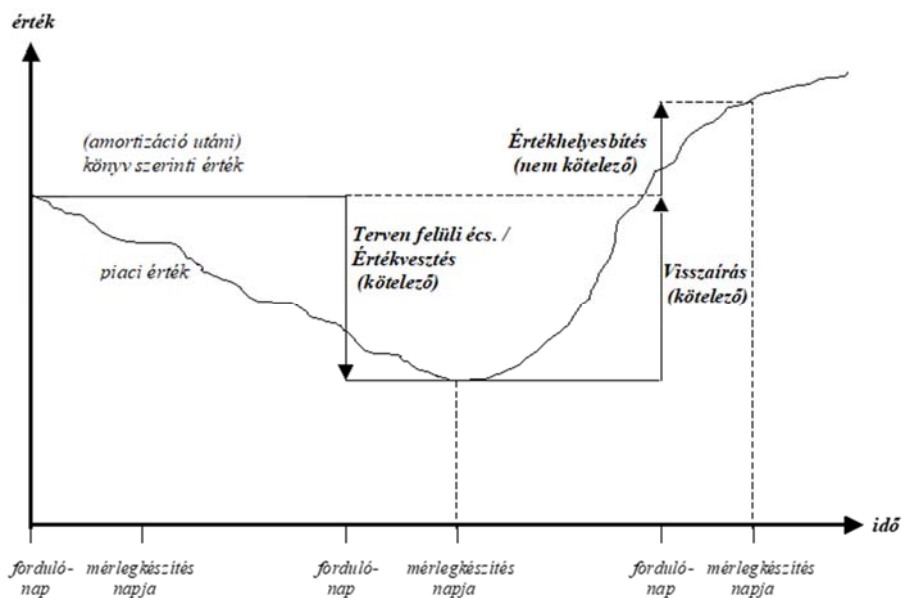
filozófia húzódik meg, hogy a kimutatott eszközérték a lehető legaktuálisabb információkra legyen alapozva.

A fenti műveletek egymáshoz való viszonyát szemlélteti a következő két ábra. Amennyiben tehát az eszköz piaci értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá esik, el kell számolni – típusától függően – a terven felüli értékcsökkenést vagy az értékvesztést. Ha ezután az eszközérték újra tartósan és jelentősen felemelkedik, de a terven felüli értékcsökkenés vagy értékvesztés elszámolása előtti könyv szerinti értéknél nem magasabb, akkor az elszámolt összeg egy részét vissza kell írni, mégpedig olyan mértékig, hogy az eszköz visszairás utáni könyv szerinti értéke a mérlegkészítéskori piaci értéket fedje:

2. ábra A terven felüli értékcsökkenés/értékvesztés, visszairás és értékhelyesbítés viszonya, ha a mérlegkészítéskori piaci érték az eredeti könyv szerinti értéknél alacsonyabb

Ha viszont a piaci ár emelkedése olyan mértékű, hogy a visszairás utáni könyv szerinti értéket is jelentősen meghaladja, akkor a visszairás után – azon eszközöknél, melyekre a törvény megengedi – értékhelyesbítés számolható el:

3. ábra A terven felüli értékcsökkenés/értékvesztés, visszaírás és érték helyesbítés viszonya, ha a mérlegkészítéskori piaci érték az eredeti könyv szerinti értéknél magasabb

Az ábrák helyes értelmezéséhez fontos kiemelni, hogy az átláthatóság megőrzése érdekében nem szemléltetik a terv szerinti értékcsökkenés elszámolásának hatását. Az amortizáció elszámolása néhány kivételes esetet nem számítva mindvégig az eredetileg tervezett ütemben történik. A terven felüli értékcsökkenés illetve az ehhez kapcsolódó visszaírás megállapításakor tehát nyilvánvalóan a tervezett amortizáció elszámolása utáni könyv szerinti értékből kell kiindulni.

Valós értékelés

A Számviteli törvény 2004. január 1. óta bevezette a *pénzügyi instrumentum* fogalmát. Pénzügyi instrumentumnak tekintendő minden „olyan szerződéses megállapodás, amelynek eredményeként az egyik félnél pénzügyi eszköz, a másik pénzügyi kötelezettség vagy saját tőke (tőkeinstrumentum) keletkezik”, különösen az adott kölcsönök, a részesedést vagy hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, pénzeszközök és a származékos ügyletek.

A *valós értékelés* célja, hogy a pénzügyi instrumentumok a mérlegben a lehető legaktuálisabb, gyakorlatilag naprakész értéken legyenek kimutatva. Alkalmazása nem kötelező.

Amennyiben a vállalat a törvény által felkínált lehetőséggel élve alkalmazni kívánja a valós értékelést, akkor a mérlegben szerepeltetett eszközcsoportok mellett egy másodlagos besorolást is létre kell hoznia. Eszerint a pénzügyi eszközöket – az

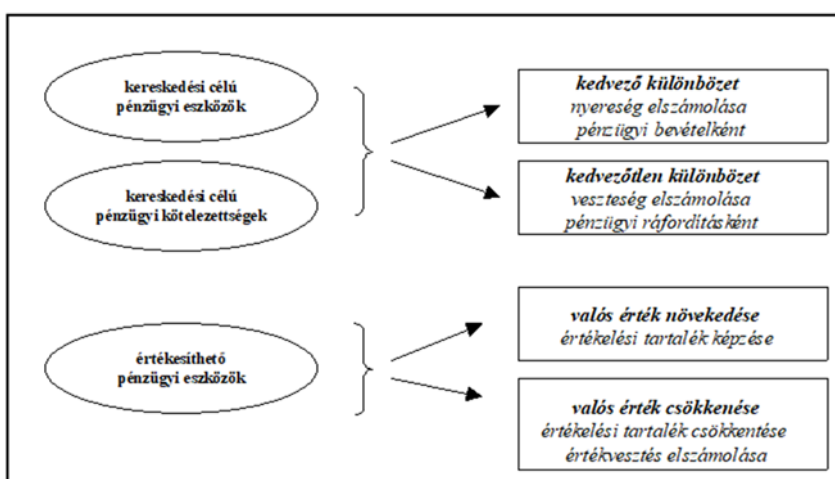
eredeti mérlegkategóriák érintése nélkül – másodlagosan a következő kategóriákba kell besorolni:

- kereskedési célú pénzügyi eszközök
- értékesíthető pénzügyi eszközök
- lejáratig tartott pénzügyi eszközök
- a kölcsön- és más követelések

A pénzügyi kötelezettségeket pedig az alábbi két csoport valamelyikébe kell sorolni:

- kereskedési célú pénzügyi kötelezettségek
- egyéb pénzügyi kötelezettségek

A fenti másodlagos besorolásban látható típusok közül a valós értékelés kizárólag a *kereskedési célú pénzügyi eszközökre*, az *értékesíthető pénzügyi eszközökre*, valamint a *kereskedési célú pénzügyi kötelezettségekre* alkalmazható. Ha a vállalat úgy dönt, hogy alkalmazza a valós értékelést, akkor a kereskedési célú pénzügyi eszközeire és a kereskedési célú pénzügyi kötelezettségeire vonatkozóan mindenképpen alkalmaznia kell, az értékesíthető pénzügyi eszközökre pedig alkalmazhatja (de nem kötelező) a valós értékelés szabályait. Ezen eszközök eredeti bekerülési értéke az aktuális valós értékre módosítható, amennyiben a valós érték megbízhatóan megállapítható. A valós érték le- illetve felfelé történő megváltozása a kereskedési célú pénzügyi eszközök és kötelezettségek esetében a számviteli eredményt érinti (pénzügyi műveletek bevételeként vagy ráfordításaként kerül elszámolásra), az értékesíthető pénzügyi eszközöknél viszont a saját tőke növekményeként vagy csökkenéseként jelenik meg (hasonlóan az értékhelyesítéshez):

4. ábra A valós értékelés szabályai

A fel- illetve leértékelésekből eredő különbözetet – amellett, hogy a bemutatott módon a számviteli eredményt vagy a saját tőkét módosítják – a mérlegben az eszközökhöz, illetve kötelezettséghez rendelt értékelési különbözet sorában elkülönítetten kell kimutatni (*befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete, követelések értékelési különbözete, értékpapírok értékelési különbözete, vagy származékos ügyletek pozitív/negatív értékelési különbözete* címén).

1. 4. Az eredménykimutatás felépítése és tartalma

Az eredménykimutatás a vállalkozás által tárgyévben elért, adózás és osztalékfizetés utáni eredmény levezetését tartalmazza. Tulajdonképpen a mérleg egyetlen sorának részletes levezetéséről van szó, hiszen az eredménykimutatás végeredménye a *mérleg szerinti eredmény*, amely a mérlegben a saját tőkén belül is kimutatásra kerül. Az eredményt a tárgyévi bevételek és ráfordítások különbözeteként határozzuk meg. A kettős könyvvitel jellegéből fakadóan az eredménykimutatásban minden olyan bevétel és ráfordítás kimutatásra kerül, amely gazdaságilag a tárgyévhez kapcsolódik (a teljesítés már megtörtént), a tényleges pénzmozgástól függetlenül (*összemerés elve*).

A bevételeket és ráfordításokat típusuk szerint ún. eredménykategóriákra kell bontani az alábbiak szerint:

- *Üzemi (üzleti) eredmény:* A vállalkozás szokásos termelő, szolgáltató illetve kereskedelmi tevékenységének nyeresége vagy vesztesége, főként az előállított termékek és szolgáltatások értékesítésének bevételét, valamint a termeléshez szükséges erőforrások ráfordításait tartalmazza.
- *Pénzügyi műveletek eredménye:* A vállalkozás pénzügyi tranzakcióból (ilyen különösen a kölcsönnyújtás, tartós vagy forgatási célú részesedések és hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, bankbetétek, tőzsdei ügyletek) eredő tárgyévi bevételek és ráfordítások különbözete.
- *Adózás előtti eredmény:* Az üzemi és a pénzügyi eredmény összege, amely a társasági adókötelezettség kiszámításának kiindulópontját képezi.
- *Adózott eredmény:* Az adózás előtti eredményből az adókötelezettség levonása után fennmaradó összeg, azaz a tárgyévi tiszta eredmény (amely az eredménytartalékba beépülve a jövőbeli osztalékfizetésre teremti meg az alapot).

Az eredménykimutatás a magyar szabályozás szerint kétféle szemléletben állítható össze: *összköltséges és forgalmi költséges* eljárás szerint. A két megközelítés közti különbséget egyedül az üzemi (üzleti) eredmény kiszámításának módja jelenti, az összes többi eredménykategória tekintetében tökéletes egyezőség figyelhető meg. A kétféle eljárású eredménykimutatás egyszerűsített sémáit összefoglalóan mutatja be a következő ábra:

Összköltséges eredménykimutatás	Forgalmi költséges eredménykimutatás
I. Értékesítés nettó árbevétele	I. Értékesítés nettó árbevétele
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	II. Értékesítés közvetlen költségei
III. Egyéb bevételek	III. Értékesítés bruttó eredménye (I-II)
IV. Anyagjellegű ráfordítások	IV. Értékesítés közvetett költségei
V. Személyi jellegű ráfordítások	V. Egyéb bevételek
VI. Értécsökkenési leírás	VI. Egyéb ráfordítások
VII. Egyéb ráfordítások	
A. Üzemi (üzleti) eredmény (I+II+III-IV-V-VI-VII)	A. Üzemi (üzleti) eredmény (III-IV+V-VI)
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei	VII. Pénzügyi műveletek bevételei
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai	VIII. Pénzügyi műveletek ráfordításai
B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII-IX)	B. Pénzügyi műveletek eredménye (VII-VIII)
C. Adózás előtti eredmény (A+B)	C. Adózás előtti eredmény (A+B)
X. Adófizetési kötelezettség	IX. Adófizetési kötelezettség
D. Adózott eredmény (C-X)	D. Adózott eredmény (C-IX)

1. táblázat A kétféle eredménykimutatás egyszerűsített sémája

Az ábráról leolvasható a már említett jellemző, miszerint a tételek kizárólag az üzemi (üzleti) eredményen belül különböznek, a többi esetben minden sor megnevezése és kiszámításának módja azonos. Mivel azonban a forgalmi költséges szemléletben az üzemi eredmény eggyel kevesebb sorból határozódik meg, a sorok számozása innentől „elcsúszik”. Az éves beszámoló részeként elkészítendő eredménykimutatás a fenténél jóval részletesebb, hiszen a római számos sorokat tovább kell bontani. Az összköltséges és a forgalmi költséges eredménykimutatás teljes részletezettségű sémáit a melléklet tartalmazza.

A továbbiakban a törvényben foglaltak szerint áttekintjük az egyes eredménykategóriák, azon belül pedig a konkrét sorok tartalmát.

Üzemi (üzleti) eredmény

Az üzemi (üzleti) eredmény a korábbi definíció szerint a vállalkozás szokásos termelő, szolgáltató illetve kereskedelmi tevékenységéből származó eredményt fejezi ki. Mivel e kategória tekintetében a kétféle eljárás különböző levezetést tartalmaz, indokolt őket külön-külön tárgyalni.

a) Üzemi (üzleti) eredmény összköltséges eljárás szerint

Az összköltséges eljárású séma az értékesítés nettó árbevételét és az egyéb bevételeket állítja szembe a működéshez szükséges erőforrások beszerzésének

ráfordításaival és egyéb ráfordításokkal. A megértéshez néhány fontos megjegyzést kell tenni. Először is, számviteli értelemben bevétel akkor keletkezik, ha a vállalkozás az előállított termékeit értékesíti. Másodsor, az *összemérés elve* szerint a termékek előállítás költséget eredménycsökkentő tételként akkor kell érvényesíteni, amikor azzal szemben bevétel is megjelenik. Az összköltséges szemléletben mindez úgy jelenik meg, hogy a tárgyévi *értékesítés* bevételeivel szemben felsoroljuk az összes tárgyévi *termelési* költséget, majd ezt *korrigáljuk a termelési és az értékesítéshez kapcsolódó költségek különbözetével*. Az üzemi eredmény e megközelítés szerint az alábbi tételekből tevődik össze:

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
02. Exportértékesítés nettó árbevétele
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)
03. Saját termelésű készletek állományváltozása
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke
II. Aktivált saját teljesítmények értéke (+03+04)
III. Egyéb bevételek
Ebből: visszaírt értékvesztés
05. Anyagköltség
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke
07. Egyéb szolgáltatások értéke
08. Eladott áruk beszerzési értéke
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
IV. Anyagjellegű ráfordítások (05+06+07+08+09)
10. Bérköltség
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések
12. Bérjárulékok
V. Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)
VI. Értékcsökkenési leírás
VII. Egyéb ráfordítások
Ebből: értékvesztés
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I+II+III-IV-V-VI-VII)

Az *értékesítés nettó árbevétele* az üzleti évben értékesített készletek és nyújtott szolgáltatások árkiegészítéssel és felárral növelt, engedményekkel csökkentett, áfa nélküli értékét tartalmazza.

Az *aktivált saját teljesítmények értéke* nevű sor valósítja meg a már említett korrekciót, azaz a későbbi sorokban kimutatott teljes termelési költséget korrigálja az értékesítéshez kapcsolódó költségre. Két részből áll:

⇒ *saját termelésű készletek állományváltozása*: a tárgyévben megtermelt és a tárgyévben értékesített termékek közvetlen költségeinek különbsége, ami

nem más, mint a befejezetlen, félkész- és késztermékek záró- és nyitóállománya közti különbség:

- ha a tárgyévi értékesítéshez kapcsolódó költség kisebb, mint a termelési költség (az előállított termékek egy része nem került értékesítésre), akkor előjele pozitív, az eredményt növeli.
 - ha tárgyévi értékesítés meghaladja a termelés szintjét (a tárgyévi termelés mellett előző évről raktáron maradt készletet is értékesítettek), akkor előjele negatív, tehát az eredményt csökkenti.
- ⇒ *saját előállítású eszközök aktivált értéke*: ha a vállalkozás saját használat céljára immateriális vagy tárgyi eszközt állít elő, akkor ennek közvetlen költsége szintén nem képezi az értékesítés költségét (mivel vele szemben bevétel nem jelenik meg). A saját előállítású eszközök aktivált értéke minden esetben eredménynövelő, tehát pozitív előjelű.

Az *egyéb bevételek* közé olyan bevételeket kell sorolni, amelyek nem tartoznak az árbevételhez, de a vállalkozási tevékenységgel kapcsolatban felmerülnek. Jellemző példái:

- értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele (nettó eladási ára),
- kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítés,
- céltartalék felhasználása (csökkenése, megszűnése),
- visszaírt értékvesztés, *terven felüli* értékcsökkenés,
- visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás, juttatás,
- tipikusan nem ismétlődő, ún. *kivételes nagyságú vagy előfordulású bevételek*, mint például:
 - térítés nélkül átvett, ajándékként kapott vagy fellelt eszközök értéke,
 - apportként átadott eszközök fejében szerzett részesedés (szerződés szerinti) értéke,
 - a hitelező által elengedett vagy elévült kötelezettség értéke,
 - visszavásárolt saját részvények bevonásakor azok névértéke,
 - harmadik fél által ellentételezés nélkül átvállalt tartozás értéke,
 - visszafizetési kötelezettség nélkül (véglegesen) átvett pénzeszközök.

Az *anyagjellegű ráfordítások* az alábbi összegeket tartalmazzák:

- ⇒ a termeléshez felhasznált *anyagok költségei*,
- ⇒ *igénybe vett szolgáltatások költségei*, amely különböző külső felek által nyújtott szolgáltatások díjait jelenti, mint például bérleti díj, szállítási-rakodási költség, raktározási költség, karbantartási költség, hirdetés, reklám költsége, oktatás, továbbképzés költségei, vagy az ügyvédi, tanácsadási díjak.

- ⇒ *egyéb szolgáltatások költségei*, melyek között pénzügyi intézmények vagy különböző hatóságok által nyújtott szolgáltatások költségét kell feltüntetni, például bankköltség, biztosítási díj, befektetési szolgáltatások díjai, cégbírósi eljárás illetéke, vagy a közzétételi díj.
- ⇒ *eladott áruk beszerzési értéke* (az értékesített vásárolt készleteknek az árbevéttel szemben kimutatott beszerzési költsége),
- ⇒ *eladott (közvetített) szolgáltatások beszerzési értéke* (a közvetített szolgáltatások árbevéttel szemben kimutatott beszerzési költsége).

A *személyi jellegű ráfordítások* a munkavállalókkal a tárgyévben elszámolt bruttó munkabért, a munkabéren felüli különböző egyéb kifizetéseket (pl. betegszabadságra járó bér, prémium, jutalom, különféle juttatások), és a munkaadót terhelő bérjárulékokat, hozzájárulásokat tartalmazzák (pl. társadalombiztosítási járulék, munkaadói járulék, egészségügyi hozzájárulás, szakképzési hozzájárulás).

*Értékcsökkenési leírás*ként az immateriális javak és tárgyi eszközök tárgyévre jutó terv szerinti értékcsökkenését kell kimutatni.

Az *egyéb ráfordítások* az előbbiekhöz nem tartozó, de a fő tevékenységhez kapcsolódó ráfordításokat jelölik. Jellemző példái:

- értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök könyv szerinti értéke,
- fizetett bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítés,
- céltartalék képzése,
- értékvesztés, *terven felüli* értékcsökkenés,
- költségvetésnek, önkormányzatnak fizetett adók, illetékek,
- jövedéki adó,
- tipikusan nem ismétlődő, ún. *kivételes nagyságú vagy előfordulási ráfordítások*, mint például:
 - térítés nélkül átadott eszközök értéke,
 - apportként átadott eszközök könyv szerinti értéke,
 - elengedett követelés értéke,
 - visszavásárolt saját részvények bevonásakor azok visszavásárlási értéke,
 - külső féltől ellentételezés nélkül átvállalt kötelezettség értéke,
 - visszafizetési kötelezettség nélkül (véglegesen) átadott pénzeszközök.

Az üzemi (üzleti) eredmény meghatározásakor az árbevételt, az egyéb bevételeket és az aktivált saját teljesítmények értékét össze kell adni, melyből a különböző ráfordítások összegeit le kell vonni.

b) Üzemi (üzleti) eredmény forgalmi költséges eljárás szerint

A forgalmi költséges eljárás esetén az értékesítési bevételekkel szemben eleve csak az értékesítéshez kapcsolódó beszerzési/előállítási költséget tüntetjük fel, melyből közvetlenül adódik az értékesítés eredménye. A legfőbb különbség az, hogy a költségeket itt nem költségnemenként (anyagjellegű, személyi jellegű, értékcsökkenési leírás) csoportosítjuk, hanem aszerint, hogy az értékesített termékekhez vagy szolgáltatásokhoz közvetlenül vagy közvetve kapcsolódnak-e. A forgalmi költséges üzemi eredmény levezetése a következő:

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
02. Exportértékesítés nettó árbevétele
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)
03. Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
04. Eladott áruk beszerzési értéke
05. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
II. Értékesítés közvetlen költségei (03+04+05)
III. Értékesítés bruttó eredménye (I-II)
06. Értékesítési, forgalmazási költségek
07. Igazgatási költségek
08. Egyéb általános költségek
IV. Értékesítés közvetett költségei (06+07+08)
V. Egyéb bevételek
Ebből: visszaírt értékvesztés
VI. Egyéb ráfordítások
Ebből: értékvesztés
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+III-IV+V-VI)

Az értékesítés nettó árbevétele, az egyéb bevételek és az egyéb ráfordítások tartalma megegyezik az összköltsége eljárású eredménykimutatás azonos nevű soraival.

Az árbevétellel szemben elsőként az értékesítés közvetlen költségeit kell szembeállítani, amely a tárgyévben értékesített készletek és szolgáltatások tényleges előállítási illetve beszerzési költségét jelenti. Részei:

- *értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége*: a tárgyévben értékesített saját termelésű készletek (félkész- és késztermékek), valamint nyújtott szolgáltatások tényleges előállítási költsége;
- *eladott áruk beszerzési értéke (elábé)*: a tárgyévben eladott vásárolt készletek (anyagok, áruk) beszerzési költsége;
- *eladott (közvetített) szolgáltatások értéke*: a külső féltől megrendelt, de a vállalkozás saját nevében továbbértékesített szolgáltatások (alvállalkozói teljesítmények) beszerzési költsége.

Az árbevétel és a közvetlen költségek különbségeként kapjuk az *értékesítés bruttó eredményét*, amely a termékek és szolgáltatások értékesítésének eredményességét fejezi ki, figyelmen kívül hagyva a működési (kvázi fix) költségeket.

Az *értékesítés közvetett költségei* sor azokat a költségeket foglalja magában, amelyek az eladott termékekhez illetve szolgáltatásokhoz egyedileg nem kapcsolhatók, de a vállalkozási tevékenység során felmerültek. Típusai:

- *értékesítési, forgalmazási költségek*: az értékesítési folyamat költségei, pl. csomagolási, raktározási, szállítási költség.
- *igazgatási költségek*: a vállalati irányítás költségei, pl. a vállalati központban dolgozó vezetők bére.
- *egyéb általános költségek*: a termelő/szolgáltató üzemek azon költségei, amelyek a termék illetve szolgáltatás előállításának költségeként nem lettek figyelembe véve (ún. fel nem osztott költségek)

Az üzemi (üzleti) eredményt e megközelítésben úgy kapjuk, hogy az értékesítés bruttó eredményéből levonjuk a közvetett költségeket, ehhez hozzáadjuk az egyéb bevételeket, majd levonjuk az egyéb ráfordításokat.

Pénzügyi műveletek eredménye

A pénzügyi műveletek eredménye a vállalkozás pénzügyi tranzakcióival (leginkább részesedésekkel, értékpapírokkal, adott kölcsönökkel, pénzügyi követelésekkel és kötelezettségekkel, pénzeszközökkel) kapcsolatos tárgyévi bevételek és ráfordítások különbsége. Mivel az üzemi eredmény összköltség eljárás esetén hét, forgalmi költség eljárás esetén pedig hat tételből áll, az egyes sorok számozása a kétféle eljárású eredménykimutatásnál eltér, tartalmuk azonban megegyezik. A pénzügyi műveletek eredménye az alábbi tételeket tartalmazza:

13. Kapott (járó) osztalék és részesedés
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
14. Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
15. Befektetett pénzügyi eszközökből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó bevételek, árfolyamnyereségek
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
16. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott
17. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei
Ebből: értékelési különbözet
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei (13+14+15+16+17)
18. Részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamvesztések
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott

19. Befektetett pénzügyi eszközökből (értékpapírokból, kölcsönökből) származó ráfordítások, árfolyamveszteségek
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott
20. Fizetendő (fizetett) kamatok és kamatjellegű ráfordítások
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott
21. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése
22. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai
Ebből: értékelési különbözet
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai (18+19+20+21+22)
B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII-IX)

Megjegyzés: a fenti táblázatban az arab és a római számos sorok számozása az összköltséges változatét követi, a forgalmi költséges sémában a sorok és azok megnevezése mindenben azonos, a sorszámok azonban eltérnek (a pénzügyi bevételek belső sorai 13-17. helyett 09-13., a pénzügyi bevételek összesen VIII. helyett VII. sorszámmal szerepel, hasonlóan a pénzügyi ráfordítások belső sorainál 18-22. helyett 14-18., a pénzügyi ráfordítások összesen sornál pedig IX. helyett VIII. sorszám jelenik meg).

A *pénzügyi műveletek bevételei* között a törvény szerint – a fenti tételeken végighaladva – a következő, tárgyévhez kapcsolódó összegeket kell kimutatni:

- a más vállalkozásban lévő tulajdoni részesedések után kapott osztalékot, részesedést,
- a tartós részesedésekből származó bevételeket, árfolyamnyereségeket,
- a befektetett pénzügyi eszközökhöz (1 évnél hosszabb lejáratú adott kölcsönök, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, bankbetétek, lízingügyletek) kapcsolódó kamatok és más bevételeket, valamint az értékpapírok beváltásakor realizálódó (a névérték és a bekerülési érték különbözetéből fakadó) árfolyamnyereséget,
- az egyéb kapott kamatok, ami a forgóeszközök között kimutatott kölcsönökkel, követelésekkel, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokkal összefüggő kamatbevételekre utal,
- a pénzügyi műveletek egyéb bevételeit, ami többek között tartalmazza a forgatási célú részesedések és értékpapírok eladásának árfolyamnyereségét, a devizás eszközök és kötelezettségek árfolyamnyereségeit, valamint különböző határidős ügyletekkel kapcsolatos árfolyamnyereségeket, nyereségjellegű különbözeteket.

A *kapott osztalék és részesedés, a részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek, a befektetett pénzügyi eszközökből származó bevételek, árfolyamnyereségek*, valamint az *egyéb kapott kamatok és kamatjellegű bevételek* soraiból tájékoztató adatként ki kell emelni a kapcsolt vállalkozástól kapott összegeket, míg a *pénzügyi műveletek egyéb bevételeiből* a valós értékeléssel összefüggő nyereségjellegű értékelési különbözetet kell külön feltüntetni.

A *pénzügyi műveletek ráfordításai* között a következő tételeket kell szerepeltetni:

- részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek,
- befektetett pénzügyi eszközökből (nem részesedés) származó ráfordítások, árfolyamveszteségek,
- kölcsönök, hitelek, saját kibocsátású értékpapírok, illetve egyéb kötelezettségek után fizetendő kamatokat, kamatjellegű ráfordításokat,
- a tartós vagy forgatási célú részesedések, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, valamint a bankbetétek után elszámolt értékvesztést (az értékvesztés minden más eszköz esetében az üzemi eredményen belül, egyéb ráfordításként kerül elszámolásra),
- a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításait, melynek tipikus tételei a forgatási célú részesedések és értékpapírok eladásának árfolyamvesztesége, a devizás eszközök és kötelezettségek árfolyamvesztesége, valamint különböző határidős ügyletekkel kapcsolatos árfolyamveszteségek, veszteségjellegű különbözetek.

A *részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek, a befektetett pénzügyi eszközökből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek*, valamint a *fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások* összegéből tájékoztató adatként fel kell tüntetni a kapcsolt vállalkozásnak fizetendő összegeket, a *pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai* közül pedig ki kell emelni a valós értékelésből származó veszteségjellegű értékelési különbözetet.

A pénzügyi műveletek eredménye értelemszerűen a pénzügyi bevételek és ráfordítások között szereplő összegek különbsége.

Adózás előtti eredmény, adózott eredmény

Az üzemi eredmény és a pénzügyi eredmény együttesen adja az *adózás előtti eredményt*. Jelentősége, hogy a társasági adó alapját az adózás előtti eredményből származtatjuk, a társasági adóról és osztalékadóról szóló törvény (TAO) által leírt adóalap-növelő és adóalap-csökkentő tételek figyelembevételével. Ha az adóalap pozitív, akkor a társasági adókötelezettség 9%.

Negatív adóalap esetén adókötelezettség nem keletkezik, sőt, a tárgyévi veszteség továbbvihető, és a következő év(ek)ben adóalap-csökkentő tételként felhasználható (veszteség-elhatárolás).

Az adózás előtti eredményből az adófizetési kötelezettség levonása után fennmaradó összeg az *adózott eredmény*.

1. 5. A kiegészítő melléklet tartalma

A kiegészítő melléklet a beszámoló harmadik része (a mérleg és az eredménykimutatás mellett), amely a törvény által előírt olyan számszerű adatokat és szöveges magyarázatokat tartalmaz, amelyek a vállalkozó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetének megbízható és valós bemutatásához szükségesek, de a mérlegből és az eredménykimutatásból nem olvashatók ki. A kiegészítő mellékletben be kell mutatni a sajátos tevékenységgel kapcsolatos - más jogszabályban előírt - információkat is.

A kiegészítő melléklet általános struktúrája a következő:

1. Általános rész
2. Mérleg és eredménykimutatás specifikus rész
3. Tájékoztató rész
4. Cash-flow

A kiegészítő melléklet összeállításakor követendő legfontosabb szempontokat az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- Mutatószámok alapján értékelni kell a vállalkozó valós vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, az eszközök és a források összetételét, a saját tőke és a kötelezettségek tételeinek alakulását, a likviditás és a fizetőképesség, valamint a jövedelmezőség alakulását.
- Külön be kell mutatni a számviteli politika meghatározó elemeit és azok változását, a változás eredményre gyakorolt hatását.
- Ismertetni kell a beszámoló összeállításánál alkalmazott szabályrendszert, annak főbb jellemzőit, az alkalmazott értékelési eljárásokat és az értékcsökkenés elszámolásának számviteli politikában meghatározott módszerét, elszámolásának gyakoriságát, az egyes mérlegtételeknél alkalmazott - az előző üzleti évtől eltérő - eljárásokból eredő, az eredményt befolyásoló eltérések indokolását, valamint a vagyoni, pénzügyi helyzetre, az eredményre gyakorolt hatásukat.
- Be kell mutatni az ellenőrzés során feltárt jelentős összegű hibák eredményre, az eszközök és a források állományára gyakorolt - a mérlegben, az eredménykimutatásban a megfelelő tételeknél összevontan szereplő - hatását, évenkénti megbontásban.
- A kiegészítő mellékletnek tartalmaznia kell a törvény által előírt formájú *cash flow-kimutatást* is.
- Be kell mutatni az adózott eredmény felhasználására vonatkozó javaslatot, amennyiben az nem egyezik meg a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott határozattal.
- Ha a vállalkozónál a könyvvizsgálat kötelező, úgy erre a kötelezettségre a beszámoló kiegészítő mellékletében kiemelten és egyértelműen utalni kell.
- A kiegészítő mellékletnek tartalmaznia kell a részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal kapcsolatos alábbi információkat:
 - minden olyan gazdasági társaság nevét és székhelyét, amely a mellékletet készítő vállalkozónak leányvállalata,

- minden olyan gazdasági társaság nevét és székhelyét, amelyet a mellékletet készítő vállalkozó más vállalkozóval közösen vezet,
- minden olyan gazdasági társaság nevét és székhelyét, amely a mellékletet készítő vállalkozónak társult vállalkozása, bemutatva külön-külön azok saját tőkéjét, jegyzett tőkéjét, tartalékait, a birtokolt részesedés arányát, a legutolsó üzleti év mérleg szerinti eredményét; továbbá
- minden olyan gazdasági társaság nevét és székhelyét, amely a mellékletet készítő vállalkozónak egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozása.
- A gazdasági társaságokról szóló törvény szerinti ellenőrzött gazdasági társaság kiegészítő mellékletének tartalmaznia kell:
 - a jelentős befolyással,
 - a többségi irányítást biztosító befolyással,
 - a minősített többséggel rendelkező tag (részvényes) nevét, székhelyét, szavazatainak arányát.
- A kiegészítő mellékletnek tételesen tartalmaznia kell minden olyan gazdasági társaság nevét, székhelyét, jegyzett tőkéjének összegét, szavazatok arányát, ahol a vállalkozó a gazdasági társaságokról szóló törvény szerint
 - jelentős befolyással,
 - többségi irányítást biztosító befolyással,
 - minősített többséget biztosító befolyással rendelkezik.
- A kiegészítő mellékletben be kell mutatni:
 - gazdasági társaságnál a vezető tisztségviselők, az igazgatóság, a felügyelő bizottság tagjainak tevékenységükért az üzleti év után járó járandóság összegét, csoportonként összevontan,
 - gazdasági társaságnál a vezető tisztségviselők, az igazgatóság, a felügyelő bizottság tagjainak folyósított előlegek és kölcsönök összegét, a nevükben vállalt garanciákat, csoportonként összevontan, a kamat, a lényeges egyéb feltételek, a visszafizetett összegek és a visszafizetés feltételei egyidejű közlésével,
 - a gazdasági társaság korábbi vezető tisztségviselőivel, igazgatósági, felügyelő bizottsági tagjaival szembeni nyugdíjfizetési kötelezettség teljes összegét, csoportonként összevontan,
 - minden olyan, a vállalkozó képviselőjére jogosult személynek a nevét és lakóhelyét, aki az éves beszámolót köteles aláírni.
- A kiegészítő mellékletben meg kell adni a vállalkozó székhelyének és - ha beszámolóját és a kapcsolódó üzleti jelentést Interneten is közzéteszi - internetes honlapjának pontos címét, elérhetőségét.
- A kiegészítő mellékletben be kell mutatni annak a vállalkozónak a nevét és székhelyét, amely összeállítja a vállalkozáscsoport összevont (konszolidált) éves beszámolóját, és azt a helyet, ahol az összevont (konszolidált) éves beszámoló megtekinthető.

A mérleghez és eredménykimutatáshoz kapcsolódóan az alábbi részletező információkat kell feltüntetni:

- az időbeli elhatárolásokkal kapcsolatban:
 - a bevételek aktív időbeli elhatárolásának,
 - a halasztott ráfordításoknak,
 - a költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolásának, valamint
 - a halasztott bevételeknek a jelentősebb összegeit, azok időbeli alakulását.
- a Tartósan adott kölcsönök kapcsolt vállalkozásban, a Követelések kapcsolt vállalkozással szemben, a Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben, a Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben, a Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben mérlegsorokból külön-külön mennyi az anya-, illetve a leányvállalattal (leányvállalatokkal) szembeni követelés, illetve kötelezettség. (Főlérendelt anyavállalat esetén az anya-, leányvállalati minősítést a főlérendelt anyavállalat szempontjából kell elvégezni.)
- a mérlegben kimutatott kötelezettségekből azoknak a kötelezettségeknek a teljes összegét, amelyeknek a hátralévő futamideje több, mint öt év; azoknak a kötelezettségeknek a teljes összegét, amelyek zálogjoggal vagy hasonló jogokkal biztosítottak, feltüntetve a biztosítékok fajtáját és formáját;
- azoknak a pénzügyi kötelezettségeknek a teljes összegét, amelyek a pénzügyi helyzet értékelése szempontjából jelentőséggel bírnak, de amelyek a mérlegben nem jelennek meg, különös tekintettel a jövőbeni nyugdíjfizetési, végkielégítési kötelezettségek, valamint a kapcsolt vállalkozásokkal szembeni kötelezettségek összegére;
- a mérlegen kívüli egyéb tételeket;
- a lekötött tartalékot jogcímek szerint megbontva,
- mérlegen kívüli tételként a függő és a biztos (jövőbeni) kötelezettségvállalások összegét fajtankénti részletezésben. Ezekben belül külön kell bemutatni ügyletfajtanként (az ügylet tárgya szerint) a mérleg fordulónapjáig le nem zárt határidős, opciós ügyletek, valamint a swap ügyletek határidős részének lejáratú idejét, szerződés szerinti értékét (kötési árát, árfolyamát), az eredményre gyakorolt várható hatását (valós értékét, ha az megállapítható), a cash flowra gyakorolt várható hatását, külön feltüntetve az üzleti év eredményében már figyelembe vett hatásukat, elszámolási ügylet (származékos ügylet) és leszállítási ügylet, fedezeti és nem fedezeti célú, tőzsdén, illetve tőzsdén kívül kötött ügylet részletezésben;
- a bekerülési értéken értékelt befektetett pénzügyi eszközök könyv szerinti értékének a valós értéket jelentősen meghaladó összege esetén, azok könyv szerinti értékét és valós értékét, valamint annak indoklását, hogy miért nem számolták el az értékvesztést,
- a tárgyévben lezárt határidős, opciós ügyletek, valamint swap ügyletek eredményét és cash flowra gyakorolt hatását ügyletfajtanként, elszámolási

ügylet (származékos ügylet) és leszállítási ügylet, fedezeti és nem fedezeti ügylet, tőzsdén, illetve tőzsdén kívül kötött ügylet részletezésben,

- a hátrasorolt eszközök értékét jogcímek szerinti részletezésben,
- a saját tőke üzleti éven belüli változását, annak okait, különös tekintettel a jegyzett tőke változásaira. Ismertetni kell azt is, hogy a jegyzett tőkéből milyen értéket képvisel és hogyan változott az anyavállalat, a leányvállalat(ok), közös vezetésű vállalkozás(ok), társult vállalkozás(ok) által jegyzett összeg,
- a visszavásárolt saját részvények, saját üzletrészek megszerzésére vonatkozó adatokat. Ismertetni kell a saját részvények, saját üzletrészek megszerzésének indokát, a saját részvények, saját üzletrészek számát és névértékét, azoknak a jegyzett tőkéhez viszonyított arányát, a saját részvények, saját üzletrészek visszerthes megszerzése vagy elidegenítése esetén a kifizetett vagy kapott ellenérték összegét, továbbá az üzleti év során közvetlenül vagy közvetve a társaság rendelkezése alá került részvények, üzletrészek együttes számát és névértékét. A kiegészítő mellékletben külön be kell mutatni a visszaváltható részvények megszerzésével kapcsolatos - előzőekben részletezett – adatokat,
- a kapcsolt vállalkozásokkal szemben fennálló kötelezettségekre képzett céltartalék, illetve annak felhasználása összegét jogcímek szerinti részletezésben, különös tekintettel a kapcsolt vállalkozásokkal szemben fennálló garanciális kötelezettségekre képzett céltartalék összegére,
- valós értéken történő értékelés alkalmazása esetén az előzőeken túl fel kell tüntetni:
 - az általános értékelési eljárásokkal számított piaci érték (jelenérték) esetén alkalmazott feltételeket (így különösen: a diszkonttényezőt, a várható osztaléknövekedési rátát, a belső megtérülési rátát, az effektív hozamot, az alternatív befektetés hozamát),
 - a számított piaci érték meghatározásánál figyelembe vett tényezőket,
 - a valós értékelés értékelési különbözetének nagyságát, tárgyévi változását, valamint azt, hogy az eredményben, illetve a saját tőkében mekkora összeg került elszámolásra,
 - a pénzügyi instrumentumok csoportjait és valós értékét,
 - a származékos ügyletek csoportjait, nagyságát (szerződés szerinti értéken), lejáratát, idejét, valamint a cash flow-ra és az eredményre gyakorolt várható hatását (valós értékét),
 - a fedezeti ügyletek hatékonyságát, bemutatva azt, hogy a tárgyévi eredményben, illetve a saját tőkében mekkora veszteséget (illetve nyereséget) ellentételeztek, amelyek ezáltal nem jelentek meg a mérlegben és az eredménykimutatásban,
 - a valós értékelés értékelési tartalékának tárgyévi változását,
 - a bekerülési (beszerzési) értéken történő értékelésről a valós értéken történő értékelésre való áttérés, illetve a valós értéken történő

értékelésről a bekerülési (beszerzési) értéken történő értékelésre való áttérés hatását a tárgyévi eredményre, valamint ehhez kapcsolódóan az áttérést megelőző üzleti évi beszámoló adatainak az áttérés szerinti átrendezését az összehasonlíthatóság érdekében,

- a tárgyévben foglalkoztatott munkavállalók átlagos statisztikai létszámát, bérköltségét és személyi jellegű egyéb kifizetéseit, mindegyiket állománycsoportonként bontva,
- részvénytársaságnál a kibocsátott részvények számát és névértékét részvény típusonként (fajtánként) csoportosítva (ezen belül külön feltüntetve a tárgyévben kibocsátottakat), továbbá a kibocsátott átváltoztatható kötvények számát és névértékét,
- azokat az összegeket, amelyek az értékelés következtében a társasági adó megállapításánál módosító tételt jelentenek; ha a tétel átmeneti jellegű, a jövőbeni hatást is be kell mutatni,
- a rendkívüli bevételek és a rendkívüli ráfordítások társasági adóra gyakorolt számszerűsített hatását,
- az immateriális javak, a tárgyi eszközök nyitó bruttó értékét, annak növekedését, csökkenését, záró bruttó értékét, külön az átsorolásokat, továbbá a halmozott értékcsökkenés nyitó értékét, tárgyévi növekedését, csökkenését, záró értékét, külön az átsorolásokat, a tárgyévi értékcsökkenési leírás összegét legalább a mérlegkételemek szerinti bontásban,
- az elszámolt értékcsökkenési leírást a következő bontásban: terv szerinti leírás lineárisan, degresszíven, teljesítményarányosan, egyéb módszerrel, továbbá a terven felüli értékcsökkenés, a visszaírt terven felüli értékcsökkenés összege. A jelentősebb összegű terven felüli értékcsökkenés, illetve annak visszaírása elszámolásának indokait ismertetni kell.
- a befektetett pénzügyi eszközök, a készletek, a forgóeszközök között kimutatott értékpapírok értékelése kapcsán elszámolt értékvesztés nyitó értékét, tárgyévi növekedését, tárgyévi csökkenését, a visszaírt értékvesztés összegét, az értékvesztés záró értékét legalább mérlegkételemek szerinti bontásban,
- az exportértékesítés árbevételét termékexport és szolgáltatásexport szerinti, az importbeszerzés értékét termékimport és szolgáltatásimport szerinti tagolásban, továbbá az Európai Unió, valamint más, az Európai Unión kívüli országok szerinti, illetve ezen belül földrajzilag elhatárolt piacok szerinti bontásban (a földrajzi elkülönítést a vállalkozó gazdálkodása sajátosságainak figyelembevételével alakítja ki),
- az értékesítés nettó árbevételét a létesítő okiratban megjelölt főbb tevékenységenkénti megbontásban, amennyiben az egyes tevékenységek, szolgáltatások jelentősen különböznek egymástól,
- exporttámogatás esetén a támogatott exportárbevételhez kapcsolódó közvetlen költségek (közvetlenül elszámolt költségek, az eladott áruk beszerzési értéke) összegét,

- a támogatási program keretében végleges jelleggel kapott, folyósított, illetve elszámolt összegeket támogatásonként, a kapott összeg, annak felhasználása (jogcímenként és évenként), a rendelkezésre álló összeg megbontásában. Támogatási program alatt a központi, az önkormányzati és/vagy nemzetközi forrásból, illetve más gazdálkodótól kapott, a tevékenység fenntartását, fejlesztését célzó támogatást, juttatást kell érteni. Külön kell megadni a támogatási program keretében kapott visszatérítendő (kötelezettségként kimutatott) támogatásra vonatkozó, előbbiekben részletezett adatokat. Ha jogszabály erről külön rendelkezik, további információkat kell a kiegészítő mellékletben megadni annak érdekében, hogy a támogatások felhasználásának és az államháztartás alrendszereihez tartozó vagyoni használatának nyilvánossága biztosított és ellenőrizhető legyen,
- a kutatás és a kísérleti fejlesztés tárgyevi költségeit,
- forgalmi költséges eredménykimutatást készítő vállalkozónak be kell mutatnia az aktivált saját teljesítmények értékének részletezését, a költségek költségnemenkénti megbontását, a kettős könyvvitel zárt rendszerében kimutatott értékadatokkal,
- az eredménykimutatás Értékesítés nettó árbevétele, Egyéb bevételek tételeiből - a felsorolt részletezésben -, továbbá a Rendkívüli bevételek között kimutatott halasztott bevételekből a kapcsolatos vállalkozásokkal, ezen belül az anya- és leányvállalattal elszámolt összegeket.
- a környezetvédelmet szolgáló tárgyi eszközök részletezett adatait,
- a veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok nyitó és záró készletének mennyiségi és értékadatait, a veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok mennyiségének és értékének tárgyevi növekedését és csökkenését a vonatkozó jogszabály szerinti veszélyességi osztályok alapján bontva,
- jogcímenként elkülönítetten be kell mutatni a környezetvédelmi kötelezettségek, a környezet védelmét szolgáló jövőbeni költségek fedezetére a tárgyévben, illetve az előző üzleti évben képzett céltartalék összegét, továbbá a tárgyévben, illetve az előző üzleti évben környezetvédelemmel kapcsolatosan elszámolt költségek összegét, valamint a kötelezettségek között ki nem mutatott környezetvédelmi, helyreállítási kötelezettségek várható összegét,
- a külföldi telephelyek főbb adatait telephelyenként külön-külön, így különösen azok megnevezését, címét, befogadó országát, a működéshez tartósan rendelkezésre bocsátott eszközök értékét, a külföldi gazdálkodásból származó követelések és kötelezettségek, a külföldi gazdálkodásból származó adózott eredmény és a külföldön befizetett főbb adók összegét.

1. 6. Az üzleti jelentés tartalma

Az üzleti jelentés célja, hogy az éves beszámoló adatainak értékelésével úgy mutassa be a vállalkozó vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetét, az üzletmenetet, a vállalkozó tevékenysége során felmerülő főbb kockázatokkal és bizonytalanságokkal együtt, hogy ezekről - a múltbeli tény- és a várható jövőbeni adatok alapján - a tényleges körülményeknek megfelelő, megbízható és valós képet adjon.

Az üzleti jelentésnek a vállalkozó üzletmenetének fejlődéséről, teljesítményéről, illetve helyzetéről átfogó, a vállalkozó méretével és összetettségével összhangban álló elemzést kell adnia. Ezen elemzésnek tartalmaznia kell – a vállalkozó fejlődésének, teljesítményének vagy helyzetének megértéséhez szükséges mértékben – minden olyan pénzügyi és ahol szükséges, olyan kulcsfontosságú, nem pénzügyi jellegű teljesítménymutatót, amely lényeges az adott üzleti vállalkozás szempontjából. Az üzleti jelentésben ki kell térni:

- a mérleg fordulónapja után bekövetkezett lényeges eseményekre, különösen jelentős folyamatokra;
- a várható fejlődésre (a gazdasági környezet ismert és várható fejlődése, a belső döntések várható hatása függvényében);
- a kutatás és a kísérleti fejlesztés területére;
- a telephelyek bemutatására;
- a vállalkozó által folytatott foglalkoztatáspolitikára.

A fentiekben belül külön be kell mutatni:

- a környezetvédelemnek a vállalkozó pénzügyi helyzetét meghatározó, befolyásoló szerepét, a vállalkozó környezetvédelemmel kapcsolatos felelősségét;
- a környezetvédelem területén történt és várható fejlesztéseket, az ezzel összefüggő támogatásokat;
- a környezetvédelem eszközei tekintetében a vállalkozó által alkalmazott politikát;
- a környezetvédelmi intézkedéseket, azok végrehajtásának alakulását;
- a pénzügyi instrumentumok hasznosítását (befektetési vagy forgatási célú minősítését, a valós értéken történő értékelés esetén az értékelés szempontjából történő besorolását, a származékos ügyletek fedezeti vagy nem fedezeti jellegét), ha az jelentős hatással van a vagyoni helyzetre,
- a kockázatkezelési politikát és a fedezeti ügylet politikát,
- az ár-, hitel-, kamat-, likviditás- és cash flow kockázatot (számszerűsítve).

Az üzleti jelentés fontos tartalmi eleme továbbá a *vállalatirányítási nyilatkozat*, melyet azoknak a vállalatoknak kell elkészíteniük, akiknek értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely tagállamának szabályozott piacán (tőzsdéjén) forgalmazzák. A vállalatirányítási nyilatkozat a cég által alkalmazott vállalatirányítási szabályrendszert és gyakorlatot hivatott bemutatni a beszámoló felhasználója számára.

Az üzleti jelentésnek, ahol szükséges, hivatkozni kell és további magyarázatokat kell adnia az éves beszámolóban szereplő adatokra. Az üzleti jelentést magyarul kell elkészíteni és azt a hely és a kelet feltüntetésével a vállalkozó képviselőjére jogosult személy köteles aláírni.

2. fejezet Devizás eszközökkel és kötelezettségekkel kapcsolatos elszámolások

2. 1. A devizás eszközök és kötelezettségek nyilvántartása, értékelése

A valutapénztárba bekerülő valutakészletet, a devizaszámlára kerülő devizát, a külföldi pénzürtékre szóló követelést, befektetett pénzügyi eszközt, értékpapírt, illetve kötelezettséget a bekerülés napjára, illetve a szerződés szerinti teljesítés napjára vonatkozó devizaárfolyamon átszámított forintértéken kell a könyvviteli nyilvántartásba felvenni, kivéve a forintért vásárolt valutát, devizát, amelyet a ténylegesen fizetett összegben kell felvenni, és amelynél a ténylegesen fizetett forint alapján kell a nyilvántartásba vételi árfolyamot meghatározni.

Főszabály:

A valutakészlet, a devizaszámlán lévő deviza, a külföldi pénzürtékre szóló követelés, befektetett pénzügyi eszköz, értékpapír (együtt: külföldi pénzürtékre szóló eszköz), illetve kötelezettség forintértékének meghatározásakor a valutát, a devizát a vállalkozás által választott árfolyamon kell forintra átszámítani.

Megjegyzendő, hogy az Általános forgalmi adóról szóló törvény miatt elképzelhető, hogy a vállalkozás kettős árfolyam nyilvántartásra kényszerül, mivel az Áfa törvény az eladási árfolyam használatát írja elő. Ezt elkerülendő, a Számviteli törvény lehetővé teszi, hogy a vállalkozás a számviteli politikájában úgy döntsön, hogy csak eladási árfolyamon értékel, így nem kell kettős nyilvántartást vezetnie.

A választott árfolyam a vállalkozás döntése szerint a számlavezető hitelintézet által meghirdetett **devizavételi és devizaeladási árfolyam átlaga (középarfolyam), a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyam, vagy az Európai Központi Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyam** lehet.

A főszabálytól el lehet térni a következő esetekben lehet:

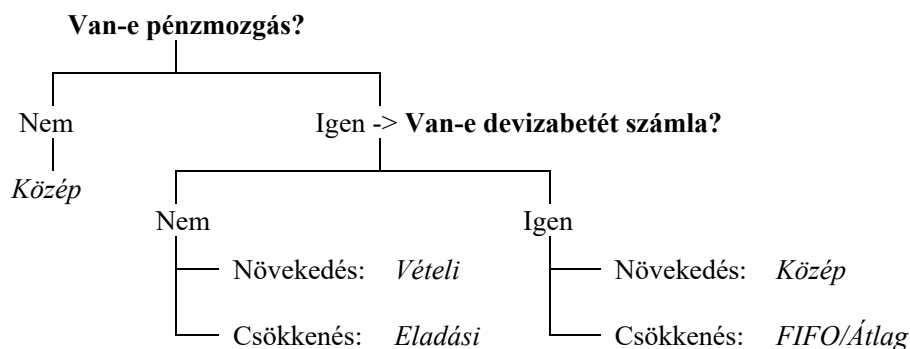
- a.) Az előbbieken előírt devizaárfolyam használatától el kell térni, ha a hitelintézet, illetve a Magyar Nemzeti Bank által nem jegyzett és nem konvertibilis valutát, ilyen valutára szóló eszközöket és kötelezettségeket kell forintra átszámítani. Ez esetben a valuta szabadpiaci árfolyamán (ennek hiányában országos napilapban a világ valutáinak árfolyamáról közzétett tájékoztató adatai alapján), illetve a választott hitelintézet vagy a Magyar Nemzeti Bank által jegyzett devizára átszámított értéket kell a hitelintézet által jegyzett deviza devizavételi és devizaeladási árfolyamának átlagán vagy a Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyamán forintra átszámítani.
- b.) A külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek forintra történő átszámításánál a devizavételi és devizaeladási árfolyam átlaga helyett valamennyi külföldi pénzürtékre szóló eszköz és kötelezettség egységesen értékelhető devizavételi vagy csak devizaeladási árfolyamon is – a főszabály szerinti értékeléstől eltérő értékelésből adódó különbözetnek a kiegészítő

mellékletben történő bemutatása mellett –, ha a főszabály szerinti értékeléstől történő eltérésnek az eszközökre-forrásokra, illetve az eredményre gyakorolt hatása jelentős és emiatt a megbízható és valós összkép követelménye a főszabály szerinti értékelés mellett nem teljesülne.

A devizás tételek további fontos jellemzője, hogy mivel a külföldi fizetőeszköz értéke (árfolyama) időben változhat, e tételekkel kapcsolatban különböző *árfolyamnyereségek illetve -veszteségek keletkeznek*. Fogalmi oldalról nagyon fontos megkülönböztetni az árfolyam-különbözetek alábbi két típusát:

- **Realizált árfolyamnyereség, illetve -veszteség:** Évközi események hatására keletkező, *ténylegesen jelentkező különbség*. Pl. egy devizás kötelezettség esetében, ha a deviza árfolyama a nyilvántartásba vétel és a törlesztés dátuma között emelkedik, akkor a törlesztéskor *forintban mérve* többet kell fizetni, mint az eredetileg nyilvántartott összeg (ez egy realizált árfolyamveszteség). Hasonlóképpen, ha egy devizás vevői követelést a vevő átutalással rendez, de a deviza árfolyama időközben nőtt, akkor *forintban mérve* többet kapunk, mint amit eredetileg nyilvántartásba vettünk (ez pedig realizált árfolyamnyereség).
- **Nem realizált árfolyamnyereség, illetve -veszteség:** A devizás eszközök és kötelezettségek *év végi összevont értékeléséből* (lásd később) *származó elméleti különbség*. Azt mutatja meg, hogy mekkora nyereség vagy veszteség realizálna akkor, ha a nyilvántartásban lévő összes devizás ügylet lezárulna (a követelések befolyának, a deviza/valutakészletet forintra váltanánk, a kötelezettségeket rendeznénk stb.).

Az alábbiakban áttekintjük a devizás eszközökkel és kötelezettségekkel kapcsolatos évközi és év végi könyvelési tételeket.

2. 2. Devizás tételekkel kapcsolatos évközi események elszámolása

2. 2. 1. Devizában adott kölcsönök

A kölcsönügyletekkel kapcsolatban (speciális helyzetektől eltekintve) az alábbi eseményekről beszélhetünk: kölcsön nyújtása, év végi rendező tételek, a kölcsön törlesztése. Mint már említettük, a könyvelés legkényesebb pontja a helyes árfolyam megválasztása. Az alábbiakban ezen események könyvelési tételeit mutatjuk be (feltételezzük, hogy a kölcsönt a devizabetét-számláról történő átutalással nyújtjuk, és a törlesztő részletek is oda folynak be).

1) Devizás kölcsön nyújtása

T 191,192 – K 386 nyilvántartásba vétel (a devizakészlet bekerülési árfolyamán)

2) Év végi teendők

T 3913 – K 9731 időarányos kamat elszámolása év végén (a mérlegfordulónapon érvényes középarfolyamon)

T 32, 33, 36 – K 191,192 a következő évi törlesztő rész átsorolása a követelések közé (nyilvántartás szerinti árfolyamon)

T 9731 – K 3913 köv. év elején az elhatárolt kamat feloldása

3) Adott kölcsön törlesztése

T 386 – K 32,33,36 a jóváírt devizaösszeg (a törlesztés napján érvényes középarfolyamon)

T 8762 – K 32,33,36 realizált árfolyamvesztés

T 32,33,36 – K 9762 realizált árfolyamnyereség

T 386 – K 9731 a törlesztéskor kapott kamat (a törlesztés napján érvényes középarfolyamon)

2. 2. 2. Devizában lekötött bankbetétek

A bankbetétekkel kapcsolatban (a speciális esetektől itt is eltekintve) az alábbi eseményeket kell kezelni:

1) Bankbetét lekötése és a lekötés megszüntetése

T 193,194 – K 386 lekötés (nyilvántartás szerinti árfolyamon)

T 385 – K 193,194 év végén – ha következő évben lejár a lekötés – a betét átsorolása

(T 386 – K 385) (a lekötés feloldása a következő évben)

2) Tartós bankbetétek hozama

T 3913 – K 9731	év végén az időarányos kamat kimutatása (<u>mérlegfordulónapi középárfolyamon</u>)
T 9731 – K 3913	következő év elején feloldás
T 386 – K 9731	kamat jóváírása nem kamatos kamat esetén
T 193,194 – K 9731	kamat jóváírása kamatos kamat esetén (mindkét esetben a <u>kamatfizetéskor érvényes középárfolyamon</u>)

2. 2. 3. Devizás követelések rendezése

A devizában nyilvántartott követelések törlesztésekor árfolyamkülönbséget realizálódik, amely a befolyt összeg forintban kifejezett értéke és a kivezetett követelés nyilvántartás szerinti árfolyamon számított forintértéke közötti eltérésből fakad. Az alkalmazandó árfolyam függ attól, hogy a beérkező összeget forintra váltják, vagy a devizaszámlán írják jóvá. A keletkező árfolyamkülönbséget a korábbiaknak megfelelően a *pénzügyi műveletek ráfordításai (árfolyamvesztés)* illetve a *pénzügyi műveletek bevételei (árfolyamnyereség)* között kell kimutatni.

a) ha a befolyt összeget forintra váltják

T 384 (381) – K 31-36 a befolyt összeg (aktuális vételi árfolyamon)

T 8762 – K 31-36	árf.vesztés elszámolása
T 31-36 – K 9762	árf.nyereség elszámolása

b) ha a befolyt összeg devizában marad

T 386 (382) – K 31-36 a befolyt összeg jóváírása (aktuális középárfolyamon)

T 8762 – K 31-36	árf.vesztés elszámolása
T 31-36 – K 9762	árf.nyereség elszámolása

2. 2. 4. Devizás kötelezettségek rendezése

Devizában nyilvántartott tartozások törlesztése esetén ismét csak az árfolyamok változásából származó különbségre kell figyelni. Az alkalmazandó árfolyam attól függ, hogy a fizetésre felhasznált devizát a vállalkozás a banktól vásárolja-e, vagy rendelkezik-e a szükséges valuta- illetve devizakészlettel.

a) ha a devizát a banktól vásároljuk

T 43-47 – K 384 a ténylegesen fizetett összeg forintértéke (eladási árfolyamon)

T 8762 – K 43-47	árf.vesztés elszámolása
T 43-47 – K 9762	árf.nyereség elszámolása

b) ha saját valutával/devizával fizetünk

T 43-47 – K 386 (382) a ténylegesen fizetett összeg forintértéke
(nyilvántartás szerinti árfolyamon)

T 8762 – K 43-47 árf.veszteség elszámolása
T 43-47 – K 9762 árf.nyereség elszámolása

2. 2. 5. Pénzeszközök

1) Készpénz felvétele devizaszámláról

A pénztári bevétel és a bankszámla terhelése közötti időbeli hézag kezelése miatt közbeiktatjuk a 389. Átvezetési számlát:

T 382 – K 389 bevételi pénztárbiz. alapján
T 389 – K 386 terhelési értesítés alapján
(a devizaszámlán lévő deviza nyilvántartás szerinti árfolyamán)

2) Készpénz befizetése devizaszámlára

T 389 – K 382 kiadási pénztárbiz. alapján
T 386 – K 389 jóváírási értesítés alapján
(a valutapénztárban lévő valuta nyilvántartás szerinti árfolyamán)

3) Devizában elkülönített pénzeszközök

T 385 – K 389 jóváírási értesítés alapján
T 389 – K 386 terhelési értesítés alapján
(a devizaszámlán lévő deviza nyilvántartás szerinti árfolyamán)

5) Deviza/valuta forintra váltása

T 384 (381) – K 389 a kapott forintösszeg (aktuális vételi árfolyamon)
T 389 – K 386 (382) az átváltott deviza/valuta könyv szerinti értékének
kivezetése

T 8761 – K 389 árf.veszteség elszámolása
T 389 – K 9761 árf.nyereség elszámolása

2. 3. Devizás eszközök és kötelezettségek év végi összevont értékelése

Az előző alfejezetben definiáltuk, hogy a deviza- és valutakészletet, a külföldi pénzürtékre szóló követelést, befektetett pénzügyi eszközt, értékpapírt és kötelezettséget a választott árfolyamon kell a könyvekbe beállítani (a választott árfolyam az esetek többségében a számlavezető bank középárfolyama). Ez alól kivétel a forintért vásárolt valuta, deviza, melyet a ténylegesen fizetett forintértéken kell nyilvántartásba venni. A devizás eszközökkel és kötelezettségekkel kapcsolatban év közben *realizált árfolyamkülönbszetek származhatnak.*

Ugyanezen devizás tételeket azonban *év végén is át kell értékelni: meg kell állapítani az egyes tételek könyvekben szereplő és a mérlegfordulónapi árfolyamon számított forintértéke közötti különbséget (ez az adott tétel egyedi árfolyamnyeresége illetve –vesztesége), majd ezek összegzéséből az összevont (nem realizált) árfolyamkülönbötetet. Az egyedi különböteteket ezután megfelelő könyvelési tételek segítségével el kell számolni, ami tehát azt jelenti, hogy minden devizás tételt a mérlegfordulónapon érvényes választott árfolyam szerinti forintértékre kell módosítani.*

Az egyedi árfolyamkülönböteteket egy technikai számla közbeiktatásával (3685. Árfolyamkülönböteti számla) könyveljük:

T 17-19 – K 3685	bef. pü. eszk. árfolyamnyeresége
T 3685 – K 17-19	bef. pü. eszk. árfolyamvesztesége
T 31-36 – K 3685	követelések árfolyamnyeresége
T 3685 – K 31-36	követelések árfolyamvesztesége
T 37 – K 3685	értékpapírok árfolyamnyeresége
T 3685 – K 37	értékpapírok árfolyamvesztesége
T 386 (382) – K 3685	deviza-, valutakészlet árf.nyeresége
T 3685 – K 386 (382)	deviza-, valutakészlet árf.vesztesége
T 43-47 – K 3685	kötelezettségek árfolyamnyeresége
T 3685 – K 43-47	kötelezettségek árfolyamvesztesége

Ha az összevont árfolyamkülönbötet veszteség, akkor el kell számolni a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között:

T 8763 – K 3685 az összevont árfolyam- veszteség elszámolása

Ha az összevont árfolyamkülönbötet nyereség, akkor el kell számolni a pénzügyi műveletek egyéb bevételei között:

T 3685 – K 9763 az összevont árfolyam- nyereség elszámolása

Mintafeladatok

1. feladat

A társaság devizában lévő tartósan adott kölcsöneivel és tartós bankbetéteivel kapcsolatban az alábbi információk ismertek tárgyév január 1-én:

Megnevezés	Könyv szerinti érték	Jellemzők
Tartósan adott kölcsön	6 000 DEV1	Lejárat dátuma: követő 2. év október 1. Könyv szerinti árfolyam: 308 Ft/DEV1 Futamidő: 3 év Törlesztés: évente, egyenlő részletekben Kamat: 10%
Tartós bankbetét	5 000 DEV2	A lekötés dátuma: előző év április 30. Könyv szerinti árfolyam: 222 Ft/DEV2 A lekötés időtartama: 3 év Kamat mértéke: 12% (egyszerű kamat)

A számlavezető bank deviza középárfolyamai:

Dátum	Ft/DEV1	Ft/DEV2
Előző év április 30.	310	220
Előző év október 1.	307	219
Előző év december 31.	308	222
Tárgyév április 30.	307	216
Tárgyév október 1.	304	217
Tárgyév december 31.	300	225

További információk:

- A vállalkozás a devizás tételek értékelésére a számlavezető bank középárfolyamát alkalmazza.
- Az adott kölcsönök és a tartós bankbetétek részesedési viszonyban nem álló vállalkozások felé állnak fenn.
- A táblázatban foglaltakon kívül a cég más adott kölcsönrel illetve tartós bankbetétrel nem rendelkezik.
- Az aktív időbeli elhatárolások között kizárólag a fenti tételekkel kapcsolatos összegek szerepelnek.
- A befolyt devizás kamatösszegeket minden esetben a devizaszámlán írják jóvá, melynek év elején nincs nyitó egyenlege.

Feladat:

- Határozza meg a fenti tételekkel kapcsolatos nyitó számlaegyenleget tárgyév január 1-re vonatkozóan!
- Kontírozza időrendben az adott kölcsönrel és a bankbetétrel kapcsolatos összes gazdasági eseményt tárgyév január 1. és tárgyév december 31. között!

- c) Állapítsa meg és könyvelje el az év végi nem realizált árfolyamkülönbözetest!
 d) Állapítsa meg az elkönyvelt tételek hatására keletkező pénzügyi eredményt tárgyévben!

1. feladat megoldása

a) A nyitó számlaegyenlegek kiszámítása:

Adott kölcsön

A folyósítás időpontja előző év október 1., törlesztés még nem volt, 1/3 részét át kell sorolni a követelések közé. A nyitó egyenlegek között

- adott kölcsön (192.) $4\,000\text{ DEV1} * 308\text{ Ft/DEV1} = \underline{1\,232\,000\text{ Ft}}$
- köv. törlesztő rész (3642.) $2\,000\text{ DEV1} * 308\text{ Ft/DEV1} = \underline{616\,000\text{ Ft}}$
- időarányos kamat (3913.) $6\,000 * 0,1 * 3\text{ hó} / 12\text{ hó} = 150\text{ DEV1}$
 $150\text{ DEV1} * 308\text{ Ft/DEV1} = \underline{46\,200\text{ Ft}}$

Bankbetét

A nyitó egyenlegek között

- tartós bankbetét (194.) $5\,000\text{ DEV2} * 222\text{ Ft/DEV2} = \underline{1\,110\,000\text{ Ft}}$
- időarányos kamat (3913.) $5\,000\text{ DEV2} * 0,12 * 8\text{ hó} / 12\text{ hó} = \underline{400\text{ DEV2}}$
 $400\text{ DEV2} * 222\text{ Ft/DEV2} = \underline{88\,800\text{ Ft}}$

A számítási eredmények összesítve:

192. TE:	1 232 000 Ft
3642 TE:	616 000 Ft
194. TE:	1 110 000 Ft
3913. TE:	135 000 Ft

b) A tárgyév évi események könyvelése:

Adott kölcsön

tárgyév január 1.

T 9731 – K 3913 46 200
 Az előző év végi kamatfelhatárolás feloldása

tárgyév október 1.

T 386 – K 3642 608 000
 A befolyt törlesztő rész ($2\,000\text{ DEV1} * 304\text{ Ft/DEV1}$)

T 8762 – K 3642 8 000
 A realizált árfolyamvesztés elszámolása

T 386 – K 9731 182 400
Éves kamat (6 000 DEV1 * 0,1 * 304 Ft/DEV1)

tárgyév december 31. (év végi teendők)

T 3913 – K 9731 30 000
Időarányos kamat (4 000 DEV1 * 0,1 * 3 hó / 12 hó * 300Ft/DEV1)

T 3642 – K 192 616 000
Következő évi törlesztő rész (könyv szerinti árfolyamon: 2000 DEV1 * 308 Ft/DEV1)

Összevont árfolyamkülönbözet könyvelése: lásd a c) pontban

Bankbetét

tárgyév január 1.

T 9731 – K 3913 88 800
Az előző év végi kamatfelhatárolás feloldása

tárgyév április 30.

T 386 – K 9731 129 600
A bankbetét éves kamata (5 000 DEV2 * 0,12 * 216 Ft/DEV2)

tárgyév december 31. (év végi teendők)

T 3913 – K 9731 90 000
Időarányos kamat (5 000 DEV2*0,12*8 hó/12 hó*225 Ft/DEV2)

Összevont árfolyamkülönbözet könyvelése: lásd a c) pontban

c) Összevont (nem realizált) árfolyamkülönbözet elszámolása

A mérlegfordulónapi középárfolyamok: 300 Ft/DEV1 illetve 225 Ft/DEV2.
A devizás tételeket tartalmazó számlák egyenlegei és a különbözetek:

192.	2 000 DEV1 (308 Ft/DEV1 → 300 Ft/DEV1) →	- 16 000 Ft
3642.	2 000 DEV1 (308 Ft/DEV1 → 300 Ft/DEV1) →	- 16 000 Ft
194.	5 000 DEV2 (222 Ft/DEV2 → 225 Ft/DEV2) →	+15 000 Ft
386.	2 600 DEV1 (304 Ft/DEV1 → 300 Ft/DEV1) →	- 10 400 Ft
386.	600 DEV2 (216 Ft/DEV2 → 225 Ft/DEV2) →	+ 5 400 Ft
Összesen		- 22 000 Ft

Könyvelés:

T 3685 – K 192	16 000
Adott kölcsön árfolyamvesztése	
T 3685 – K 3642	16 000
Törlesztő rész árfolyamvesztése	
T 194 – K 3685	15 000
Lekötött bankbetét árfolyamnyeresége	
T 3685 – K 386	5 000
Devizabetét árfolyamvesztése (-10 400 + 5 400)	
T 8763 – K 3685	22 000
Összevont (nem realizált) árfolyamvesztés	

d) A tárgyévi pénzügyi eredmény megállapítása

Meg kell határoznunk a 97. és 87. számlacsoportok számláinak (a feladatban konkrétan a 9731-es, a 8762-es és a 8763-as számlák) egyesített egyenlegét:

$$9731 \text{ KE} = -46\,200 + 182\,400 + 30\,000 - 88\,800 + 129\,600 + 90\,000 = \\ = \underline{297\,000 \text{ Ft}}$$

$$8762 \text{ TE} = \underline{8\,000 \text{ Ft}}$$

$$8763 \text{ TE} = \underline{22\,000 \text{ Ft}}$$

$$\text{Tárgyévi pénzügyi eredmény} = 297\,000 - 8\,000 - 22\,000 = \underline{267\,000 \text{ Ft}}$$

2. feladat

A vállalkozás nyilvántartásában az alábbi devizás követelés illetve kötelezettség szerepel:

317. Külföldi követelések	5 400 DEV (bekerülési árf.: 301 Ft/DEV)
4542. Külföldi szállítók	6 800 DEV (bekerülési árf.: 308 Ft/DEV)

A fenti követelés és kötelezettség pénzügyi rendezésére sor került. Az átutalás napján érvényes árfolyamok: 298 Ft/DEV (vételi) illetve 306 Ft/DEV (eladási).

Feladat: Könyvelje el a pénzügyi rendezéssel kapcsolatos tételeket, ha

- a vállalkozás nem rendelkezik saját devizaszámlával,
- a vállalkozás rendelkezik saját devizaszámlával, melynek jelenlegi egyenlege 9 400 DEV, bekerülési árfolyama 315 Ft/DEV, továbbá a devizakészlet csökkenését a FIFO módszer szerint számolják el!

2. feladat megoldása

a) A vállalkozás nem rendelkezik saját devizaszámlával

Követelés:

A követelés könyv szerinti értéke: $5\,400 \text{ DEV} * 301 \text{ Ft/DEV} = 1\,625\,400$

T 384 – K 317	1 609 200
A jóváírt forintösszeg ($5\,400 \text{ DEV} * 298 \text{ Ft/DEV}$ [vételi])	

T 8762 – K 317	16 200
Realizált árfolyamvesztés ($5400 \text{ DEV} * 3 \text{ Ft/DEV}$)	

Kötelezettség:

A kötelezettség könyv szerinti értéke: $6\,800 \text{ DEV} * 308 \text{ Ft/DEV} = 2\,094\,400$

T 4542 – K 384	2 080 800
Az átutalt deviza forintértéke ($6\,800 \text{ DEV} * 306 \text{ Ft/DEV}$ [eladási])	

T 4542 – K 9762	13 600
Realizált árfolyamnyereség ($6\,800 \text{ DEV} * 2 \text{ Ft/DEV}$)	

b) A vállalkozás rendelkezik saját devizaszámlával

Követelés:

A követelés könyv szerinti értéke: $5\,400 \text{ DEV} * 301 \text{ Ft/DEV} = 1\,625\,400$

T 386 – K 317	1 630 800
A jóváírt deviza forintértéke ($5\,400 \text{ DEV} * 302 \text{ Ft/DEV}$ [közép])	

T 317 – K 9762	5 400
Realizált árfolyamnyereség ($5\,400 \text{ DEV} * 1 \text{ Ft/DEV}$)	

Kötelezettség:

A kötelezettség könyv szerinti értéke: $6\,800 \text{ DEV} * 308 \text{ Ft/DEV} = 2\,094\,400$

T 4542 – K 386	2 142 000
Az átutalt saját deviza forintértéke ($6\,800 \text{ DEV} * 315 \text{ Ft/DEV}$ [bekerülési])	

T 8762 – K 4542	47 600
Realizált árfolyamvesztés ($6\,800 \text{ DEV} * 7 \text{ Ft/DEV}$)	

3. feladat

A vállalkozás kiemelt számlaegyenlegei december 1-én:

Szla- szám	Megnevezés	Egyenleg	Nyilvántartás szerinti árfolyam
322.	Követelések leányvállalattal szemben	8 000 DEV	292 Ft/DEV
386.	Devizabetét számla	4 000 DEV	290 Ft/DEV
4552.	Külföldi beruházási szállítók	6 000 DEV	291 Ft/DEV

A vállalkozás a devizaszámlán lévő devizát átlagáron értékeli.

December havi események:

12.07.: A leányvállalattól befolyt a követelés teljes összege a devizaszámlára.

12.21.: A devizaszámlán lévő devizából átutalással kiegyenlítették a külföldi beruházási szállítóval szembeni tartozást.

12.27.: A devizaszámlán maradt összeget átváltották forintra.

A számlavezető bank decemberi Ft/DEV árfolyamai:

Dátum	Árfolyam (Ft/DEV)	
	vételi	eladási
12.07.	292	300
12.21.	294	302
12.27.	296	304

Feladat: Könyvelje el időrendben a fenti gazdasági eseményeket!

3. feladat megoldása

12.07.: A követelés könyv sz. ért.: $8\,000\text{ DEV} * 292\text{ Ft/DEV} = 2\,336\,000$

T 386 –K 322 2 368 000

A ténylegesen jóváírt összeg ($8\,000\text{ DEV} * 296\text{ Ft/DEV}$)

T 322 – K 9762 32 000

A realizált árfolyamnyereség

12.21. A meglévő devizakészlet $12\,000\text{ DEV}$, melynek átlagára:
 $(4\,000 * 290 + 8\,000 * 296) / 12\,000 = 294\text{ Ft/DEV}$

A kötelezettség könyv sz. ért.: $6\,000\text{ DEV} * 291\text{ Ft/DEV} = 1\,746\,000$

T 4552 –K 386 1 764 000

A ténylegesen átutalt összeg ($6\,000\text{ DEV} * 294\text{ Ft/DEV}$)

T 8762 –K 4552	18 000
A realizált árfolyamveszteség	
12.27.: T 384 –K 389	1 776 000
A jóváírt forintösszeg (6 000 DEV * 296 Ft/DEV)	
T 389 –K 386	1 764 000
Az átváltott deviza könyv szerinti értéke (6 000 DEV * 294 Ft/DEV)	
T 389 –K 9761	12 000
Az átváltás árfolyamnyeresége	

4. feladat

Egy korlátolt felelősségű társaság devizás eszköz és kötelezettség számlái dec. 31-én az alábbi egyenleget mutatják:

Számla megnevezése	Egyenleg	Bekerülési árfolyam
386. Devizabetét számla	10 000 DEV1	222 Ft/DEV1
382. Valutapénztár	1 500 DEV1	220 Ft/DEV1
317. Külföldi követelések	30 000 DEV1	217 Ft/DEV1
4542. Külföldi szállítók	25 000 DEV2	300 Ft/DEV2

Feladat: Milyen könyvelési teendők merülnek fel a mérlegfordulónapi értékelés keretében, ha a fordulónapon érvényes választott árfolyamok (középfolyamok):

- 220 Ft/DEV1 illetve 308 Ft/DEV2,
- 225 Ft/DEV1 illetve 306 Ft/DEV2?

4. feladat megoldása

- A dec. 31-i árfolyamok 220 Ft/DEV1 és 308 Ft/DEV2.

Devizaszámla	10 000 DEV1 * (-2) Ft/DEV1 =	- 20 000 Ft
Valutapénztár	1 500 DEV1 * 0 Ft/DEV1 =	0 Ft
Követelés	30 000 DEV1 * 3 Ft/DEV1 =	+ 90 000 Ft
Kötelezettség	25 000 DEV2 * 8 Ft/DEV2 =	- 200 000 Ft
Összevontan		Σ - 130 000 Ft

Az összevont árfolyamveszteség könyvelése:

T 3685 –K 386	20 000
A devizabetét árfolyamvesztesége	
T 3685 – K 4542	200 000

A kötelezettség árfolyamvesztése

T 317 – K 3685 90 000

A követelés árfolyamnyeresége

T 8763 – K 3685 130 000

Az összevont árfolyamvesztés elszámolása

b) Az árfolyamok 225 Ft/DEV1 és 306 Ft/DEV2:

Devizaszámla 10 000 DEV1 * 3 Ft/DEV1 = + 30 000 Ft

Valutapénztár 1 500 DEV1 * 5 Ft/DEV1 = + 7 500 Ft

Követelés 30 000 DEV1 * 8 Ft/DEV1 = + 240 000 Ft

Kötelezettség 25 000 DEV2 * 6 Ft/DEV2 = - 150 000 Ft

Összevontan Σ + 127 500 Ft

Az összevont árfolyamnyereség könyvelése:

T 386 – K 3685 30 000

A devizabetét árfolyamnyeresége

T 382 – K 3685 7 500

A valutapénztár árfolyamnyeresége

T 317 – K 3685 240 000

A követelés árfolyamnyeresége

T 3685 – K 4542 150 000

A kötelezettség árfolyamvesztése

T 3685 – K 9763 127 500

Az összevont árfolyamnyereség elszámolása

Gyakorló feladatok

1. feladat

A vállalkozás nyilvántartásában az alábbi devizás tételek szerepelnek március 1-én:

- egy vevővel szembeni 16 000 DEV követelés,
- egy szállítóval szembeni 24 000 DEV kötelezettség,
- a devizabetét-számlán 14 000 DEV.

A vállalkozás a devizás tételek értékelésére a számlavezető bank középárfolyamát választotta. Tárgyhavi pénzügyi rendezések:

- 1) A vállalkozás március 5-én 10 000 DEV-t utalt át a szállítónak a *devizabetét-számláról*.
(Árfolyamok Ft/DEV: 290 [vételi]; 296 [eladási])
- 2) Március 10-én 12 000 DEV folyt be a vevőtől az *elszámolási betétszámlára*.
(Árfolyamok Ft/DEV: 294 [vételi]; 300 [eladási])
- 3) Március 16-án a maradék szállítói tartozást a vállalkozás az *elszámolási betétszámláról* rendezte.
(Árfolyamok Ft/DEV: 295 [vételi]; 301 [eladási])
- 4) Március 20-án a vevőtől befolyt a hátralévő követelés a *devizabetét-számlára*.
(Árfolyamok Ft/DEV: 296 [vételi]; 302 [eladási])

Feladat:

- a) Könyvelje el a fenti pénzügyi rendezéseket a megadott számlavázakon!
- b) Könyvelje el ugyanezen tételeket kontírozva is!

a)

317. Külföldi követelések	4542. Külföldi szállítók
E: 4 752 000	E: 7 176 000
386. Devizabetét-számla	384. Elszámolási betétszámla
E: 4 130 000	E: 10 800 000
8762. Realizált árfolyamveszteség	9762. Realizált árfolyamnyereség

b)

Ssz.	T számla	K számla	Gazdasági esemény leírása	Összeg (Ft)

2. feladat

A vállalkozás az alábbi devizás eszközöket és kötelezettségeket tartja nyilván dec. 31-én:

Számla száma és neve	Egyenleg	Nyilvántartás sz. árf.
193. Egyéb tartósan adott kölcsönök	9 000 DEV1	301 Ft/DEV1
196. Egyéb tartós bankbetétek	16 800 DEV2	281 Ft/DEV2
317. Külföldi követelések	41 700 DEV2	283 Ft/DEV2
322. Követelés leányvállalattal szemben	7 200 DEV1	300 Ft/DEV1
382. Valutapénztár	4 200 DEV2	278 Ft/DEV2
386. Devizabetét-számla	15 400 DEV2	274 Ft/DEV2
4542. Külföldi szállítók	38 000 DEV1	310 Ft/DEV1

Feladat: Kontírozza a devizás tételek év végi értékelésével kapcsolatos tételeket, ha a dec. 31-én érvényes választott árfolyamok (középarfolyamok): 279 Ft/DEV2 illetve 304 Ft/DEV1!

Ssz.	T számla	K számla	Gazdasági esemény leírása	Összeg (Ft)

3. feladat

A vállalkozás tárgyév augusztus 1-én a devizabetét-számláján lévő 12 000 DEV összegből (melynek nyilvántartás szerinti forintértéke 3 564 000 Ft) 8 000 DEV összegű kölcsönt folyósított egy részesedési viszonyban nem álló vállalkozásnak. A szerződés szerint a futamidő 2 év, a kamat 12%, a törlesztés és a kamatfizetés évente esedékes.

Érvényes devizaárfolyamok a futamidő alatt:

Dátum	Árfolyam (Ft/DEV)	
	vételi	eladási
Tárgyév augusztus 1.	298	302
Tárgyév december 31.	300	304
Követő év augusztus 1.	294	298
Követő év december 31.	293	297
Követő 2. Év augusztus 1.	299	303

További információk:

- A vállalkozás kizárólag a feladatban szereplő devizás tételekkel rendelkezik, melyekben a feladatból következőkön kívül más állományváltozás nem történt.
- A kölcsön után kapott kamatok és a befolyt törlesztő részletek minden esetben a devizabetét-számlán kerülnek jóváírásra.
- A vállalkozás a devizás tételek értékelésére a számlavezető bank középárfolyamát választotta.

Feladat: Könyvelje el idősorosan a kölcsönrel kapcsolatos évközi és év végi tételeket a futamidő végéig!

Ssz.	T számla	K számla	Gazdasági esemény leírása	Összeg (Ft-ban)

4. feladat

A vállalkozás tárgyév április 1-én lekötött 6 000 DEV-t a devizabetét-számláján, melynek nyilvántartás szerinti árfolyama a lekötés napján 299 Ft/DEV volt. A lekötés időtartama 1,5 év, az éves kamat mértéke 10%. A bank egyszerű kamatozással számol, a kamat félévente kerül jóváírásra a devizabetét-számlán. A lekötés megszűnésének napján a vállalkozás a devizaszámlán lévő teljes összeget forintra váltotta.

Érvényes devizaárfolyamok a futamidő alatt:

Dátum	Árfolyam (Ft/DEV)	
	vételi	eladási
Tárgyév április 1.	307	310
Tárgyév október 1.	309	313
Tárgyév december 31.	306	310
Követő év április 1.	305	309
Követő év október 1.	303	307

A vállalkozásnak kizárólag a feladatban szereplő devizás tételei vannak, azokban csak a feladatból következő állományváltozások történt. A devizás tételek értékelésére a vállalkozás a számlavezető bank középárfolyamát választotta.

Feladat: Kontírozza időrendben a kapcsolódó gazdasági eseményeket a lekötés megszűnéséig!

Ssz.	T számla	K számla	Gazdasági esemény leírása	Összeg (Ft)

3. fejezet Az év végi könyvviteli zárlat

3. 1. A zárlat fogalma, jellemzői

Könyvviteli zárlat: bizonyos időszakonként, de legalább a beszámoló elkészítését megelőzően végzett tevékenység, amely magában foglalja:

- a könyvelés teljessé tétele érdekében végzett kiegészítő, helyesbítő tételek könyvelését,
- összesítő kimutatások (főkönyvi kivonat) készítését,
- a számlák technikai lezárását.

A könyvviteli zárlat készíthető:

- havonta,
- negyedévente,
- az üzleti év végén.

A számviteli törvény előírásai szerint csak az év végi zárlati teendők kötelezőek. A zárlati teendők két fázisra bonthatók:

- I. fázis: Rendező tételek
- II. fázis: A számlák technikai zárása

3. 2. Év végi rendező tételek (I. fázis)

3. 2. 1. Leltározással kapcsolatos tételek

1) Hiány

Az egyéb ráfordítások között kell veszteségként elszámolni:

- Immateriális javak esetén
 - T 8663 – K 113 (114) bruttó ért. kivezetése
 - T 119 – K 8663 halmozott écs kivezetése
 - T 118 – K 8663 terven felüli écs kivezetése
- Tárgyi eszközök esetén
 - T 8664 – K 12-15 bruttó ért. kivezetése
 - T 129-159 – K 8664 halmozott écs kivezetése
 - T 128-158 – K 8664 terven felüli écs kivezetése

- Készletek esetén

T 8693 – 21-28 hiányzó készlet leírása

2) Adminisztrációs hibából eredő többlet

Ha a konkrét hibás könyvelési tétel beazonosítható, akkor az elsődleges megoldás a hibás tétel stornózása. Ha a konkrét hibás tétel nem azonosítható be egyértelműen, de biztosan könyvelési hibáról van szó, akkor a hibásan kivezetett eszközértéket az egyéb bevételekkel szemben vissza kell vezetni a megfelelő számlákra:

- Immateriális javak és tárgyi eszközök

T 11-15 – K 9663 (9664) a bruttó érték visszavezetése

T 9663 (9664) – K 119-159 halmozott écs visszavezetése

T 9663 (9664) – K 118-158 terven felüli écs visszavezetése

- Készletek

T 21-28 – K 9693 a többlet nyilvántartásba vétele

3) Nem adminisztrációs hibából származó többlet

A nyilvántartásban nem szereplő, de a leltározás során többletként fellelt – nem könyvelési hibából eredő – eszköztöbbletet szintén az egyéb bevételekkel szemben (ún. *kivételes nagyságú vagy előfordulású bevételként*), becsült piaci értéken be kell állítani a nyilvántartásba, majd az így keletkező bevételt el kell határolni (ezt az elhatárolást az eszközzel kapcsolatban később felmerülő költséggel, ráfordítással párhuzamosan kell feloldani):

T 11, 161, 2 – K 96831 a többlet elszámolása bevételként

T 9892 – K 4833 a bevétel elhatárolása

Kapcsolódó tétel:

T 4833 – K 9892 az écs-vel azonos összeg feloldása

4) A nem folyamatos készletszámlák módosítása

A nem folyamatos készletnyilvántartás azt jelenti, hogy a vállalkozás év közben nem használja a 2. számlaosztályt. A nyitókészletet és az összes évközi beszerzést azonnal anyagköltségként/elábéként számolja el, és csak év végén könyveli a leltár szerinti zárókészletet az anyag ill. áru számlára:

T 21-22 – K 511 záró anyagkészlet nyilv. vétele
T 26 – K 814 záró árukészlet nyilv. vétele

3. 2. 2. Időbeli elhatárolások

Az időbeli elhatárolások a mérleg bal illetve jobb oldalán megjelenő olyan technikai tételek, melyek az összemérés elvének és az időbeli elhatárolás elvének érvényesítését, így az eredmény pontossá tételét teszik lehetővé. Az említett két alapelv korábbi tanulmányokból már ismert:

- *Összemérés elve:* a bevételeknek és ráfordításoknak ahhoz az üzleti évhez kell kapcsolódniuk, amikor azok gazdaságilag felmerültek, a pénzügyi rendezéstől függetlenül.
- *Időbeli elhatárolás elve:* az olyan események hatásait, amelyek bevételei vagy ráfordításai több üzleti évet érintenek, az érintett évek között időarányosan kell megosztani.

Az időbeli elhatárolások fajtái:

- *Aktív időbeli elhatárolás:* eredményt növelő tételek, a mérleg eszköz-oldalán mutatjuk ki, a 39. számlacsoportban tartjuk nyilván.
- *Passzív időbeli elhatárolás:* eredményt csökkentő tételek, a mérleg forrás-oldalán szerepelnek, a 48. számlacsoportban tartjuk nyilván.

3. 2. 2. 1. Aktív időbeli elhatárolások

Aktív időbeli elhatárolásként kell kimutatni:

- a bevételek aktív időbeli elhatárolását,
- a költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolását,
- a halasztott ráfordításokat.

a) Bevételek aktív időbeli elhatárolása

Olyan jövőbeni bevételek, amelyek a mérleg fordulónapja után esedékesek (akkor kerülnek számlázásra), de gazdasági tartalmukat tekintve a fordulónap előtti időszakot érintik.

Tipikus esetei: utólag számlázott, de a tárgyévet érintő árbevétel, tárgyévre jutó időarányos kamatbevételek.

Teendő: év végén az elhatárolás elszámolása, a következő év elején illetve a kapcsolódó ügylet lezárásakor feloldás.

Példa. A vállalkozás tulajdonában van 100 db 10 000 Ft/db névértékű, 5 év múlva lejáráó államkötvény. Kamatfizetés évente egyszer, október 31-én, a kamat mértéke 12%. Könyveljük a kamattal kapcsolatos tételeket tárgyév október 31-től a következő év október 31-ig!

Megoldás:

Az éves kamat összege = $100 \cdot 10000 \cdot 0,12 = 120\,000$ Ft

Tárgyév október 31.

T 384 – K 9732 120 000 éves kamatfizetés

December 31.

T 3913 – K 9732 20 000 2 havi kamat elhatárolása

Január 1.

T 9732 – K 3913 20 000 év elején feloldás

Október 31.

T 384 – K 9732 120 000 éves kamatfizetés

b) Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása

Olyan kiadások, melyeket bizonylat alapján a mérleg fordulónapja előtt már elszámoltak, de költségként illetve ráfordításként csak a következő év(ek)ben számolhatók el.

Tipikus esetei: előre kifizetett díjak (bérleti díj, előfizetési díj stb.), valamint többletkötelezettségek (ahol a visszafizetendő összeg nagyobb a kapott értéknél).

Teendő: év végén a már elszámolt költség/ráfordítás elhatárolása, a következő év elején az elhatárolás feloldása (megszüntetése).

Példa 1. A vállalkozás december 1-én készpénzben előre kifizette az egyik irodahelyiség három havi bérleti díját, 300 000 Ft + áfát. Könyveljük a kapcsolódó tételeket!

Megoldás:

December 1.

T 522 – K 381 300 000 bérleti díj kifizetése

T 466 – K 381 81 000 bérleti díj áfája

December 31.

T 3923 – K 522 200 000 a köv. évet terhelő összeg elhatárolása

Január 1.

T 522 – K 3923 200 000 év elején feloldás

Példa 2. (többletkötelezettség elszámolása). A vállalkozás november 1-én váltót bocsátott ki egy 800 000 Ft összegű szállítói tartozás rendezésére. A váltó névértéke 860 000 Ft, futamideje 6 hónap. Könyveljük az eseményeket a váltó lejáratáig!

Megoldás:

November 1.

T 454 – K 457 800 000 a száll. tart. kivezetése

T 8732 – K 457 60 000 többletköt. elszámolása

December 31.

T 3922 – K 8732 40 000 a köv. évet terhelő összeg elhatárolása

Köv. év április 30. (a váltó lejáratáig)

T 457 – K 384 860 000 a névérték kifizetése

T 8732 – K 3922 40 000 az elhatárolás feloldása (év elején is könyvelhető)

c) Halasztott ráfordítások

Olyan ráfordítások, amelyeket a tárgyévén számoltak el, valójában azonban csak egy későbbi időpontban – a következő üzleti év(ek)ben – realizálódnak.

Tipikus esete: ellentételezés nélküli tartozás-átvállalás.

Teendő: év végén a már elszámolt ráf. elhatárolása, az ügylet rendezésekor az elhatárolás feloldása.

Példa. A vállalkozás egyik partnerétől átvállalt egy 200 000 Ft összegű tartozást tárgyév szeptember 30-án. A tartozás tényleges kifizetésére a következő év január 15-én került sor. Könyveljük a szükséges tételeket!

Megoldás:

Szeptember 30.

T 8682 – K 479 200 000 a tartozás átvállalása

December 31.

T 3931 – K 8682 200 000 a ráfordítás elhatárolása

Január 15.

T 479 – K 384 200 000 pénzügyi rendezés

T 888 – K 3931 200 000 az elhatárolás feloldása

3. 2. 2. Passzív időbeli elhatárolások

Passzív időbeli elhatárolásként kell kimutatni:

- a bevételek passzív időbeli elhatárolását,
- a költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolását,
- a halasztott bevételeket.

a) Bevételek passzív időbeli elhatárolása

Olyan bevételek, amelyeket bizonylat alapján a tárgyévben (a fordulónap előtt) elszámoltak, de gazdasági tartalmukat tekintve a következő év(ek)et érintik.

Tipikus esetei: előre kiszámlázott árbevételek, előre megkapott kamatok.

Teendő: év végén a már elszámolt bevétel elhatárolása, a következő év elején az elhatárolás feloldása.

Példa. December 20-án készpénzben megkaptuk az egyik bérbe adott irodánk következő év első negyedéves bérleti díját, 450 000 Ft + áfát. Könyveljük a kapcsolódó tételeket!

Megoldás:

December 20.

T 381 – K 91-92 450 000 kiszámlázott árbevétel

T 381 – K 467 121 500 kapcsolódó áfa

December 31.

T 91-92 – K 4811 450 000 az árbevétel elhatárolása

Január 1.

T 4811 – K 91-92 450 000 az elhatárolás feloldása

b) Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

Olyan költségek illetve ráfordítások, amelyek a tárgyévet terhelik, de csak a következő üzleti évben jelentkeznek kiadásként.

Tipikus esetei: utólag számlázott díjak, a tárgyévet terhelő időarányos kamatok.

Teendő: év végén a költséget/ráfordítást ki kell mutatni a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben, a következő év elején az elhatárolást meg kell szüntetni.

Példa. A vállalkozás decemberi telefondíjáról, 50 000 Ft + áfáról január 15-én érkezett meg a számla. Könyveljük a megfelelő tételeket!

Megoldás:

December 31.

T 529 – K 4821 50 000 elhatárolás év végén

Január 1.

T 4821 – K 529 50 000 az elhatárolás feloldása

Január 15.

T 529 – K 454 50 000 a költség elszámolása számla alapján

T 466 – K 454 13 500 áfa elszámolása

c) Halasztott bevételek

Olyan (általában kivételes nagyságú illetve előfordulását egyéb) bevételek, amelyek tárgyévben keletkeztek, de a tárgyévi eredményt növelő tételként nem mutathatók ki, csak a később felmerülő kapcsolódó költségek, ráfordítások kompenzálására szolgálnak.

Tipikus esetei: vissza nem térítendő fejlesztési támogatás, térítés nélkül átvett eszközök értéke.

Teendő: a bevételt annak keletkezésekor el kell határolni, az elhatárolást a későbbi kapcsolódó költségek, ráfordítások megjelenésekor arányosan kell megszüntetni.

Példa. A vállalkozás térítés nélkül átvett egy 100 000 Ft értékű szoftvert tárgyév október 1-én (az átadó az áfát nem háritotta át). A tárgyévre jutó amortizáció 6 250 Ft. Könyveljük el a tárgyévi eseményeket!

Megoldás:

Október 1.

T 114 – K 96831 100 000 a szoftver átvétele

T 96831 – K 4833 100 000 a bevétel elhatárolása

December 31.

T 571 – K 119 6 250 tárgyévi écs elszámolása

T 4833 – K 96831 6 250 elhatárolás arányos feloldása

3. 2. 3. Átsorolások

- Tartós részesedések: ha a következő üzleti évben értékesítik, átsorolás az Értékpapírok közé:

T 37 – K 17

- Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok: ha a következő üzleti évben lejárnak vagy értékesíteni kívánják, átsorolás az Értékpapírok közé:

T 37 – K 18

- Tartósan adott kölcsönök: a következő évben esedékes törlesztő rész átsorolása a Követelések közé:

T 32,33,36 – K 19

- Tartósan lekötött bankbetétek: ha a lekötés a következő üzleti évben megszűnik, átsorolás a Pénzeszközök közé:

T 385 – K 19

- Hosszú lejáratú kötelezettségek: a következő évben esedékessé váló törlesztő részlet átsorolása a Rövid lejáratú kötelezettségek közé:

T 441,442,443 – K 451 hosszú lej. kölcsönök, kötvénytartozások

T 444,445 – K 452 hosszú lejáratú hitelek

T 446, 447 – K 458,459 kapcsolt ill. egyéb jelentős/ egyéb rész. váll. szembeni kötelezettségek

T 448, 449 – K 479 egyéb hosszú lej. kötelezettségek

3. 2. 4. Követelések és kötelezettségek értékelésével kapcsolatos tételek

- Behajthatatlan követelés: az egyéb ráfordításokkal szemben véglegesen le kell írni:

T 8691 – K 31-36

- Elengedett követelés: az egyéb ráfordításokkal szemben ki kell vezetni:

T 86833 – K 31-36

- Elévült kötelezettség: az egyéb bevételekkel szemben ki kell vezetni:

T 43-47 – K 96836

- A hitelező által elengedett kötelezettség: az egyéb bevételekkel szemben ki kell vezetni:

T 43-47 – K 96833

3. 2. 5. Saját termelésű készletek készletre vétele

A költségelszámolás folyamata a Pénzügyi számvitel c. könyvben már tárgyalásra került. Itt csak az év végi zárathoz kapcsolódó tételeket mutatjuk be:

1) Összköltséges eljárás esetén

(az elszámolt költségek az 51-57. számlákon található)

T 23 – K 581 befejezetlen termelés és félkész termékek

T 25 – K 581 késztermékek

2) Forgalmi költséges eljárás esetén

(az elszámolt költségek a 71, 72, ... számlákon található)

T 791 – K 71, 72, ... a költségviselő számlák zárása

T 23 – K 791 befejezetlen termelés és félkész termékek készletre vétele

T 25 – K 791 késztermékek készletre vétele

3. 2. 6. Értékeléssel kapcsolatos tételek

3. 2. 6. 1. Eszközök leértékelése

Az eszközök leértékelését eredményező műveletek az értékcsökkenés és az értékvesztés. Az immateriális javak és tárgyi eszközök *terv szerinti értékcsökkenését költségként*, míg *terven felüli értékcsökkenését egyéb ráfordításként* kell elszámolni. Más eszközfajtáknál *értékvesztés* elszámolása jöhet szóba, melyet részesedések, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és bankbetétek esetében *pénzügyi ráfordításként*, minden más esetben *egyéb ráfordításként* mutatunk ki.

	▪	<u>Terv szerinti értékcsökkenés</u>	
		T 571 – K 119	immateriális javak
		T 571 – K 129-159	tárgyi eszközök
	▪	<u>Terven felüli értékcsökkenés</u>	
		T 8663 – K 118	immateriális javak
		T 8664 – K 128-168	tárgyi eszközök
	▪	<u>Értékvesztés</u>	
<i>Bef.pü.eszk.</i>	{	T 8741 – K 179	tartós részesedések
		T 8742 – K 189	tartós hitelviszonyt megt. ép.
		T 8662 – K 199	tartósan adott kölcsön
		T 8743 – K 199	tartós bankbetét
<i>Értékpapírok</i>	{	T 8741 – K 3719 (3729)	forgatási célú részvény
		T 8741 – K 3739	saját részvény, üzletrész
		T 8742 – K 3749	forg. célú hitelv. megt. ép.
<i>Készletek</i>	{	T 8661 – K 229	anyagok
		T 8661 – K 239	félkész termékek
		T 8661 – K 259	késztermékek
		T 8661 – K 269	árúk
		T 8661 – K 289	betétdíjas göngyölegek
<i>Követelések</i>	{	T 8662 – 319-369	kétes követelések

3. 2. 6. 2. Eszközök felértékelése

Az eszközök felértékelése a korábbi években elszámolt terven felüli értékcsökkenés és értékvesztés visszairásával, valamint immateriális javak, tárgyi eszközök és tartós részesedések esetében értékhelyesbítés elszámolásával történhet. A visszairást a részesedések, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és bankbetétek kivételével (ahol a *pénzügyi ráfordítások csökkenéseként* könyveljük) minden esetben az *egyéb bevételek* között számoljuk el. Az értékhelyesbítés pedig olyan felértékelés, mely során nem keletkezik eredménynövekedés, hiszen az eszközérték növekményét a saját tőkével (értékelési tartalékkal) szemben mutatjuk ki.

▪ Visszáírás

<i>Terven felüli écs</i>	{	T 118 – K 9663	immateriális javak
		T 128-168 – K 9664	tárgyi eszközök
		T 179 – K 8746	tartós részesedések
		T 189 – K 8747	tartós hitelviszonyt megter.ép
		T 199 – K 9662	tartósan adott kölcsön
		T 199 – K 8748	tartós bankbetét
<i>Értékvesztés</i>	{	T 3719 (3729) – K 8746	forgatási célú részvény
		T 3739 – K 8746	saját részvény, üzletrész
		T 3749 – K 8747	forg. célú hitelv.megt.ép.
		T 229-289 – K 9661	készletek
		T 319-369 – K 9662	követelések

▪ Értékhelyesbítés

Értékhelyesbítés növelése:

T 117 – K 417	immateriális javak
T 127-157 – K 417	tárgyi eszközök
T 177 – K 417	tartós részesedések

Értékhelyesbítés csökkentése:

T 417 – K 117	immateriális javak
T 417 – K 127-157	tárgyi eszközök
T 417 – K 177	tartós részesedések

3. 2. 7. Céltartalék-képzés

A céltartalékok az óvatosság elve alapján az adózás előtti eredményből várható kötelezettségekre, jövőbeni költségekre, illetve egyéb célokra elkülönített források. A céltartalék-képzés lehetséges indokai:

- *várható kötelezettségek:* a jövőben várhatóan vagy biztosan felmerülnek, de összegük vagy esedékességük időpontja még nem ismert. Pl.: garanciális kötelezettségek, végkielégítés.
- *jövőbeni költségek:* várhatóan felmerülő, de összegükben még bizonytalan költségek, pl. átszervezési költségek, környezetvédelemmel kapcsolatos költségek.
- *egyéb indokok:* pl. devizában felvett hitelekkel összefüggő, árfolyamváltozásból származó veszteségek.

A **céltartalék képzése** azt jelenti, hogy az üzleti év végén egyéb ráfordítás elszámolásával (= a tárgyévi eredmény csökkentésével) egy elkülönített forrást hozunk létre:

T 865 – K 421 várható kötelezettségekre
T 865 – K 422 jövőbeni költségekre
T 865 – K 423 egyéb

A céltartalék-képzést követő üzleti év(ek)ben, amikor az esemény ténylegesen bekövetkezik (garanciális kötelezettség keletkezik, környezetvédelemmel kapcsolatos költség merül fel stb.), a céltartalékot a források közül ki kell vezetni (ez a **céltartalék feloldása**), ezzel egyidejűleg egyéb bevételt kell elszámolni:

T 421 – K 965 várható kötelezettségekre
T 422 – K 965 jövőbeni költségekre
T 423 – K 965 egyéb

3. 2. 8. Devizás eszközök és kötelezettségek fordulónapi összevont értékelése

Az előző fejezetben részletesen kifejtett módon meg kell állapítani és el kell könyvelni a devizás tételek összevont (nem realizált) árfolyamkülönbözését.

3. 3. A számlák technikai zárása (II. fázis)

A technikai zárás célja, hogy a megfelelő átvezetések és a tárgyévi eredmény megállítása után valamennyi főkönyvi számla egyenlege megszűnjön. A technikai zárás lépései:

- 1) költség számlák átvezetése
- 2) eredményelszámolás
- 3) eszköz- és forrásszámlák zárása.

3. 3. 1. A költség számlák átvezetése

a) Összköltséges módszer esetén

Induló állapot: az év közbeni gazdasági események és az év végi rendező tételek eredményképpen egyenleg található az 1-4. (eszközök és források), az 51-58. (költségek), a 814-815. (elábé és közvetített szolgáltatások költsége), a 86-87. (egyéb és pénzügyi ráfordítások), valamint a 9. (bevételek) számlákon. A teendő: az 51-57. költség számlák egyenlegeit az 59. Költségnem-ellenszámla közbeiktatásával át kell vezetni a 81-83. számlákra:

T 59 – K 51 anyagköltség
T 59 – K 52 igénybe vett szolgáltatások ktg-ei
T 59 – K 53 egyéb szolgáltatások költségei
T 59 – K 54 bérköltség
T 59 – K 55 személyi jellegű egyéb kifizetések
T 59 – K 56 bérjárulékok
T 59 – K 57 terv szerinti értékcsökkenési leírás

T 811 – K 59 anyagköltség
T 812 – K 59 igénybe vett szolgáltatások ktg-ei
T 813 – K 59 egyéb szolgáltatások költségei
T 821 – K 59 bérköltség
T 822 – K 59 személyi jellegű egyéb kifizetések
T 823 – K 59 bérjárulékok
T 83 – K 59 terv szerinti értékcsökkenési leírás

Eredmény: az 5. számlaosztályban csak az 581-582. számláknak marad egyenlege, egyébként az összes ráfordítás és bevétel a 8-9. számlaosztály számláin található.

b) Forgalmi költséges módszer esetén

Induló állapot: egyenleg található az 1-4., a 6., valamint a 8-9. számlákon (a 7. számlák egyenlegeit a készletre vételkor megszüntettük!). Az átvezetés során a 6. számlaosztályban található költség helyek megmaradt egyenlegeit a 691. technikai számla közbeiktatásával át kell vezetni a 85. számlacsoportba, a közvetett költségek közé:

T 691 – K 61,62,... a költség hely számlák zárása
T 85 – K 691 átvezetés a közvetett ktg-ek közé

Eredmény: az eredmény számlák közül csak a 8-9. számláknak van egyenlege.

3. 3. 2. Eredményelszámolás

Az eredményelszámolás folyamata a következő lépéseken keresztül zajlik:

1. Lépés: Az eredményszámlák átvezetése a 493. Adózott eredmény elszámolása számlára.

a) Összköltséges eljárás esetén

T 581 – K 493 vagy T 493 – K 581	saját termelésű készletek állomány- változása
T 582 – K 493 T 493 – K 81-88	saját előállítású eszk. aktivált értéke ráfordítások
T 91-98 – K 493	bevételek

b) Forgalmi költséges eljárás esetén

T 493 – K 81-88	ráfordítások átvezetése
T 91-98 – K 493	bevételek átvezetése

Eredmény: Egyetlen eredményszámlán sem maradt egyenleg, a 493. számla az adózás előtti eredményt tartalmazza.

2. Lépés: A fizetendő társasági adó elszámolása. Meg kell állapítani az adóalapot:

$$\begin{array}{r} \text{Adózás előtti eredmény} \\ + \text{ adóalap-növelő tételek} \\ - \text{ adóalap-csökkentő tételek} \\ \hline = \text{ Adóalap} \end{array}$$

Ha az adóalap negatív: a fizetendő adó nulla, nincs könyvelési tétel.

Ha az adóalap pozitív: 9% a fizetendő társasági adó mértéke. Ezt el kell számolni az eredmény terhére:

T 891 – K 461 az adókötelezettség elszámolása

T 493 – K 891 az adó levonása az adózás előtti eredményből

Eredmény: A 493. számla az eredményelszámolás végeredményét, az adózott eredményt tartalmazza.

3. Lépés: A 493. technikai számla előző lépésben kialakult végleges egyenlegének átvezetése a 419. Adózott eredmény számlára.

T 493 – K 419 ha a tárgyévi eredmény nyereség

T 419 – K 493 ha a tárgyévi eredmény veszteség

3. 3. 3. Eszköz és forrás számlák zárása

Az eredményelszámolás tételeinek eredményeképpen kizárólag az 1-3. számlaosztályban lévő eszközszámláknak, valamint a 4. számlaosztályban található forrásszámláknak van egyenlege. Az utolsó lépés, hogy meg kell szüntetni ezek egyenlegét, azaz a mérlegszámlákat is le kell zárni (a 492. Zárómérleg számlával szemben):

T 492 – K 1-3 eszközszámlák zárása

T 4 – K 492 forrásszámlák zárása

3. 4. Év eleji rendező tételek

A könyvviteli zárlat eredményeként a főkönyvi nyilvántartásban egyetlen számlának sem marad egyenlege. A következő üzleti év elején az első teendőként el kell végezni a **nyitási műveleteket**.

A nyitási műveletek az alábbi két szakaszra oszthatók:

- (1) Számlák technikai nyitása
- (2) Év eleji rendező tételek elkönyvelése

3. 4. 1. A főkönyvi számlák megnyitása

A folytonosság elvéből kiindulva a nyitóegyenleggel rendelkező számlákra (az eszköz- és forrásszámlákra) a *491. Nyitómérleg számlával* szemben fel kell vezetni az előző üzleti év végén lezárt egyenleget:

T 1-3 – K 491 eszközszámlák nyitása

T 491 – K 4 forrásszámlák nyitása

3. 4. 2. Év eleji rendező tételek

A számlák nyitását követően az alábbi rendező tételeket, átvezetéseket szükséges elkönyvelni:

1. Nyitó befejezetlen termelés

Az előző év végén (készletként) kimutatott befejezetlen termelést vissza kell vezetni a költségek közé:

T 581 (71,72) – K 231, 232, ... a nyitó befejezetlen termelés visszavezetése

2. Aktív időbeli elhatárolások

Az előző üzleti év végén az aktív időbeli elhatárolások között kerültek kimutatásra azok a költségek, ráfordítások, amelyeket bizonylat alapján az előző évben számoltak el, de gazdasági hatásukat tekintve tárgyévhez tartoznak, valamint azok a bevételek, amelyek tárgyévben folynak be, de gazdaságilag az előző évhez tartoznak. Ezeket az időbeli elhatárolásokat év elején fel kell oldani:

T 5-9 – K 39 az elhatárolás feloldása

3. Passzív időbeli elhatárolások

Passzív időbeli elhatárolásként az előző év mérlegében azokat a költségeket, ráfordításokat mutattuk ki, amelyekről csak tárgyévben (a mérlegkészítés napjáig) érkezett bizonylat, de gazdaságilag az előző évet érintik, valamint azokat a bevételeket, amelyeket az előző évben bizonylat alapján elszámoltunk, de bevételként csak a tárgyévben érvényesítendőek. Az elhatárolásokat év elején fel kell oldani:

T 48 – K 5-9 az elhatárolás feloldása

4. Költségvetési kiutalási igények és ezek teljesítése

A 362. számla Tartozik oldalán az igényelt, a 363. számla Követel oldalán a már befolyt költségvetési kiutalás (támogatás, árkiegészítés stb.) összeg található. Év elején a két számlát össze kell vezetni (amelyik összeg kisebb, annak a számlának az egyenlegét szüntetjük meg):

T 363 – K 362 a számlák egyenlegének összevezetése

Ily módon a 362. számla Tartozik egyenlegében a még be nem folyt összeg, vagy a 363. számla Követel egyenlegében a túlfizetés összege marad.

5. Költségvetési befizetési kötelezettség és ennek teljesítése

Az előzőhöz hasonlóan a 463. Követel egyenlege a költségvetésnek fizetendő összeget (járulék, hozzájárulás, illeték stb.), a 464. Tartozik egyenlege pedig a már befizetett összeget tartalmazza. Év elején a két számla egyenlegeit össze kell vezetni:

T 463 – K 464 a számlák egyenlegének összevezetése

Eredményképpen a 463. számla Követel egyenlegében a még be nem fizetett összeg, vagy a 464. számla Tartozik egyenlegében a túlfizetés összege marad.

6. Áfával kapcsolatos átvezetések

Az előző év közben a 466. számla Tartozik oldalán a levonható áfát, a 467. számla Követel oldalán a fizetendő áfa összegeit gyűjtöttük. A bevallási időszakokat követően azonban mindig a 468. számlával szemben került könyvelésre az áfa-befizetés illetve -visszaigénylés (ebből következően a 468. számlának Tartozik vagy Követel egyenlege is lehet).

Év elején a 466. és 467. számlák egyenlegeit át kell vezetni a 468. számlára:

T 468 – K 466 levonható áfa átvezetése

T 467 – K 468 fizetendő áfa átvezetése

A 468. számlán maradó különbözetet az adóhatósággal rendezni kell. Ha a 468. számlának az átvezetés után Tartozik egyenlege van, akkor a különbözet visszaigényelhető, ha Követel egyenlege van, akkor a különbözetet be kell fizetni.

7. Adózott eredmény átvezetése az eredménytartalékba

A 419. Adózott eredmény számla egyenlegét év elején meg kell szüntetni, hiszen mindig csak a tárgyévi eredményt tartalmazhatja. A korábbi évek halmozott eredményét az Eredménytartalék foglalja magában, ide kell átvezetni a 419. egyenlegét:

T 419 – K 413 előző évi nyereség átvezetése

T 413 – K 419 előző évi veszteség átvezetése

8. Nem folyamatos készletnyilvántartás esetén a nyitókészlet kivezetése

Amint az év végi rendező tételeknél bemutatásra került, a nem folyamatos készletnyilvántartás esetén a vállalkozás év közben nem használja a 2.

számlaosztályban található készletszámlákat. A technikai nyitás során könyvelt nyitó anyag- illetve árukészletet ezért év elején felhasználásként számolja el, azaz átvezeti az anyagköltség, illetve az elábé számlára:

T 511 – K 21-22 nyitó anyagkészlet kivezetése
T 814 – K 26 nyitó árukészlet kivezetése

(az évközi beszerzéseket is azonnal felhasználásként könyveli:

T 511/814 – K 454 nettó beszerzési ár
T 466 – K 454 áfa)

3. 5. Osztalékfizetés

A vállalkozási tevékenység eredményéből a tulajdonosok értelemszerűen részesedni szeretnének. Az elért nyereség részben vagy egészben osztalékfizetés formájában áramolhat a vállalkozásból a tulajdonosokhoz. Az osztalék mértékéről a tulajdonosok az üzleti év lezárása és az eredmény pontos megállapítása után hoznak döntést.

Az osztalék tervezett mértékét *összezszerűen* vagy *a működő tőke (a jegyzett, de még be nem fizetett tőkével és a visszavásárolt saját részvények névértékével csökkentett jegyzett tőke) százalékában* fejezhetjük ki. Hogy a tervezett osztalék valóban kifizethető-e, azt a törvényben foglalt osztalékkorlátok vizsgálatával lehet megállapítani. E vizsgálatához a számviteli törvényt kell alapul venni, mely szerint *az előző üzleti évi adózott eredménnyel kiegészített szabad eredménytartalék akkor fizethető ki osztalékként, ha a lekötött tartalékkal, továbbá az értékelési tartalékkal csökkentett saját tőke összege az osztalék levonása után sem csökken a jegyzett tőke összege alá.* A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az osztalék forrását a vállalkozás utolsó lezárt üzleti évi (a mérlegben szereplő) eredménytartalékának és adózott eredményének együttese adja (logikusan, hiszen az adózott eredmény az év eleji rendező tételek keretében az eredménytartalékba kerül). Ez az összeg azonban csak olyan mértékig fizethető ki, amíg a lekötött és az értékelési tartalék nélkül számított saját tőke nem esik a jegyzett tőke alá, máshogy fogalmazva: a jegyzett tőkén felüli, számításba bevonandó sorok (jegyzett, de még be nem fizetett tőke, tőketartalék, eredménytartalék, adózott eredmény) együttes egyenlege nem lesz negatív. Ily módon a jegyzett, de még be nem fizetett tőke jelenléte (amely mindig negatív) rontja az osztalékfizetés lehetőségét, melyet ugyanakkor a tőketartalék (amely csak pozitív lehet) kompenzálni tud¹.

¹ Itt kell megjegyezni, hogy a Nemzetközi Számviteli Standardokkal (IFRS) való kompatibilitás miatt a törvény szövegében szerepel még egy kitétel. Eszerint az osztalék korlátjaként kell figyelembe venni az értékelési tartalékot, ha annak értéke negatív. Ez azonban a magyar számviteli szabályok szerint nem fordulhat elő (az értékelési tartalék pozitív vagy 0 lehet), így ezt a sort nem is szerepeltetjük.

A maximálisan kifizethető osztalék megállapításához az alábbi séma nyújt segítséget:

1. Eredménytartalék (+/-)
2. Adózott eredmény (+/-)
3. Mérlegkészítésig ismerté vált osztalék

4. **Osztalék forrása (1+2+3)**

5. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)
6. Tőketartalék (+)

7. **Osztalék korlátja (5+6)**

Az érintett mérlegsorok tartalmát ismerve nyilvánvaló, hogy az 1-3. sorokba pozitív vagy negatív szám (nyereség/veszteség), az 5. sorba csak negatív, a 6. sorba pedig csak pozitív szám kerülhet.

A maximálisan kifizethető osztalék megállapítása a séma alapján:

- ⇒ ha a 4. és a 7. sor is pozitív, akkor az osztalékforrást nem terheli korlát, így az teljes egészében kifizethető, azaz a 4. sor összege a maximálisan fizethető osztalék,
- ⇒ ha a 4. sor pozitív, a 7. sor negatív, de a 4. és 7. sorok összege még pozitív, akkor az osztalékforrás egy részét korlát terheli, így a maximálisan kifizethető osztalék a 4. és 7. sorok összege lesz,
- ⇒ ha a 4. sor pozitív, a 7. sor negatív, és a 4. és 7. sorok összege negatív, akkor a korlátok meghaladják az osztalékforrást, azaz nem fizethető osztalék,
- ⇒ ha a 4. sor negatív, akkor nem áll rendelkezésre osztalékforrás, ez esetben sem fizethető osztalék.

Könyvelés:

Az osztalékot a döntést követően közvetlenül az eredménytartalékból kell levonni (ami az év eleji rendező tétel hatására már tartalmazza az előző évi adózott eredményt is) és kötelezettségként kimutatni. A kötelezettség a tényleges kifizetéskor a pénzeszközökkel szemben szűnik meg:

T 413 – K 458	kapcsolt vállalkozásnak fizetendő osztalék
T 413 – K 459	jelentős és egyéb részesedésű
váll.-nak fizetendő osztalék	
T 413 – K 476	magánszemélyeknek fizetendő osztalék
T 458,459,476 – K 381,384	osztalék kifizetése

Mintafeladatok

1. feladat

A vállalkozás zárlati teendői keretében az alábbi rendező tételek könyvelésére került sor (a költségelszámolást összköltséges eljárás alapján végzik):

- 1) Elszámolták a negyedik negyedévre jutó terv szerinti értékcsökkenéseket:
 - ⇒ az immateriális javaknál 480 000 Ft-ot,
 - ⇒ az ingatlanoknál 1 465 000 Ft-ot,
 - ⇒ a műszaki gépeknél 954 000 Ft-ot.
- 2) Megállapítást nyert, hogy a késztermékek mérlegkészítéskori piaci értéke jelentősen a könyv szerinti érték alatt van, a különbség 600 000 Ft.
- 3) A vállalkozás tulajdonában lévő tartós részesedések (részvények) piaci értéke *több mint egy éve* emelkedik, tőzsdei értékük a mérlegkészítéskor 8 600 000 Ft (a különbség *jelentős*). A részvények eredeti bekerülési értéke 8 000 000 Ft volt, de a korábbi évben a csökkenő piaci ár miatt 400 000 Ft értékvesztést számoltak el rájuk. A vállalkozás a törvény adta keretek között él az értékhelyesbítés lehetőségével.
- 4) A leltározás során kiderült, hogy az anyagkészletek közül 100 000 Ft értékű alapanyag hiányzik (az anyagokat tényleges beszerzési áron tartják nyilván).
- 5) A vállalat birtokában van 100 db kamatozó államkötvény (3 év múlva járnak le), névértékük 10 000 Ft/db, a kamatláb 12%, kamatfizetés évente, március 31-én van.
- 6) A tárgyévben elszámolt költségek között található egy nettó 450 000 Ft összegű bérleti díj, melyet tárgyév decemberében előre fizetett ki a vállalkozás a következő év első negyedévére.
- 7) A fordulónap után, januárban érkezett meg egy tanácsadó cég számlája nettó 300 000 Ft összegről, a számlán szereplő teljesítés időpontja tárgyév november.
- 8) A vállalkozás tárgyév október 1-én 4 éves futamidejű kölcsönt adott a leányvállalatának. A kölcsön összege 6 000 000 Ft, kamata 10%, a törlesztés évente október 1-én esedékes, egyenlő törlesztő részletek plusz kamat formájában.
- 9) A beruházási és fejlesztési hitelek következő évi törlesztő részlete 2 200 000 Ft.
- 10) A vállalkozás egyik belföldi vevője ellen fizetéseképtelenség miatt felszámolási eljárás indult. A felszámolóbiztos jelentése szerint a vevővel szemben fennálló 680 000 Ft összegű követelés teljes egészében behajthatatlannak tekinthető.

1. feladat megoldása

1) Terv szerinti értékcsökkenés

T 571 – K 119	480 000
T 571 – K 129	1 465 000
T 571 – K 139	954 000
Értékcsökkenések elszámolása	

2) Késztermékek

T 8661 – K 259	600 000
Értékvesztés elszámolása	
T 581 – K 582	600 000
STKÁV elszámolása	

3) Tartós részesedések

T 179 – K 8746	400 000
Korábbi értékvesztés visszairása	
T 177 – K 417	600 000
Érték helyesbítés elszámolása	

4) Alapanyagok

T 8693 – K 211	100 000
Leltárhiány elszámolása	

5) Államkötvények

T 3913 – K 9732	90 000
Tárgyévre járó időarányos kamat (100 db * 10 000 Ft/db * 0,12 / 12 hó * 9 hó)	

Átsorolás nincs, mivel a következő üzleti évben nem járnak le.

6) Előre kifizetett bérleti díj

T 3923 – K 522	450 000
A következő évet terhelő költség elhatárolása	

7) Utólag számlázott tanácsadási díj

T 529 – K 4821 300 000
A tárgyévet terhelő költség elhatárolása

8) Tartósan adott kölcsön

T 3913 – K 9731 150 000
Tárgyévre járó időarányos kamat
(6 000 000 * 0,1 / 12 hó * 3 hó)

T 322 – K 191 1 500 000
A következő évi törlesztő rész átsorolása a követelések közé (kapcsolt vállalkozással szembeni követelés!)

9) Beruházási és fejlesztési hitelek

T 444 – K 452 2 200 000
A következő évi törlesztő rész átsorolása a rövid lejáratú kötelezettségek közé

10) Behajthatatlan követelés

T 8691 – K 311 680 000
A behajthatatlan összeg leírása

2. feladat

A PROFIT ZRt. kiemelt számláinak egyenlegei tárgyév december 31-én:

373. Saját részvények, üzletrészek (beszerzési árfolyam: 85%)	3 400 000
359. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	5 000 000
411. Jegyzett tőke	30 000 000
412. Tőketartalék	4 000 000
413. Eredménytartalék (T)	2 000 000
51. Anyagjellegű ráfordítások	2 100 000
52. Igénybe vett szolgáltatások költségei	3 450 000
53. Egyéb szolgáltatások költségei	850 000
54. Bérköltség	7 330 000
55. Személyi jellegű egyéb kifizetések	960 000
56. Bérjárulékok	3 620 000
57. Értékcsökkenési leírás	3 700 000
581. Saját termelésű készletek állományváltozása (K)	4 520 000
582. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	1 480 000

86. Egyéb ráfordítások	3 000 000
87. Pénzügyi műveletek ráfordításai	4 880 000
91. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	22 000 000
93. Exportértékesítés árbevétele	2 800 000
96. Egyéb bevételek	5 440 000
97. Pénzügyi műveletek bevételei	3 270 000

Kiegészítő információk:

- ⇒ A társaság tulajdonosai kapcsolt vállalkozások.
- ⇒ A társasági adó mértéke 10%, az adóalap-növelő tételek összege 490 000 Ft, az adóalap-csökkentő tételeké 210 000 Ft.

Feladat:

- a) Könyvelje el a költségek átvezetését és az eredményelszámolással kapcsolatos összes tételt!
- b) Ábrázolja a 493. Adózott eredmény elszámolása számla tartalmát a megfelelő ellenszámla-hivatkozásokkal!
- c) Állapítsa meg, hogy az év zárását követően a tulajdonosok kifizethetnek-e 20% osztalékot, majd könyvelje el a kapcsolódó tételeket!

2. feladat megoldása

a) Költségek átvezetése, eredményelszámolás

1. A költségszámlák átvezetése a 81-83. számlákra

T 59 – K 51	2 100 000
T 59 – K 52	3 450 000
T 59 – K 53	850 000
T 59 – K 54	7 330 000
T 59 – K 55	960 000
T 59 – K 56	3 620 000
T 59 – K 57	3 700 000

A költségszámlák zárása az 59. számlával szemben

T 811 – K 59	2 100 000
T 812 – K 59	3 450 000
T 813 – K 59	850 000
T 821 – K 59	7 330 000
T 822 – K 59	960 000
T 823 – K 59	3 620 000
T 83 – K 59	3 700 000

Átvezetés az 59.-ről a 81-83. számlákra

2. Az eredményszámlák átvezetése a 493. Adózott eredmény számlára

T 493 – K 811	2 100 000
T 493 – K 812	3 450 000
T 493 – K 813	850 000
T 493 – K 821	7 330 000
T 493 – K 822	960 000
T 493 – K 823	3 620 000
T 493 – K 83	3 700 000
T 493 – K 86	3 000 000
T 493 – K 87	4 880 000

Az eredményt csökkentő számlák átvezetése

T 581 – K 493	4 520 000
T 582 – K 493	1 480 000
T 91 – K 493	22 000 000
T 93 – K 493	2 800 000
T 96 – K 493	5 440 000
T 97 – K 493	3 270 000

Az eredményt növelő számlák átvezetése

Adózás előtti eredmény (493. KE): 9 620 000 Ft

2. Fizetendő társasági adó elszámolása

Adózás előtti eredmény	9 620 000
+ adóalap-növelő tételek	490 000
- adóalap-csökkentő tételek	210 000
= Adóalap	9 900 000

Adókötelezettség: $9\,900\,000 * 0,1 = 990\,000$ Ft

T 891 – K 461	990 000
T 493 – K 891	990 000

A társasági adókötelezettség elszámolása

Adózott eredmény (493. KE): 8 630 000 Ft

3. Az adózott eredmény átvezetése

T 493 – K 419	8 630 000
---------------	-----------

Adózott eredmény átvezetése

b) A 493. Adózott eredmény elszámolása számla tartalmának ábrázolása

493. Adózott eredmény elszámolása			
811 /	2 100 000	581 /	4 520 000
812 /	3 450 000	582 /	1 480 000
813 /	850 000	91-92 /	22 000 000
821 /	7 330 000	93-94 /	2 800 000
822 /	960 000	96 /	5 440 000
823 /	3 620 000	97 /	3 270 000
83 /	3 700 000		
86 /	3 000 000		
87 /	4 880 000		
89 /	990 000		
419 /	8 630 000		

c) Osztalékfizetés lehetősége az év zárását követően

A megadott információ szerint a tulajdonosok az üzleti év lezárását követően (a nyereséges működésre tekintettel) 20% osztalékot szeretnének kivenni. Az erre vonatkozó döntés a következő üzleti évben születhet meg, így az osztalék is a következő év könyvelésében fog megjelenni.

Az osztalék alapja a működő tőke (jegyzett tőke – jegyzett, de még be nem fizetett tőke – visszavásárolt saját részvények névértéke) =
 $= 30\,000\,000 - 5\,000\,000 - 3\,400\,000 / 0,85 = 21\,000\,000$

A tervezett osztalék így $21\,000\,000 * 20\% = 4\,200\,000$

Ahhoz, hogy eldönthessük, valóban kifizethető-e a tervezett összeg, meg kell határozni a maximálisan fizethető osztalék összegét:

1. Eredménytartalék (413 TE)	- 2 000 000
2. Adózott eredmény (419 KE)	8 630 000
3. Mérlegkészítésig ismerté vált osztalék	0
4. Osztalék forrása (1+2+3)	6 630 000
5. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	- 5 000 000
6. Tőketartalék	4 000 000
7. Osztalék korlátja (5+6)	- 1 000 000

A 4. sorban megjelenő pozitív osztalékforrást (6 630 000 Ft) tehát csökkenti a 7. sorban látható 1 000 000 Ft-os korlát, azaz a maximálisan fizethető osztalék:
 $6\,630\,000 - 1\,000\,000 = 5\,630\,000$ Ft.

A vállalkozás tehát **kifizetheti a tervezett 4 200 000 Ft osztalékot**, mivel az nem haladja meg a maximálisan fizethető összeget. A döntést követően – mint már említettem, a következő üzleti év könyvelésében – két tételt kell rögzíteni:

T 413 – K 458	4 200 000
Fizetendő osztalék előírása kötelezettséggként (a tulajdonosok kapcsolt vállalkozások)	

T 458 – K 384	4 200 000
Az osztalék átutalása a tulajdonosoknak	

Gyakorló feladatok

1. feladat

Egy Kft. elsődlegesen összköltséges költségelszámolást vezet. Az eredmény számlák egyenlegei tárgyév december 31-én a következők:

511. Vásárolt anyagok költségei	2 100 000
519. Anyaghulladék megtérülés (K)	250 000
521. Szállítási-rakodási költség	2 500 000
522. Bérleti díjak	800 000
525. Oktatás és továbbképzés költségei	600 000
532. Pénzügyi, befektetési szolgáltatási díjak	1 300 000
533. Biztosítási díj	500 000
541. Bérköltség	5 700 000
551. Személyi jellegű egyéb kifizetések	600 000
56. Bérjárulékok	2 377 000
571. Terv szerinti értékcsökkenési leírás	1 230 000
581. Saját termelésű készletek állományváltozása (állománycsökkenés)	1 300 000
582. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	2 860 000
814. Eladott áruk beszerzési értéke	6 500 000
815. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	1 500 000
86. Egyéb ráfordítások	1 700 000
87. Pénzügyi műveletek ráfordításai	700 000
91-92. Értékesítés nettó árbevétele	32 880 000
96. Egyéb bevételek	1 170 000
97. Pénzügyi műveletek bevételei	640 000

Kiegészítő információ: Az adóalap-növelő tételek együttes összege 240 000 Ft, az adóalap-csökkentő tételek összege 833 000 Ft. A társasági adó mértéke 10%.

Feladat:

- Könyvelje el az eredményelszámolás teljes folyamatát (eredmény számlák zárása, adó, adózott eredmény elszámolása)!
- Mutassa be a 493. Adózott eredmény számla tartalmát (ellenszámla hivatkozásokkal) a folyamat végén!

2. feladat

Egy vállalkozás kiemelt számláinak egyenlegei előző év december 31-én a következők:

Számla száma és megnevezése	Tartozik	Követel
326. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke anyavállalattól	6 700 000	
411. Jegyzett tőke		46 500 000
412. Tőketartalék		5 660 000
413. Eredménytartalék	2 720 000	
414. Lekötött tartalék		1 970 000
417. Értékelési tartalék		8 360 000
419. Adózott eredmény		12 880 000

Feladat: Számítsa ki a tulajdonosok által kivehető maximális osztalékot! Könyvelje az osztalékfizetést, ezt követően pedig állapítsa meg az eredménytartalék egyenlegét! (a tulajdonosok magánszemélyek)

3. feladat

Az alábbiakban felsorolt eszközök esetében a piaci érték tartósan eltér a könyv szerinti értéktől. A vállalkozás számviteli politikája minden 500 000 Ft-ot meghaladó különbözetet jelentősnek minősít, és él az érték helyesbítés lehetőségével.

Írja be a táblázat megfelelő rovataiba az elszámolandó összegeket eFt-ban, és adja meg a szükséges év végi könyvelési tétel(ek)t is!

Ssz.	Az eszköz adatai (eFt-ban)	Piaci érték (eFt)	Terven felüli écs	Értékvesztés	Visszaírás	Érték helyesbítés
1.	Termelő gép Bruttó érték: 8 420 Halmozott écs: 985	6 800				
Könyvelési tétel(ek):						
2.	Tartós részesedés Korábbi értékvesztés: 840 Jelenlegi könyv sz. érték: 4 860	7 400				
Könyvelési tétel(ek):						
3.	Irodaépület Nettó érték: 13 500	13 950				
Könyvelési tétel(ek):						
4.	Tartós államkötvények Könyv sz. érték: 11 000	10 480				
Könyvelési tétel(ek):						
5.	Késztermékek Tényleges előállítási ktg.: 3 220	2 450				
Könyvelési tétel(ek):						

4. fejezet Az eredménykimutatás összeállítása

4. 1. Az eredménykimutatás fogalma, fajtái, az eredménykategóriák

Az *eredménykimutatás* a vállalkozás tárgyévi adózás után maradó eredményének (*adózott eredmény*) levezetését tartalmazza *ezer forintban*, bemutatva az eredményre ható tényezőket (bevételeket és ráfordításokat).

A bevételeket és ráfordításokat típusuk szerint úgynevezett *eredménykategóriákba* soroljuk:

- A. Üzemi (üzleti) eredmény
- B. Pénzügyi műveletek eredménye
- C. Adózás előtti eredmény (A+B)
- D. Adózott eredmény

Az eredménykimutatás a költségelszámolás módjától függően kétféle szemléletben készíthető: *összköltséges* és *forgalmi költséges* módon. Az összköltséges és a forgalmi költséges eljárással készülő eredménykimutatás között csak az üzemi (üzleti) eredmény megállapításában van különbség.

4. 2. Az üzemi (üzleti eredmény) tartalma

A vállalkozás főprofil szerinti (termelő, szolgáltató vagy kereskedelmi) tevékenységének eredménye. Meghatározásakor az értékesítés árbevételét és az egyéb bevételeket állítjuk szembe a működéshez kapcsolódó ráfordításokkal.

Az üzemi (üzleti) eredmény **az értékesítés eredményét fejezi ki**, azaz az árbevétellel és az egyéb bevételekkel szemben **az értékesítéshez kapcsolódó költségeket kell érvényesíteni**.

- **Összköltséges szemlélet esetén:** A bevételekkel szemben az összes termelési költséget kimutatjuk, és ezt korrigáljuk az értékesítési és a termelési költségek különbözetével (az *aktivált saját teljesítmények értékével*).
- **Forgalmi költséges szemlélet esetén:** A bevételekkel szemben eleve csak az értékesítés költségeit tüntetjük fel.

4. 2. 1. Összköltséges üzemi (üzleti) eredmény

I. Értékesítés nettó árbevétele: Az üzleti évben értékesített vásárolt és saját termelésű készletek és nyújtott szolgáltatások árkiegészítéssel és felárral növelt, engedményekkel csökkentett, áfa nélküli értéke. Részei:

- *Belföldi értékesítés nettó árbevétele (91-92. KE)*
- *Exportértékesítés nettó árbevétele (93-94. KE)*

II. Aktivált saját teljesítmények értéke: a tárgyévi termelési költség és a tárgyévi értékesítéshez kapcsolódó költségek különbözete. Részei:

- *Saját termelésű készletek állományváltozása (581. szla):* A tárgyévben legyártott és a tárgyévben értékesített termékek költségeinek különbsége. Állománynövekedés esetén (581. KE) pozitív, állománycsökkenés esetén (581. TE) negatív előjellel vesszük számításba.
- *Saját előállítású eszközök aktivált értéke (582. szla):* a tárgyévben saját célra gyártott immateriális javak és tárgyi eszközök előállítási költsége. Minden esetben eredményt növelő tétel (az 582.-nek csak Követel egyenlege lehet).

III. Egyéb bevételek: Olyan bevételek, amelyek nem tartoznak az árbevételhez, de a szokásos üzletmenet során felmerülnek és a fő tevékenységhez kapcsolódnak. Az ide tartozó összegeket a 96. számlacsoport számláinak Követel egyenlegei tartalmazzák. Legjellemzőbb példái:

- értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele (961.)
- káreseményekkel kapcsolatosan kapott bevételek (963.)
- kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítés (963.)
- kapott támogatás, juttatás (963.)
- céltartalék felhasználása (csökkenése, megszűnése) (965.)
- visszaírt értékvesztés, *terven felüli* értékcsökkenés (966.)
- biztosító által visszaigazolt kártérítés összege (967.)
- ún. kivételes nagyságú vagy előfordulású bevételek, mint például:
 - apportként átadott eszközök nyeresége (9681.)
 - térítés nélkül átvett, ajándékként kapott vagy fellelt eszközök (96831.) értéke
 - a hitelező által elengedett kötelezettség (96833) vagy elévült kötelezettség értéke (96836.)
 - vissza nem térítendő fejlesztési támogatás összege (96834.)
 - véglegesen átvett pénzeszközök értéke (96835.)

IV. Anyagjellegű ráfordítások: A termelés érdekében felmerült anyagköltség illetve egyéb anyagjellegű ráfordítások. Meghatározásuk a 81. számlák TE alapján történik. Részei:

- felhasznált anyagok költségei (811.)
- igénybe vett szolgáltatások költségei (812.)
- egyéb szolgáltatások költségei (813.)
- eladott áruk beszerzési értéke (814.)
- eladott (közvetített) szolgáltatások beszerzési értéke (815.)

V. Személyi jellegű ráfordítások: A tárgyévben elszámolt munkabér és kapcsolódó terhei. A kapcsolódó összegeket a 82. számlacsoport TE alapján határozzuk meg. Részei:

- bérköltés (821.)
- személyi jellegű egyéb kifizetések (822.)
- a munkáltatót terhelő bérjárulékok (823.)

VI. Értécsökkenési leírás: Az immateriális javak és tárgyi eszközök tárgyévre jutó terv szerinti értécsökkenése (83. TE)

VII. Egyéb ráfordítások: Az előbbi kategóriákba nem tartozó, de a fő tevékenységhez kapcsolódó ráfordítások. Az összegek megtalálhatók a 86. számlacsoport számláinak Tartozik egyenlegében. Legfontosabb példák:

- értékesített imm. javak, tárgyi eszk. könyv szerinti értéke (861.)
- káreseménnyel kapcsolatos fizetések, bírságok, kötbérek, késedelmi kamatok, kártérítések (863.)
- adott támogatás, juttatás (863.)
- céltartalék képzése (865.)
- értékvesztés, *terven felüli* értécsökkenés (866.)
- hiányzó, megsemmisült, állományból kivezetett immateriális javak, tárgyi eszközök könyv szerinti értéke (866.)
- költségvetéssel és önkormányzatokkal elszámolt adók, illetékek, hozzájárulások (867.)
- jövedéki adó (867.)
- ún. kivételes nagyságú vagy előfordulású ráfordítások, mint például:
 - apportként átadott eszközök vesztesége (8681.)
 - térítés nélkül átadott eszközök (86831.) illetve nyújtott szolgáltatások (86832.) értéke
 - elengedett követelés könyv szerinti értéke (86833.)
 - véglegesen fejlesztési célra adott támogatás (86834.)
 - véglegesen átadott pénzeszközök (86835.)
- behajthatatlan követelés leírt összege (869.)
- hiányzó, megsemmisült, állományból kivezetett készletek könyv szerinti értéke (869.)

ÜZEMI (ÜZLETI) EREDMÉNY = I±II+III–IV–V–VI–VII

Az értékesítés költsége indirekt módon, a termelési költségből számítható ki:

Termelési költség = Anyagköltség (05.) + Igénybe vett szolgáltatások értéke (06.) + Egyéb szolgáltatások értéke (07.) + Személyi jellegű ráfordítások (V.) + Écs. leírás (VI.)

Értékesítés költsége = Termelési költség + Eladott áruk beszerzési értéke (08.) + Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke (09.) ± Aktivált saját teljesítmények értéke (II.)

4. 2. 2. Forgalmi költséges üzemi (üzleti) eredmény

I. Értékesítés nettó árbevétele: ugyanaz, mint az összköltséges eljárásnál.

II. Értékesítés közvetlen költségei: Az értékesített készletek, nyújtott szolgáltatások közvetlenül elszámolt előállítási költsége illetve beszerzési ára. Az ide tartozó összegeket a 81-84. számlacsoport számláinak Tartozik egyenlegei tartalmazzák.

Részei:

- Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége (értékesített saját termelésű készletek előállítási költsége) (811., 831.)
- Eladott áruk beszerzési értéke (értékesített vásárolt készletek beszerzési költsége) (812., 832.)
- Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke (beszerzési költsége) (813., 833.)

III. Értékesítés bruttó eredménye (I.–II.): Az előző két sor különbsége. Szokás *fedezeti összegnek* is nevezni. A bruttó eredmény pusztán a készletek illetve szolgáltatások értékesítéséből származó nyereséget vagy veszteséget fejezi ki.

IV. Értékesítés közvetett költségei: azok a költségek, amelyek nem köthetők szorosan az előállított termékekhez illetve nyújtott szolgáltatásokhoz, azonban a vállalkozás folyamatos működése érdekében felmerülnek (*működési* vagy *fix költségeknek* is nevezik). Részei:

- *értékesítés, forgalmazás költségei:* pl. csomagolási, szállítási, raktározási költség (851.)
- *igazgatási költségek:* a vállalati irányítás költségei (852.)
- *egyéb általános költségek:* a költséghelyek (üzemek) fel nem osztható költségei (853.)

V. Egyéb bevételek: ugyanaz, mint az összköltséges eljárásnál.

VI. Egyéb ráfordítások: ugyanaz, mint az összköltséges eljárásnál.

ÜZEMI (ÜZLETI) EREDMÉNY = III–IV+V–VI

Az értékesítés költsége direkt módon meghatározható:

Értékesítési költség =

Értékesítés közvetlen ktg-ei (II.) + Értékesítés közvetett ktg-ei (IV.)

4. 3. Pénzügyi műveletek eredménye

A vállalkozás által lebonyolított pénzügyi tranzakciók eredményességét fejezi ki. A pénzügyi bevételek és a pénzügyi ráfordítások különbsége.

Mivel az üzemi (üzleti) eredmény összköltség eljárásnál hét, forgalmi költség eljárásnál pedig hat sorból áll, a pénzügyi műveletek eredményétől kezdve a sorok számozása a kétféle sémában eltér. A továbbiakban elsődlegesen az összköltséges, zárójelben pedig a forgalmi költséges séma szerinti számozás jelenik meg.

VIII. (VII.) Pénzügyi műveletek bevételei: Alapvetően a 97. számlacsoport számláinak Követel egyenlegei alapján határozhatók meg. Részei:

- *Kapott (járó) osztalék és részesedés (971.)*
- *Részesedésekből származó bevételek és árfolyamnyereségek (972.)*
- *Befektetett pénzügyi eszközök bevétele, árfolyamnyeresége (973.)*
Adott kölcsön, bankbetét, kamatozó értékpapír, diszkont értékpapír, befektetési jegy kamata, hozama, lízingdíjban lévő kamat, valamint ezek eladásából, átadásából származó árfolyamnyereség.
Speciális tétel: a tartós kamatozó értékpapír megvásárlásakor a vételárban lévő kamat összegét (9734. TE) **bevévelt csökkentő tételként** (negatív előjellel) kell számításba venni.
- *Egyéb kapott kamatok és kamatjellegű bevételek (974.)*
Forgóeszközök között kimutatott kölcsön, váltókövetelés, pénzeszköz, kamatozó értékpapír, diszkont értékpapír kamata, hozama.
Speciális tétel: a forgatási célú kamatozó értékpapír megvásárlásakor a vételárban lévő kamat összegét (9743. TE) **bevévelt csökkentő tételként** (negatív előjellel) kell számításba venni.
- *Pénzügyi műveletek egyéb bevételei (975-979.)*
Pl. forgóeszközök között kimutatott értékpapír eladásának, beváltásának árfolyamnyeresége (975.), valuta- és devizakészletek árfolyamnyeresége (976.)

IX. (VIII.) Pénzügyi műveletek ráfordításai: alapvetően a 87. számlák TE alapján. Részei:

- *Részesedésekből származó ráfordítás és árfolyamveszteség (871.)*
(pl. tartós részesedés eladásának, átadásának vesztesége)

- *Befektetett pénzügyi eszközökből származó ráfordítások és árfolyamveszteségek (872.)*
(pl. tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír eladásának, átadásának vesztesége)
- *Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások (873.)*
(kölcson, hitel, értékpapír tárgyévet terhelő kamata)
- *Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése (874.)*
Speciális szabály: A pénzügyi befektetések értékvesztése (8741., 8742., illetve 8743. számlák TE) mellett **az értékvesztés visszairását (8746., 8747., 8748. KE) is ebben a sorban tüntetjük fel, ráfordítást csökkentő tételként, negatív előjellel!**
- *Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai (875-879.)*
Az előbbiekre nem sorolható tételek, pl. forgatási célú értékpapírok értékesítésének árfolyamvesztesége (875.), valuta- és devizakészletek árfolyamvesztesége (876.)

4. 4. Adózás előtti eredmény

Az üzemi (üzleti) eredmény (A.) és a pénzügyi műveletek eredményének (B.) összege.

4. 5. Adófizetési kötelezettség, adózott eredmény

Adófizetési kötelezettség: Amint az előző fejezetben a könyvviteli zárlattal kapcsolatban már tárgyalásra került, az adókötelezettség kiszámításakor a kiindulópont az ún. *adóalap*, melyet az adózás előtti eredményből kiindulva, megfelelő korrekciók után kapunk:

$$\begin{array}{r}
 \text{Adózás előtti eredmény} \\
 + \text{adóalap-növelő tételek} \\
 - \text{adóalap-csökkentő tételek} \\
 \hline
 = \text{Adóalap}
 \end{array}$$

Adózott eredmény: Az adózás előtti eredmény és az adófizetési kötelezettség különbsége.

4. 6. Adóalap-korrektíós tételek

Az adóalap meghatározásához az adózás előtti eredményt módosítani kell különböző növelő illetve csökkentő tételekkel, melyek a számviteli törvény (Sztv.) és a társasági adóról és osztalékadóról szóló törvény (TAO) összhangját teremtik meg. A legfontosabb adóalap-korrektíós tételek az alábbiak:

a) Terv szerinti értékcsökkenés

A Sztv. kevés kivételtől eltekintve nagyfokú szabadságot ad az amortizáció időtartamára és az alkalmazott módszerre vonatkozóan. A TAO ugyanakkor az egyes eszközök esetében rögzíti azt az amortizációs mértéket, melyet adózási szempontból elismer.

Korrektíó:

- a számvitelileg elszámolt écs adóalap-növelő
- a TAO által elismert écs adóalap-csökkentő

b) Terven felüli értékcsökkenés és annak visszairása

A Sztv. szerint megfelelő indokok alapján megengedi az immateriális javakkal és tárgyi eszközökkel kapcsolatos veszteségjellegű tétel elszámolását, a TAO azonban ezt az eredménycsökkentő tételt nem ismeri el.

Korrektíó:

- az elszámolt terven felüli écs adóalap-növelő
- a visszaírt terven felüli écs adóalap-csökkentő

c) Követelések értékvesztése és annak visszairása

A terven felüli értékcsökkenéshez hasonlóan a TAO nem ismeri el eredménycsökkentő tételként a *követelések* értékvesztését (más eszközökre elszámolt értékvesztés illetve visszairás nem módosítja az adóalapot).

Korrektíó:

- az elszámolt értékvesztés adóalap-növelő
- a visszaírt értékvesztés adóalap-csökkentő

d) Céltartalék

A Sztv. az óvatosság elve alapján a várható kötelezettségekre, a jövőbeni költségekre, valamint egyéb célokra céltartalék-képzési kötelezettséget határoz meg, amellyel a vállalkozás csökkentheti tárgyévi eredményét (ráfordítást számol el), a céltartalék feloldásakor pedig bevételt mutat ki. A TAO a *várható kötelezettségekre és a*

jövőbeni költségekre képzett céltartalékok esetében az említett eredményhatásokat nem fogadja el (az egyéb céltartalékokra ugyanakkor nem vonatkozik ez a szabály, esetükben nem keletkezik adóalap-korrekción).

Korrekción:

- a céltartalék-képzés adóalap-növelő
- a céltartalék feloldása adóalap-csökkentő

e) Kapott osztalék

A más társaságtól kapott osztalék a vállalkozás számviteli eredményét növeli. Az osztalékot azonban a másik társaság az adózott eredményéből fizette, így nem indokolt ezt a jövedelmet ismételtén megadóztatni.

Korrekción:

- a kapott osztalék adóalap-csökkentő tétel

f) Korábbi évek elhatárolt vesztesége

A korábbi üzleti években realizált veszteséget a későbbi évek adóalapjának meghatározásánál csökkentő tételként érvényesíteni lehet. Erre 5 éven belül van lehetőség úgy, hogy egy évben legfeljebb az adózás előtti eredmény 50%-ig veheti figyelembe.

Korrekción:

- a korábbi évek elhatárolt vesztesége adóalap-csökkentő (legfeljebb az adózás előtti eredmény 50%-ig)

Mintafeladat

A „PRINTER” ZRt. eredményszámláin december 31-én a következő egyenlegek találhatóak (forintban):

581. Saját termelésű készletek állományváltozása (T)	8 780 000
582. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	4 900 000
811. Anyagköltség	12 970 000
812. Igénybe vett szolgáltatások értéke	23 000 000
813. Egyéb szolgáltatások értéke	5 550 000
814. Eladott áruk beszerzési értéke	77 000 000
815. Közvetített szolgáltatások értéke	680 000
821. Bérköltség	43 810 000
822. Személyi jellegű egyéb kifizetések	3 760 000
823. Bérjárulékok	19 028 000
83. Értékcsökkenési leírás	3 660 000
861. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök könyv sz. értéke	3 400 000
8631. Káreseménnyel kapcsolatos fizetések	350 000
864. Utólag adott, közvetve kapcsolódó engedmény	440 000
8661. Készletek elszámolt értékvesztése	290 000
8664. Tárgyi eszközök elszámolt terven felüli értékcsökkenése	1 800 000
8674. Ráfordításként elszámolt jövedéki adó	460 000
8681. Társaságba bevitt eszközök vesztesége	3 970 000
86831. Térítés nélkül átadott eszközök nyilvántartás szerinti értéke	300 000
86833. Elengedett követelés könyv szerinti értéke	630 000
8691. Behajthatatlan követelés leírt összege	960 000
8713. Egyéb értékesített részesedés árfolyamvesztése	1 700 000
8731. Kölcsönök, hitelek fizetendő kamata	1 160 000
8732. Értékpapírok után fizetendő kamatok	510 000
8746. Tulajdoni részt jelentő befektetés visszaírt értékvesztése (K)	800 000
8752. Hitelviszonyt megtestesítő ép. értékesítésének árf.vesztése	490 000
8753. Diszkont értékpapír értékesítésének, beváltásának árf. vesz.	300 000
8761. Deviza- és valutakészletek forintra váltásának árf.vesztése	480 000
8762. Devizás eszközök és kötelezettségek pü. realizált árf.vesztése	740 000
8776. Bekerülési értékben figyelembe nem vett opciós díj	120 000
879. Egyéb pénzügyi ráfordítások	960 000
91-92. Belföldi értékesítés árbevétele	315 800 000
93-94. Export értékesítés árbevétele	26 000 000
961. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele	4 000 000
9632. Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat	550 000
9633. Behajthatatlannak minősített követelésekre kapott összegek	1 300 000

964. Utólag kapott, közvetve kapcsolódó engedmény	360 000
9663. Immateriális javak visszaírt terven felüli értékcsökkenése	900 000
9674. Biztosító által visszaigazolt kártérítés	140 000
9681. Társaságba bevitt eszközök nyeresége	3 500 000
96835. Véglegesen kapott pénzeszközök	160 000
9711. Kapcsolt vállalkozástól kapott (járó) osztalék és részesedés	620 000
9713. Egyéb kapott (járó) osztalék és részesedés	80 000
9723. Egyéb értékesített részesedés árfolyamnyeresége	1 690 000
9732. Kamatozó értékpapír kapott (járó) kamata	400 000
9734. Kamatozó értékpapír vételárában lévő kamat (T)	120 000
9736. Lízingdíjban lévő kapott (járó) kamat	870 000
9738. Eladott (beváltott) értékpapír árfolyamnyeresége	90 000
9741. Forgóeszközök között kimutatott kölcsön, váltókövetelés, pénzeszköz után kapott (járó) kamat	170 000
9742. Forgatási célú kamatozó értékpapír kapott (járó) kamata	60 000
9743. Forgatási célú kamatozó értékpapír vételárában lévő kamat (T)	20 000
9745. Forgatási célú ép. értékesítésekor az eladási árban lévő kamat	190 000
9751. Tul. részt jelentő értékpapír értékesítésének árfolyamnyeresége	430 000
9762. Devizás eszközök és kötelezettségek pü. realizált árf. nyeresége	1 270 000
9771. Névérték alatt vásárolt értékpapír bekerülési értéke és névértéke közötti különbözetből az elhatárolt nyereség	280 000
979. Egyéb pénzügyi bevételek	370 000

Kiegészítő információk:

- A vállalkozás a költségeit elsődlegesen összköltség eljárás alapján számolja el, ezzel párhuzamosan másodlagos forgalmi költséges nyilvántartást is vezet.
- Az adóalap-módosító tételek összevont összege + 270 000 Ft, az adó mértéke 10%.
- A másodlagos forgalmi költséges elszámolásból rendelkezésre álló információk:

<i>Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége</i>Ft
<i>Értékesítési, forgalmazási költségek</i>	38 260 000 Ft
<i>Igazgatási költségek</i>	18 124 000 Ft
<i>Egyéb általános költségek</i>	15 464 000 Ft

Feladat:

- a) Állítsa össze a vállalkozás összköltséges eredménykimutatását!
- b) Állítsa össze a forgalmi költséges eredménykimutatást az üzemi (üzleti) eredményig!

Megoldás:

**„PRINTER” Zrt., Eredménykimutatás (összköltség eljárással)
(adatok eFt-ban)**

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	315 800
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	26 000
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	341 800
03. Saját termelésű készletek állományváltozása	– 8 780
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	4 900
II. Aktivált saját teljesítmények értéke (+03+04)	– 3 880
III. Egyéb bevételek	10 910
Ebből: visszaírt értékvesztés	900
05. Anyagköltség	12 970
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke	23 000
07. Egyéb szolgáltatások értéke	5 550
08. Eladott áruk beszerzési értéke	77 000
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	680
IV. Anyagjellegű ráfordítások (05+06+07+08+09)	119 200
10. Bérköltség	43 810
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések	3 760
12. Bérjárulékok	19 028
V. Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)	66 598
VI. Értékcsökkenési leírás	3 660
VII. Egyéb ráfordítások	12 600
Ebből: értékvesztés	2 090
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I+II+III-IV-V-VI-VII)	146 772
13. Kapott (járó) osztalék és részesedés	700
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	620
14. Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek	1 690
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	0
15. Bef. pü. eszközökből származó bevételek, árf.nyereségek	1 240
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	0
16. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	400
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	0
17. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	2 350
Ebből: értékelési különbözet	0
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei (13+14+15+16+17)	6 380
18. Részesedésekből származó ráfordítások, árf.veszteségek	1 700
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	0
19. Bef. pü. eszközökből származó ráfordítások, árf.veszteségek	0
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	0

20. Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	1 670
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	0
21. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése	- 800
22. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	3 090
Ebből: értékelési különbözet	0
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai (18+19+20+21+22)	5 660
B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII-IX)	720
C. Adózás előtti eredmény (+A+B)	147 492
X. Adófizetési kötelezettség	14 776
D. Adózott eredmény (+C-X)	132 716

Mellékszámítások az összköltséges eredménykimutatáshoz:

Belföldi és export árbevétel (01-02. sorok): 91-92. KE (+) illetve 93-94. KE (+)

Saját termelésű készletek állományváltozása (03. sor): 581 TE (-)

Saját előállítású eszközök aktivált értéke (04. sor): 582 KE (+)

Egyéb bevételek (III. sor): 961.; 9632.; 9633.; 964.; 9663.; 9674.; 9681.; 96835. számlák KE (+)

- **ebből: visszaírt értékvesztés:** 9663. KE (+)

Anyagjellegű ráfordítások (05-09. sorok): 811-815. számlák TE (+)

Személyi jellegű ráfordítások (10-12. sorok): 821-823. számlák TE (+)

Értécsökkenési leírás (VI. sor): 83. számla TE (+)

Egyéb ráfordítások (VII. sor): 861.; 8631.; 864.; 8661.; 8664.; 8674.; 8681.; 86831.; 86833.; 8691. számlák KE (+)

- **ebből: értékvesztés (és terven felüli écs):** 8661. TE (+), 8664 TE (+)

Pénzügyi műveletek bevételei (13-17. sorok)

- **Kapott (járó) osztalék és részesedés:** 9711. (kapcsolt); 9713. számlák KE (+)
- **Részesedések értékesítésének árfolyamnyeresége:** 9723. KE (+)
- **Bef. pü. eszk. kamatai, árf. nyeresége:** 9732 KE (+); 9734 TE (-); 9736 KE (+); 9738 KE (+)
- **Egyéb kapott kamatok és kamatjellegű bev.:** 9741 KE (+); 9742 KE (+); 9743 TE (-); 9745 KE (+)
- **Pénzügyi műveletek egyéb bevételei:** 9751.; 9762.; 9771.; 979. számlák KE (+)

Pénzügyi műveletek ráfordításai (18-22. sorok)

- **Részesedésekből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek:** 8713. TE (+)
- **Befektetett pénzügyi eszközökből származó ráfordítások, árfolyamveszteségek:** -
- **Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások:** 8731.; 8732. számlák TE (+)
- **Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése:** 8746 KE (-)
- **Pü. műveletek egyéb bevételei:** 8752.; 8753.; 8761.; 8762.; 8776.; 879. számlák TE (+)

Adófizetési kötelezettség:

Adózás előtti eredmény	147 492 eFt
<u>Adóalap-módosító tételek</u>	<u>+ 270 eFt</u>
= Adóalap	147 762 eFt
Fizetendő adó (10%)	14 776 eFt (eFt-ra kerekítve!)

A forgalmi költséges eredménykimutatás összeállítása:

Az *Értékesítés nettó árbevétele*, az *Egyéb bevételek* és az *Egyéb ráfordítások* sorok tartalma ugyanaz, mint az összköltséges eljárásnál. Az értékesítés közvetlen és közvetett költségeit a másodlagos költségelszámolásból megadott információk alapján kell kitölteni.

„PRINTER” ZRt. Eredménykimutatás (forgalmi költség eljárással) (adatok eFt-ban)

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	315 800
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	26 000
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	341 800
03. Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége	43 810
04. Eladott áruk beszerzési értéke	77 000
05. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	680
II. Értékesítés közvetlen költségei (03+04+05)	121 490
III. Értékesítés bruttó eredménye (I-II)	220 310
06. Értékesítési, forgalmazási költségek	38 260
07. Igazgatási költségek	18 124
08. Egyéb általános költségek	15 464
IV. Értékesítés közvetett költségei (06+07+08)	71 848
V. Egyéb bevételek	10 910
Ebből: visszaírt értékvesztés	900
VI. Egyéb ráfordítások	12 600
Ebből: értékvesztés	2 090
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+III-IV+V-VI)	146 772

Az értékesítés közvetlen költségei az alábbi összefüggés alapján számíthatók ki:

Anyagjellegű ráfordítások + Személyi jellegű ráfordítások + Écs leírás – Aktivált saját teljesítmények értéke = Értékesítés közvetlen költsége + Értékesítés közvetett költsége

A közvetett költségek összege a másodlagos költségelszámolásból ismert (lásd a feladat elején): $38\,260 + 18\,124 + 15\,464 = 71\,848$ eFt

A fenti egyezőség alapján:

$119\,200 + 66\,598 + 3\,660 - (-3\,880) = \text{Közvetlen költség} + 71\,848$

Ebből az értékesítés közvetlen költsége 121 490 eFt, az értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége pedig $121\,490 - 77\,000 - 680 = 43\,810$ eFt

Gyakorló feladat

A „QUALITY” ZRt. eredményszámláin tárgyév december 31-én a következő egyenlegek találhatók (Ft):

581. Saját termelésű készletek állományváltozása (K)	10 180 000
582. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	5 300 000
811. Anyagköltség	14 570 000
812. Igénybe vett szolgáltatások értéke	26 200 000
813. Egyéb szolgáltatások értéke	8 750 000
814. Eladott áruk beszerzési értéke	96 000 000
815. Közvetített szolgáltatások értéke	990 000
821. Bérköltség	39 367 000
822. Személyi jellegű egyéb kifizetések	3 350 000
823. Bérjárulékok	21 198 000
83. Értécsökkenési leírás	5 360 000
861. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök könyv sz. értéke	4 500 000
8631. Káreseménnyel kapcsolatos fizetések	650 000
864. Utólag adott közvetve kapcsolódó engedmény	540 000
8661. Készletek elszámolt értékvesztése	390 000
8664. Tárgyi eszközök elszámolt terven felüli értécsökkenése	2 980 000
8674. Ráfordításként elszámolt fogyasztási adó, jövedéki adó	520 000
8681. Társaságba bevitt eszközök vesztesége	2 270 000
86832. Térítés nélkül nyújtott szolgáltatások bekerülési értéke	800 000
86833. Elengedett követelés könyv szerinti értéke	1 030 000
8691. Behajthatatlan követelés leírt összege	1 260 000
8713. Egyéb eladott (beváltott) értékpapír árfolyamvesztése	2 700 000
8731. Kölcsönök, hitelek egyéb fizetendő kamata	1 160 000
8732. Értékpapírok után egyéb fizetendő kamatok	2 510 000
8746. Tulajdoni részt jelentő befektetés visszaírt értékvesztése (K)	700 000
8752. Hitelviszonyt megtestesítő ép. értékesítésének árf.vesztése	850 000
8753. Diszkont értékpapír értékesítésének, beváltásának árf. vesz.	700 000
8761. Deviza- és valutakészletek forintra váltásának árf.vesztése	1 210 000
8762. Devizás eszközök és kötelezettségek pü. realizált árf.vesztése	940 000
8776. Bekerülési értékben figyelembe nem vett opciós díj	300 000
879. Egyéb pénzügyi ráfordítások	1 790 000
91-92. Belföldi értékesítés árbevétele	375 800 000
93-94. Export értékesítés árbevétele	32 000 000
961. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele	3 200 000
9632. Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat	150 000

9633. Behajthatatlannak minősített követelésekre kapott összegek	1 200 000
964. Utólag kapott közvetve kapcsolódó engedmény	450 000
9664. Tárgyi eszközök visszaírt terven felüli értékcsökkenése	1 200 000
9672. Önkormányzattól kapott támogatás, juttatás	400 000
9681. Társaságba bevitt eszközök nyeresége	3 000 000
96836. Elévült kötelezettség értéke	94 000
9711. Kapcsolt vállalkozástól kapott (járó) osztalék és részesedés	220 000
9712. Jelentős tulajdoni részesedés után kapott (járó) osztalék	50 000
9721. Kapcsolt vállalkozásnak értékesített részesedés árf.nyeresége	467 000
9732. Kamatozó értékpapír kapott (járó) kamata	234 000
9734. Kamatozó értékpapír vételárában lévő kamat (T)	80 000
9736. Lízingdíjban lévő kapott (járó) kamat	450 000
9738. Eladott (beváltott) értékpapír árfolyamnyeresége	110 000
9741. Forgóeszközök között kimutatott kölcsön, váltókövetelés, pénzeszköz után kapott (járó) kamat	187 000
9742. Forgatási célú kamatozó értékpapír kapott (járó) kamata	97 000
9743. Forgatási célú kamatozó értékpapír vételárában lévő kamat (T)	11 000
9745. Forgatási célú ép. értékesítésekor az eladási árban lévő kamat	120 000
9751. Tul. részt jelentő értékpapír értékesítésének árfolyamnyeresége	265 000
9762. Devizás eszközök és kötelezettségek pü. realizált árf. nyeresége	1 023 000
9771. Névérték alatt vásárolt értékpapír bekerülési értéke és névértéke közötti különbözetből az elhatárolt nyereség	323 000
979. Egyéb pénzügyi bevételek	420 000

Kiegészítő információk:

- Az adóalap-növelő tételek összege 453 eFt, az adóalap-csökkentő tételek összege 698 eFt.
- A társasági adó mértéke 10%.

Feladat: Állítsa össze a vállalkozás összköltséges eredménykimutatását!

„QUALITY” ZRt., Eredménykimutatás (összköltség eljárással) (eFt)

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	
03. Saját termelésű készletek állományváltozása	
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	
II. Aktivált saját teljesítmények értéke (+03+04)	
III. Egyéb bevételek	
Ebből: visszaírt értékvesztés	
05. Anyagköltség	
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke	
07. Egyéb szolgáltatások értéke	
08. Eladott áruk beszerzési értéke	
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
IV. Anyagjellegű ráfordítások (05+06+07+08+09)	
10. Bérköltség	
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12. Bérjárulékok	
V. Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)	
VI. Értékcsökkenési leírás	
VII. Egyéb ráfordítások	
Ebből: értékvesztés	
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I+II+III-IV-V-VI-VII)	
13. Kapott (járó) osztalék és részesedés	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
14. Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
15. Bef. pü. eszközökből származó bevételek, árf.nyereségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
16. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
17. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	
Ebből: értékelési különbözet	
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei (13+14+15+16+17)	
18. Részesedésekből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
19. Bef. pü. eszközökből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
20. Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	

21. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése	
22. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	
Ebből: értékelési különbözet	
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai (18+19+20+21+22)	
B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII-IX)	
C. Adózás előtti eredmény (+A+B)	
X. Adófizetési kötelezettség	
D. Adózott eredmény (+C-X)	

5. fejezet A mérleg összeállítása

5. 1. A mérleg fogalma, jellemzői

A mérleg a vállalkozás vagyontát mutatja be adott időpontban, összevontan, csak pénzürtékben. A mérlegben feltüntetett adatokat *ezer forintban, illetve ezer forintra kerekítve* kell megadni. A mérleg összeállítása az üzleti év végén, az év végi rendező tételek és az eredmény-elszámolás után elkészülő főkönyvi kivonat alapján történik. A mérlegnek létezik „A” és „B” változata. Ezek közül egyértelműen az „A” változat a domináns, a továbbiakban elsősorban erre koncentrálnunk, majd a fejezet végén bemutatjuk a „B” változat felépítését is (mindkét séma megtalálható a mellékletben). Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy az egyes mérlegsorok értéke mely számlák egyenlegeiből tevődik össze. A mérlegsorok tartalmát a korábbi félévek tananyaga alapján ismertnek feltételezzük.

5. 2. A mérleg eszköz-oldalának tételei

A. Befektetett eszközök

A mérleg első főcsoportja, melyet három mérlegcsoport összegeként határozzunk meg: immateriális javak, tárgyi eszközök és befektetett pénzügyi eszközök.

I. Immateriális javak

Az immateriális javak típusai a mérlegben a következők:

A. I. Immateriális javak
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke
3. Vagyoni értékű jogok
4. Szellemi termékek
5. Üzleti vagy cégérték (goodwill)
6. Immateriális javakra adott előlegek
7. Immateriális javak érték helyesbítése

Az összeállítás szempontjai:

- Az 1-5. sorok meghatározásánál a 111-115. számlák Tartozik egyenlegeit [TE] kell figyelembe venni, az egyes sorokat csökkenteni kell a kapcsolódó halmozott terv szerinti illetve terven felüli értékcsökkenéssel (118. illetve 119. számlák Követel egyenlegével [KE]).

- Az immateriális javakra adott előlegeket a 351. száma TE tartalmazza, ezt csökkenteni kell az esetleges értékvesztéssel (355. KE).
- Külön sorban kell szerepeltetni az immateriális javak értékhelyesbítését (117. számla TE).

II. Tárgyi eszközök

A tárgyi eszközök mérlegkételei:

A. II. Tárgyi eszközök
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek
4. Tenyészállatok
5. Beruházások, felújítások
6. Beruházásokra adott előlegek
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése

Az összeállítás szempontjai:

- Az 1-5. sorok meghatározása a 12-16. számlacsoport számláinak Tartozik egyenlegei alapján történik. Csökkentő tételként kell figyelembe venni a kapcsolódó terv szerinti illetve terven felüli értékcsökkenéseket (129-159. KE, illetve 128-158. KE).
- A beruházásokra adott előlegeket a 352. számla TE tartalmazza, ezt csökkenteni kell az esetleges értékvesztéssel (355. KE).
- Külön sorban kell szerepeltetni a tárgyi eszközök értékhelyesbítését (127-157. TE).

III. Befektetett pénzügyi eszközök

A befektetett pénzügyi eszközöket a mérlegben az alábbi bontásban kell feltüntetni:

A. III. Befektetett pénzügyi eszközök
1. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban
2. Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. viszonyban álló vállalkozásban
5. Egyéb tartós részesedés
6. Tartósan adott kölcsön egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozásban
7. Egyéb tartósan adott kölcsön
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete

Az egyes sorok összeállításának szempontjai:

- A tartós részesedéseket a 17. számlacsoport tartalmazza. Csökkentő tételként kell figyelembe venni a kapcsolódó értékvesztést (179. KE), valamint külön kell bontani a kapcsolt, a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló és az egyéb részesedésű vállalkozásban lévő részesedéseket (1., 3. ill. 5. sor).
- Az adott kölcsönöket a 19. számlacsoport tartalmazza. Ebben a kategóriában szerepeltetjük a tartósan lekötött bankbetéteket is. A mérlegbe az értékvesztéssel csökkentett értéket kell beállítani (a 199. KE csökkentő tétel), valamint külön kell bontani a kapcsolt, a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló, az egyéb részesedésű, valamint az egyéb gazdálkodónak adott kölcsönöket (2., 4., 6. ill. 7. sor).
- A tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékét a 18. számlacsoport számlái alapján, értékvesztéssel (189. KE) csökkentett értéken kell kimutatni (8. sor).
- Külön sorban jelenik meg a tartós részesedések értékhelyesbítése (9. sor, a 177. TE alapján), valamint – ha van ilyen – a valós értékelésből származó értékelési különbözet (10. sor, a 178., 188. ill. 198. számlák alapján).

B. Forgóeszközök

A másik nagy eszközcsoportot a forgóeszközök jelentik, melyek négy mérlegcsoportra bonthatók: készletek, követelések, értékpapírok és pénzeszközök.

I. Készletek

A készletek mérlegtételei:

B. I. Készletek
1. Anyagok
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok
4. Késztermékek
5. Áruk
6. Készletekre adott előlegek

Az összeállítás szempontjai:

- Az anyagok értékét a 21-22. számlák alapján kell meghatározni. Az árkülönbözet számlák (228.) egyenlegét TE esetén növelő, KE esetén csökkentő tételként vesszük számításba. A mellékköltségek számlája (218. TE) minden esetben növeli a mérlegértéket, míg az értékvesztés (229. KE) csak csökkentő hatású lehet.

- A befejezetlen termelés és félkész termékek (23. számlacsoport), az állatok (24. számlacsoport), valamint a késztermékek (25. számlacsoport) esetében azonos szabályokat kell alkalmazni. Az adott mérleg sor értékének meghatározásakor a készletérték-különbözet (KÉK) számlát (238, 248, 258.) TE esetén növelő, KE esetén csökkentő tételként vesszük számításba. Az értékvesztés (239, 249, 259. KE) mindig csökkentő tétel.
- A nagykereskedelmi áruk esetében az árkülönbözet számla (263.) egyenlege TE esetén növelő, KE esetén csökkentő hatású, az értékvesztés (269. KE) mindig csökkentő.
- A kiskereskedelmi áruk árrese (265. KE) és a betétdíjas göngyölegek árkülönbözete (288. KE) minden esetben csökkenti a mérlegértéket.
- A készletekre adott előlegeket a 353. számla TE tartalmazza, melyet csökkenteni kell az esetleges értékvesztéssel (355. KE).

II. Követelések

A követelések mérleg tételei:

B. II. Követelések
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben
3. Követelések jelentős tul. rész. viszonyban lévő vállalkozással szemben
4. Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
5. Váltókövetelések
6. Egyéb követelések
7. Követelések értékelési különbözete
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

Az összeállítás szempontjai:

- A vevői követeléseket, a kapcsolt, a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló és egyéb részesedésű vállalkozással szembeni követeléseket, valamint a váltóköveteléseket a 31-34. számlacsoport alapján, értékvesztéssel csökkentett összegben kell kimutatni.
- Az egyéb követelések esetében a 36. számlacsoport számláit és az egyéb rövid lejáratú kötelezettségeket (46-47.) számláit kell figyelembe venni. Speciális esetek:
 - A költségvetési kiutalási igények összegét a 362-363. számlák együttesen mutatják (a 362. [mindig TE] az eredeti követelést, a 363. [mindig KE] a ténylegesen megkapott összeget):

T 362 – K 967 költségvetéssel szembeni követelés kimutatása

T 384 – K 363 az összeg jóváírása a bankszámlán

Amennyiben a 362-363. **összevont egyenlege** Tartozik egyenleg, akkor az egyéb követelések között, ha Követel egyenleg, akkor az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek között kell figyelembe venni.

- A költségvetési befizetési kötelezettségek értékét a 463-464. számlák együttes egyenlege adja (a 463. az eredeti kötelezettség [mindig KE], a 464. a teljesített összeg [mindig TE]). Könyvelési tételek pl. bérjárulékok esetén:

T 56 – K 463 költségvetési befizetési kötelezettség keletkezése

T 464 – K 384 a befizetési kötelezettség rendezése átutalással

Amennyiben a 463-464. **összevont egyenlege** Tartozik egyenleg, akkor az egyéb követelések között, ha Követel egyenleg, akkor az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek között kell figyelembe venni.

- Az áfával kapcsolatos összegek a 466-467-468. számlákon található (a 466. a levonható áfa [mindig TE], a 467. a fizetendő áfa [mindig KE], a 468. pedig az év során az adóhatósággal ténylegesen rendezett összeg [TE vagy KE]).

T 466 – K 454 levonható áfa elszámolása beszerzéskor

T 311 – K 467 fizetendő áfa elszámolása értékesítéskor

T 468 – K 384 áfa-befizetés

T 384 – K 468 áfa-visszaigénylés

Amennyiben a 466-467-468. **összevont egyenlege** Tartozik egyenleg, akkor a vállalkozás áfa-visszaigénylő pozícióban van, ezért az egyéb követelések között kell kimutatni; ellenkező esetben az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek között.

- Bármely más kötelezettség-számla esetén, ha az egyenleg TE-be fordul át (kötelezettség-túlfizetés), akkor az egyéb követelések közé kell besorolni.
- Külön sorban kell feltüntetni a követelések értékelési különbözetét, valamint a származékos ügyletek pozitív értékelési különbözetét.

III. Értékpapírok

Az értékpapírok bontása a mérlegben:

B. III. Értékpapírok
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban
2. Jelentős tulajdoni részesedés
3. Egyéb részesedés
4. Saját részvények, saját üzletrészek
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
6. Értékpapírok értékelési különbözete

Az egyes sorok összeállítása:

- A 371-375. számlák TE alapján, csökkentve az esetleges értékvesztéssel (3719., 3729., 3739., 3749., 3759 KE) csökkentett összegben kell kimutatni.

IV. Pénzeszközök

A pénzeszközök mérlegsorai:

B. IV. Pénzeszközök
1. Pénztár, csekkek
2. Bankbetétek

A sorok összeállítása:

- A 38. számlák alapján határozható meg a mérlegérték.
- A 389. Átvezetési számla egyenlege mindig a bankbetétek sorát módosítja, TE esetén növelő, KE esetén csökkentő tételként kerül számításba (a bankbetétek jövőbeli növekedését illetve csökkenését fejezi ki).

C. Aktív időbeli elhatárolások

Az aktív időbeli elhatárolások a mérlegben önálló főcsoportot képeznek, három típusra bonthatók:

C. Aktív időbeli elhatárolások
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása
3. Halasztott ráfordítások

A sorok összeállítása:

- A 391-393. számlák Tartozik egyenlegei alapján.

5. 3. A mérleg forrás-oldalának tételei

D. Saját tőke

A források egyik nagy főcsoportja a saját tőke, amely a jegyzett tőkét, a jegyzett, de még be nem fizetett tőkét, a működés során felhalmozott tartalékokat és a tárgyévi adózott eredményt foglalja magában. A mérlegben az alábbi tételeket kell megkülönböztetni:

D. Saját tőke
I. Jegyzett tőke
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)
III. Tőketartalék
IV. Eredménytartalék
V. Lekötött tartalék
VI. Értékelési tartalék
1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka
2. Valós értékelés értékelési tartaléka
VII. Adózott eredmény

Az egyes tételek meghatározása:

I. Jegyzett tőke

- A 411. számla Követel egyenlege alapján.
- Külön tájékoztató sorban fel kell tüntetni a visszavásárolt saját részvények névértékét.

II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)

- A 359. számla egyenlege szerepel itt, mindig **negatív előjellel!** (a számlának csak Tartozik egyenlege lehet)

III. Tőketartalék

- A 412. számla KE alapján (értéke csak pozitív vagy nulla lehet).

IV. Eredménytartalék

- A 413. számla alapján. Ha a számlának Követel egyenlege van, akkor pozitív, ha Tartozik egyenlege van, akkor negatív előjellel (az eredménytartalék negatív is lehet).

V. Lekötött tartalék

- A 414. számla Követel egyenlege alapján.
- A lekötött tartalék a tőketartalékból és az eredménytartalékból lekötött összegeket tartalmazza. A legfontosabb lekötendő összegek az alábbiak (mindhárom az eredménytartalékból kerül lekötésre, így osztalékfizetési korlátot képez):
 - az alapítás-átszervezés aktivált értékének nettó értéke (*még le nem írt összege*)
 - a kísérleti fejlesztés aktivált értékének nettó értéke (*még le nem írt összege*)
 - a visszavásárolt saját részvények, üzletrészek *visszavásárlási (könyv szerinti) értéke*

VI. Értékelési tartalék

- A 417. számla egyenlege alapján:
 - az *értékhelyesbítés értékelési tartaléka* az eszközökre elszámolt értékhelyesbítések összegével (117-157. számlák TE) egyenlő
 - a *valós értékelés értékelési tartaléka* a pénzügyi instrumentumok felértékeléséből származó saját forrás.

VII. Adózott eredmény

- A 419. számla egyenlege alapján. Ha a számlának Követel egyenlege van (nyereség), akkor pozitív, ha Tartozik egyenlege van (veszteség), akkor negatív előjellel.

E. Céltartalékok

A céltartalékoknak három típusát különböztetjük meg:

E. Céltartalékok
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre
3. Egyéb céltartalék

A sorok összeállítása:

- A 421-423. számlák Követel egyenlegei alapján.

F. Kötelezettségek

A forrásoldalon a saját tőke mellett a másik jelentős főcsoportot a kötelezettségek képezik. Lejárat szerint három csoport valamelyikébe kell besorolni őket: hátrasorolt, hosszú lejáratú és rövid lejáratú kötelezettségek.

I. Hátrasorolt kötelezettségek

Mérlegképletei:

F. I. Hátrasorolt kötelezettségek
1. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
2. Hátrasorolt kötelezettségek jelentős tul. visz. lévő vállalkozással szemben
3. Hátrasorolt köt. egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
4. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben

A sorok összeállítás:

- A 43. számlacsoport számláinak Követel egyenlegei alapján.
- Külön kell bontani a kapcsolt vállalkozással, a jelentős tulajdoni viszonyban álló vállalkozással, az egyéb részesedésű vállalkozással és az egyéb gazdálkodóval kapcsolatos hátrasorolt kötelezettségeket (431., 432., 433., 434.).

II. Hosszú lejáratú kötelezettségek

Mérlegképletei:

F. II. Hosszú lejáratú kötelezettségek
1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök
2. Átváltoztatható kötvények
3. Tartozások kötvénykibocsátásból
4. Beruházási és fejlesztési hitelek
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
7. Tartós kötelezettségek jelentős tul. visz. lévő vállalkozásokkal szemben
8. Tartós köt. egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek

A sorok összeállítás:

- A 44. számlacsoport számláinak KE alapján.

III. Rövid lejáratú kötelezettségek

Mérlegképletei:

F. III. Rövid lejáratú kötelezettségek
1. Rövid lejáratú kölcsönök
- ebből: az átváltoztatható kötvények
2. Rövid lejáratú hitelek
3. Vevőktől kapott előlegek
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)
5. Váltótartozások
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. visz. lévő vállalkozással szemben
8. Rövid lej. köt. egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek
10. Kötelezettségek értékelési különbözete
11. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

Az egyes sorok összeállítása:

- A mérlegérték alapvetően a 45-47. számlák egyenlegei alapján határozható meg.
- Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek esetében is figyelembe kell venni az egyéb követeléseknél említett speciális eseteket:
 - Ha a 362-363. számláknak összevontan Követel egyenlegük van, akkor a túlfizetés összegét itt (a kötelezettségek között) kell kimutatni.
 - A 463-464. számlák összevont egyenlege csak KE esetén szerepel itt, TE esetén az egyéb követeléseknél vesszük figyelembe.
 - A 466-467-468. számlák összevont egyenlegét csak KE esetén szerepeltethetjük az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek között, TE esetén az egyéb követelésekhez soroljuk.
 - Más kötelezettség-számlák esetében, ha a számla egyenlege TE, akkor nem itt, hanem az előzőekhez hasonlóan az egyéb követelések között mutatjuk ki.

G. Passzív időbeli elhatárolások

Hasonlóan az aktív időbeli elhatárolásokhoz, a passzív időbeli elhatárolásokat is külön főcsoportban kell megjeleníteni a mérleg jobb oldalán: Mérlegtételei:

G. Passzív időbeli elhatárolások
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása
3. Halasztott bevételek

A sorok összeállítása:

- A 481-483. számlák Követel egyenlegei alapján.

5. 4. A mérleg „B” változata

A „B” változatú mérleg nem kétoldalú szemléletű, hanem listászerű levezetést tartalmaz. Logikája szerint a vállalkozás összes eszközéből le kell vonni a hosszú- és rövid lejáratú kötelezettségeket, így maradványként kapjuk a saját tőke értékét.

Részletes felépítése a mellékletben található. A mérlegfőcsoportok jelölése és belső tartalma ugyanaz, mint az „A” változatnál, azonban a főcsoportok sorrendje, és ebből fakadóan a jelölések megváltoznak. Az első három főcsoport (A. Befektetett eszközök, B. Forgóeszközök és C. Aktív időbeli elhatárolások) mindenben megegyezik az „A” változatnál látottakkal. Különbség ugyanakkor, hogy a „B” változatban *nincs mérlegfőösszeg*, a séma egyszerűen folytatódik a következő főcsoporttal, amelyre ez a séma D. Egy éven belül esedékes kötelezettségek megnevezést használja (belső tartalma teljes egészében megegyezik az „A” séma F.III. csoportjával, azaz a rövid lejáratú kötelezettségekkel). Ezután tüntetjük fel az E. főcsoportban a Passzív időbeli elhatárolásokat, majd két „új” sor következik, melyek az „A” sémában nem találhatók:

- Az F. sor („Forgóeszközök és rövid lejáratú kötelezettségek különbözete”) a vállalkozás *forgótőkéjét* mutatja meg. Érdekesség, hogy ez a sor az angolszász felfogást követve az aktív időbeli elhatárolásokat a forgóeszközök, a passzív időbeli elhatárolásokat pedig a rövid lejáratú kötelezettségek részének tekinti.
- A G. sor („Az eszközök összértéke az egy éven belül esedékes kötelezettségek levonása után”) pedig megmutatja a vállalkozás számára tartósan rendelkezésre álló források (a saját források és a hosszú lejáratú kötelezettségek) együttes összegét.

A H. sorban az egy évnél hosszabb lejáratú kötelezettségek szerepelnek, melyen belül feltüntetjük a hosszú lejáratú és a hátrasorolt kötelezettségeket, majd következnek az I. főcsoportban a céltartalékok, végül pedig maradványként kapjuk a J. főcsoportban a vállalkozás saját tőkéjét.

Mintafeladatok

1. feladat

A „MONITOR” ZRt. főkönyvi számláinak december 31-i egyenlegei (forintban):

111. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	1 800 000
112. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	400 000
113. Vagyoni értékű jogok	5 000 000
114. Szellemi termékek	2 500 000
115. Üzleti vagy cégérték	6 400 000
1173. Vagyoni értékű jogok értékhelyesbítése	2 800 000
1184. Szellemi termékek terven felüli értékcsökkenése	1 400 000
1192. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke értékcsökkenése	100 000
1193. Vagyoni értékű jogok értékcsökkenése	2 400 000
1194. Szellemi termékek értékcsökkenése	500 000
123. Épületek	195 000 000
127. Ingatlanok értékhelyesbítése	15 000 000
129. Ingatlanok értékcsökkenése	12 000 000
131. Termelő gépek, berendezések, szerszámok, gyártóeszközök	135 000 000
138. Műszaki berendezések, gépek terven felüli értékcsökkenése	12 000 000
139. Műszaki berendezések, gépek, járművek értékcsökkenése	56 000 000
141. Egyéb gépek, berendezések és felszerelések	16 000 000
149. Egyéb gépek, berendezések és felszerelések értékcsökkenése	3 500 000
161. Befejezetlen beruházások	5 900 000
162. Felújítások	8 000 000
173. Egyéb tartós részesedés	4 200 000
179. Részesedések értékvesztése	600 000
181. Államkötvények	13 000 000
184. Egyéb vállalkozások értékpapírai	2 700 000
1911. Tartósan adott kölcsönök kapcsolt vállalkozásban	16 000 000
192. Egyéb tartósan adott kölcsönök	2 600 000
194. Egyéb tartós bankbetétek	6 000 000
195. Pénzügyi lízingből származó tartós követelés	4 500 000
211. Alapanyagok	3 800 000
218. Alapanyagok szállítási költsége	400 000
221. Segédanyagok	1 200 000
2281. Alapanyagok árkülönbözete (kedvezőtlen)	500 000
2282. Segédanyagok árkülönbözete (kedvező)	200 000
235. Félkész termékek	2 700 000
238. Félkész termékek KÉK (T)	300 000

251. Késztermékek	18 500 000
258. Késztermékek KÉK (K)	700 000
262. Nagykereskedelmi áruk elszámoló áron	4 800 000
263. Nagykereskedelmi áruk árkülönbözete (K)	400 000
264. Kiskereskedelmi áruk	11 000 000
265. Kiskereskedelmi áruk árrése	4 900 000
281. Saját göngyölegek	600 000
282. Idegen göngyölegek	300 000
288. Göngyölegek árkülönbözete	100 000
311. Belföldi követelések forintban	3 000 000
312. Belföldi követelések devizában	5 000 000
315. Belföldi követelések értékvesztése	600 000
317. Külföldi követelések devizában	2 000 000
319. Külföldi követelések értékvesztése	100 000
321. Követelések anyavállalattal szemben	680 000
341. Váltókövetelések	9 000 000
351. Immateriális javakra adott előlegek	4 500 000
352. Beruházásokra adott előlegek	3 570 000
353. Készletekre adott előlegek	200 000
359. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	10 000 000
361. Munkavállalókkal szembeni követelések	150 000
362. Költségvetési kiutalási igények	1 920 000
363. Költségvetési kiutalási igények teljesítése	2 000 000
364. Rövid lejáratra adott kölcsönök	880 000
366. Értékpapírokkal kapcsolatos követelések	1 800 000
368. Különféle egyéb követelések	4 340 000
373. Egyéb részesedések	800 000
374. Visszavásárolt saját részvények (visszavásárlási ár.:90%)	2 700 000
375. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	1 300 000
381. Pénztár	820 000
382. Valutapénztár	440 000
384. Elszámolási betétszámla	3 000 000
385. Elkülönített betétszámlák	8 000 000
389. Átvezetési számla (K)	600 000
391. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	600 000
392. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	200 000
411. Jegyzett tőke
412. Tőketartalék	8 500 000
413. Eredménytartalék	7 460 000

414. Lékötött tartalék
417. Értékelési tartalék
419. Adózott eredmény	9 200 000
421. Céltartalék várható kötelezettségekre	5 500 000
423. Egyéb céltartalék	260 000
4311. Hátrasorolt kötelezettségek anyavállalattal szemben	2 100 000
441. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	7 600 000
443. Tartozások kötvénykibocsátásból	10 000 000
444. Beruházási és fejlesztési hitelek	122 000 000
445. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	1 200 000
448. Pénzügyi lízingből származó tartós kötelezettség	3 700 000
451. Rövid lejáratú kölcsönök	2 200 000
452. Rövid lejáratú hitelek	11 500 000
453. Vevőktől kapott előlegek	500 000
4541. Belföldi szállítók	55 000 000
4542. Külföldi szállítók	19 000 000
4551. Belföldi beruházási szállítók	13 000 000
4552. Külföldi beruházási szállítók	3 980 000
457. Váltótartozások	1 450 000
461. Társasági adó elszámolása	2 340 000
462. Személyi jövedelemadó elszámolása (T)	300 000
463. Költségvetési befizetési kötelezettség	2 500 000
464. Költségvetési befizetési kötelezettség teljesítése	1 800 000
465. Vámmal kapcsolatos kötelezettségek	450 000
466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	130 000 000
467. Fizetendő általános forgalmi adó	80 000 000
468. Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása (K)	45 000 000
469. Helyi adók elszámolása	1 000 000
471. Jövedelemelszámolási számla	2 800 000
472. Fel nem vett bérek	200 000
473. Társadalombiztosítási kötelezettség	1 200 000
474. Elkülönített alapokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségek	570 000
479. Különféle egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	1 750 000
481. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	330 000
482. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	210 000
483. Halasztott bevételek	700 000

Feladat: Állítsa össze a vállalkozás „A” és „B” változatú mérlegét! (A vállalkozás nem alkalmazza a valós értékelés módszerét.)

Megoldás:

Az egyes mérlegsoroknál figyelembe vett számlák:

Eszközök

Mérleg sor	Figyelembe vett számlaegyenlegek
A. I. 1.	111 TE (+)
A. I. 2.	112 TE (+); 1192 KE (-)
A. I. 3.	113 TE (+); 1193 KE (-)
A. I. 4.	114 TE (+); 1184 KE (-); 1194 KE (-)
A. I. 5.	115 TE (+)
A. I. 6.	351 TE (+)
A. I. 7.	1173 TE (+)
A. II. 1.	123 TE (+); 129 KE (-)
A. II. 2.	131 TE (+); 138 KE (-); 139 KE (-)
A. II. 3.	141 TE (+); 149 KE (-)
A. II. 4.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {15. számlacsoport}
A. II. 5.	161 TE (+); 162 TE (+)
A. II. 6.	352 TE (+)
A. II. 7.	127 TE (+)
A. III. 1.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {171. számla}
A. III. 2.	1911 TE (+)
A. III. 3.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {172. számla}
A. III. 4.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {1912., 1932. számlák}
A. III. 5.	173 TE (+); 179 KE (-)
A. III. 6.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {1913., 1933. számlák}
A. III. 7.	192 TE (+); 194 TE (+); 195 TE (+)
A. III. 8.	181 TE (+); 183 TE (+)
A. III. 9.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {177. számla}
A. III. 10.	-
B. I. 1.	211 TE (+); 218 TE (+); 221 TE (+); 2281 TE (+); 2282 KE (-)
B. I. 2.	235 TE (+); 238 TE (+)
B. I. 3.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {24. számlacsoport}
B. I. 4.	251 TE (+); 258 KE (-)
B. I. 5.	262 TE (+); 263 KE (-); 264 TE (+); 265 KE (-); 281 TE (+); 282 TE (+); 288 KE (-)
B. I. 6.	353 TE (+)
B. II. 1.	311 TE (+); 312 TE (+); 315 KE (-); 317 TE (+); 319 KE (-)
B. II. 2.	321 TE (+)
B. II. 3.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {331. számla}
B. II. 4.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {332. számla}
B. II. 5.	341 TE (+)
B. II. 6.	361 TE (+); 364 TE (+); 366 TE (+); 368 TE (+); 462 TE (+); 466-467-468 összevont TE (+)

B. II. 7.	–
B. II. 8.	–
B. III. 1.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {371. számla}
B. III. 2.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {372. számla}
B. III. 3.	373 TE (+)
B. III. 4.	374 TE (+) → tényleges beszerzési (visszavásárlási) áron
B. III. 5.	375 TE (+)
B. III. 6.	–
B. IV. 1.	381 TE (+); 382 TE (+)
B. IV. 2.	384 TE (+); 385 TE (+); 389 KE (–)
C. 1.	391 TE (+)
C. 2.	392 TE (+)
C. 3.	nincs ide tartozó számlaegyenleg {393. számla}
D. I.	A jegyzett tőke a feladat végén a mérlegegyezőség elve alapján számítható ki. A tájékoztató sor a meglévő adatok alapján kitölthető: a visszavásárolt saját részvények névértékét tartalmazza. Kiszámítása: $373 \text{ TE} / 90\% = 2\,700 / 0,9 = 3\,000 \text{ eFt}$
D. II.	359 TE (–)
D. III.	412 KE (+)
D. IV.	413 KE (+)
D. V.	414 KE (+) A számla egyenlegének kiszámítása (a törvényi előírás alapján): → alapítás-átszervezés nettó értéke (111 TE) = 1 800 eFt → kísérleti fejlesztés nettó értéke (112 TE – 1192 KE) = 300 eFt → visszavásárolt saját részvények visszavásárlási értéke (373. TE) = 2 700 eFt Összesen: 4 800 eFt
D. VI. 1.	417 KE (+) A számla egyenlege megegyezik az eszközök értékhelyesbítéseinek összegével: → immateriális javak értékhelyesbítése (1173 TE) = 2 800 eFt → tárgyi eszközök értékhelyesbítése (127 TE) = 15 000 eFt Összesen: 17 800 eFt
D. VI. 2.	–
D. VII.	419 KE (+)
E. 1.	421 KE (+)
E. 2.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {422. számla}
E. 3.	423 KE (+)
F. I. 1.	4311 KE (+)
F. I. 2.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {432. számla}
F. I. 3.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {433. számla}
F. I. 4.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {434. számla}

F. II. 1.	441 KE (+)
F. II. 2.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {442. számla}
F. II. 3.	443 KE (+)
F. II. 4.	444 KE (+)
F. II. 5.	445 KE (+)
F. II. 6.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {446. számla}
F. II. 7.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {4471. számla}
F. II. 8.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {4472. számla}
F. II. 9.	448 KE (+)
F. III. 1.	451 KE (+)
F. III. 2.	452 KE (+)
F. III. 3.	453 KE (+)
F. III. 4.	4541 KE (+); 4542 KE (+); 4551 KE (+); 4552 KE (+)
F. III. 5.	457 KE (+)
F. III. 6.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {458. számla}
F. III. 7.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {4591. számla}
F. III. 8.	Nincs ide tartozó számlaegyenleg {4592. számla}
F. III. 9.	362-363 összevont KE (+); 461 KE (+); 463-464 összevont KE (+); 465 KE (+); 469 KE (+); 471 E (+); 472 KE (+); 473 KE (+); 474 KE (+); 479 KE (+)
F. III. 10.	–
F. III. 11.	–
G. 1.	481 KE (+)
G. 2.	482 KE (+)
G. 3.	483 KE (+)

Ezek alapján az „A” mérleg az alábbi:

Mérleg „A” változat, 200... december 31. (adatok ezer forintban)

Eszközök (aktívák)

A. Befektetett eszközök	362 370
I. Immateriális javak	19 000
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	1 800
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	300
3. Vagyon értékű jogok	2 600
4. Szellemi termékek	600
5. Üzleti vagy cégérték	6 400
6. Immateriális javakra adott előlegek	4 500
7. Immateriális javak érték helyesbítése	2 800
II. Tárgyi eszközök	294 970
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyon értékű jogok	183 000
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	67 000
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	12 500
4. Tenyészállatok	0
5. Beruházások, felújítások	13 900
6. Beruházásokra adott előlegek	3 570
7. Tárgyi eszközök érték helyesbítése	15 000
III. Befektetett pénzügyi eszközök	48 400
1. Tartós részesedés kapcsoló vállalkozásban	0
2. Tartósan adott kölcsön kapcsoló vállalkozásban	16 000
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés	0
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. álló vállalkozásban	0
5. Egyéb tartós részesedés	3 600
6. Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	0
7. Egyéb tartósan adott kölcsön	13 100
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	15 700
9. Befektetett pénzügyi eszközök érték helyesbítése	0
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	0
B. Forgóeszközök	85 910
I. Készletek	38 000
1. Anyagok	5 700
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek	3 000
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok	0
4. Késztermékek	17 800
5. Áruk	11 300
6. Készletekre adott előlegek	200
II. Követelések	31 450
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	9 300
2. Követelések kapcsoló vállalkozással szemben	680
3. Követelés jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	0

4. Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	0
5. Váltókövetelések	9 000
6. Egyéb követelések	12 470
7-8. Köv. ért. kül., származékos ügyletek pozitív ért. kül.	0
III. Értékpapírok	4 800
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	0
2. Jelentős tulajdoni részesedés	0
3. Egyéb részesedés	800
4. Saját részvények, saját üzletrészek	2 700
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	1 300
6. Értékpapírok értékelési különbözete	0
IV. Pénzeszközök	11 660
1. Pénztár, csekkek	1 260
2. Bankbetétek	10 400
C. Aktív időbeli elhatárolások	800
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	600
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	200
3. Halasztott ráfordítások	0
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	449 080

Források (passzívák)

D. Saját tőke	177 760
I. Jegyzett tőke	140 000
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	3 000
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	- 10 000
III. Tőketartalék	8 500
IV. Eredménytartalék	7 460
V. Lekötött tartalék	4 800
VI. Értékelési tartalék	17 800
1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	17 800
2. Valós értékelés értékelési tartaléka	0
VII. Adózott eredmény	9 200
E. Céltartalékok	5 760
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre	5 500
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre	0
3. Egyéb céltartalék	260
F. Kötelezettségek	264 320
I. Hátrasorolt kötelezettségek	2 100
1. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	2 100
2. Hátrasorolt köt. jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	0
3. Hátrasorolt köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	0
4. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	0

II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	144 500
1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	7 600
2. Átváltoztatható kötvények	0
3. Tartozások kötvénykibocsátásból	10 000
4. Beruházási és fejlesztési hitelek	122 000
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	1 200
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	0
7. Tartós kötelezettség jelentős tul. rész. váll. szemben	0
8. Tartós köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	0
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	3 700
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	117 720
1. Rövid lejáratú kölcsönök	2 200
- ebből: az átváltoztatható kötvények	0
2. Rövid lejáratú hitelek	11 500
3. Vevőktől kapott előlegek	500
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	90 980
5. Váltótartozások	1 450
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	0
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. rész. váll. szemben	0
8. Rövid lej. köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	0
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	11 090
10-11. Kötelezettségek értékelési különbözete, származékos ügyletek negatív ért. kül.	0
G. Passzív időbeli elhatárolások	1 240
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	330
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	210
3. Halasztott bevételek	700
FORRÁSOK ÖSSZESEN	449 080

A „B” változatú mérleg pedig a következő:

Mérleg „B” változat, 200... december 31. (adatok ezer forintban)

A. Befektetett eszközök	362 370
I. Immateriális javak	19 000
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	1 800
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	300
3. Vagyoni értékű jogok	2 600
4. Szellemi termékek	600
5. Üzleti vagy cégérték	6 400
6. Immateriális javakra adott előlegek	4 500
7. Immateriális javak értékhelyesbítése	2 800
II. Tárgyi eszközök	294 970
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	183 000
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	67 000
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	12 500
4. Tenyészállatok	0
5. Beruházások, felújítások	13 900
6. Beruházásokra adott előlegek	3 570
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	15 000
III. Befektetett pénzügyi eszközök	48 400
1. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	0
2. Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban	16 000
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés	0
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. álló vállalkozásban	0
5. Egyéb tartós részesedés	3 600
6. Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	0
7. Egyéb tartósan adott kölcsön	13 100
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	15 700
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	0
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	0
B. Forgóeszközök	85 910
I. Készletek	38 000
1. Anyagok	5 700
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek	3 000
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok	0
4. Késztermékek	17 800
5. Áruk	11 300
6. Készletekre adott előlegek	200
II. Követelések	31 450
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	9 300
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	680

3. Követelés jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	0
4. Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	0
5. Váltókövetelések	9 000
6. Egyéb követelések	12 470
7-8. Köv. ért. kül., származékos ügyletek pozitív ért. kül.	0
III. Értékpapírok	4 800
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	0
2. Jelentős tulajdoni részesedés	0
3. Egyéb részesedés	800
4. Saját részvények, saját üzletrészek	2 700
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	1 300
6. Értékpapírok értékelési különbözete	0
IV. Pénzeszközök	11 660
1. Pénztár, csekkek	1 260
2. Bankbetétek	10 400
C. Aktív időbeli elhatárolások	800
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	600
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	200
3. Halasztott ráfordítások	0
D. Egy éven belül esedékes kötelezettségek	117 720
1. Rövid lejáratú kölcsönök	2 200
- ebből: az átváltoztatható kötvények	0
2. Rövid lejáratú hitelek	11 500
3. Vevőktől kapott előlegek	500
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	90 980
5. Váltótartozások	1 450
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	0
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. rész. váll. szemben	0
8. Rövid lej. köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	0
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	11 090
10-11. Kötelezettségek értékelési különbözete, származékos ügyletek negatív ért. kül.	0
E. Passzív időbeli elhatárolások	1 240
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	330
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	210
3. Halasztott bevételek	700
F. Forgóeszközök - rövid lejáratú kötelezettségek különbözete (B+C-D-E)	- 32 250
G. Az eszközök összértéke az egy éven belül esedékes kötelezettségek levonása után (A+F)	330 120
H. Egy évnél hosszabb lejáratú kötelezettségek	146 600
I. Hosszú lejáratú kötelezettségek	144 500

1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	7 600
2. Átváltoztatható kötvények	0
3. Tartozások kötvénykibocsátásból	10 000
4. Beruházási és fejlesztési hitelek	122 000
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	1 200
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	0
7. Tartós kötelezettség jelentős tul. rész. váll. szemben	0
8. Tartós köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	0
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	3 700
II. Hátrasorolt kötelezettségek	2 100
1. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	2 100
2. Hátrasorolt köt. jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	0
3. Hátrasorolt köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	0
4. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	0
I. Céltartalékok	5 760
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre	5 500
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre	0
3. Egyéb céltartalék	260
J. Saját tőke	177 760
I. Jegyzett tőke	140 000
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	3 000
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	- 10 000
III. Tőketartalék	8 500
IV. Eredménytartalék	7 460
V. Lekötött tartalék	4 800
VI. Értékelési tartalék	17 800
1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	17 800
2. Valós értékelés értékelési tartaléka	0
VII. Adózott eredmény	9 200

E jegyzet célja, hogy az olvasó **mérlegképes szintű** beszámolóképzési ismereteket szerezzen. A mérlegképes könyvelői tudásszint fontos követelménye a 3-4-5. fejezetekben tárgyalt tevékenységek, azaz a könyvviteli zárlat elvégzésének, valamint az eredménykimutatás és a mérleg összeállításának komplex alkalmazása. A következő mintafeladat ennek elsajátításához nyújt segítséget.

2. feladat

Az **XYZ Zrt.** december 31-i főkönyvi kivonatának egyenleg-adatai az alábbi táblázatban láthatók (forintban). **Az adatok az adózás előtti eredmény utáni könyvelési tételek kivételével minden információt tartalmaznak!**

111.	Alapítás-átszervezés aktivált értéke	5 006 000
112.	Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	43 564 000
113.	Vagyoni értékű jogok	35 718 000
114.	Szellemi termékek	78 398 000
117.	Immateriális javak értékhelyesbítése	6 400 000
1191.	Alapítás-átszervezés aktivált értékének écs	4 806 000
1193.	Vagyoni értékű jogok értékcsökkenése	13 318 000
1194.	Szellemi termékek értékcsökkenése	25 084 000
123.	Épületek	467 204 000
127.	Épületek értékhelyesbítése	44 902 000
129.	Épületek értékcsökkenése	89 516 000
131.	Műszaki berendezések, gépek, járművek	149 776 000
139.	Műszaki berendezések, gépek, járművek écs	27 210 000
143.	Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	57 946 000
147.	Egyéb berend., felsz., járművek értékhelyesbítése	17 074 000
149.	Egyéb berendezések, felszerelések, járművek écs	11 154 000
161.	Befejezetlen beruházások	26 416 000
171.	Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	65 000 000
192.	Egyéb tartósan adott kölcsönök	10 000 000
194.	Egyéb tartós bankbetétek	1 200 000
211.	Alapanyagok	8 400 000
229.	Alapanyagok árkülönbözete	1 304 000
231.	Befejezetlen termelés	5 014 000
235.	Félkész termékek	27 324 000
238.	Félkész termék KÉK	1 196 000
251.	Késztermékek	9 966 000
258.	Késztermék KÉK	3 482 000
264.	Áruk eladási áron	57 698 000
265.	Áruk árrése	25 300 000
311.	Belföldi követelések	131 502 000
315.	Belföldi követelések értékvesztése	23 600 000
316.	Külföldi követelések	67 200 000
341.	Belföldi váltókövetelések	4 000 000
325.	Jegyzett, de még be nem fizetett tőke anyavállalattól	20 400 000
352.	Beruházásokra adott előlegek	2 000 000
353.	Készletekre adott előlegek	4 820 000
361.	Munkavállalókkal szembeni követelések	1 080 000

3621.	Fogyasztói árkiegészítés	2 820 000
3622.	Termelési árkiegészítés	5 200 000
3631.	Fogyasztói árkiegészítés teljesítése	2 620 000
3632.	Termelési árkiegészítés teljesítése	5 600 000
364.	Rövid lejáratra kölcsönadott pénzeszközök	23 000 000
368.	Különféle egyéb követelések	41 376 000
374.	Saját részvények, saját üzletrészek	20 500 000
375.	Forgatási célú hitelviszonyt meg. értékpapírok	82 440 000
381.	Pénztár	1 706 000
384.	Elszámolási betétszámla	97 182 000
386.	Deviza betétszámla	100 600 000
389.	Átvezetési számla (T)	500 000
391.	Bevételek aktív időbeli elhatárolása	8 240 000
392.	Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	7 080 000
393.	Halasztott ráfordítások	5 564 000
411.	Jegyzett tőke	228 000 000
412.	Tőketartalék	21 704 000
413.	Eredménytartalék	25 502 000
414.	Lekötött tartalék	64 264 000
4171.	Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	68 376 000
419.	Adózott eredmény	
431.	Hátrasorolt kötelezettség kapcsolt váll. szemben	6 200 000
443.	Tartozás kötvénykibocsátásból	348 600 000
444.	Beruházási és fejlesztési hitelek	213 004 000
445.	Egyéb hosszú lejáratú hitel	10 000 000
452.	Rövid lejáratú hitelek	33 588 000
453.	Vevőktől kapott előlegek	5 000 000
4541.	Belföldi szállítók	283 284 000
4542.	Külföldi szállítók	109 394 000
457.	Váltótartozások	9 500 000
461.	Társasági adó elszámolása (T)	2 400 000
466.	Előzetesen felszámított ÁFA	165 306 000
467.	Fizetendő ÁFA	187 098 000
468.	ÁFA elszámolási számla (T)	15 742 000
469.	Helyi adók kötelezettség (T)	902 000
476.	Rövid lejáratú kötelezettség (osztalék)	
479.	Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	50 810 000
481.	Bevételek passzív időbeli elhatárolása	8 222 000
482.	Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	10 986 000
483.	Halasztott bevételek	3 016 000
511.	Vásárolt anyagok költségei	467 204 000
52.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	83 546 000

531.	Hatósági igazgatási díjak, illetékek	1 792 000
532.	Pénzügyi, befektetési szolgáltatási díjak	2 004 000
533.	Biztosítási díjak	5 134 000
541.	Béreköltség	105 332 000
551.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	17 018 000
56.	Bérijárulékok	28 620 000
571.	Terv szerinti értékcsökkenési leírás	96 286 000
581.	Saját termelésű készletek állományváltozása (T)	8 616 000
582.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	5 142 000
814.	Eladott áruk beszerzési értéke	165 762 000
815.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	5 302 000
861.	Értékesített immat. javak, tárgyi eszközök könyv szerinti értéke	29 080 000
8631.	Káreseményekkel kapcsolatos kifizetések, fizetendő összegek	21 632 000
8662.	Követelések elszámolt értékvesztése	13 018 000
8672.	Önkormányzatokkal elszámolt adók, illetékek, hozzájárulások	25 206 000
868.	Kivételes nagyságú vagy előfordulású ráfordítások	82 544 000
869.	Különféle egyéb ráfordítások	9 010 000
871.	Részesedésekből származó árfolyamvesztés	17 004 000
873.	Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	15 712 000
8746.	Tulajdoni részesedést jelentő befektetések visszaírt értékvesztése	2 000 000
876.	Átváltáskori, értékeléskori árfolyamvesztés	3 588 000
891.	Társasági adó	
911.	Belföldi értékesítés árbevétele	730 894 000
913.	Export értékesítés nettó árbevétele	427 204 000
961.	Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele	9 582 000
9631.	Káreseményekkel kapcsolatosan kapott bevételek	1 166 000
9632.	Kapott bírságok, kötbérek, késedelmi kamatok, kártérítések	4 290 000
968.	Kivételes nagyságú vagy előfordulású bevételek	1 700 000
969.	Különféle egyéb bevételek	15 968 000
971.	Kapott osztalék és részesedés	13 000 000
973.	Befektetett pénzügyi eszközök árfolyamnyeresége	4 604 000
974.	Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	818 000
975.	Forgóeszközök közötti kimutatott pénzügyi műveletek egyéb bevételei	3 554 000
976.	Átváltáskori, értékeléskori árfolyamnyereség	888 000

Kiegészítő információk:

- A társasági adó mértéke **10%**.
- A Társaság a jegyzett tőkéjének (részvényeinek) **20%-át** vásárolta vissza.
- A társasági adó szerinti értékcsökkenési leírás **93.704.000 forint**.
- Az alapanyagok tervezett beszerzési ára alacsonyabb a tényleges beszerzési árnál.
- A félkész termékek tényleges előállítási költsége alacsonyabb, a késztermékeké magasabb a tervezett előállítási költségnél.
- Az átvezetési számla egyenlege abból származik, hogy a rövid lejáratú hitel törlesztő részletének átutalásáról **csak a terhelési értékesítés** érkezett meg, a jóváíró nem.
- A vállalkozás egyik vevője a vele szemben fennálló 2 000 000 Ft összegű követelést a fordulónapig **tévedésből kétszer utalta át**.

Feladat:

1. A fenti információk felhasználásával állítsa össze a Társaság összköltség eljárással készült eredménykimutatását!
2. Állapítsa meg és könyvelje le az adófizetési kötelezettséget és az adózott eredményt!
3. Állítsa össze a vállalkozás mérlegét! Részletesen fejtse ki az egyéb követelések és az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek tartalmát!
4. Vizsgálja meg, hogy az üzleti év zárását követően (a következő üzleti évben) a vállalkozás kifizethet-e 30% osztalékot! Könyvelje a kapcsolódó (következő évi) tételeket!

Megoldás:

**EREDMÉNYKIMUTATÁS
ÖSSZKÖLTSÉG ELJÁRÁSSAL
(adatok ezer forintban)**

Sor-szám	Megnevezés	Tárgyév
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	730 894
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	427 204
I.	Értékesítés nettó árbevétele	1 158 098
03.	Saját termelésű készletek állományváltozása	- 8 616
04.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	5 142
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke	- 3 474
III.	Egyéb bevételek	32 706
	<i>Ebből: visszaírt értékvesztés</i>	0
05.	Anyagköltség	467 204
06.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	83 546
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	8 930

08.	Eladott áruk beszerzési értéke	165 762
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	5 302
IV.	Anyagjellegű ráfordítások	730 744
10.	Béreköltség	105 332
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	17 018
12.	Bérfelárak	28 620
V.	Személyi jellegű ráfordítások	150 970
VI.	Értécsökkenési leírás	96 286
VII.	Egyéb ráfordítások	180 490
	<i>Ebből: értékvesztés</i>	13 018
A.	ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	28 840
13.	Kapott (járó) osztalék és részesedés	13 000
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozástól kapott</i>	13 000
14.	Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek	0
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozástól kapott</i>	0
15.	Befektetett pénzügyi eszközökből származó bevételek, árfolyamnyereségek	4 604
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozástól kapott</i>	0
16.	Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	818
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozástól kapott</i>	0
17.	Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	4 442
	<i>Ebből: értékelési különbözet</i>	0
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei	22 864
18.	Részesedésekből származó ráfordítások, árf.veszteségek	17 004
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozásnak adott</i>	0
19.	Bef. pü. eszközökből származó ráfordítások, árf.veszt.	0
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozásnak adott</i>	0
20.	Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	15 712
	<i>Ebből: kapcsoló vállalkozásnak adott</i>	0
21.	Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése	- 2 000
22.	Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	3 588
	<i>Ebből: értékelési különbözet</i>	0
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	34 304
B.	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	- 11 440
C.	ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	17 400
X.	Adófizetési kötelezettség	2 000
D.	ADÓZOTT EREDMÉNY	15 400

A társasági adóalap, az adó és az adózott eredmény megállapítása, könyvelése:

Adózás előtti eredmény	17 400 000
- Kapott osztalék	13 000 000
+ Elszámolt écs	96 286 000
- TAO által elismert écs	93 704 000
+ Elszámolt értékvesztés	13 018 000
= Adóalap	20 000 000

$$\text{Adó} = 20\,000\,000 * 10\% = 2\,000\,000$$

$$\text{Adózott eredmény} = 17\,400\,000 - 2\,000\,000 = 15\,400\,000$$

Könyvelés:

T 891 – K 461	2 000 000
T 493 – K 891	2 000 000
Adó elszámolása	
T 493 – K 419	15 400 000
Adózott eredmény átvezetése	

MÉRLEG
„A” változat

ESZKÖZÖK:

Megnevezés	Tárgyév
A. Befektetett eszközök	839 516
I. IMMATERIÁLIS JAVAK	125 878
Alapítás-átszervezés aktivált értéke	200
Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	43 564
Vagyoni értékű jogok	22 400
Szellemi termékek	53 314
Üzleti vagy cégérték	0
Immateriális javakra adott előlegek	0
Immateriális javak értékhelyesbítése	6 400
II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	637 438
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	377 688
Műszaki berendezések gépek, járművek	122 566
Egyéb berendezések, gépek, járművek	46 792
Tenyészállatok	0
Beruházások, felújítások	26 416
Beruházásokra adott előlegek	2 000

Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	61 976
III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	76 200
Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	65 000
Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban	0
Tartós jelentős tulajdoni részesedés	0
Tartósan adott kölcsön jelentős tul. visz. lévő vállalkozásban	0
Egyéb tartós részesedés	0
Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	0
Egyéb tartósan adott kölcsön	11 200
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	0
Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	0
Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	0
B. Forgóeszközök	642 000
I. KÉSZLETEK	91 512
Anyagok	9 704
Befejezetlen termelés és félkész termékek	31 142
Növendék-, hízó- és egyéb állatok	0
Késztermékek	13 448
Áruk	32 398
Készletre adott előlegek	4 820
II. KÖVETELÉSEK	248 060
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból	177 102
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	0
Követelések jelentős tul. visz. lévő vállalkozással szemben	0
Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	0
Váltókövetelések	4 000
Egyéb követelések	66 958
Követelések értékelési különbözete	0
Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	0
III. ÉRTÉKPAPÍROK	102 940
Részesedés kapcsolt vállalkozásban	0
Jelentős tulajdoni részesedés	0
Egyéb részesedés	0
Saját részvények, saját üzletrészek	20 500
Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	82 440
Értékpapírok értékelési különbözete	0
IV. PÉNZESZKÖZÖK	199 488
Pénztár, csekkek	1 706
Bankbetétek	197 782
C. Aktív időbeli elhatárolások	20 884
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	8 240
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	7 080

Halasztott ráfordítások	5 564
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN:	1 502 400

MÉRLEG
„A” változat

FORRÁSOK:

Megnevezés	Tárgyév
D. Saját tőke	402 846
I. JEGYZETT TŐKE	228 000
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	45 600
II. JEGYZETT, DE MÉG BE NEM FIZETETT TŐKE (-)	- 20 400
III. TŐKETARTALÉK	21 704
IV. EREDMÉNYTARTALÉK	25 502
V. LEKÖTÖTT TARTALÉK	64 264
VI. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK	68 376
Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	68 376
Valós értékelés értékelési tartaléka	0
VII. ADÓZOTT EREDMÉNY	15 400
E. Céltartalékok	0
Céltartalék a várható kötelezettségekre	0
Céltartalék a jövőbeni költségekre	0
Egyéb céltartalék	0
F. Kötelezettségek	1 077 330
I. HÁTRASOROLT KÖTELEZETTSÉGEK	6 200
Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	6 200
Hátrasorolt kötelezettség jelentős tul. visz. lévő váll. szemben	0
Hátrasorolt kötelezettségek egyéb rész. váll. szemben	0
Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	0
II. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	571 604
Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	0
Átváltoztatható kötvények	0
Tartozások kötvénykibocsátásból	348 600
Beruházási és fejlesztési hitelek	213 004
Egyéb hosszú lejáratú hitelek	10 000
Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	0
Tartós kötelezettség jelentős tul. visz. lévő váll. szemben	0
Tartós kötelezettségek egyéb rész. vállalkozással szemben	0
Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	0
III. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	499 526
Rövid lejáratú kölcsönök	0
<i>Ebből:</i> az átváltoztatható kötvények	0
Rövid lejáratú hitelek	33 088

Vevőktől kapott előlegek	5 000
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból	392 678
Váltótartozások	9 500
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	0
Rövid lejáratú kötelezettség jelentős tul. visz. lévő váll. sz.	0
Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb rész. váll. szemben	0
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	59 260
Kötelezettségek értékelési különbözete	0
Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	0
G. Passzív időbeli elhatárolások	22 224
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	8 222
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	10 986
Halasztott bevételek	3 016
FORRÁSOK ÖSSZESEN:	1 502 400

Egyéb követelések:		Egyéb röv. lej. kötelezettségek:	
361	1 080 000	3622,3632	400 000
3621,3631	200 000	466,467,468	6 050 000
364	23 000 000	479	50 810 000
368	41 376 000	Vevő túlfizetés	2 000 000
461	400 000	Összesen	59 260 000
469	902 000		
Összesen	66 958 000		

Osztalékfizetés lehetőségének vizsgálata az üzleti év zárását követően:

Az osztalékalap (működő tőke) megállapítása:

Jegyzett tőke	228 000 000
- Visszavásárolt s.részvények névértéke (228 000 000 * 20%)	45 600 000
- Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	20 400 000
= Működő tőke (osztalékalap)	162 000 000

Tervezett osztalék = 162 000 000 * 30% = 48 600 000

Az osztalékfizetési korlát számítása:

1. Eredménytartalék (+/-)	25 502 000
2. Adózott eredmény (+/-)	15 400 000
3. Mérlegkészítésig ismerté vált osztalék	0
4. Osztalék forrása (1+2+3)	40 902 000

5. Jegyzett, de még be nem fiz. tőke (-)	- 20 400 000
6. Tőketartalék (+)	21 704 000
7. Osztalék korlátja (4+5)	1 304 000

A 7. sor pozitív, azaz nincs korlát, a maximálisan kifizethető osztalék így a 4. sorban látható teljes osztalékforrás, 40 902 000 Ft. Ez az összeg (az osztalékforrás) azonban alacsonyabb, mint a tervezett összeg. ***A tervezett 48 600 000 Ft-os osztalékot tehát nem fizetheti ki a cég, csak az osztalékforrásként rendelkezésre álló (és az eredménytartalékban lévő) 40 902 000 Ft-ot.***

Könyvelési tételek (melyek a következő üzleti év könyvelésében jelennek meg):

T 413 – K 476	40 902 000
Fizetendő osztalék elszámolása (az eredménytartalék terhére)	
T 476 – K 384	40 902 000
Osztalék átutalása	

Gyakorló feladatok

1. feladat

A „PRICE” ZRt. főkönyvi számláinak tárgyév december 31-i egyenlegei (Ft-ban):

111. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	1 500 000
112. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	1 400 000
113. Vagyoni értékű jogok	6 000 000
114. Szellemi termékek	2 900 000
115. Üzleti vagy cégérték	9 670 000
1173. Vagyoni értékű jogok értékhelyesbítése	1 650 000
1184. Szellemi termékek terven felüli értékcsökkenése	1 400 000
1191. Alapítás-átszervezés aktivált értéke értékcsökkenése	300 000
1192. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke értékcsökkenése	380 000
1193. Vagyoni értékű jogok értékcsökkenése	2 700 000
1194. Szellemi termékek értékcsökkenése	500 000
123. Épületek	266 000 000
127. Ingatlanok értékhelyesbítése	19 000 000
129. Ingatlanok értékcsökkenése	29 000 000
131. Termelő gépek, berendezések, szerszámok, gyártóeszközök	144 000 000
138. Műszaki berendezések, gépek terven felüli értékcsökkenése	15 000 000
139. Műszaki berendezések, gépek, járművek értékcsökkenése	49 800 000
141. Egyéb gépek, berendezések és felszerelések	15 900 000
149. Egyéb gépek, berendezések és felszerelések értékcsökkenése	2 800 000
161. Beféjezetlen beruházások	5 600 000
162. Felújítások	6 500 000
171. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	3 200 000
172. Tartós jelentős tulajdoni részesedés	4 200 000
177. Részesedések értékhelyesbítése	2 100 000
1792. Tartós jelentős tulajdoni részesedések értékvesztése	600 000
181. Államkötvények	13 000 000
184. Egyéb vállalkozások értékpapírjai	2 700 000
1894. Egyéb értékpapírok értékvesztése	2 440 000
1911. Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásnak	16 000 000
192. Egyéb tartósan adott kölcsönök	2 600 000
194. Egyéb tartós bankbetétek	6 000 000
195. Pénzügyi lízingből származó tartós követelés	4 800 000
211. Alapanyagok	2 990 000
218. Alapanyagok szállítási költsége	440 000
221. Segédanyagok	1 260 000

2281. Alapanyagok árkülönbözete	+5%
2282. Segédanyagok árkülönbözete	-3%
232. Félkész termékek	3 210 000
238. Félkész termékek KÉK (K)	270 000
251. Késztermékek	15 000 000
258. Késztermékek KÉK (T)	780 000
262. Nagykereskedelmi áruk elszámoló áron	5 200 000
263. Nagykereskedelmi áruk árkülönbözete (T)	100 000
264. Kiskereskedelmi áruk	13 000 000
265. Kiskereskedelmi áruk árrése	5 200 000
281. Saját göngyölegek	900 000
282. Idegen göngyölegek	260 000
288. Göngyölegek árkülönbözete	230 000
311. Belföldi követelések forintban	4 200 000
312. Belföldi követelések devizában	5 500 000
315. Belföldi követelések értékvesztése	1 200 000
316. Külföldi követelések	4 408 000
319. Külföldi követelések értékvesztése	208 000
321. Követelések anyavállalattal szemben	900 000
322. Követelések leányvállalattal szemben	1 200 000
341. Váltókövetelések	7 800 000
351. Immateriális javakra adott előlegek	3 500 000
352. Beruházásokra adott előlegek	5 130 000
353. Készletekre adott előlegek	400 000
359. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	20 000 000
361. Munkavállalókkal szembeni követelések	480 000
362. Költségvetési kiutalási igények	2 960 000
363. Költségvetési kiutalási igények teljesítése	3 000 000
364. Rövid lejáratra adott kölcsönök	1 580 000
366. Értékpapírokkal kapcsolatos követelések	1 400 000
368. Egyéb követelések	5 766 000
371. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	4 160 000
373. Egyéb részesedések	700 000
374. Visszavásárolt saját részvények	5 620 000
375. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	2 100 000
381. Pénztár	120 000
382. Valutapénztár	490 000
384. Elszámolási betétszámla	2 670 000
385. Elkülönített betétszámlák	8 100 000

389. Átvezetési számla (T)	900 000
391. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	500 000
392. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	180 000
393. Halasztott ráfordítások	190 000
411. Jegyzett tőke
412. Tőketartalék	6 300 000
413. Eredménytartalék	5 110 000
414. Lekötött tartalék
417. Értékelési tartalék
419. Adózott eredmény	11 789 000
421. Céltartalék várható kötelezettségekre	2 400 000
422. Céltartalék jövőbeli költségekre	743 000
423. Egyéb céltartalék	430 000
4311. Hátrasorolt kötelezettségek anyavállalattal szemben	5 000 000
441. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	8 300 000
443. Tartozások kötvénykibocsátásból	15 000 000
444. Beruházási és fejlesztési hitelek	110 000 000
445. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	4 300 000
449. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	7 600 000
451. Rövid lejáratú kölcsönök	3 000 000
452. Rövid lejáratú hitelek	8 100 000
453. Vevőktől kapott előlegek	900 000
4541. Belföldi szállítók	42 000 000
4542. Külföldi szállítók	33 000 000
4551. Belföldi beruházási szállítók	11 000 000
4552. Külföldi beruházási szállítók	4 113 000
457. Váltótartozások	1 700 000
461. Társasági adó elszámolása (T)	121 000
462. Személyi jövedelemadó elszámolása	2 380 000
463. Költségvetési befizetési kötelezettség	1 870 000
464. Költségvetési befizetési kötelezettség teljesítése	2 000 000
465. Vámmal kapcsolatos kötelezettség	850 000
466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	87 000 000
467. Fizetendő általános forgalmi adó	60 000 000
468. Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása (K)	39 000 000
469. Helyi adók elszámolása	2 140 000
471. Jövedelemelszámolás	4 200 000
472. Fel nem vett bérek	450 000
473. Társadalombiztosítási kötelezettség	1 833 000

474. Elkülönített alapokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségek	670 000
479. Különféle egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	950 000
481. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	430 000
482. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	80 000
483. Halasztott bevételek	319 000

Kiegészítő információk

- A visszavásárolt saját részvények között 60 db, 100 000 Ft/db névértékű részvény található.
- A következő évben esedékesé váló törlesztő részletek:
 - a kapcsolt vállalkozásnak adott tartós kölcsönökből 3 000 000 Ft
 - az egyéb tartósan adott kölcsönökből 550 000 Ft
 - a beruházási és fejlesztési hitelekből 12 000 000 Ft
 - az egyéb hosszú lejáratú hitelekből 1 200 000 Ft

Feladat: Állítsa össze a vállalkozás „A” változatú mérlegét!

„PRICE” ZRt. Mérleg „A” változat, 200... december 31. (ezer forintban)

Eszközök (aktívák)

A. Befektetett eszközök	
I. Immateriális javak	
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	
3. Vagyoni értékű jogok	
4. Szellemi termékek	
5. Üzleti vagy cégérték	
6. Immateriális javakra adott előlegek	
7. Immateriális javak értékhelyesbítése	
II. Tárgyi eszközök	
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	
4. Tenyészállatok	
5. Beruházások, felújítások	
6. Beruházásokra adott előlegek	
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	
III. Befektetett pénzügyi eszközök	
1. Tartós részesedés kapcsoló vállalkozásban	
2. Tartósan adott kölcsön kapcsoló vállalkozásban	
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés	
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. álló vállalkozásban	
5. Egyéb tartós részesedés	
6. Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	
7. Egyéb tartósan adott kölcsön	
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	
B. Forgóeszközök	
I. Készletek	
1. Anyagok	
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek	
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok	
4. Késztermékek	
5. Áruk	
6. Készletekre adott előlegek	
II. Követelések	
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	
2. Követelések kapcsoló vállalkozással szemben	
3. Követelés jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	

4. Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	
5. Váltókövetelések	
6. Egyéb követelések	
7-8. Köv. ért. kül., származékos ügyletek pozitív ért. kül.	
III. Értékpapírok	
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	
2. Jelentős tulajdoni részesedés	
3. Egyéb részesedés	
4. Saját részvények, saját üzletrészek	
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	
6. Értékpapírok értékelési különbözete	
IV. Pénzeszközök	
1. Pénztár, csekkek	
2. Bankbetétek	
C. Aktív időbeli elhatárolások	
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	
3. Halasztott ráfordítások	
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	

Források (passzívák)

D. Saját tőke	
I. Jegyzett tőke	
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	
III. Tőketartalék	
IV. Eredménytartalék	
V. Lekötött tartalék	
VI. Értékelési tartalék	
1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	
2. Valós értékelés értékelési tartaléka	
VII. Adózott eredmény	
E. Céltartalékok	
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre	
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre	
3. Egyéb céltartalék	
F. Kötelezettségek	
I. Hátrasorolt kötelezettségek	
1. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
2. Hátrasorolt köt. jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	
3. Hátrasorolt köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
4. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	

II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	
2. Átváltoztatható kötvények	
3. Tartozások kötvénykibocsátásból	
4. Beruházási és fejlesztési hitelek	
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
7. Tartós kötelezettség jelentős tul. rész. váll. szemben	
8. Tartós köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
1. Rövid lejáratú kölcsönök	
- ebből: az átváltoztatható kötvények	
2. Rövid lejáratú hitelek	
3. Vevőktől kapott előlegek	
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	
5. Váltótartozások	
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. rész. váll. szemben	
8. Rövid lej. köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	
10-11. Kötelezettségek értékelési különbözete, származékos ügyletek negatív ért. kül.	
G. Passzív időbeli elhatárolások	
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	
3. Halasztott bevételek	
FORRÁSOK ÖSSZESEN	

2. feladat

A „QUEEN” ZRt. december 31-i záróegyenlegei az alábbiak:

	Ft-ban
112. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	1 400 000
113. Vagyoni értékű jogok	110 000 000
1192. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke értékcsökkenése	400 000
1193. Vagyoni értékű jogok értékcsökkenése
123. Épületek
127. Ingatlanok értékhelyesbítése
129. Ingatlanok értékcsökkenése	6 000 000
131. Termelő gépek, berendezések, szerszámok, gyártóeszközök	135 000 000
139. Műszaki berendezések, gépek, járművek értékcsökkenése
141. Egyéb gépek, berendezések és felszerelések
149. Egyéb gépek, berendezések és felszerelések értékcsökkenése	1 000 000
162. Felújítások	8 000 000
181. Államkötvények	13 000 000
1912. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. vállalkozásnak	16 000 000
211. Alapanyagok	5 000 000
218. Alapanyagok szállítási költsége
221. Segédanyagok
2281. Alapanyagok árkülönbözete
2282. Segédanyagok árkülönbözete	40 000
232. Félkész termékek	5 000 000
251. Késztermékek	20 000 000
258. Késztermékek KÉK
264. Kiskereskedelmi áruk	16 000 000
265. Áruk árrése
281. Saját göngyölegek	750 000
282. Idegen göngyölegek	500 000
288. Göngyölegek árkülönbözete
311. Belföldi követelések	3 000 000
316. Külföldi követelések	2 000 000
319. Követelések értékvesztése
341. Váltókövetelések	12 000 000
351. Immateriális javakra adott előlegek	5 000 000
352. Beruházásokra adott előlegek	1 970 000
353. Készletekre adott előlegek	100 000
361. Munkavállalókkal szembeni követelések	50 000
362. Költségvetési kiutalási igények	2 000 000

363. Költségvetési kiutalási igények teljesítése	1 800 000
375. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	1 700 000
381. Pénztár	20 000
384. Elszámolási betétszámla	7 000 000
385. Elkülönített betétszámlák	8 000 000
389. Átvezetési számla (T)	500 000
39. Aktív időbeli elhatárolások	600 000
411. Jegyzett tőke
412. Tőketartalék	8 500 000
414. Lekötött tartalék
417. Értékelési tartalék
419. Adózott eredmény	15 000 000
421. Céltartalék a várható veszteségekre	7 000 000
441. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	9 000 000
444. Beruházási és fejlesztési hitelek	92 000 000
445. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	1 200 000
452. Rövid lejáratú hitelek	12 500 000
454. Belföldi szállítók	64 000 000
457. Váltótartozások	1 200 000
461. Társasági adó elszámolása (T)	2 000 000
462. Személyi jövedelemadó elszámolása	3 000 000
463. Költségvetési befizetési kötelezettség	2 500 000
464. Költségvetési befizetési kötelezettség teljesítése	3 800 000
466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	40 000 000
467. Fizetendő általános forgalmi adó	170 000 000
468. Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása (T)	145 000 000
469. Helyi adók elszámolása	1 000 000
471. Jövedelem elszámolás	2 800 000
473. Társadalombiztosítási kötelezettség	1 200 000
48. Passzív időbeli elhatárolások	130 000

Kiegészítő információk:

- A vagyoni értékű jogok között egy használati jog található, melynek maradványértéke 30 000 eFt, 5 év alatt lineárisan írják le. Eddig 2 év és 3 hónap értékcsökkenését számolták el.
- Az ingatlanok átlagosan 3 évesek, 2%-os lineáris kulccsal írják le. A mérlegkészítéskori piaci értékük 98 millió Ft, a vállalkozás él a piaci értéken történő értékelés lehetőségével.

- A műszaki gépnél az évek száma összege módszert alkalmazzák. Maradványértékük 15 millió Ft, hasznos élettartamuk 5 év, átlagosan 3,5 évesek.
- Az egyéb gépek hasznos élettartama 5 év, 0-ra írják le őket. Eddig 2 év értékcsökkenését számolták el.
- Az alapanyagok szállítási költsége 8%-a a tervezett árnak, a tényleges számla szerinti áruk 5 600 000 Ft.
- A segédanyagok tényleges ára 2%-kal kisebb a tervezett árnál.
- A késztermékek tényleges előállítási költsége 300 000 Ft-tal meghaladta a tervezett közvetlen költséget.
- Az áruk átlag árérése 40%.
- A saját göngyölegek között 1 500 darab rekesz található, amelyet 400 Ft/db áron szereztek be egy alvállalkozótól.
- A belföldi követelések összegéből a partner csődeljárásának megindulása miatt 30% kétségessé vált.

Feladat: Állítsa össze az alábbi mérlegrészleteket:

- a) A. II. Tárgyi eszközök,
- b) B. I. Készletek,
- c) B. II. Követelések,
- d) F. III. Rövid lejáratú kötelezettségek!

a)

II. Tárgyi eszközök	
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	
4. Tenyészállatok	
5. Beruházások, felújítások	
6. Beruházásokra adott előlegek	
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	

b)

I. Készletek	
1. Anyagok	
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek	
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok	
4. Késztermékek	
5. Áruk	
6. Készletekre adott előlegek	

c)

II. Követelések	
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	
3. Követelések jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	
4. Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	
5. Váltókövetelések	
6. Egyéb követelések	
7. Követelések értékelési különbözete	
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	

d)

III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
1. Rövid lejáratú kölcsönök	
- ebből: az átváltoztatható kötvények	
2. Rövid lejáratú hitelek	
3. Vevőktől kapott előlegek	
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	
5. Váltótartozások	
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. visz. lévő váll. szemben	
8. Rövid lej. köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	
10. Kötelezettségek értékelési különbözete	
11. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	

3. feladat

A főkönyvi kivonat megadott adatai alapján határozza meg az **egyéb követelések** és az **egyéb rövid lejáratú kötelezettségek**, valamint az **anyagok** és az **árúk** mérlegben kimutatható értékét!

a) Egyéb követelések és egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

311. Belföldi követelések	3 000 000
341. Váltókövetelések	9 000 000
352. Beruházásokra adott előlegek	3 570 000
361. Munkavállalókkal szembeni követelések	150 000
362. Költségvetési kiutalási igények	2 120 000
363. Költségvetési kiutalási igények teljesítése	2 000 000
364. Rövid lejáratra adott kölcsönök	880 000
368. Egyéb követelések	4 340 000
454. Szállítók	55 000 000
455. Beruházási szállítók	13 000 000

461. Társasági adó elszámolása	2 340 000
462. Személyi jövedelemadó elszámolása (T)	300 000
463. Költségvetési befizetési kötelezettség	1 500 000
464. Költségvetési befizetési kötelezettség teljesítése	1 600 000
466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó	122 000 000
467. Fizetendő általános forgalmi adó	70 000 000
468. Általános forgalmi adó pénzügyi elszámolása (K)	48 000 000
471. Jövedelemelszámolási számla	2 800 000
473. Társadalombiztosítási kötelezettség	1 200 000

B. II. 6. Egyéb követelések
<i>Figyelembe vett számlaegyenlegek:</i>	
F. III. 9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek
<i>Figyelembe vett számlaegyenlegek:</i>	

b) Készletek

211. Alapanyagok
218. Alapanyagok szállítási költsége	600 000
228. Alapanyagok árkülönbözete (-5%)	150 000
262. Nagykereskedelmi áruk elszámoló áron	8 600 000
263. Nagykereskedelmi áruk árkülönbözete (T)	800 000
264. Kiskereskedelmi áruk fogyasztói áron	12 400 000
265. Kiskereskedelmi áruk árrése	4 800 000
27. Közvetített szolgáltatások	360 000
281. Saját göngyölegek betétdíjas áron	1 400 000
288. Saját göngyölegek árkülönbözete	500 000

B. I. 1. Anyagok
<i>Figyelembe vett számlaegyenlegek:</i>	

B. I. 5. Áruk
<i>Figyelembe vett számlaegyenlegek:</i>	

4. feladat

A **TERMELŐ Zrt.** december 31-i főkönyvi kivonatának egyenleg-adatai az alábbi táblázatban láthatók (forintban). **Az adatok az adózás előtti eredmény utáni könyvelési tételek kivételével minden információt tartalmaznak!**

111.	Alapítás-átszervezés aktivált értéke	4 840 000
112.	Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	16 466 000
113.	Vagyoni értékű jogok	15 064 000
114.	Szellemi termékek	37 204 000
117.	Szellemi termékek értékhelyesbítése
1191	Alapítás átszervezés értékcsökkenése	4 000 000
1192.	Kísérleti fejlesztés értékcsökkenése	7 022 000
1193.	Vagyoni értékű jogok értékcsökkenése	7 894 000
1194.	Szellemi termékek értékcsökkenése	9 510 000
123.	Épületek	487 200 000
127.	Épületek értékhelyesbítése	40 200 000
129.	Épületek értékcsökkenése	102 800 000
131.	Műszaki berendezések, gépek, járművek	127 404 000
139.	Műszaki berendezések, gépek, járművek écs	28 580 000
143.	Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	25 000 000
147.	Egyéb berend., felsz., járművek értékhelyesbítése	8 400 000
149.	Egyéb berendezések, felszerelések, járművek écs	6 816 000
161.	Befejezetlen beruházások	2 800 000
171.	Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	87 000 000
177.	Részesedések értékhelyesbítése	34 220 000
192.	Egyéb tartósan adott kölcsönök	27 200 000
194.	Egyéb tartós bankbetétek	20 000 000
211.	Alapanyagok	26 400 000
229.	Alapanyagok árkülönbözete	8 600 000
231.	Befejezetlen termelés	22 000 000
235.	Félkész termékek	12 000 000
238.	Félkész termék KÉK	1 000 000
251.	Késztermékek	27 300 000
258.	Késztermék KÉK	1 300 000
264.	Áruk eladási áron	25 200 000
265.	Áruk árrése	10 080 000

311.	Belföldi követelések	144 600 000
317.	Külföldi követelések	22 800 000
341.	Belföldi váltókövetelések
325.	Jegyzett, de még be nem fizetett tőke anyavállalattól	8 644 000
352.	Készletekre adott előlegek	2 000 000
353.	Beruházásokra adott előlegek	4 000 000
361.	Munkavállalókkal szembeni követelések	900 000
3621.	Fogyasztói árkiegészítés	9 400 000
3622.	Termelési árkiegészítés	11 200 000
3628.	Egyéb támogatás	1 000 000
3631.	Fogyasztói árkiegészítés teljesítése	9 000 000
3632.	Termelési árkiegészítés teljesítése	12 000 000
3638.	Egyéb támogatás teljesítése	1 000 000
364.	Rövid lejáratra kölcsönadott pénzeszközök	9 920 000
368.	Különféle egyéb követelések	1 110 000
374.	Saját részvények, saját üzletrészek
375.	Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	29 200 000
381.	Pénztár	1 280 000
384.	Elszámolási betétszámla	87 350 000
386.	Deviza betétszámla	22 050 000
389.	Átvezetési számla	T 200 000
391.	Bevételek aktív időbeli elhatárolások	7 624 000
392.	Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	4 986 000
393.	Halasztott ráfordítások	2 400 000
411.	Jegyzett tőke	642 400 000
412.	Tőketartalék	6 240 000
413.	Eredménytartalék	34 820 000
414.	Lekötött tartalék	40 284 000
4171.	Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	84 820 000
419.	Adózott eredmény	
443.	Tartozás kötvénykibocsátásból	46 000 000
444.	Beruházási és fejlesztési hitelek	20 000 000
445.	Egyéb hosszú lejáratú hitel	10 000 000
452.	Rövid lejáratú hitelek	156 836 000
453.	Vevőktől kapott előlegek	5 000 000
4541.	Belföldi szállítók	156 824 000
4542.	Külföldi szállítók	30 660 000
461.	Társasági adó elszámolása	T 200 000
4631.	Szociális hozzájárulási adókötelezettség	27 400 000
4632.	Szakképzési hozzájárulás kötelezettség	16 400 000
4639.	Külön fel nem sorolt befizetési kötelezettségek	12 000 000
4641.	Szociális hozzájárulási adókötelezettség teljesítése	28 000 000

4642.	Szakképzési hozzájárulás kötelezettség teljesítése	16 000 000
4649.	Külön fel nem sorolt befizetési köt. teljesítése	12 000 000
466.	Előzetesen felszámított ÁFA	287 600 000
467.	Fizetendő ÁFA	271 118 000
468.	ÁFA elszámolási számla	K 16 482 000
469.	Helyi adók kötelezettség	1 118 000
476.	Rövid lejáratú kötelezettség (osztalékfizetéshez)	
479.	Különféle rövid lejáratú egyéb kötelezettségek	29 300 000
481.	Bevételek passzív időbeli elhatárolások	9 020 000
482.	Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	6 484 000
483.	Halasztott bevételek	3 776 000
511.	Vásárolt anyagok költségei	623 632 000
52.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	177 954 000
531.	Hatósági igazgatási díjak, illetékek	836 000
532.	Pénzügyi, befektetési szolgáltatási díjak	2 400 000
533.	Biztosítási díjak	1 776 000
541.	Béreköltség	149 482 000
551.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	5 710 000
56.	Bérbírlások	42 944 000
571.	Terv szerinti értékcsökkenési leírás	45 200 000
581.	Saját termelésű készletek állományváltozása
582.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	2 820 000
814.	Eladott áruk beszerzési értéke	89 998 000
861.	Értékesített imm. javak, tárgyi eszk. könyv sz. értéke	4 200 000
8631.	Káreseményekkel kapcs. fizetések, fizetendő összegek	1 766 000
8672.	Önkormányzatokkal elszámolt adók, illetékek	15 604 000
8662.	Követelések értékvesztése	880 000
868.	Különleges nagyságú vagy előfordulású ráfordítások	60 200 000
871.	Befektetett pénzügyi eszközök árfolyamvesztése	9 224 000
872.	Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	43 812 000
8741.	Részesedések értékvesztése	2 000 000
876.	Átváltáskori, értékeléskori árfolyamvesztés	17 984 000
891.	Társasági adó	
911.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	1 047 220 000
913.	Export értékesítés nettó árbevétele	225 408 000
961.	Értékesített imm. javak, tárgyi eszközök bevétele	2 834 000
9631.	Káreseményekkel kapcsolatosan kapott bevételek	1 216 000
9632.	Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítés	1 142 000
968.	Különleges nagyságú vagy előfordulású bevételek	4 820 000
969.	Különféle egyéb bevételek	1 616 000
971.	Kapott osztalék, részesedés	6 800 000
972.	Részesedések értékesítésének árfolyamnyeresége	970 000

974.	Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	1 898 000
975.	Forgóeszközökhöz kapcs. egyéb pénzügyi bevételek	222 000
976.	Átváltáskori, értékeléskori árfolyamnyereség	974 000

Kiegészítő információk:

- A társasági adó mértéke **10 %**.
- A Társaság a jegyzett tőkéjének (részvényeinek) **6,5 %-át** vásárolta vissza.
- A társasági adó szerinti értékcsökkenési leírás **29 858 000 forint**.
- Az egyetlen váltókövetelés névértéke **17 496 000 forint**, kamata évi **12 %**, lejáratára **8 hónap** és tárgyév augusztus 1-jén került nyilvántartásba.
- A vásárolt és a saját termelésű készletek tervezett közvetlen önköltsége alacsonyabb a tényleges közvetlen önköltségnél.
- A vállalkozás az egyik szállítójával szembeni **284 000 forint tartozását tévedésből kétszer utalta át**.
- A Társaság előző év december 31-i éves beszámolójában a saját termelésű készletek értéke **72 160 000 forint** volt.

Feladat:

1. Állapítsa meg a 117., a 341., a 374. és az 581. számlák hiányzó egyenlegeit!
2. A fenti információk felhasználásával állítsa össze a Társaság összköltség eljárással készült eredménykimutatását!
3. Állapítsa meg és könyvelje le az adófizetési kötelezettséget és az adózott eredményt!
4. Állítsa össze a vállalkozás mérlegét! Részletesen fejtse ki az egyéb követelések és az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek tartalmát!
5. Állapítsa meg, hogy a vállalkozás a tárgyév lezárását követően (a következő üzleti évben) kifizethet-e 5% tervezett osztalékot! Könyvelje a kapcsolódó (következő évi) tételeket!

**EREDMÉNYKIMUTATÁS
ÖSSZKÖLTSÉG ELJÁRÁSSAL
(adatok ezer forintban)**

Sor-szám	Megnevezés	Tárgyév
01.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02.	Export értékesítés nettó árbevétele	
I.	Értékesítés nettó árbevétele	
03.	Saját termelésű készletek állományváltozása	
04.	Saját előállítású eszközök aktivált értéke	
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke	
III.	Egyéb bevételek	
	<i>Ebből: visszaírt értékvesztés</i>	

05.	Anyagköltség	
06.	Igénybe vett szolgáltatások értéke	
07.	Egyéb szolgáltatások értéke	
08.	Eladott áruk beszerzési értéke	
09.	Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
IV.	Anyagjellegű ráfordítások	
10.	Béreköltség	
11.	Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12.	Bérfjárulékok	
V.	Személyi jellegű ráfordítások	
VI.	Értécsökkenési leírás	
VII.	Egyéb ráfordítások	
	<i>Ebből: értékvesztés</i>	
A.	ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	
13.	Kapott (járó) osztalék és részesedés	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott</i>	
14.	Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott</i>	
15.	Befektetett pénzügyi eszközökből származó bevételek, árfolyamnyereségek	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott</i>	
16.	Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott</i>	
17.	Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	
	<i>Ebből: értékelési különbözet</i>	
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei	
18.	Részesedésekből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott</i>	
19.	Bef. pü. eszközökből származó ráfordítások, árf.veszt.	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott</i>	
20.	Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	
	<i>Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott</i>	
21.	Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése	
22.	Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	
	<i>Ebből: értékelési különbözet</i>	
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	
B.	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	
C.	ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	
X.	Adófizetési kötelezettség	
D.	ADÓZOTT EREDMÉNY	

MÉRLEG
„A” változat

ESZKÖZÖK:

Megnevezés	Tárgyév
A. Befektetett eszközök	
I. IMMATERIÁLIS JAVAK	
Alapítás-átszervezés aktivált értéke	
Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	
Vagyoni értékű jogok	
Szellemi termékek	
Üzleti vagy cégérték	
Immateriális javakra adott előlegek	
Immateriális javak értékhelyesbítése	
II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	
Ingtatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	
Műszaki berendezések gépek, járművek	
Egyéb berendezések, gépek, járművek	
Tenyészállatok	
Beruházások, felújítások	
Beruházásokra adott előlegek	
Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	
III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	
Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	
Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban	
Tartós jelentős tulajdoni részesedés	
Tartósan adott kölcsön jelentős tul. visz. lévő vállalkozásban	
Egyéb tartós részesedés	
Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	
Egyéb tartósan adott kölcsön	
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	
Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	
Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	
B. Forgóeszközök	
I. KÉSZLETEK	
Anyagok	
Befejezetlen termelés és félkész termékek	
Növendék-, hízó- és egyéb állatok	
Késztermékek	
Áruk	
Készletre adott előlegek	

II. KÖVETELÉSEK	
Követelések áruszállításból és szolgáltatásból	
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	
Követelések jelentős tul. visz. lévő vállalkozással szemben	
Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	
Váltókövetelések	
Egyéb követelések	
Követelések értékelési különbözete	
Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	
III. ÉRTÉKPAPIROK	
Részesedés kapcsolt vállalkozásban	
Jelentős tulajdoni részesedés	
Egyéb részesedés	
Saját részvények, saját üzletrészek	
Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	
Értékpapírok értékelési különbözete	
IV. PÉNZESZKÖZÖK	
Pénztár, csekkek	
Bankbetétek	
C. Aktív időbeli elhatárolások	
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	
Halasztott ráfordítások	
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN:	

MÉRLEG
„A” változat

FORRÁSOK:

Megnevezés	Tárgyév
D. Saját tőke	
I. JEGYZETT TŐKE	
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	
II. JEGYZETT, DE MÉG BE NEM FIZETETT TŐKE (-)	
III. TŐKETARTALÉK	
IV. EREDMÉNYTARTALÉK	
V. LEKÖTÖTT TARTALÉK	
VI. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK	
Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	
Valós értékelés értékelési tartaléka	
VII. ADÓZOTT EREDMÉNY	
E. Céltartalékok	
Céltartalék a várható kötelezettségekre	

Céltartalék a jövőbeni költségekre	
Egyéb céltartalék	
F. Kötelezettségek	
I. HÁTRASOROLT KÖTELEZETTSÉGEK	
Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
Hátrasorolt kötelezettség jelentős tul. visz. lévő váll. szemben	
Hátrasorolt kötelezettségek egyéb rész. váll. szemben	
Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	
II. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	
Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	
Átváltoztatható kötvények	
Tartozások kötvénykibocsátásból	
Beruházási és fejlesztési hitelek	
Egyéb hosszú lejáratú hitelek	
Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
Tartós kötelezettség jelentős tul. visz. lévő váll. szemben	
Tartós kötelezettségek egyéb rész. vállalkozással szemben	
Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	
III. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	
Rövid lejáratú kölcsönök	
<i>Ebből:</i> az átváltoztatható kötvények	
Rövid lejáratú hitelek	
Vevőktől kapott előlegek	
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból	
Váltótartozások	
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	
Rövid lejáratú kötelezettség jelentős tul. visz. lévő váll. sz.	
Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb rész. váll. szemben	
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	
Kötelezettségek értékelési különbözete	
Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	
G. Passzív időbeli elhatárolások	
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	
Halasztott bevételek	
FORRÁSOK ÖSSZESEN:	

6. fejezet A cash flow-kimutatás összeállítása

6. 1. A cash flow-kimutatásokról általában

Cash flow (CF) kimutatás: a pénzeszközök állományának adott időszakban bekövetkezett változását levezető számviteli dokumentum.

Jelentősége:

- a kettős könyvvitelben a *számviteli eredményt* (profitot) az adott időszakhoz kapcsolódó bevételek és ráfordítások különbségeként határozzuk meg, *a pénzmozgástól függetlenül (összemérés elve)*.
- A *cash flow-kimutatás* alkalmas arra, hogy nyomon kövesse az adott időszakban *ténylegesen realizált pénzbevételeket és pénzkiadásokat*, valamint ezek eredményeképpen a pénzállomány változását.

A cash flow levezetése kétféle szemléletben történhet:

- *direkt módon*
- *indirekt módon*

6. 1. 1. Direkt CF kimutatás

A direkt CF kimutatás az időszakai nyitóegyenlegből kiindulva az időszakai pénzbevételeket és pénzkiadásokat sorolja fel, melyekből meghatározható az időszakai pénzeszköz-változás (*Nettó CF*), valamint az időszakai záróegyenleg. Ez a forma pénzügyi tervezésnél használatos (pl. üzleti tervben), ahol a jövőbeli pénzáramokat kell megbecsülni.

A direkt CF kimutatás általános szerkezete:

$$\begin{array}{l} \text{Időszak eleji nyitóegyenleg} \\ + \text{Pénzbevételek} \\ - \text{Pénzkiadások} \\ = \text{Nettó cash flow (Pénzbevételek - Pénzkiadások)} \\ \hline \text{Időszak végi záróegyenleg (Nyitóegyenleg + Nettó CF)} \end{array}$$

6. 1. 2. Indirekt CF

Az indirekt CF kimutatás „visszafelé” vezeti le a tárgyidőszaki pénzáramlások egyenlegét. Általános logikája:

$$\begin{array}{l} \text{Számviteli eredmény} \\ \pm \text{Eredményben szereplő, pénzmozgással nem járó tételek} \\ \pm \text{Eredményben nem szereplő, pénzmozgással járó tételek} \\ = \text{Cash flow} \end{array}$$

6. 2. A Számviteli törvény által előírt CF kimutatás

A számviteli törvény előírja, hogy a beszámoló kiegészítő mellékletének részeként el kell készíteni a cash flow-kimutatást. Ehhez a törvény által előírt formát kell használni (lásd a mellékletben), amely az indirekt szemléletet követi.

A CF kimutatás forrásadatai:

- az előző évi és a tárgyévi MÉRLEG,
- az előző évi és a tárgyévi EREDMÉNYKIMUTATÁS,
- valamint az ANALITIKUS NYILVÁNTARTÁSOK adatai.

A törvény által előírt CF kimutatás szerkezete:

I. Működési cash flow (szokásos tevékenységből származó pénzeszköz-változás)

A vállalkozás normális üzletmenetével összefüggő pénzbevételek és pénzkiadások egyenlege.

II. Befektetési cash flow (befektetési tevékenységből származó pénzeszköz-változás)

A vállalkozási tevékenységet tartósan szolgáló eszközök beszerzéséből illetve eladásából származó pénzbevételek és pénzkiadások együttese, valamint a befektetések után kapott, pénzben realizált osztalék, részesedés bevétele.

III. Finanszírozási cash flow (pénzügyi műveletekből származó pénzeszköz-változás)

A vállalkozási tevékenység finanszírozásával összefüggő események pénzbevételei és pénzkiadásai, pl. részvény- és kötvénykibocsátás, valamint egyéb tőkebevonás bevételei, a hitelfelvételek és hiteltörlesztések stb.

IV. Pénzeszközök változása

Összegző sor, a(z) I.-III. sorok összege.

V. Pénzeszközök mérleg szerinti változása (nettó cash flow)

A IV. sor és a devizás pénzeszközök átértékelésének összege, ami megegyezik a mérlegben a záró- és a nyitó pénzeszköz-állomány különbségével.

6. 2. 1. Működési cash flow

A működési CF összesen 2+13 tételből tevődik össze. Az adózás előtti eredményből indulunk ki, melyet korrigálunk a számviteli eredmény és a tényleges pénzmozgások eltéréseivel, így a valóban realizálódott pénzáramot kapjuk.

A működési CF tételeinek megnevezése és tartalma a következő:

1a. Adózás előtti eredmény \pm

A tárgyévi eredménykimutatás alapján.

1b. Korrekciók az adózás előtti eredményben \pm

A sorban többek között:

- kapott osztalékkal, részesedéssel,
- az apportba átadott eszközökön elért eredménnyel,
- a fejlesztési céllal véglegesen kapott/átadott pénzeszközökkel,
- az eszközhöz kapcsolódó elengedett kötelezettségekkel

kell az adózás előtti eredményt korrigálni. A korrekció jelen esetben azt jelenti, hogy ezen események hatását „ki kell venni” az adózás előtti eredményből (technikailag ellentétes előjellel kell figyelembe venni), mert majd későbbi sorokon mutatjuk be őket.

1. Korrigált adózás előtti eredmény \pm

Az 1a és az 1b sorok összege, amely egy korábbi szabályozással történő összehasonlíthatóságot szolgál, gyakorlati jelentősége csekély.

2. Elszámolt amortizáció +

A tárgyévi eredménykimutatásban kimutatott terv szerinti értékcsökkenés.

3. Elszámolt értékvesztés és visszairás \pm

Az eredménykimutatás alapján: tárgyévben elszámolt *értékvesztés és tervben felüli értékcsökkenés növelő jellegű*, ezek visszairása *csökkentő jellegű* korrekció.

4. Céltartalék képzés és felhasználás különbözete \pm

A mérleg alapján: a céltartalékok *növekedését pozitív, csökkenését negatív előjellel* kell figyelembe venni.

5. Befektetett eszközök értékesítésének eredménye \pm

A tárgyévben értékesített befektetett eszközök eladási ára és könyv szerinti értéke közötti különbözet (a részletező nyilvántartások alapján határozható meg). *Nyereség esetén negatív, veszteség esetén pozitív előjellel szerepel*. Ezt az eredményt a működési CF-ből azért kell kiszűrni, mert az ezzel kapcsolatos pénzáramokat a befektetési CF tartalmazza.

6. Szállítói kötelezettség változása \pm

Növekedés esetén pozitív, csökkenés esetén negatív előjellel kell figyelembe venni.

7. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása \pm

A vevőktől kapott előlegek, a váltótartozások és az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek változása. Növekedés esetén pozitív, csökkenés esetén negatív előjellel.

8. Passzív időbeli elhatárolások változása \pm

A véglegesen kapott pénzeszközökkel kapcsolatos egyéb bevételek elhatárolása nélkül! (ez a finanszírozási CF-ban jelenik meg). Növekedés esetén pozitív, csökkenés esetén negatív előjellel.

9. Vevőkövetelés változása \pm

Növekedés esetén negatív, csökkenés esetén pozitív előjellel. (A változást a tárgyévi értékvesztés és visszairás hatása nélkül kell meghatározni!)

10. Forgóeszközök(vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása \pm

A készletek, a nem vevői követelések és az értékpapírok változása. Növekedés esetén negatív, csökkenés esetén pozitív előjellel. (A változást a tárgyévi értékvesztés és visszairás hatása nélkül kell meghatározni!)

11. Aktív időbeli elhatárolások változása \pm

Növekedés esetén negatív, csökkenés esetén pozitív előjellel.

12. Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) –

Az eredménykimutatásban kimutatott adófizetési kötelezettség.

13. Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés –

A vállalkozás tulajdonosai számára a tárgyévben fizetett (fizetendő) osztalék, részesedés, valamint kamatozó részvények után fizetett kamat összege.

Működési cash flow = 1.–13. sorok együttes összege

6. 2. 2. Befektetési cash flow

Összesen négy tételből áll:

- tartós eszközök beszerzésének kiadásai
- tartós eszközök eladásának bevételei,
- hosszú lejáratú kölcsönök, bankbetétek nyújtása, elhelyezése, törlesztése, megszüntetése, valamint
- részesedések után kapott osztalék, részesedés összege.

14. Befektetett eszközök beszerzése –

A tárgyévben beszerzett *immateriális javak, tárgyi eszközök és befektetett pénzügyi eszközök* (kamatozó értékpapír esetén a vételárban lévő kamatot nem tartalmazó) *beszerzési értéke*.

15. Befektetett eszközök eladása +

A tárgyévben eladott *immateriális javak, tárgyi eszközök és befektetett pénzügyi eszközök* (kamatozó értékpapírok esetén az eladási árban lévő kamatot nem tartalmazó) *nettó eladási ára* (ideértve a tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok beváltásakor befolyt névérték összegét is).

16. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +

A korábbi időszakokban tartósan adott kölcsönöknek az adós által tárgyévben törlesztett összege, valamint a tartósan lekötött bankbetétek megszűnéséből származó pénzbevételek

17. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek –

A tárgyévben más vállalkozásnak, saját dolgozóknak vagy magánszemélyeknek hosszú lejáratra adott kölcsönök, valamint a tárgyévben hosszú lejáratra lekötött bankbetétek összege.

18. Kapott osztalék, részesedés +

Tulajdoni részesedések után a tárgyévben kapott *osztalék, részesedés* összege.

Befektetési cash flow = 14.-18. sorok együttes összege

6. 2. 3. Finanszírozási cash flow

Összesen 8 tételből áll, a saját tőke és az idegen tőke változásaiból eredő pénzáramokat foglalja össze.

19. Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele +

Új *részvények kibocsátásakor* ténylegesen megkapott pénzösszeg (ebben a sorban csak a részvények *névértékét* mutatjuk ki, az esetleges névértéken felüli összeg [ázsíó] a 21. sorban jelenik meg).

20. Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +

Rövid- és hosszú lejáratú *kötvények és egyéb hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok* kibocsátásából származó pénzbevételek (a befolyt kibocsátási ár).

21. Hitel és kölcsön felvétele +

Rövid- és hosszú lejáratra kapott *hitelek, kölcsönök* befolyt összege.

22. Végrelesen kapott pénzeszköz +

A *tőketartalék* vagy az *eredménytartalék* javára végrelesen kapott pénzeszközök (pl. a kibocsátott részvények kibocsátási ára és névértéke közötti különbözet), valamint a *vissza nem térítendő fejlesztési támogatás* (egyéb bevétel) passzívan elhatárolt összege.

23. Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeleszállítás) –

A *jegyzett tőke leszállítása* miatt a tulajdonosoknak kifizetett pénzösszegek.

24. Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése –

A vállalkozás által korábban kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok törlesztésével, beváltásával kapcsolatos pénzkidadások.

25. Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése –

Korábban felvett hosszú- és rövid lejáratú hitelek, kölcsönök tárgyévi törlesztése.

26. Végrelesen átadott pénzeszköz –

A tárgyévben a *tőketartalékból* vagy *eredménytartalékból* visszafizetési kötelezettség nélkül *átadott pénzeszközök*, valamint az eredmény terhére (egyéb ráfordításként) elszámolt, (adott) fejlesztési támogatások összege.

Finanszírozási cash flow = 19.-26. sorok együttes összege

6. 2. 4. Devizás pénzeszközök átértékelése

27. Devizás pénzeszközök átértékelése ±

A pénzeszközök év végi *devizás átértékelése* nem minősül pénzmozgásnak, ezért annak hatását külön tételként sorban kell bemutatni.

6. 2. 5. Pénzeszközök mérleg szerinti változása (nettó cash flow)

A működési, a befektetési, a finanszírozási cash flow, valamint a devizás pénzeszközök átértékelése összege. Megmutatja, hogy a vállalkozás pénzeszközeinek állománya mennyivel nőtt/csökkent az előző év mérlegfordulónapja és a tárgyév mérlegfordulónapja között. A Nettó CF-nak meg kell egyeznie a mérlegben kimutatott „B.IV. Pénzeszközök” sor tárgyévi és előző évi értékének különbségével.

6.2.6. Cash flow-kimutatás komplex, gyakorlati kérdései

A fenti leírás a cash flow-kimutatás alap szintű összeállításához ad útmutatót. Ezen túlmenően azonban számos olyan gyakorlati probléma vetődik fel, amely a helyzet komplex kezelését igényli. A számviteli törvény alapján külön figyelmet kell fordítani a következőkre:

- a) A pénzmozgással nem járó befektetési és finanszírozási tételek korrekciót idéznek elő a *működési cash flow*-ban. A korrekciókat az érintett mérlegsoroknál korrekciós sor beiktatásával kell végrehajtani.
- b) Ha valamely tétel a *befektetési cash flow*-ba tartozik (mint a kapott osztalék, a tárgyi eszközök eladásának bevétele), akkor azt a tételt a működési cash flow nem tartalmazhatja, annak eredményhatását ki kell szűrni.
- c) A *véglegesen kapott pénzeszköz* a finanszírozási cash flow-ba tartozik, így annak *időbelileg elhatárolt összegét* a működési cash flow passzív időbeli elhatárolások változása nem tartalmazhatja.
- d) A cash flow-kimutatáshoz kapcsolódóan a *kiegészítő mellékletben* részletezni kell az 1b. sorban szereplő korrekciókat jogcímenként, továbbá be kell mutatni az eltérések okát azokban az esetekben, ahol a mérlegsorok állományváltozásától eltérő összeg szerepel a 6-11. sorokban.
- e) A korrekciós sorokra történő kiemelés akkor szükséges, ha annak összege a számviteli *politika szerint jelentős*.
- f) A „3. *Elszámolt értékvesztés és visszairás*” sorban kell szerepeltetni azokat a ráfordításokat is (készletek hiánya, többlete, káreseménye, behajthatatlan követelések elszámolása stb.), amelyek nem minősülnek értékvesztésnek, de jelentősen eltérítik a számviteli eredményt a pénzmozgástól.
- g) A forgóeszközök között elszámolt és a „3. *Elszámolt értékvesztés és visszairás*” sorban kiemelt értékvesztések, illetve azok visszairása korrekciót idéznek elő a kapcsolódó forgóeszköz sorokon ellenkező előjellel. Azok a pénzmozgással nem járó további jelentős ráfordítások, amelyek kiemelésre kerültek ezen a soron, ugyancsak korrekciót idéznek elő a kapcsolódó cash flow sorokon.
- h) A „7. *Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása*” sorban a megfizetett eredményt terhelő adó és az eredménykimutatás szerinti adókötelezettség különbözetét is ellenkező előjellel korrigálni kell.
- i) A „9. *Vevőkövetelés változása*” sorban a vevőktől kapott előlegek állománynövekedését pozitív előjellel, állománycsökkenését negatív előjellel kell figyelembe venni.
- j) A „23. *Részvénybevonás, tőkekivonás (tőkeleszállítás)*” soron a korábbi üzleti években visszavásárolt és a tárgyévben bevont saját részvény, üzletrész könyv szerinti értékével a „10. *Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása*” sort kell negatív irányban korrigálni.
- k) *Apportba adáskor* a kivezetett *forgóeszköz* könyv szerinti értéke és a kapott részesedés értéke negatív előjellel a megfelelő mérlegsorok tartalmából kiszűrendő.

- l) *Apport behozatalakor* kiszűrendő a *forgóeszköz* állományba vételi értéke, valamint a jegyzett tőke, tőketartalék növekedése negatív előjellel.
- m) *Befektetett eszközök átsorolása a forgóeszközök közé, illetve a forgóeszközök átsorolása a befektetett eszközök közé* nem jár pénzmozgással, ezért ellenkező előjellel korrigálni kell a kapcsolódó cash flow sorokat a működés területén.
- n) A *saját előállítású befektetett eszközöket* a befektetési cash flow-ban kell kimutatni olyan mértékben, amilyen mértékben a pénzügyi rendezettség megvalósult.
- o) A fordulónapi eredményhatású *devizás tételek* átértékelését a befektetett eszközöknél és a hosszú lejáratú kötelezettségeknél ki kell szűrni. (Nem realizált árfolyamkülönbségek a befektetési és a finanszírozási cash flow-ban nem mutathatók ki.)
- p) A mérlegben bekerülési értéként figyelembe vett *időarányos* (ki nem fizetett) *kamatok, biztosítási díjak* a befektetési cash flow-ban nem szerepelhetnek, azt az egyéb rövid lejáratú kötelezettségekkel szemben ki kell szűrni.

Mintafeladat

Egy vállalkozás mérlegéből, eredménykimutatásából, valamint analitikus nyilvántartásaiból az alábbi információk állnak rendelkezésre:

- a) a tárgyévi adózás előtti eredmény 12 800 000 Ft, az adóalap-módosító tételek összevont egyenlege –800 000, a társasági adó kulcsa 10%, az előző évi eredmény után a tárgyévben 2 320 000 Ft osztalékot fizettek;
- b) a tárgyi eszközök tárgyévre jutó terv szerinti értékcsökkenési leírása 1 350 000 Ft, ezen felül egy megrongálódott gépre elszámoltak 500 000 Ft terven felüli értékcsökkenést, egy kétes vevői követelésre 300 000 Ft értékvesztést, valamint a kedvező árfolyamalakulás miatt visszaírták a részesedések között kimutatott részvények korábbi években elszámolt értékvesztését 1 080 000 Ft összegben;
- c) a céltartalékok tárgyévi értéke 3 200 000 Ft, előző évi értéke 2 570 000 Ft;
- d) a tárgyévben készpénzért eladtak egy raktárépületet, melynek bruttó értéke 12 000 000 Ft, halmozott értékcsökkenése 4 200 000 Ft volt, az eladási ár 8 900 000 Ft + áfa;
- e) a tárgyévben sor került egy nagy értékű berendezés beszerzésére, melynek pénzügyileg rendezett ára 3 500 000 Ft + áfa volt, a kifizetett szállítási költség összege 300 000 Ft + áfa;
- f) a vállalkozás tartós részesedései után tárgyévre járó osztalék összege 670 000 Ft;
- g) a forgóeszközök illetve rövid lejáratú kötelezettségek állományváltozásai (eFt-ban):

Megnevezés	Előző év	Tárgyév
Készletek	920	780
Vevők	3 140	3 680
Váltókövetelések	300	0
Egyéb követelések	1 060	1 390
Forgatási célú értékpapírok	2 455	3 210
Szállítók	4 582	5 886
Váltótartozások	0	430
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	2 134	1 965

- h) az időbeli elhatárolások értékei (ezer Ft-ban):
 - *aktív*: az előző évben 480, tárgyévben 512
 - *passzív*: előző évben 240, tárgyévben 305
- i) a vállalkozás tárgyévben tőkeemelést hajtott végre, a kibocsátott részvények mennyisége 10 000 db, névérték 1 000 Ft/db, a kibocsátási árfolyam 106% (a tulajdonosok a részvények ellenértékét a jegyzéskor teljes összegben befizették);
- j) a vállalkozás dolgozói számára tárgyévben 5 éves lejáratú kölcsönt nyújtott 4 000 000 Ft összegben.

- k) a vállalkozás által korábban kibocsátott kötvények futamideje lejárt, a 5 000 000 Ft névértéket a vállalkozás a kötvénybirtokosoknak visszafizette;
 l) a hitel- és kölcsönfelvételekkel illetve –törlesztésekkel kapcsolatos adatok (eFt):

Megnevezés	Felvétel	Törlesztés
Rövid lejáratú hitel	330	110
Rövid lejáratú kölcsön	860	430
Hosszú lejáratú hitel	2 770	14 000
Hosszú lejáratú kölcsön	–	1 220

Feladat: A fenti információk alapján készítse el a vállalkozás cash flow-kimutatását!

Megoldás:

Cash flow-kimutatás, 20... év (adatok ezer forintban)

I. Szokásos tevékenységből származó pénzeszköz-változás (Működési cash flow, 1-13.)	+ 9 323
1a. Adózás előtti eredmény \pm	+12 800
1b. Korrekciók az adózás előtti eredményben \pm	-670
<i>1. Korrigált adózás előtti eredmény (1a+1b) \pm</i>	<i>+ 12 130</i>
2. Elszámolt amortizáció \pm	+ 1 350
3. Elszámolt értékvesztés és visszairás \pm	- 280
4. Céltartalék képzés és felhasználás különbözete \pm	+ 630
5. Befektetett eszközök értékesítésének eredménye \pm	- 1 100
6. Szállítói kötelezettség változása \pm	+ 1 304
7. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása \pm	+ 261
8. Passzív időbeli elhatárolások változása \pm	+ 65
9. Vevőkövetelés változása \pm	- 840
10. Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása \pm	- 645
11. Aktív időbeli elhatárolások változása \pm	- 32
12. Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) -	- 1 200
13. Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés -	- 2 320
II. Befektetési tevékenységből származó pénzeszköz-változás (Befektetési cash flow, 14-16.)	+ 1 770
14. Befektetett eszközök beszerzése -	- 3 800
15. Befektetett eszközök eladása +	+ 8 900
16. Kapott osztalék, részesedés +	+ 670
17. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +	0
18. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek -	- 4 000

III. Pénzügyi műveletekből származó pénzeszköz-változás (Finanszírozási cash flow, 17-27.)	- 6 200
19. Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele +	+ 10 000
20. Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +	0
21. Hitel és kölcsön felvétele +	+ 3 960
22. Véglegesen kapott pénzeszköz +	+ 600
23. Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeeszállítás) -	0
24. Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése -	- 5 000
25. Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése -	- 15 760
26. Véglegesen átadott pénzeszköz -	0
IV. Pénzeszközök változása (I+II+III.) ±	+ 4 893
27. Devizás pénzeszközök átértékelése ±	0
V. Pénzeszközök mérleg szerinti változása (Nettó cash flow, IV+27. sorok) ±	+ 4 893

Az egyes sorok meghatározása:

I. Működési cash flow

1a. Adózás előtti eredmény ±

Az adózás előtti eredmény (a): **+ 12 800**

1b. Korrekciók az adózás előtti eredményben ±

Kapott osztalék (f): **- 670**

1. Korrigált adózás előtti eredmény (1a+1b) ±

$12\,800 - 670 = \mathbf{+ 12\,130}$

2. Elszámolt amortizáció +

Tárgyévi terv szerinti értékcsökkenési leírás (b): **+ 1 350**

3. Elszámolt értékvesztés és visszairás ±

Elszámolt terven felüli értékcsökkenés (b):	+ 500
Elszámolt értékvesztés (b):	+ 300
Visszaírt értékvesztés (b):	- 1 080
Összevontan	- 280

4. Céltartalék képzés és felhasználás különbözete \pm (c)

$$3\,200 - 2\,570 = 630 \text{ növekedés} \rightarrow + \underline{630}$$

5. Befektetett eszközök értékesítésének eredménye \pm (d)

$$8\,900 - (12\,000 - 4\,200) = 1\,100 \text{ nyereség} \rightarrow - \underline{1\,100}$$

6. Szállítói kötelezettség változása \pm (g)

$$5\,886 - 4\,582 = 1\,304 \text{ növekedés} \rightarrow + \underline{1\,304}$$

7. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása \pm (g)

Váltótagozások:	$430 - 0 =$	430 növekedés	
Egyéb r. l. kötelezettségek:	$1\,965 - 2\,134 =$	169 csökkenés	
Együttesen		261 növekedés	$\rightarrow + \underline{261}$

8. Passzív időbeli elhatárolások változása \pm (h)

$$305 - 240 = 65 \text{ növekedés} \rightarrow + \underline{65}$$

9. Vevőkövetelés változása \pm (g) (az értékvesztés hatását ki kell szűrni!)

$$(3\,680 + 300) - 3\,140 = 840 \text{ növekedés} \rightarrow - \underline{840}$$

10. Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása \pm (g)

Készletek:	$780 - 920 =$	140 csökkenés	
Váltókövetelések:	$0 - 300 =$	300 csökkenés	
Egyéb követelések:	$1\,390 - 1\,060 =$	330 növekedés	
Forgatási célú értékpapírok:	$3\,210 - 2\,455 =$	755 növekedés	
Összevontan		645 növekedés	$\rightarrow - \underline{645}$

11. Aktív időbeli elhatárolások változása \pm (h)

$$512 - 480 = 32 \text{ növekedés} \rightarrow - \underline{32}$$

12. Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) – (a)

Adózás előtti eredmény	12 800
Adóalap-korrekción	- 800
Adóalap	12 000

$$\text{Fizetendő társasági adó (10\%)} = 12\,000 * 0,1 = 1\,200 \rightarrow \underline{\underline{-1\,200}}$$

13. Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés – (a)

$$\text{A megadott adat alapján: } \underline{\underline{-2\,320}}$$

II. Befektetési cash flow

14. Befektetett eszközök beszerzése – (e)

$$\text{Vételár + szállítási költség} = 3\,500 + 300 = 3\,800 \rightarrow \underline{\underline{-3\,800}}$$

15. Befektetett eszközök eladása + (d)

$$\text{A raktárépület eladási ára} = 8\,900 \rightarrow \underline{\underline{+8\,900}}$$

16. Kapott osztalék, részesedés + (f)

$$\text{Tartós részesedések után kapott osztalék} = 670 \rightarrow \underline{\underline{+670}}$$

17. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +

Nincs ilyen tétel.

18. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek – (j)

$$\text{A dolgozóknak nyújtott hosszú lejáratú kölcsön összege} = 4\,000 \rightarrow \underline{\underline{-4\,000}}$$

III. Finanszírozási cash flow

19. Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele + (i)

$$\begin{aligned} \text{A kibocsátott részvények befolyt névértéke} &= 10\,000 \text{ db} * 1\,000 \text{ Ft/db} = \\ &= 10\,000 \text{ eFt} \rightarrow \underline{\underline{+10\,000}} \end{aligned}$$

20. Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +

Nincs ilyen tétel.

21. Hitel és kölcsön felvétele + (l)

Rövid lejáratú hitel:	330	
Rövid lejáratú kölcsön:	860	
Hosszú lejáratú hitel:	2 770	
<u>Összesen</u>	<u>3 960</u>	→+ <u>3 960</u>

22. Véglegesen kapott pénzeszköz + (i)

A kibocsátott részvények névértéken felül befolyt összege (a tulajdonosok véglegesen a Tőketartalék javára adták át):

$$10\,000 \text{ db} * 1\,000 \text{ Ft/db} * 0,06 = 600 \rightarrow + \mathbf{600}$$

23. Részvénybevonás, tőkekivonás (tőkeleszállítás) –

Nincs ilyen tétel.

24. Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése – (k)

$$\text{A kötvények visszafizetett névértéke} = 5\,000 \rightarrow - \mathbf{5\,000}$$

25. Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése – (l)

Rövid lejáratú hitel:	110	
Rövid lejáratú kölcsön:	430	
Hosszú lejáratú kölcsön:	1 220	
Hosszú lejáratú hitel	14 000	
<u>Összesen</u>	<u>15 760</u>	→ - <u>15 760</u>

26. Véglegesen átadott pénzeszköz –

Nincs ilyen tétel.

27. Devizás pénzeszközök átértékelése + ±

Nincs ilyen tétel.

Gyakorló feladatok

1. feladat

A megadott információk alapján jelölje a táblázatban, hogy az adott tétel a cash flow-kimutatásban milyen módon jelenik meg!

(konkrét számadatot írjon, ezer forintban, megfelelő előjellel)!

Megnevezés	Működési CF	Befektetési CF	Finanszírozási CF
Az aktív időbeli elhatárolások báziséri értéke 470 eFt, tárgyéri értéke 315 eFt volt.			
A vevők állománya bázisról tárgyérire 830 eFt-tal nőtt.			
A vállalkozás a tárgyériben 3 240 eFt beruházási hitelt vett fel.			
Az elszámolási betétszámlán hosszú lejáratra lekötöttek 5 100 eFt-ot.			
A tárgyéri terv szerinti écs 2 490 eFt volt.			
A szállítók állománya az előző évhöz képest 2 130 eFt-tal nőtt.			
A tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok után elszámoltak 1 240 eFt értékvesztést, valamint visszaírták a részesedések előző évhben elszámolt 1 850 eFt összegű értékvesztését.			
Az adófizetési kötelezettség 3 985 eFt, a tárgyériben osztalékot nem fizettek.			
Az eredménykimutatásban kimutatott adózás előtti eredmény 24 900 eFt, amely tartalmazza a pénzügéri bevételek között kimutatott 810 eFt kapott osztalékot.			
A tárgyériben saját kötvényeket bocsátottak ki, melyek névértéke 6 000 eFt, kibocsátási árfolyama 104% volt.			

Megnevezés	Működési CF	Befektetési CF	Finanszírozási CF
A tárgyévben beszerezett tárgyi eszközök bekerülési értéke 14 260 eFt.			
A tárgyévi céltartalék-képzés összege 680 eFt, a céltartalék-feloldás 790 eFt volt.			
Értékesítettek egy tárgyi eszközt 5 000 eFt-os áron, melynek kivezetett könyv szerinti értéke 5 400 eFt volt.			

2. feladat

Az alábbi információk alapján állítsa össze a vállalkozás cash flow-kimutatását!

- Egy 6 200 eFt nettó értékű tárgyi eszközt értékesítettek 6 000 eFt-ért.
- Az aktív időbeli elhatárolások bázisévi értéke 570 eFt, tárgyévi értéke 510 eFt volt.
- A korábban kibocsátott 5 000 eFt névértékű kötvényeket a tárgyévben törlesztették.
- A vevők mérlegértéke bázisról tárgyévre 950 eFt-tal csökkent, a tárgyévben egy kétes követelésre 200 eFt értékvesztést számoltak el.
- A tárgyévi céltartalék-képzés összege 400 eFt, a céltartalék-feloldás 540 eFt volt.
- A tárgyévi terv szerinti écs 2 980 eFt.
- A tárgyévben beszerezett tárgyi eszközök bekerülési értéke 15 330 eFt.
- A szállítók állománya az előző évhez képest 1 410 eFt-tal nőtt.
- Az eredménykimutatásban kimutatott adózás előtti eredmény 25 760 eFt, amely tartalmazza a pénzügyi bevételek között kimutatott 560 eFt kapott osztalékot.
- Az adófizetési kötelezettség 4 012 eFt, a tárgyévre osztalékot nem fizettek.

Cash flow-kimutatás

I. Működési cash flow	
1a. Adózás előtti eredmény	
1b. Korrekciók az adózás előtti eredményben	
<i>1. Korrigált adózás előtti eredmény</i>	
2. Elszámolt amortizáció	
3. Elszámolt értékvesztés és visszairás	
4. Céltartalék képzés és felhasználás különbözete	
5. Befektetett eszközök értékesítésének eredménye	
6. Szállítói kötelezettség változása	
7. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása	

8. Passzív időbeli elhatárolások változása	
9. Vevőkövetelés változása	
10. Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása	
11. Aktív időbeli elhatárolások változása	
12. Fizetett, fizetendő adó (nyereség után)	
13. Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés	
II. Befektetési cash flow	
14. Befektetett eszközök beszerzése	
15. Befektetett eszközök eladása	
16. Kapott osztalék, részesedés	
17. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása	
18. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek	
III. Finanszírozási cash flow	
19. Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele	
20. Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele	
21. Hitel és kölcsön felvétele	
22. Végrelegesen kapott pénzeszköz	
23. Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeleszállítás)	
24. Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése	
25. Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése	
26. Végrelegesen átadott pénzeszköz	
IV. Pénzeszközök változása	
27. Devizás pénzeszközök átértékelése	
V. Pénzeszközök mérleg szerinti változása	

7. fejezet Projekt elszámolás

7.1. Projekt elszámolás indokai

A projekt elszámolás megjelenését a magyar számvitelben két tényező indokolta. Egyrészt a nemzetközi számviteli standardok (International Financial Reporting Standards, IFRS) jelentette külső nyomás, másrészt főleg az építőiparban² jelentkező elszámolási nehézségek.

Az IFRS rendszere már az 1980-as évek óta tartalmazott egy, speciálisan a több évre elnyúló beruházási szerződésekre vonatkozó sajátos elszámolási rendszert (IAS 11). Ennek lényege az volt, hogy a ténylegesen számlázott bevételtől részben függetlenül a projekt előrehaladásához igazodó „megszolgált” bevételt mutatta ki. Ezt a rendszert bővítette és finomította a 2010-es évek végén kiadott, új bevételi standard (IFRS 15). Az IFRS 15 lényege az volt, hogy több speciális esetet kezelt és részletesen szabályozta, hogy ha az évek során a projektben jelentős változások történtek, akkor azokat meddig lehet ugyanannak a projektnek a módosításaként kezelni és mikor kell önálló új projektként kimutatni.

A projekt elszámolás bevezetésének másik indoka az építőipar sajátos elszámolási viszonyai. A szabályozás előtt bevett szokás volt, hogy egy adott építési, kivitelezési munkára úgynevezett projekt céget hoztak létre. Ennek lényege, hogy az adott céget kizárólag arra a határozott időre hozták létre, amire az épület elkészül és utána megszüntették. Ez a gyakorlat azonban komoly jogbizonytalanságot okozott elsősorban a megrendelők és a beszállítók részéről.

Ezen túlmenően a korábbi számviteli tanulmányokból ismert, hogy a számviteli alapelvek között szerepel az összemérés elve: „Az adott időszak eredményének meghatározásakor a tevékenységek adott időszaki teljesítéseinek elismert bevételeit és a bevételeknek megfelelő költségeit (ráfordításait) kell számításba venni, függetlenül a pénzügyi teljesítéstől. A bevételeknek és a költségeknek ahhoz az időszakhoz kell kapcsolódniuk, amikor azok gazdaságilag felmerültek (az összemérés elve)” (Sztv. 15. § (7)). A gyakorlat azt mutatta, hogy a szerződő felek éltek a Polgári Törvénykönyv nyújtotta szabadsággal és egyedi, nem a projekt előrehaladásához kapcsolódó számlázási és fizetési ütemezésben állapodtak meg. Ez viszont lehetetlenné tette sok esetben, hogy az összemérés elve megfelelően érvényesüljön a gyakorlatban.

² Megjegyzendő, hogy a szabályozás nem kifejezetten az építőiparra vonatkozik, elvileg máshol is alkalmazható, de majd látni fogjuk, hogy ez tényleg csak elvi lehetőség.

7.2. Szerződés elszámolási egysége

A magyar számviteli törvényben a jogalkotó saját fogalomrendszert alakított ki, mely sok elemében eltér a nemzetközi elnevezésektől. Az első fogalom a szerződés elszámolási egysége, amely lényegében az építési projektet takarja.

Szerződés elszámolási egysége:

- a. jogilag egy egységet képező, a megrendelővel kötött, a megrendelő által meghatározott jellemzőkkel rendelkező termék vagy szolgáltatás létrehozására és értékesítésére vonatkozó szerződés egésze;
- b. az ugyanazzal a megrendelővel kötött szerződések egy csoportja, amennyiben:
 - feltételeit egyetlen csomagban tárgyalták,
 - a szerződések egymással annyira szoros kapcsolatban állnak, hogy valójában egy közös nyereséghányaddal rendelkező egyetlen projekt részeit képezik, és
 - a szerződések egyidejűleg, vagy egymást szorosan követően valósulnak meg.

A szabályozásból több dolgot is ki kell emelni:

- „megrendelő által meghatározott jellemzőkkel rendelkező”: A szabálynak ez a része a legfontosabb. Akkor beszélhetünk projekt elszámolásról, ha a megrendelő lényegében bármikor bármit meghatározhat, módosíthat. Amennyiben a megrendelő például 2-3 títustervből választhat, vagy csak kisebb változásokat kérhet (például kérheti a csempe színének megváltoztatását), akkor nem beszélhetünk szerződés elszámolási egységéről.
- „termék vagy szolgáltatás létrehozására és értékesítésére vonatkozó szerződés”: Ez a szabály megáiban foglalja, hogy már a projekt kezdetekor ismert kell, hogy legyen a vevő személye. Amennyiben a vállalkozó épít egy társasházat, ahol a lakásokat menet közben értékesíti, akkor nem beszélhetünk szerződés elszámolási egységéről.
- A definíció még nem tartalmazza, de a későbbiekben látni fogjuk, hogy ennek az elszámolásnak csak akkor van értelme, ha a projekt több üzleti évre elhúzódik, tehát éven belül lezáruló projektek esetén nem beszélhetünk szerződés elszámolási egységéről.

A szerződés elszámolási egységének minősítése és elszámolása kifejezetten az évvégi teendőkhöz tartozik. Ennek keretében elsősorban a bevételek meghatározása lesz a cél, míg a saját termelésű készletek nem lesznek kimutatva. Ehhez két fogalmat kell definiálnunk:

Teljesítési fok: a tényleges teljesítésnek a szerződés elszámolási egységére meghatározott mértéke, amely a ténylegesen elvégzett munkáknak az elvégzendő összes munkához viszonyított - a számviteli politikában meghatározott módszer szerinti - arányát fejezi ki.

Készültségi fok: a befejezetlen termelés vagy a befejezetlen szolgáltatás készültségének mértéke, amely a már elvégzett tevékenységeknek a félkész termék, illetve a késztermék (kész szolgáltatás) előállításához elvégzendő összes tevékenységhez viszonyított - a számviteli politikában meghatározott módszer szerinti - arányát fejezi ki.

A teljesítési fok fogalma az árbevétel, míg a készültségi fok fogalma a saját termelésű készlet meghatározásában nyújt segítséget. Újra hangsúlyozzuk azonban, hogy a projekt elszámolás lényege az árbevétel meghatározása, míg a saját termelésű készletek nem lesznek kimutatva.

A teljesítési fok meghatározására 3 módszer lehetséges:

- 1) Az elvégzett munka felmerült költségeinek a szerződéses munka becsült összes költségéhez viszonyított aránya: ez a módszer alkalmazható a legkönnyebben a gyakorlatban, mivel ekkor
$$Teljesítési\ fok = \frac{Már\ felmerült\ (kumulált)\ költség}{Projekt\ teljes\ költség}$$
- 2) Az elvégzett munka felmérése: például a vállalkozás egy egyedi szerszámgép kifejlesztésére szerződik és a prototípus kifejlesztése a teljes munka 75%-át teszi ki és a sorozatgyártás a maradék 25%-ot.
- 3) A szerződéses munka egy fizikai részének teljesítése: például a vállalkozás metrófog építeni, összesen 5 állomást és az őket összekötő 4 alagútszakaszt és a záráskor megállapítják, hogy 2 állomás és az őket összekötő alagútszakasz készült már el.

A teljesítési fok által meghatározott „megszolgált” bevételt kell a vállalkozásnak árbevételként kimutatni, ami elválna a tényleges számlázástól (és pénzügyi teljesítéstől). Így az értékesítés nettó árbevételét:

- a. *növeli* az az összeg, amellyel a szerződés elszámolási egysége teljes szerződéses ellenértékének teljesítési fok arányában számított összege meghaladja az elszámolt árbevételt, és
- b. *cökkenti* az az összeg, amellyel a szerződés elszámolási egységével kapcsolatban az elszámolt árbevétel meghaladja a szerződés elszámolási egysége teljes szerződéses ellenértékének teljesítési fok arányában számított összegét.

A könyvelési tételben az ellenoldalt az elhatárolás adja, mivel:

- *aktív időbeli elhatárolásként* kell kimutatni a szerződés elszámolási egysége teljesítési fok arányában számított összege azon részét, amely meghaladja az elszámolt nettó árbevételt és
- *passzív időbeli elhatárolásként* kell kimutatni a szerződés elszámolási egységével kapcsolatban az elszámolt nettó árbevételnek azt a részét, amely meghaladja a teljesítési fok arányában számított összegét.

Külön esetet képez, amikor a vállalkozás azzal szembeül, hogy a projekt várhatóan veszteséget fog termelni. Ebben az esetben céltartalékot kell képezni az arányos veszteségre. Eszerint

$$\text{Arányos veszteség} = \text{Teljes bevétel} * (1 - \text{Teljesítési fok})$$

7.3. Projekt elszámolás könyvelése

1) Évközi elszámolás

T 51-57 – K 1-4 költségelszámolás az általános szabályok szerint

Amennyiben olyan tárgyi eszközt szereznek be, amely közvetlenül kapcsolódik a projekthez és több éven át fogják használni, akkor csak azt tárgyi eszközként kell kimutatni és csak az elszámolt értékcsökkenése szerepel majd a projekt költségek között.

T 161 – K455	tárgyi eszköz beszerzés
T 466 – K 455	kapcsolódó áfa elszámolása
T 131/141 – K 161	tárgyi eszköz aktiválás
T 571 – K 139/149	tárgyi eszköz értékcsökkenése

Amennyiben alapanyagot vásárolnak, amelyet (vagy annak egy részét) nem használnak fel az év során, készletre kell venni.

T 211 – K 511 fel nem használt anyagkészlet

Újra hangsúlyozzuk, hogy saját termelésű készletet nem mutatunk ki.

T 311 – K 911	számla kibocsátás
T 311 – K 467	kapcsolódó áfa elszámolása

2) Évvégi elszámolás

Teljesítési fok meghatározása:

$$\text{Teljesítési fok} = \frac{\text{Már felmerült (kumulált) költség}}{\text{Projekt teljes költsége}}$$

„Megszolgált” bevétel meghatározása:

$$\text{Megszolgált bevétel} = \text{Projekt teljes bevétel} * \text{Teljesítési fok}$$

Fontos hangsúlyozni, hogy a teljesítési fok képletében kumulált(!) összeg szerepel, tehát a megszolgált bevétel is kumulált adat lesz. Ebből következően a 2. évtől nem csak az adott évben elszámolt árbevételt, hanem a korábbi években már elszámolt, tehát kumulált(!) árbevételt kell viszonyítási alapnak tekinteni.

Amennyiben a *megszolgált bevétel* > (kumulált) *árbevétel*, akkor az árbevételt meg kell növelni a különbözettel:

T 3913 – K 911 amennyiben a megszállt bevétel magasabb

Amennyiben a *megszolgált bevétel* < (kumulált) *árbevétel*, akkor az árbevételt csökkenteni kell a különbözettel:

T 911 – K 4811 amennyiben a megszállt bevétel alacsonyabb

Mintafeladatok

1. feladat

Egy vállalkozás 3 éves kivitelezési szerződést köt, melyről megállapították, hogy szerződés elszámolási egységének minősül. A projekt összes bevétele 4 000 000 Ft. A projekttel kapcsolatos adatokat az alábbi táblázat foglalja össze, minden tétel nettó összegek (áfától tekintsen el!), amiket készpénzben rendeznek:

Megnevezés	1. Év	2. Év	3. Év
Kumulált költség	1 000 000	2 100 000	2 500 000
Még felmerülő költség	1 500 000	900 000	-
Kiszámlázott összeg	900 000	1 600 000	600 000
Befolyt bevétel	500 000	1 500 000	800 000

A projekt a 3. év végére befejeződött.

Feladat: könyvelje le a szükséges gazdasági eseményeket!

Megoldás:

1. év

T 51-57 – K 381 1 000 000 ktg. elszámolás
T 311 – K 911 900 000 számla kibocsátás
T 381 – K 311 500 000 befolyt bevétel

December 31:

$$\text{Teljesítési fok} = \frac{1\,000\,000}{1\,000\,000 + 1\,500\,000} = 40\%$$

$$\text{Megszolgált bevétel} = 4\,000\,000 * 0,4 = 1\,600\,000 \text{ Ft}$$

Mivel árbevételeként 900 000 Ft került elszámolásra, a megszolgált bevétel pedig 1 600 000 Ft, így további 700 000 Ft-tal meg kell növelni az árbevételt.

T 391 – K 911 700 000 bevétel különbözet

2. év

Mivel a táblázat kumulált költség adatokat tartalmaz, így a 2. év folyó költsége:

$$2\,100\,000 - 1\,000\,000 = 1\,100\,000 \text{ Ft}$$

T 51-57 – K 381 1 100 000 ktg. elszámolás
T 311 – K 911 1 600 000 számla kibocsátás
T 381 – K 311 1 500 000 befolyt bevétel

December 31:

$$\text{Teljesítési fok} = \frac{2\,100\,000}{2\,100\,000 + 900\,000} = 70\%$$

$$\text{Megszolgált bevétel} = 4\,000\,000 * 0,7 = 2\,800\,000 \text{ Ft}$$

Mivel árbevételeként $900\,000 + 700\,000 + 1\,600\,000 = 3\,200\,000$ Ft került elszámolásra, a megszállt bevétel pedig $2\,800\,000$ Ft, így $400\,000$ Ft-tal csökkenteni kell az árbevételt. Mivel az előző évben $700\,000$ Ft aktív időbeli elhatárolást mutattunk ki, ezért most ennek összegét fogjuk csökkenteni.

T 911 – K 391 400 000 bevétel különbözet

3. év

Mivel a táblázat kumulált költség adatokat tartalmaz, így a 3. év folyó költsége:

$$2\,500\,000 - 2\,100\,000 = 400\,000$$

T 51-57 – K 381 400 000 ktg. elszámolás
 T 311 – K 911 600 000 számla kibocsátás
 T 381 – K 311 800 000 befolyt bevétel

December 31:

Teljesítési fok 100%, mivel a projekt befejeződött. Ebből következően a megszállt bevétel $4\,000\,000$ Ft. Mivel a kumulált bevétel: $900e + 700e + 1\,600e - 400e + 600e = 3\,400\,000$ Ft, így további $600\,000$ Ft-tal kell növelni az árbevételt.

T 391 – K 911 600 000 bevétel különbözet

2. feladat

Egy építőipari vállalkozás egyik projektje szerződés elszámolási egységének minősül, összértéke $20\,000\,000$ Ft. A kivitelezés várhatóan három évet vesz majd igénybe. A szerződéssel kapcsolatosan felmerült adatokat a következő táblázat foglalja össze (adatok eFt-ban, az áfától tekintsen el):

	1. év	2. év	3. év
Év végéig felmerült folyó költség	8 000	8 000	4 000
A projekt befejezéséig várhatóan még felmerülő költség	12 000	6000	4 000
Kiszámlázott összeg	4 000	10 000	6 000
Befolyt bevétel	6 000	6 000	6 000

Az 1. évben elindult a beruházás megvalósítása. Az alapanyag árak várható emelkedésére tekintettel a beruházó egyben megvásárolta a szükséges teljes alapanyag mennyiséget. A be nem épített alapanyag bekerülési értéke $4\,000\,000$ Ft volt, amelyet a fenti táblázat 1. évi költségadata tartalmaz.

A 2. év során folytatódott a kivitelezés, azonban korábban nem várt többlet kiadások jelentkeztek, amelyek megtérítésére tárgyalások kezdődtek a megrendelővel. Az 1. évben beszerzett alapanyagot teljes egészében felhasználták a 2. év végéig.

A 3. évben sikerrel lezárultak a szerződésmódosításról szóló tárgyalások, ennek értelmében a projekt szerződéses díja 22 000 000 Ft-ra nőtt. A projekt nem a tervek szerint haladt, az átadására nem került sor határidőben.

Feladat: könyvelje le a szükséges gazdasági eseményeket!

Megoldás:

1. év

T 51-57 – K 381	8 000 000	ktg. elszámolás
T 211 – K 511	4 000 000	fel nem használt alapanyag
T 311 – K 911	4 000 000	számla kibocsájtás
T 381 – K 311	6 000 000	befolyt bevétel

December 31:

$$\text{Teljesítési fok} = \frac{8\,000e - 4\,000e}{8\,000e + 12\,000e} = 20\%$$

$$\text{Megszolgált bevétel} = 20\,000e * 0,2 = 4\,000\,000 \text{ Ft}$$

Mivel árbevételként 4 000 000 Ft került elszámolásra, a megszállt bevétel pedig ugyanennyi, így további korrekcióra nincs szükség.

2. év

T 511 – K 211	4 000 000	maradék alapanyag felhasználás
T 51-57 – K 381	8 000 000	ktg. elszámolás
T 311 – K 911	10 000 000	számla kibocsájtás
T 381 – K 311	6 000 000	befolyt bevétel

December 31:

$$\text{Teljesítési fok} = \frac{(8\,000e - 4\,000e) + (8\,000e + 4\,000e)}{8\,000e + 8\,000e + 6\,000e} = 72,73\%$$

$$\text{Megszolgált bevétel} = 20\,000e * 0,7273 = 14\,546\,000 \text{ Ft}$$

Mivel árbevételként 4 000e+10 000e=14 000 000 Ft került elszámolásra, a megszállt bevétel pedig ennél magasabb, így további árbevétel növelésre van szükség.

T 391 – K 911 546 000 bevétel különbözet

Jelenlegi ismereteink szerint a projekt teljes költsége $8\,000e+8\,000e+6\,000e=22\,000\,000$ Ft lesz, ezzel szemben a projekt összbevétele csak $20\,000\,000$ Ft, tehát várhatóan $2\,000\,000$ Ft-os veszteség fog keletkezni, melyre céltartalékot kell képezni.

$$\text{Arányos veszteség: } 2\,000e * (1 - 0,7273) = 545\,400 \approx 546\,000$$

T 865 – K 421 546 000 céltartalék képzés

3. év

T 51-57 – K 381 4 000 000 ktg. elszámolás
 T 311 – K 911 6 000 000 számla kibocsájtás
 T 381 – K 311 6 000 000 befolyt bevétel

December 31:

$$\text{Teljesítési fok} = \frac{(8\,000e - 4\,000e) + (8\,000e + 4\,000e) + 4\,000e}{8\,000e + 8\,000e + 4\,000e + 4\,000e} = 83,33\%$$

$$\text{Megszolgált bevétel} = 22\,000e * 0,8333 = 18\,332\,600 \text{ Ft}$$

Mivel árbevételeként $4\,000e+10\,000e+546e+6\,000e=20\,546\,000$ Ft került elszámolásra, a megszállt bevétel pedig ennél alacsonyabb, így $20\,546\,000 - 18\,332\,600 = 2\,213\,400$ Ft-tal kell csökkenteni az árbevételt

T 911 – K 391 546 000 korábbi elhatárolás megszüntetése
 T 911 – K 481 1 667 400 passzív időbeli elhatárolás

Továbbá meg kell vizsgálni, hogy szükséges-e korábban képzett céltartalékot módosítani. Mivel a projekt továbbra is $2\,000\,000$ Ft veszteséget mutat ($22\,000e$ Ft-os összbevétel szemben a $24\,000e$ Ft-os összköltséggel), de véglegesen még nem zárult le, ezért szükség van céltartalékra.

$$\text{Arányos veszteség} = 2\,000e * (1 - 0,8333) = 333\,400 \text{ Ft}$$

Mivel az előző évben $546\,000$ Ft céltartalékot képeztünk, jelenleg pedig az arányos veszteség mértéke $333\,400$ Ft, tehát $546\,000 - 333\,400 = 212\,600$ Ft céltartalékot fel kell oldani.

T 421 – K 965 212 600 céltartalék feloldása

Gyakorló feladatok

1. feladat

Egy vállalkozás 3 éves kivitelezési szerződést köt, melyről megállapították, hogy szerződés elszámolási egységének minősül. A projekt összes bevétele 4 000 000 Ft. A projekttel kapcsolatos adatokat az alábbi táblázat foglalja össze, minden tétel nettó összegek (áfától tekintsen el!), amiket készpénzben rendeznek:

Megnevezés	1. Év	2. Év	3. Év
Kumulált költség	1 500 000	3 150 000	3 750 000
Még felmerülő költség	2 250 000	1 350 000	-
Kiszámlázott összeg	1 350 000	2 400 000	900 000
Befolyt bevétel	750 000	2 250 000	1 200 000

A projekt a 3. év végére befejeződött.

Feladat: könyvelje le a szükséges gazdasági eseményeket!

2. feladat

Egy vállalkozás egyik projektje szerződés elszámolási egységének minősül, összértéke 30 000 000 Ft. A kivitelezés várhatóan három évet vesz majd igénybe. A szerződéssel kapcsolatosan felmerült adatokat a következő táblázat foglalja össze (adatok eFt-ban, az áfától tekintsen el):

	1. év	2. év	3. év
Év végéig felmerült folyó költség	12 000	13 500	4 500
A projekt befejezéséig várhatóan még felmerülő költség	18 000	9 000	6 000
Kiszámlázott összeg	11 250	7 500	15 000
Befolyt bevétel	10 500	10 500	10 500

Az 1. évben elindult a beruházás megvalósítása. Az alapanyag árak várható emelkedésére tekintettel a beruházó egyben megvásárolta a szükséges teljes alapanyag mennyiséget. A be nem épített alapanyag bekerülési értéke 6 000 000 Ft volt, amelyet a fenti táblázat 1. évi költségadata tartalmaz.

A 2. év során folytatódott a kivitelezés, azonban korábban nem várt többlet kiadások jelentkeztek, amelyek megtérítésére tárgyalások kezdődtek a megrendelővel. Az 1. évben beszerzett alapanyagot teljes egészében felhasználták a 2. év végéig.

A 3. évben sikerrel lezárultak a szerződésmódosításról szóló tárgyalások, ennek értelmében a projekt szerződéses díja 33 000 000 Ft-ra nőtt. A projekt nem a tervek szerint haladt, az átadására nem került sor határidőben.

Feladat: könyvelje le a szükséges gazdasági eseményeket!

II. Rész

A beszámoló elemzése

8. fejezet A beszámoló átfogó elemzése

8. 1. A beszámoló-elemzés szükségessége

A beszámoló összeállítása megteremti a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetének megítéléséhez szükséges információs bázist. A számvitel törvény egységes szabályozást alkalmaz a beszámoló formájára és tartalmára vonatkozóan. A beszámolóban lévő kimutatásoknak a korábbi fejezetekben bemutatott sémák alapján kell elkészülnie. Tartalmi oldalról a törvény legfőbb előírása az, hogy a beszámoló megbízható és valós összképet adjon a vállalkozás gazdálkodásáról.

Az információ felhasználói két csoportra oszthatók:

- *belső felhasználókra*, amelybe a vállalkozás vezetői, a munkavállalók és a tulajdonosok tartoznak, valamint
- *külső felhasználókra*, amely alatt a potenciális befektetők, a hitelezők, a piaci partnerek, valamint a költségvetés szervei értendők.

A különböző felhasználók természetesen más-más információs igényeket támasztanak a beszámolóval szemben. Az alábbi táblázat összefoglalja az információt igénylők és az információk tartalma közötti kapcsolatot³:

Információ felhasználói	Az igényelt információk
Tulajdonosok	a befektetés eredményessége, vagyoni helyzet stabilitása, osztalékfizetési képesség, jövedelmezőség
Vállalkozás menedzsmentje	a vállalkozás gazdálkodási stabilitása, stabil pénzügyi helyzet, stratégiai, taktikai döntések megalapozása
Munkavállalók	anyagi és munkahelyi biztonság, megfelelő munkakörülmények
Potenciális befektetők	befektetési döntéseik megalapozottsága, a várható hozam és kockázat becslése
Hitelezők	a hitel és kölcsön visszafizetési kötelezettség és a kamatfizetés biztonsága
Piaci partnerek	a kapcsolat biztonsága, tartóssága, kiegyensúlyozottsága, fizetőképesség
Költségvetés szervei	a fizetési kötelezettség teljesítése, stabilitás, jövedelmezőség

³ Dr. Czink Irma: „Pénzügyi számvitel II”, PTE-KTK, 2001 alapján

8. 2. Statikus pénzügyi mutatók

A számviteli beszámolók adatai alapján számított mutatószámok a vállalkozás gazdálkodásának különböző dimenzióit vizsgálják. Általában négy vizsgálati területet különböztetünk meg: a vagyoni helyzet, a pénzügyi helyzet, a jövedelmezőségi helyzet és a hatékonyság elemzését. A mutatószámok felépítését és értelmezését illetően mind a külföldi, mind a magyar szakirodalom egységesnek mondható. A kiszámított mutatók segítségével a vállalkozás rendszeresen nyomon követheti a gazdálkodásában bekövetkező változásokat. Az elemzés elsősorban a belső felhasználók (vezetőség, tulajdonosok) információigényének kielégítésére szolgál. Ugyanakkor azt is meg kell említeni, a magyar számviteli törvény (2000. évi C. törvény, a továbbiakban: *Sztv*) előírásai szerint a vállalkozás a külső felhasználók számára is köteles információt szolgáltatni: a beszámoló kiegészítő mellékletében fel kell tüntetni a vállalkozás által alkalmazott elemzési mutatószámok felépítését, és szövegesen kell elemezni a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét [*Sztv. 88.§.(2)*]. A mutatószámok túlnyomó többsége valamilyen viszonyszám, azaz két adat hányadosaként kiszámított érték. Bár e mutatók tipikusan egy statikus állapotra vonatkoznak, komoly következtetéseket csak úgy nyerhetünk, ha ezeket nemcsak egy, hanem több egymást követő időszakra vonatkozóan számítjuk ki, és a változást számszerűsítjük. Az alábbiakban röviden bemutatom a leggyakrabban használt mutatókat.

8. 2. 1. A vagyoni helyzet elemzése

A vagyoni helyzet elemzésekor a *mérleg* adatait vizsgáljuk. A mutatók többsége megoszlási viszonyszám, amely valamely eszköz- vagy forráscsoport mérlegfőösszeghez vagy a felette lévő főcsoporthoz viszonyított arányát vizsgálja, de előfordulnak köztük a részcsoportokat egymáshoz mérő koordinációs viszonyszámok, valamint eszköz-forrás kapcsolatot vizsgáló keresztirányú mutatók is. A leggyakrabban alkalmazott mutatókat az alábbi táblázat foglalja össze:

<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Kiszámításának módja</i>
<i>Befektetett eszközök aránya</i>	Befektetett eszközök / Összes eszköz
<i>Befektetett eszközök belső szerkezete</i>	Immateriális javak, tárgyi eszközök, illetve befektetett pénzügyi eszközök aránya a befektetett eszközökön belül
<i>Forgóeszközök aránya</i>	Forgóeszközök / Összes eszköz
<i>Forgóeszközök belső szerkezete</i>	Készletek, követelések, értékpapírok illetve pénzeszközök aránya a forgóeszközökön belül
<i>Tőkeellátottság</i>	Saját tőke / Összes forrás
<i>Kötelezettségek aránya</i>	Kötelezettségek / Összes forrás
<i>Kötelezettségek belső szerkezete</i>	Hosszú lejáratú kötelezettségek / Kötelezettségek Rövid lejáratú kötelezettségek / Kötelezettségek
<i>Tőkefeszültség</i>	Kötelezettségek / Saját tőke
<i>Saját tőke növekedési mutató</i>	Saját tőke / Jegyzett tőke
<i>Befektetett eszközök fedezettsége</i>	Saját tőke / Befektetett eszközök (Saját tőke + Hosszú lej. köt.) / Befektetett eszközök

A vagyoni helyzet elemzésére szolgáló mutatók

A *befektetett eszközök aránya* mutató a vállalkozást tartósan (egy éven túl) szolgáló eszközök értékének arányát fejezi ki a teljes eszközértékhez viszonyítva. Komplementere a *forgóeszközök aránya*, amely értelemszerűen az egy évnél rövidebb ideig birtokolt eszközök részarányát mutatja. E mutatók már jelzik az eszközök élettartam szerinti szerkezetét, azonban mindkét főcsoport esetében érdemes tovább finomítani a képet az egyes rész csoportok megoszlásának kiszámításával. A befektetett eszközökön belül az immateriális javak magas aránya leggyakrabban nagy értékű vagyoni értékű jogokra (pl. márkanev), szellemi termékekre (pl. know-how) vagy erőteljes akvizíciós tevékenységből származó goodwillre vezethető vissza. A tárgyi eszközök aránya a termelési folyamatban lekötött eszközök (ingatlanok, gépek, járművek) volumenéről ad információt, míg a befektetett pénzügyi eszközök megoszlása a más vállalkozásokban szerzett

részesedések illetve egyéb tartós pénzügyi befektetések (értékpapírok, bankbetétek, adott kölcsönök) nagyságát fejezi ki az összes tartós eszköz értékéhez képest. A forgóeszközök között általában a készletek és a követelések képviselik a legnagyobb részarányt, a forgatási célú értékpapírok és a pénzeszközök aránya jellemzően alacsonyabb.

A mérleg forrásoldalának vizsgálatával a tőkeszerkezetről kapunk képet. A *tőkeellátottság* és a *kötelezettségek aránya* természetesen egymással ellentétesen mozog. Minél intenzívebben vesz igénybe kölcsöntőkét a vállalat, annál inkább közelít a tőkeellátottság a nullához, a kötelezettségek aránya pedig a 100%-hoz. A saját tőke és a kötelezettségek viszonya koordinációs viszonzyszámmal is mérhető, amely a kötelezettségeket a saját tőke arányában fejezi ki. A *tőkefeszültség* mutató értéke 1, ha a saját tőke és a kölcsöntőke egyenlő arányban oszlik meg a tőkestruktúrán belül; az 1-nél nagyobb érték a kötelezettségek többletére, az 1 alatti érték pedig a saját tőke túlsúlyára utal. A kötelezettségeket feltétlenül indokolt lejárat szerint is megvizsgálni, hiszen a vállalkozás likviditására nagy hatást gyakorol az idegen tőke visszafizetésének határideje. Hatékony tőkegazdálkodás mellett a hosszú illetve rövid lejáratú kötelezettségek aránya összhangban van a befektetett eszközök és a forgóeszközök megoszlásával (ez a „*maturity matching principle*”, azaz a *lejárat-egyezőség elve*). Több empirikus vizsgálat is bizonyította, hogy a vállalatok tudatosan e szempont szerint alakítják kötelezettségeik lejárat szerkezetét. Az eszközök és a kötelezettségek lejáratának összhangja azért fontos, mert a rövid lejáratú kötelezettségek túlzott növekedése esetén előfordulhat, hogy a vállalat a rövid távú tartozásait csak a termeléshez használt eszközeinek felélésével képes eleget tenni. A *saját tőke növekedési mutató* a vállalat belső növekedési potenciálját fejezi ki: a mutató annál nagyobb, minél több tartalékot (pl. tőketartalék, eredménytartalék) halmozott fel a cég a jegyzett tőkénél felül. Végül, egy fontos eszköz-forrás kapcsolatot mutat meg a *befektetett eszközök fedezettsége*, ami azt méri, hogy a vállalkozási tevékenységet szolgáló tartós eszközöket hányszorosan képes fedezni a vállalat saját tőkéje. A mutató egy módosított formája az, amikor a számlálóban a saját tőke és a hosszú lejáratú kötelezettségek összege szerepel: ez esetben a befektetett eszközöknek nem a saját tőkével, hanem a tartósan rendelkezésre álló forrásokkal való fedezettségét mérjük.

8. 2. 2. A pénzügyi helyzet elemzése

A pénzügyi helyzet vizsgálata alapvetően két területre terjed ki: meg kell vizsgálni a vállalkozás *adósságállományát* (eladósodottságának mértékét), valamint *likviditását* (rövid távú fizetőképességét). A következő táblázat az adósságállományra vonatkozó legfontosabb mutatókat szemlélteti:

<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Kiszámításának módja</i>
<i>Adósságállomány</i>	Hátrasorolt kötelezettségek + Hosszú lejáratú kötelezettségek
<i>Adósságállomány aránya</i>	Adósságállomány / (Saját tőke + Adósságállomány)
<i>Saját tőke aránya</i>	Saját tőke / (Saját tőke + Adósságállomány)
<i>Adósságállomány fedezettsége</i>	Saját tőke / Adósságállomány
<i>Adósságszolgálati fedezet</i>	(Adózott eredmény + Értékcsökkenési leírás) / (Hosszú lejáratú kötelezettségek következő évi törlesztő részlete)

Az adósságállományra vonatkozó mutatók

A táblázat első sorából kiderül, hogy *adósságállomány* alatt a magyar gyakorlatban az egy évnél hosszabb lejáratú kötelezettségeket értjük, ami a mérleg fogalmait használva a hátrasorolt és a hosszú lejáratú kötelezettségek összegével egyenlő. Ez egyébként egybevágná a későbbiekben bemutatásra kerülő angolszász eredetű értékelési modellek értelmezésével, ahol az idegen tőke (*D*, azaz *Debt*) fogalmába mindig is csak az egy évnél hosszabb lejáratú kötelezettségek tartoznak, a rövid lejáratú kötelezettségek pedig a forgótőkét csökkentő tételként kerülnek számításba. A táblázatban felsorolt következő három mutató (adósságállomány aránya, saját tőke aránya, adósságállomány fedezettsége) tulajdonképpen ugyanazt vizsgálja, mégpedig a tőkestruktúrán belül a saját erő és az idegen tőke részarányát, illetve ezek egymáshoz való viszonyát. Az *adósságszolgálati fedezet* arról ad képet, hogy a tárgyévben elért, amortizációs költségek nélküli számvetési eredmény hányszorosan fedezi az adósságállomány 1 éven belül esedékessé váló törlesztő részleteit. Minél magasabb a mutató értéke, annál biztosabbnak tekinthető a vállalkozás pénzügyi-eladósodottsági helyzete.

Az adósságállomány mellett a pénzügyi helyzet vizsgálatához tartozik a likviditás elemzése. A likviditási mutatók tipikusan intenzitási viszonyszámok, melyek segítségével azt vizsgáljuk, hogy a vállalkozás forgóeszközei, illetve ezek részcsoportjai hány százalékos fedezetet nyújtanak a rövid távú fizetési kötelezettségekre.

<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Kiszámításának módja</i>
<i>Likviditási mutató (current ratio)</i>	Forgóeszközök / Rövid lejáratú kötelezettségek
<i>Likviditási gyorsráta (quick ratio)</i>	(Forgóeszközök–Készletek) / Rövid lejáratú kötelezettségek
<i>Pénzhányad (pénzeszköz-likviditás)</i>	Pénzeszközök / Rövid lejáratú kötelezettségek
<i>Hitelfedezettségi mutató</i>	Követelések / Rövid lejáratú kötelezettségek vagy Vevők / Szállítók
<i>Kamatfedezeti mutató</i>	(Adózás előtti eredmény + Fizetett kamatok) / Fizetett kamatok

Likviditási mutatók

A legtágabb *likviditási mutató (current ratio)* a forgóeszközök és a rövid lejáratú kötelezettségek arányát fejezi ki. Hatékony forgótőke-gazdálkodás mellett a forgóeszközöknek mindenkor fedezniük kell a rövid távú tartozásokat, tehát elvárható, hogy a mutató értéke 100%-nál magasabb legyen. A forgóeszközök között ugyanakkor eltérő likviditású tételek szerepelnek, melyek alaposabb vizsgálatával szűkített likviditási mutatók képezhetők.

A szűkítés első lépéseként a készleteket figyelmen kívül hagyjuk, az alábbi okok miatt:

- Az anyagkészletek célja nem az értékesítés, hanem a termelési folyamatban történő felhasználás, így pénzzé történő konverziójuk időt igényel.
- Az áruk illetve késztermékek értékesíthetősége a bizonytalan piaci kereslettől függ, amely alapján e készletfajtákat sem tekinthetjük likvid forgóeszköznek.

Az így kapott (készletek nélküli) likviditási mutató (a szakirodalomban „quick ratio”, azaz gyorsráta) már csak a követeléseket, a forgatási célú értékpapírokat és a pénzeszközöket tekinti a tartozások fedezetének.

A szűkítés következő lépése lehet az, hogy a követeléseket és az értékpapírokat is kiszűrjük a mutató számlálójából. Ennek indoka, hogy a követelések pénzügyi realizálása határidőhöz kötött, így az összeg pénzformában történő realizálása nem a vállalkozás döntésétől, hanem a vevők fizetési hajlandóságától függ, az értékpapírok pedig szintén nem tehetők feltétlenül azonnal pénzzé. Az így megtisztított likviditási mutatót *pénzhányadnak* nevezi a szakirodalom. A pénzhányad mutatója úgy értelmezhető, mint a rövid lejáratú kötelezettségek teljesítésére azonnal felhasználható, teljesen likvid eszközök (készpénz, bankszámla) aránya.

A likviditással kapcsolatban érdemes még kiszámítani az ún. *hitelfedezettségi mutatót*, amely a követelések és a rövid lejáratú kötelezettségek, vagy szűkebb

formában a vevői követelések és a szállítói tartozások egymáshoz viszonyított arányát fejezi ki. A hitelfedezettségi mutató információt ad arról, hogy az egy éven belül várhatóan befolyó pénzeszszegek milyen mértékben nyújtanak fedezetet az egy éven belül esedékes fizetési kötelezettségekre. Végül, a likviditási mutatók közé szokás sorolni a *kamatfedezeti mutatót*, amely megmutatja, hogy az adózás és kamatfizetés előtti eredmény hányszorosan képes fedezni az adósságállomány kamatterheit.

8. 2. 3. A jövedelmezőség elemzése

A jövedelmezőségi mutatók a vállalkozás által adott üzleti évben megtermelt eredménynek valamilyen alapul szolgáló kategória egységére jutó értékét mutatják. A viszonyítás alapja lehet az árbevétel, az eszközök összértéke, a saját tőke értéke stb. A legjellemzőbb mutatók a következő táblázatban láthatók.

<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Kiszámításának módja</i>
<i>Árbevétel-arányos üzemi eredmény</i>	Üzemi (üzleti) eredmény / Árbevétel
<i>Árbevétel-arányos adózás előtti eredmény</i>	Adózás előtti eredmény / Árbevétel
<i>Eszközarányos megtérülés (ROA)</i>	Adózott eredmény / Mérlegfőösszeg
<i>Saját tőke-arányos megtérülés (ROE)</i>	Adózott eredmény / Saját tőke

Jövedelmezőségi mutatók

Az árbevétel-arányos eredmény mutatói azt vizsgálják, hogy az értékesítés nettó árbevételének hány százaléka realizálódott (a költségek levonása után) profit formájában. Az *árbevétel-arányos üzemi eredmény* esetében csak az alaptevékenységből elért eredménnyel számolunk, az *árbevétel-arányos adózás előtti eredmény*nél viszont már figyelembe vesszük az összes eredményre ható tételt, köztük a pénzügyi tevékenység eredményét. Ha a két mutató között jelentős eltérés tapasztalható, akkor a vizsgált vállalat aktív pénzügyi tevékenységére következtethetünk (amely jelentkezhethet például nagy összegű osztalékjövedelem, árfolyamnyereségek, árfolyamveszteségek, kapott illetve fizetett kamatok formájában).

További fontos információkat kaphatunk azon mutatók kiszámításával, amelyek a megtermelt profittömeget nem az árbevételhez, hanem a vállalkozás vagyonának méretéhez viszonyítják. Ennek számszerűsítésére szolgálnak a *ROA* és a *ROE* mutatók. A *ROA* mutató az eszközök összértékére, a *ROE* mutató pedig a saját tőke értékére vetített tárgyévi megtérülést fejezi ki. A két mutatószám kiemelt szerepet

játszik a finanszírozási elméletekben, alakulásukat célszerű együtt vizsgálni. Ennek oka, hogy mivel a ROE a saját tőke, a ROA pedig az összes igénybe vett tőke (beleértve a kölcsöntőkét is) jövedelmezőségét vizsgálja, a kettő közti különbség információt nyújt a vállalat eladósodottságáról. Ha például a ROE mutató az előző évhez képest nőtt, a ROA mutató pedig ugyanezen időszakban csökkent, akkor arra következtethetünk, hogy az eredmény növelését a vállalat intenzívebb kölcsöntőke-használat, azaz növekvő eladósodottság mellett tudta elérni. A ROA és ROE mutatók tovább bonthatók az ún. *Du-Pont modell* alapján, a következőképpen:

$$\frac{\text{Adózott eredmény}}{\text{Árbevétel}} \times \frac{\text{Árbevétel}}{\text{Összes eszköz}} = \text{ROA}$$

$$\text{ROA} \times \frac{\text{Összes eszköz}}{\text{Saját tőke}} = \text{ROE}$$

Az első képlet az eszközarányos megtérülést (ROA) két komponensre bontja, mégpedig egy *árbevétel-arányos adózott eredményre* és az *eszközök forgási sebességére*. Az árbevétel-arányos adózott eredmény képet ad arról, hogy a tárgyévi árbevétel hány százaléka realizálódott számviteli eredmény formájában. Az eszköz forgási sebesség pedig a vállalat által felhasznált eszközállomány kihasználásának fokát fejezi ki. A fent hivatkozott szerzőpáros kiemeli, hogy e forgási sebesség iparáganként nagyon változó lehet: a nagy eszközigényű iparágakban (acélipar, autógyártás) általában alacsony, akár 1 alatti is lehet, míg a kiskereskedelmi és a szolgáltatóvállalatok esetében gyakran a 10-es értéket is meghaladja.

A második képletben láthatóvá válik a két mutató összefüggése: a ROE mutatót a ROA értékből az ún. *tőkeáttételi szorzó* („*leverage multiplier*”) segítségével közvetlenül származtathatjuk. A tőkeáttételről a korábban bemutatott tőkeszerkezeti mutatóknál már szót ejtettem: az itt felhasznált tőkeáttételi szorzó nem más, mint a tőkeellátottság mutató reciproka.

A Du-Pont mutatószámrendszer jelentősége abban áll, hogy komponenseire bontja a két megtérülés-mutatót, az egyes komponensek pedig iparágon belüli és iparágak közötti összehasonlítást tesznek lehetővé.

8. 2. 4. A hatékonyság elemzése

A hatékonysági mutatók bizonyos szempontból rokonságban állnak a jövedelmezőségi mutatókkal: az elért hozamot vetítik le a felhasznált erőforrás egységére. A különböző mutatók természetesen abban térnek el, hogy mit tekintünk hozamnak illetve erőforrásnak. A hatékonyság-elemzés néhány kiemelt mutatója látható az alábbi táblázatban:

<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Kiszámításának módja</i>
<i>Készletek forgási sebessége</i>	Éves nettó árbevétel / Éves átlagos készletszint
<i>Tárgyi eszközök hatékonysága</i>	Árbevétel v. eredmény / Tárgyi eszközök
<i>Tárgyi eszköz igényesség</i>	Tárgyi eszközök / Árbevétel v. eredmény
<i>Munkaerő hatékonysága</i>	Árbevétel v. eredmény / Létszám v. személyi jell. ráfordítás
<i>Munkaerő-igényesség</i>	Létszám v. személyi jell. ráfordítás / Árbevétel v. eredmény

Néhány kiemelt hatékonysági mutató

A készletezési politika hatékonyságát méri a *készletek forgási sebessége*, amely megmutatja, hogy az adott évi értékesítési forgalom mellett átlagosan hányszor fordult meg a készletek állománya. Minél nagyobb a forgási sebesség, annál inkább pozitívan értékelhető a készletpolitika, hiszen ez azt jelenti, hogy adott szintű árbevételt viszonylag alacsony készletszint mellett sikerült elérni.

A készletek mellett általában vizsgáljuk a *tárgyi eszközök hatékonyságát*, ahol az elért árbevételt vagy valamelyik eredménykategóriát vetítjük le a tárgyi eszközök egységére. A mutató azt jelzi tehát, hogy 1 forint tárgyi eszköz-lekötés átlagosan hány forint árbevételt vagy eredményt generált a tárgyév során. Ennek reciproka a *tárgyi eszköz igényesség*, amely az egységnyi árbevétel vagy eredmény eléréséhez szükséges tárgyi eszköz lekötés mértékét fejezi ki.

Ugyanilyen jellegű vizsgálati lehetőséget kínál a *munkaerő-hatékonyság* mutatója, amely az 1 főre vagy az 1 Ft személyi jellegű ráfordításra jutó árbevételt vagy eredményt mutatja meg. A fentiek mintájára a mutató reciproka a *munkaerő-igényességet*, tehát az egységnyi árbevétel vagy eredmény eléréséhez szükséges átlagos létszámot ill. ráfordítást számszerűsíti.

Ugyanezzel a logikával bármilyen további hatékonysági mutató kiszámítására lehetőség nyílik. E mutatók hasznossága abban áll, hogy a korábbi évek adataival összehasonlítva nyomon követhető a hatékonyság alakulása, valamint megfelelően megválasztott referencia-vállalatok adataival összemérve képet kaphatunk a vállalat iparági átlaghoz képesti helyzetéről.

8. 3. Likviditási mérlegek

A *likviditási mérlegek* összeállítása tulajdonképpen a pénzügyi helyzet elemzéséhez kapcsolódik. A likviditási mérleg az eszközöket és forrásokat likviditásuk szerint csökkenő sorrendbe rendezve bemutató, azokat egymással szembe állító vagyommérleg. Kiindulópontját a Számviteli törvény által előírt mérleg képezi.

A likviditási mérlegben a törvény által előírt mérlegséma csoportjainak megnevezését és tartalmát a vizsgálat céljának megfelelően át kell rendezni. A beszámolóban szereplő mérleggel ellentétben a likviditási mérleg szerkezete nem kötött, az egyes csoportok tartalma több tényező alapján, viszonylag szubjektíven alakítható ki. A rendezés szempontja:

- *eszközöknél*: mobilizálhatóság (= pénzzé tehetőség),
- *forrásoknál*: esedékesség (= fizetési kötelezettséggé válás)

A csökkenő likviditási sorrend ezek alapján azt jelenti, hogy az eszközök esetében a tökéletesen likvid eszközöket (készpénz, bankbetétek) mutatjuk elsőként, majd az egyre nehezebben pénzzé tehető eszközök felé haladunk. A forrásoldal a legrövidebb határidejű kötelezettségekkel kezdődik, míg lejárat szerint növekvő sorrendben haladva végül eljutunk azokhoz a forrásokhoz, melyek egyáltalán nem visszafizetendők.

A likviditási mérlegben az eszközöket és a forrásokat általában 3-6 kategóriába soroljuk, az elemzés mélységétől függően. A gyakorlati alkalmazás során a lehetséges formák közül a *négyfokozatú* likviditási mérlegek kerültek előtérbe. Egy lehetséges négyfokozatú likviditási mérleg felépítése a következő:

Likviditási mérleg, 200... december 31. (adatok ezer forintban)

<i>Eszközök</i>	<i>Források</i>
I. Likvid eszközök	I. Azonnal esedékes kötelezettségek
II. Mobil eszközök	II. Rövid határidőn belül esedékes kötelezettségek
III. Mobilizálható eszközök	III. Később esedékes kötelezettségek
IV. Immobil eszközök	IV. Vissza nem fizetendő források

Az eszközök és források itt látható csoportjainak tartalma szubjektíven kerül kialakításra, hiszen két különböző vállalkozás ugyanazt a tételt nyilvánvalóan különbözően minősítheti. Mindemellett természetesen kialakultak olyan általánosan elfogadott szempontok, amelyek alapján az eszközök és források besorolása viszonylag egységesen végezhető el.

Az eszközök csoportjainak tartalma

A vállalkozás eszközeit az előbb bemutatott likviditási mérlegben négy kategória valamelyikébe kell besorolni.

I. Likvid eszközök

A likvid eszközök között az eleve pénzformában meglévő és az időveszteség nélkül pénzzé tehető eszközöket mutatjuk ki. Feltétlenül ide kell sorolni:

- az előírt mérlegben *pénzeszközként* kimutatott tételeket (készpénz, csekkek és bankbetétek),
- valamint a forgóeszközök között kimutatott *értékpapírok* közül azokat, amelyek időveszteség nélkül értékesíthetők (pl. tőzsdei papírok).

II. Mobil eszközök

A mobil eszközök között azok az eszközök kerülnek kimutatásra, amelyek belátható időn belül (néhány hónap alatt) pénzzé konvertálhatók. A mobil eszközök tipikus tételei a következők:

- *követelések* (melyek a definíció szerint legkésőbb egy éven belül befolytak);
- *lekötött bankbetétek*, melyek eredetileg lehetnek akár több évre lekötött összegek is, azonban a lekötés szükséghelyzetben (a kamatbevételről történő lemondás fejében) megszüntethető, így a pénz hozzáférhetővé válik;
- nem azonnal eladható *értékpapírok*;
- *bevételek aktív időbeli elhatárolása* (példaként említsük egy kamatozó értékpapír következő évben befolyó, de időarányosan a tárgyévet érintő elhatárolt bevételét).

III. Mobilizálható eszközök

A mobilizálható eszközök fogalma olyan tételeket foglal magában, melyek pénzzé tehetősége a vállalat által nem vagy nehezen befolyásolható külső tényezőktől is függ, emiatt a pénzformában történő realizálódásuk egy éven túlra is nyúlhat. Általában mobilizálható eszköznek minősülnek a készletek és a költségek/ráfordítások aktív időbeli elhatárolása, az alábbi okok miatt:

- A *készletek* pénzzé válását nehezítheti egyrészt a kereslet ingadozása (pl. árukészletek vagy késztermékek esetében), másrészt bizonyos készletfajták (pl. anyagok, közvetített szolgáltatások) csak a termelési folyamatban történő felhasználásuk illetve a késztermékbe vagy szolgáltatásba történő beépülésük után realizálódnak pénzformában.
- A *költségek/ráfordítások aktív időbeli elhatárolása* a tárgyévben előre kifizetett olyan összeget tartalmaz, melyek költségként csak egy későbbi üzleti évben számolhatók el. A „pénzzé válás” ez esetben a

jövőbeli időszakban költségként történő elszámoláskor keletkező eredménycsökkentő hatással azonosítható.

IV. Immobil eszközök

Az immobil eszközök csoportja alapvetően a vállalkozási tevékenységet hosszú távon szolgáló befektetett eszközöket tartalmazza, melyek megtérülése több évet vesz igénybe. Emellett immobilnak tekintünk minden olyan eszközt, melynek pénzzé válása valamilyen külső ok miatt csak hosszú idő múlva vagy egyáltalán nem valószínű. E definíció szerint immobil eszköznek minősülnek az alábbiak:

- *immateriális javak, tárgyi eszközök, valamint a befektetett pénzügyi eszközök* a lekötött bankbetétek kivételével (= tartós részesedések, tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok, egy évnél hosszabb lejáratra adott kölcsönök)
- *elfekvő (eladhatatlan) készletek, kétes követelések.*

A források csoportjainak tartalma

Az eszközökhöz hasonlóan a négyfokozatú likviditási mérlegben a forrásokat is – tartalmuktól függően – négy csoport valamelyikébe soroljuk be.

I. Azonnal esedékes kötelezettségek

Azokat a tartozásokat soroljuk ide, amelyek fizetési határideje már lejárt. Ezek nyilvánvalóan a *rövid lejáratú kötelezettségek* egy részét jelentik, melyek eredhetnek szállítói tartozásokból, bér-, adó, illetve járulékokkal kapcsolatos tartozásokból, hitelekből, kölcsönökből stb.

II. Rövid határidőn belül esedékes kötelezettségek

A rövid határidő alatt a számviteli szabályokhoz igazodva az egy éven belüli lejáratot értjük. Ebből következően ebbe a kategóriába sorolandók a *rövid lejáratú kötelezettségek* még le nem járt határidejű tételei (természetesen beleértve a hosszú lejáratú kötelezettségek következő évben esedékes törlesztő részleteit is), továbbá itt mutatjuk ki a *költségek/ráfordítások passzív időbeli elhatárolását*. A passzív időbeli elhatárolások a magyar mérlegben ugyan külön főcsoportot képeznek (azaz nem minősülnek kötelezettségnek), mégis felfoghatók jövőből előrehozott kötelezettségként (az angol szóhasználat pontosan erre utal [„accrued expenses”], ráadásul a passzív elhatárolásokat a külföldi mérlegekben a kötelezettségek részeként mutatják ki). Jó példa lehet erre a hitelek, kölcsönök, vagy a vállalkozás által kibocsátott kamatozó értékpapírok, váltók következő évben fizetendő, de az összemérés elve alapján tárgyévi ráfordításként elszámolt időarányos kamatai.

III. Később esedékes kötelezettségek

A likviditási mérlegben később esedékes kötelezettségként mutatjuk ki a *hátrасorolt kötelezettségeket* és a *hosszú lejáratú kötelezettségek* egy éven belül esedékes törlesztő részét meghaladó összegét.

IV. Vissza nem fizetendő források

A források mindazon tételeit, amelyek egyáltalán „nem likvidek”, azaz nem kötelezettséget testesítenek meg, vissza nem fizetendő forrásként mutatjuk ki. Tipikusan ide tartoznak a *saját tőke* elemei, a *céltartalékok*, továbbá ide sorolandó a *bevételek passzív időbeli elhatárolása* (a tárgyévben pénzformában befolyt, de bevételként csak egy későbbi üzleti évben elszámolható összegek, mint pl. egy előre kiszámlázott bérleti díj).

Likviditási fokozatok

Az összeállított likviditási mérleg adataiból további mutatószámok képezhetők, melyek az eszközök és a források azonos likviditási fokkal jellemzett csoportjainak egymáshoz viszonyított értékét fejezik ki. Ezeket a mutatószámokat *likviditási fokozatoknak* nevezzük. A likviditási fokozatokat *különbség* (abszolút szám) illetve *hányados* (százalékos adat) formájában is megadhatjuk. Az eddigiekben alkalmazott négyfokozatú likviditási mérlegből eszerint összesen négy likviditási fokozat határozható meg:

1. likviditási fokozat = *Likvid eszközök – Azonnal esedékes kötelezettségek*

vagy:
$$\frac{\text{Likvid eszközök}}{\text{Azonnal esedékes kötelezettségek}}$$

2. likviditási fokozat = *Mobil eszközök – Rövid időn belül esedékes kötelezettségek*

vagy:
$$\frac{\text{Mobil eszközök}}{\text{Rövid időn belül esedékes kötelezettségek}}$$

3. likviditási fokozat = *Mobilizálható eszközök – Később esedékes kötelezettségek*

vagy:
$$\frac{\text{Mobilizálható eszközök}}{\text{Később esedékes kötelezettségek}}$$

4. likviditási fokozat = *Immobil eszközök – Vissza nem fizetendő források*

$$\text{vagy: } \frac{\text{Immobil eszközök}}{\text{Vissza nem fizetendő források}}$$

A likviditási fokozatok az egy időpontra elkészített likviditási mérleg adatai alapján csak statikus elemzésre adnak lehetőséget. Természetesen komoly következtetésekre csak akkor nyílik mód, ha az elemzést dinamizáljuk, és több egymás utáni időszakra elkészített statikus likviditási mérlegek adataiból számított likviditási fokozatok időbeli változását, tendenciáját vizsgáljuk. A racionális vállalati gazdálkodás vélelme alapján természetesen reális elvárás lehet, hogy az eszközök és a források azonos likviditási fokú csoportjai egyensúlyban legyenek, vagy másként fogalmazva: a likviditási fokozatok értéke közelítsen a nullához illetve 100%-hoz.

8. 4. Fund-flow kimutatás, forgótőke-kimutatás

A vállalkozás tevékenységének finanszírozásához hosszú és rövidtávú finanszírozási források állnak rendelkezésre, melyeket a cég vezetésének megfelelően kell alakítania. Mindezek elemzésére szolgál a fund-flow kimutatás és a forgótőke-kimutatás. Mielőtt nekikezdenénk az említett kimutatások összeállításának, a számviteli mérleget át kell alakítanunk egy finanszírozási szemléletű mérleggé, ún. *gazdasági mérleggé*, az alábbi módon:

<i>Befektetett eszközök</i>	<i>Saját források</i>
<i>Forgótőke</i>	<i>Finanszírozási kötelezettségek</i>
<i>Pénzeszközök</i>	
<hr/> <i>Eszközök összesen</i>	<hr/> <i>Források összesen</i>

A gazdasági mérleg tehát annyiban különbözik a számviteli mérlegtől, hogy a forrásoldalon a saját források (a saját tőke és a céltartalékok) mellett csak a kamattal terhelt ún. *finanszírozási kötelezettségek* jelennek meg, az eszközök között pedig a forgóeszközök helyett a *forgótőke* szerepel, melytől elkülönítve mutatjuk ki a pénzeszközöket. A gazdasági mérleg főösszege az átrendezésnek köszönhetően nem egyezik meg a számviteli mérleg főösszegével. Az egész elemzés kulcsa a forgótőke és a finanszírozási kötelezettségek pontos definiálása.

A *forgótőke* az alábbi elemekből tevődik össze (az „A” mérleg jelöléseivel):

- nem pénzfórmában lévő forgóeszközök (növelő tétel), azaz a *készletek* [B.I.], a *követelések* [B.II.] és a *forratási célú értékpapírok* [B.III.]
- aktív időbeli elhatárolások (növelő tétel) [C.]

- nem finanszírozási célú (nem kamatköteles) rövid lejáratú kötelezettségek (csökkentő tétel), ide tartoznak:
 - a vevőktől kapott előlegek [F.III.3.]
 - a szállítók [F.III.4.]
 - a kapcsolt vállalkozással szembeni rövid lejáratú kötelezettségekből [F.III.6.] a nem kamatköteles összegek
 - a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozással szembeni kötelezettségekből [F.III.7.] a nem kamatköteles összegek
 - az egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni rövid lejáratú kötelezettségekből [F.III.8.] a nem kamatköteles összegek
 - az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek [F.III.9.]
 - a rövid lejáratú kötelezettségekhez kapcsolódó, valós értékeléssel összefüggő értékelési különbözetek [F.III.10. és F.III.11.]
- a passzív időbeli elhatárolások (csökkentő tétel) [G. sor]

Az F.III.6., F.III.7. és F.III.8. sorokból a nem kamatköteles összegek kiválasztása csakis az analitikus nyilvántartás adatai alapján lehetséges.

A finanszírozási célú (kamatköteles) kötelezettségek a következő tételekből tevődnek össze (az „A” mérleg jelöléseivel):

- hátrasorolt kötelezettségek [F.I.]
- hosszú lejáratú kötelezettségek [F.II.]
- a rövid lejáratú kötelezettségek közül:
 - rövid lejáratú kölcsönök [F.III.1.]
 - rövid lejáratú hitelek [F.III.2.]
 - váltótartozások [F.III.5.]
 - a kapcsolt vállalkozással szembeni rövid lejáratú kötelezettségekből [F.III.6.] a kamatköteles összegek
 - a jelentős tulajdoni részesedési viszonyban álló vállalkozásokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségekből [F.III.7.] a kamatköteles összegek
 - az egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni rövid lejáratú kötelezettségekből [F.III.8.] a kamatköteles összegek

Az F.III.6., F.III.7. és az F.III.8. sorokból a kamatköteles összegeket az analitikus nyilvántartás alapján határozhatjuk meg.

8. 4. 1. A fund-flow kimutatás

Az előbb felírt gazdasági mérlegből az alábbi összefüggés következik:

$$\text{Befektetett eszközök} + \text{Forgótőke} + \text{Pénzeszközök} = \\ \text{Saját források} + \text{Finanszírozási kötelezettségek}$$

Ezt átalakítva kapjuk a következő egyenlőséget, melynek segítségével definiálhatjuk a tartós finanszírozási alap („funds”) fogalmát.

$$\text{Forgótőke} + \text{Pénzeszközök} = \text{Saját források} + \text{Finanszírozási kötelezettségek} - \text{Befektetett eszközök}$$

(tartós finanszírozási alap [„funds”])

A fund-flow kimutatás tehát a tartós finanszírozási alap változásait mutatja be adott üzleti évre vonatkozóan, kétszlopos szerkezetben:

- a saját források és a finanszírozási kötelezettségek növekedése, valamint a befektetett eszközök csökkenése a tartós finanszírozási alap *keletkezését*,
- a saját források és a finanszírozási kötelezettségek csökkenése, valamint a befektetett eszközök növekedése pedig a finanszírozási alap *felhasználását* fejezi ki.

Általános szerkezete:

Fund-flow kimutatás, ... év (adatok eFt-ban)

Tétel megnevezése	Forrás	Felhasználás
Saját források	növekedés	csökkenés
Hosszú lejáratú kötelezettségek	növekedés	csökkenés
Befektetett eszközök	csökkenés	növekedés
Nettó fund-flow	tartós fin. alap növekedése	tartós fin. alap csökkenése

A fund-flow kimutatás szerkezete

A kimutatást nettó szemléletben érdemes összeállítani, tehát az adott tétel változását kell beírni a forrás vagy a felhasználás oszlopba. Amennyiben a nettó fund-flow a tartós finanszírozási alap növekedését mutatja, akkor ezzel párhuzamosan a forgótőke és a pénzeszközök is növekedtek, ami a tartós alap felhasználását reprezentálja. Fordított esetben a finanszírozási alap csökkenésével a forgótőke és a pénzeszközök csökkenése jár együtt, melyet a tartós alap pótlásaként értelmezünk.

A kimutatás lebontását a felhasználói igények határozzák meg: lehetséges csak a fenti mélységben lebontani, de összeállítható akár a mérleg legrészletesebb sorainak felhasználásával is.

8. 4. 2. A forgótőke-kimutatás

A forgótőke-kimutatás a fund-flow kimutatáshoz hasonlóan a forgótőke elemeinek változásait veszi sorra. Amint már leírtam, a forgótőke növekedése a tartós finanszírozási alap felhasználását, a forgótőke csökkenése pedig a tartós alap pótlását fejezi ki. A kimutatás általános felépítése a következő:

Forgótőke-kimutatás, 20... év (adatok eFt-ban)

Megnevezés	Forrás	Felhasználás
-------------------	---------------	---------------------

Készletek	csökkenés	növekedés
Követelések	csökkenés	növekedés
Értékpapírok	csökkenés	növekedés
Aktív időbeli elhatárolások	csökkenés	növekedés
Nem kamatköteles rövid lej. kötelezettségek	növekedés	csökkenés
Passzív időbeli elhatárolások	növekedés	csökkenés
Nettó forgótőke-változás	<i>tartós fin.alap pótlása</i>	<i>tartós fin.alap felhasználása</i>

A forgótőke-kimutatás szerkezete

A kimutatás összekapcsolható a fund-flow kimutatással és a cash flow-kimutatással, melynek segítségével összeállíthatunk egy komplex *finanszírozási kimutatást*, melynek egy lehetséges szerkezetét mutatja az alábbi ábra:

Finanszírozási kimutatás (adatok eFt-ban)	... év	
	Forrás	Felhasználás
Saját tőke		
Céltartalékok		
Hátrasorolt kötelezettségek		
Hosszú lejáratú kötelezettségek		
Kamatköteles rövid lejáratú kötelezettségek		
Immateriális javak		
Tárgyi eszközök		
Befektetett pénzügyi eszközök		
1. Nettó fund-flow (Tartós finanszírozási alap vált.)		
Készletek		
Követelések		
Értékpapírok		
Aktív időbeli elhatárolások		
Nem kamatköteles rövid lejáratú kötelezettségek		
Passzív időbeli elhatárolások		
2. Nettó forgótőke-változás		
3. Nettó cash flow (Pénzeszközök változása)		
ÖSSZESEN (1+2+3)		

Komplex finanszírozási kimutatás

Mintafeladatok

1. feladat

A Példa ZRt. éves beszámolójának kiemelt adatai az utolsó négy lezárt évben az alábbiak:

Mérleg (adatok millió Ft-ban)

Eszközök

Tétel megnevezése	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
A. Befektetett eszközök	62 353	67 264	66 448	71 666
I. Immateriális javak	4 691	4 412	4 237	5 294
II. Tárgyi eszközök	45 648	50 890	50 431	52 816
III. Befektetett pénzügyi eszközök	12 014	11 962	11 780	13 556
B. Forgóeszközök	29 675	29 264	30 271	32 773
I. Készletek	13 488	13 902	14 054	13 364
II. Követelések	10 046	9 435	10 655	13 014
III. Értékpapírok	1 017	650	0	0
IV. Pénzeszközök	5 124	5 277	5 562	6 395
C. Aktív időbeli elhatárolások	44	308	254	206
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	92 072	96 836	96 973	104 645

Források

Tétel megnevezése	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
D. Saját tőke	44 298	53 994	60 397	68 732
I. Jegyzett tőke	35 000	35 000	35 000	35 000
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke	0	0	0	0
III. Tőketartalék	3 210	3 210	3 210	3 210
IV. Eredménytartalék	-9 521	-962	8 010	17 650
V. Lekötött tartalék	0	0	0	0
VI. Értékelési tartalék	7 250	7 250	4 250	0
VII. Adózott eredmény	8 359	9 496	9 927	12 872
E. Céltartalékok	0	0	0	0
F. Kötelezettségek	47 454	42 429	36 365	35 545
I. Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	31 978	27 831	23 676	21 533
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	15 476	14 598	12 689	14 012
G. Passzív időbeli elhatárolások	320	413	211	368
FORRÁSOK ÖSSZESEN	92 072	96 836	96 973	104 645

Eredménykimutatás
(össz költség eljárással, adatok millió forintban)

Tétel megnevezése	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
I. Értékesítés nettó árbevétele	53 468	62 365	64 748	75 083
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	3 455	1 378	1 820	-970
III. Egyéb bevételek	2 346	3 578	2 461	5 272
IV. Anyagjellegű ráfordítások	12 229	15 797	16 374	18 880
V. Személyi jellegű ráfordítások	21 648	23 150	24 554	26 365
VI. Értécsökkenési leírás	5 034	5 530	5 467	5 811
VII. Egyéb ráfordítások	1 169	2 130	1 454	1 760
A. Üzemi (üzleti) eredmény	19 189	20 714	21 180	26 569
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei	5 766	6 860	6 302	7 843
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai	4 567	4 412	3 270	3 016
B. Pénzügyi műveletek eredménye	1 199	2 448	3 032	4 827
C. Adózás előtti eredmény	20 388	23 162	24 212	31 396
– adófizetési kötelezettség	3 670	4 169	4 358	5 651
D. Adózott eredmény	16 718	18 993	19 854	25 745

Feladat: A beszámoló adatai alapján készítsen átfogó elemzést a vállalat gazdálkodásáról, kitérve az eszközszerkezet, a tőkeszerkezet, a likviditás és az eredményesség vizsgálatára!

Megoldás:

a) Eszközök szerkezete

Az eszközök összetételének vizsgálatához a mérlegek eszköz-oldalait kell szemügyre vennünk. Már az abszolút számok is sokat elárulnak az eszközállomány nagyságának tendenciájáról. A mérlegfőösszeg alakulását vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a vállalkozás eszközeinek nyilvántartás szerinti összértéke a vizsgált időszakban mintegy 14%-kal, közel 105 milliárd forintra nőtt, ami 4,4%-os éves átlagos bővülési ütemnek felel meg. A belső szerkezetet illetően érdemes kiszámítani a lehetséges megoszlási viszonyszámokat, melyek a következő táblázatban láthatók:

Megnevezés	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
Befektetett eszközök aránya	67,72%	69,46%	68,52%	68,48%
Belső szerkezet:				
<i>Immateriális javak</i>	7,52%	6,56%	6,38%	7,39%
<i>Tárgyi eszközök</i>	73,21%	75,66%	75,90%	73,70%
<i>Befektetett pü. eszközök</i>	19,27%	17,78%	17,73%	18,92%
<i>Összesen</i>	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Forgóeszközök aránya	32,28%	30,54%	31,48%	31,52%
Belső szerkezet:				
<i>Készletek</i>	45,45%	47,51%	46,43%	40,78%
<i>Követelések</i>	33,85%	32,24%	35,20%	39,71%
<i>Értékpapírok</i>	3,43%	2,22%	0,00%	0,00%
<i>Pénzeszközök</i>	17,27%	18,03%	18,37%	19,51%
<i>Összesen</i>	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

A vállalat eszközszerkezeti mutatóinak alakulása

Az eszközöknek több, mint kétharmadát a befektetett eszközök tették ki a vizsgált években. A részarány a megelőző 2. évben kismértékben megnőtt – ez leginkább a mintegy 5 milliárdos tárgyi eszköz beruházásnak tudható be –, ezt követően azonban stabilizálódott. A tartós eszközökön belül a legnagyobb részt (73-76%-ot) mindvégig a tárgyi eszközök tették ki, amely a vállalkozás termelő tevékenységével magyarázható.

Az előbbiekből következően a teljes eszközállomány egyharmada forgóeszköz volt a vizsgált időszakban (a mutatók kiszámításakor a nemzetközi értelmezésnek megfelelően az aktív időbeli elhatárolásokat a forgóeszközök részének tekintettük). A legjelentősebb forgóeszközök a készletek és a követelések voltak. Ez a két tétel a forgóeszközöknek kb. 80%-át képezte, de a kettő között arányeltolódás figyelhető meg: vizsgált időszakban a készletek részarányának öt százalékpontos csökkenésével párhuzamosan a követelések súlya körülbelül ugyanennyivel emelkedett. A forgatási célú értékpapírjaitól a cég megelőző 2. évre teljesen megvált, a pénzeszközök aránya ekközben lassan, de stabilan nőtt.

Mindent egybevetve megállapítható, hogy a mérlegfőösszeg növekedése mellett az eszközök belső szerkezete a vizsgált időszakban között szembetűnő változáson nem esett át.

b) Tőkeszerkezet, eladósodottság

A vizsgálat következő lépése források, azaz az eszközök finanszírozási háttérének elemzése, mely során választ kapunk arra, hogy az eszközök működtetését mennyiben fedezik saját forrásból és milyen mértékben kerül sor kölcsöntőke igénybe vételére. A saját forrás és az idegen tőke részarányára illetve belső szerkezetére vonatkozó mutatószámokat az alábbi táblázat tartalmazza:

Megnevezés	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
Saját forrás aránya	48,11%	55,76%	62,28%	65,68%
Idegen tőke aránya	51,89%	44,24%	37,72%	34,32%
Kötelezettségek belső szerkezete:				
<i>Hosszú lejáratú kötelezettségek</i>	67,39%	65,59%	65,11%	60,58%
<i>Rövid lejáratú kötelezettségek</i>	32,61%	34,41%	34,89%	39,42%
<i>Összesen</i>	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

A tőkeszerkezeti mutatók alakulása

Tartalmuknak megfelelően a céltartalékokat saját tőkeként, a passzív időbeli elhatárolásokat pedig idegen tőkeként vettük számításba.

A számadatok vizsgálatakor azonnal kitűnik, hogy az érintett négy év során a vállalkozás rendkívül dinamikus – több, mint 24 milliárd forinttal – tudta növelni saját tőkéjét, melynek eredményeképpen a kiinduló 48%-ról tárgyévre közel 66%-ra nőtt a saját tőke súlya a finanszírozási struktúrában. A vizsgált években a jegyzett tőkét nem emelték, az említett dinamikus növekedés szinte teljes egészében a nyereséges működésnek köszönhető. A megelőző 3. évben az eredménytartalék még 9,5 milliárdos negatívumot mutatott, ami arról árulkodik, hogy a megelőző években a vállalat veszteségeket halmozott fel. Az elemzett időszakban azonban egyre növekvő összegű adózott eredményt sikerült elérni, amely képes volt a korábbi veszteségeket kompenzálni és folyamatosan növelni a saját tőke értékét.

A saját források bővülésével párhuzamosan az idegen tőke összege folyamatosan csökkent, ami a vállalkozás eladósodottsági fokának jelentős javulásához vezetett (a kölcsöntőke aránya a vizsgált időszakban 18 százalékponttal, 34%-ra esett). A csökkenés legfőbb indoka az volt, hogy a vállalat hosszú lejáratú kötelezettségeiből minden évben jelentős összeget törlesztett. A kötelezettségek belső szerkezetét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a hosszú lejáratú kötelezettségek részaránya mindvégig meghaladta a rövid lejáratú kötelezettségeket, bár a kettő közötti rés évről évre szűkült.

Össességében a vállalat tőkestruktúrája a nyereséges működés és a korábban felvett hosszú lejáratú hitelek törlesztése következtében a saját tőke irányába tolódott el, amely az eladósodottsági helyzet pozitív változását idézte elő.

c) Likviditás

A tőkeszerkezet vizsgálatakor megállapítottuk, hogy a vállalkozás kötelezettségei mind abszolút összegüket, mind részarányukat tekintve csökkentek az utóbbi négy évben. Ez a tendencia azt sugallja, hogy a vállalkozás egyre biztonságosabb helyzetbe került fizetőképesség szempontjából. Ennek mélyebb elemzéséhez feltétlenül indokolt megvizsgálni a likviditási mutatók alakulását:

Megnevezés	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
Likviditási mutató (forgóeszközök/röv.lej.köt)	191,75%	200,47%	238,56%	233,89%
Likviditás készletek nélkül (gyorsráta)	104,59%	105,23%	127,80%	138,52%
Pénzhányad	39,68%	40,60%	43,83%	45,64%
Hitelfedezettségi mutató	64,91%	64,63%	83,97%	92,88%

A likviditás alakulása

A kapott eredmények egyértelműen igazolják az előbbi hipotézist, hiszen valamennyi mutató értéke folyamatosan javuló tendenciát mutatott. A legtagabb likviditási mutató már a megelőző 3. évben is 200% közelében volt, majd folyamatosan emelkedett, ami arról tanúskodik, hogy a vállalat forgóeszközei duplán fedezik az egy éven belül esedékes kötelezettségeket. A második mutató a *gyorsráta*, melynek kiszámításánál a legkevésbé mobilizálható forgóeszközöket, a készleteket nem vettük figyelembe. Ez szintén 100% feletti értékeket vett fel, tehát a rövid lejáratú kötelezettségeket a követelések, az értékpapírok és a pénzeszközök teljes egészében fedezni tudták. A *pénzhányad mutató* tanúsága szerint a vállalat a megelőző 3. évben a tökéletesen likvid forgóeszközök felhasználásával esedékes tartozásainak mintegy 40%-át azonnal rendezni tudta volna, ami a tárgyév végére 46%-ra nőtt. A mutató értéke ugyan 100% alatt van, mégis jónak ítélnélhető, hiszen a rövid lejáratú kötelezettségek nem egyetlen időpontban, egyszerre válnak esedékessé. Végül érdemes megvizsgálni a hitelfedezettségi mutatót, amely 65%-ról (megelőző 3. év) indulva folyamatos növekedés után elérte a 93%-ot (tárgyév). Eszerint a vállalkozás egy éven belül behajtandó követelései és esedékes tartozásai egyre inkább egyensúlyba kerültek egymással.

A vállalkozás likviditási helyzete az adatok alapján minden vizsgált évben biztonságos volt, továbbá a forgóeszközök növekedése és a kötelezettségállomány enyhe csökkenése hatására a vizsgált időszakban folyamatosan javult.

d) *Eredményesség*

Az utolsó elemzett dimenzió a vállalkozás nyereségessége. A tőkeszerkezet vizsgálatánál már említésre került, hogy a vállalkozás a vizsgált időszakban egyre növekvő – tárgyévben már közel 13 milliárdos – adózott eredményt tudott elérni. A további vizsgálódások arra irányulnak, hogy a realizált eredmény a vállalat értékesítési színvonalához illetve vagyonának méretéhez mérve milyen mértékű:

Megnevezés	Megelőző 3. év	Megelőző 2. év	Előző év	Tárgyév
Árbevétel-arányos üzemi eredmény	35,91%	33,35%	32,69%	35,35%
Árbevétel-arányos adózás előtti eredmény	38,13%	37,14%	37,39%	41,82%
Eszközarányos megtérülés (ROA)	18,16%	19,61%	20,47%	24,60%
Saját tőke-arányos megtérülés (ROE)	37,74%	35,18%	32,87%	37,46%

A vállalat eredményességét mérő mutatók alakulása

Az árbevétel-arányos üzemi (üzleti) eredmény enyhe visszaesés után tárgyévre visszatért a megelőző 3. évi szintre, tehát a vállalat alaptevékenységének eredménye az árbevétellel megközelítőleg azonos ütemben nőtt. Az árbevételre vetített adózás előtti eredmény mutatója azonban tárgyévben majdnem 4 százalékponttal meghaladta a megelőző 3. évi értéket, amely nyilvánvalóan az eredményes pénzügyi tevékenységből következik. Az eredménykimutatásban nyomon követhető, hogy a pénzügyi bevételek növekedése mellett – az egyre alacsonyabb hitelállomány hatására – a pénzügyi ráfordítások összege csökkenő tendenciát mutatott.

A ROA és ROE mutatókban láthatóvá válnak azok a folyamatok, amelyeket a saját tőke és az idegen tőke változásainak elemzésekor tettünk. A ROA mutató 18%-ról közel 25%-ra, azaz több mint egyharmadával emelkedett, miközben a ROE értéke a kezdeti csökkenés után tárgyévben a megelőző 3. évvel megegyező értéket vett fel, azaz stabil maradt. A ROE stabil értéke azt jelenti, hogy a vállalkozás a profitját a saját tőke dinamikus növekedésével nagyjából azonos ütemben tudta növelni, a ROA emelkedése viszont arról tanúskodik, hogy ez az eredmény-növekedés jóval meghaladta a teljes eszközállomány bővülési ütemét.

A vállalat nyereségessége a vizsgált időszakban tehát kedvezően alakult: az adózott eredményt a vizsgált években 4,5 milliárd forinttal tudták növelni, ezzel sikerült tartani az árbevétel és a saját tőke növekedési ütemét, a teljes eszközállományra vetítve pedig egyre javuló megtérülést tudtak elérni.

Átfogó vélemény

A Példa ZRt. gazdálkodása a vizsgált időszakban a rendelkezésre álló mérleg- és eredménykimutatás-adatok alapján stabilnak és következetesnek ítéltető. A volumenében növekvő, de változatlan szerkezetű eszközállományt csökkenő eladósodottság mellett sikerült működtetni. A vállalat fizetőképessége mindvégig erős volt. Az egyre javuló eredményesség hatására a korábban felhalmozott negatív eredménytartalékot sikerült pozitívba átfordítani és dinamikusan növelni. Nagy ingadozások egyetlen mutató esetében sem voltak megfigyelhetők. A vállalat mindent egybevetve erős és megbízható pénzügyi pozícióban van.

2. feladat

A „Likvid” ZRt. előző évre vonatkozó négyfokozatú likviditási mérlegének adatai az alábbiak (ezer forintban):

Likviditási mérleg, Bázis év december 31.

<i>Eszközök</i>		<i>Források</i>	
Megnevezés	Érték (eFt)	Megnevezés	Érték (eFt)
I. Likvid eszközök	6 388	I. Azonnal esedékes kötelezettségek	3 086
II. Mobil eszközök	41 216	II. Rövid határidőn belül esedékes kötelezettségek	45 379
III. Mobilizálható eszközök	22 489	III. Később esedékes kötelezettségek	81 711
IV. Immobil eszközök	262 537	IV. Vissza nem fizetendő források	202 454
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	332 630	FORRÁSOK ÖSSZESEN	332 630

A ZRt. vagyonával kapcsolatos kiemelt információk Tárgyév december 31-én:

- Az immateriális javak nettó értéke 49 540 eFt, a tárgyi eszközök nettó értéke 158 630 eFt.
- A befektetett pénzügyi eszközök összértéke 64 520 eFt, ebből 5 700 eFt egy 2 évre lekötött bankbetét, amelynek lekötése (az időarányos kamat elvesztése mellett) felbontható.
- A készletek között anyagok, áruk, félkész- és késztermékek találhatók, összesen 25 860 eFt értékben. A vállalat az árukészlet egy részének (430 eFt) kiselejtezését tervezi a következő évben, mivel már évek óta eladhatatlan.

- A vevői követelések, váltókövetelések és egyéb követelések értéke összesen 34 750 eFt (más követeléssel a vállalkozás nem rendelkezik). Az egyik vevő fizetési képtelensége miatt a vele szemben fennálló követelést kétesse nyilvánították, a kapcsolódó értékvesztés elszámolása után e követelés fennmaradó (mérlegben szereplő) összege 2 870 eFt.
- A vállalkozás 6 390 eFt könyv szerinti értékű forgatási célú értékpapírral rendelkezik, ebből 4 000 eFt értéket egy tőzsdén jegyzett részvényekből álló csomag képvisel, amely szükség esetén azonnal értékesíthető, a többi értékpapír eladása kisebb időveszteséggel jár.
- A pénztárban és bankszámlán lévő pénzeszközök könyv szerinti értéke 4 510 eFt.
- Az aktív időbeli elhatárolások között kimutatott elhatárolt bevételek összege 960 eFt, az elhatárolt ráfordítások összege 640 eFt.
- A saját tőke értéke 210 420 eFt, a céltartalékok értéke 2 140 eFt.
- A hosszú lejáratú kötelezettségek nyilvántartás szerinti értéke összesen 97 400 eFt, amely még tartalmazza a 9 350 eFt összegű, következő évben esedékes törlesztő részleteket.
- A rövid lejáratú kötelezettségek értéke 34 070 eFt, ez magában foglal 1 210 eFt olyan tartozást, melynek fizetési határideje már lejárt.
- A passzív időbeli elhatárolások között található elhatárolt bevételek értéke 730 eFt, az elhatárolt ráfordítások összege 1 040 eFt.

A fenti információk alapján állítsuk össze a tárgy évi négyfokozatú likviditási mérleget, majd a megfelelő likviditási fokozatok kiszámításával elemezzük a likviditási helyzet alakulását!

Megoldás:

A megoldás első lépése a tárgyévi likviditási mérleg eszköz- és forráscsoportjainak meghatározása.

ESZKÖZÖK

I. Likvid eszközök

Pénzeszközök	4 510
+ Azonnal értékesíthető értékpapírok	4 000
Összesen	8 510 eFt

II. Mobil eszközök

Követelések (kétes követelések nélkül)	31 880
+ Lekötött bankbetétek	5 700
+ Nem azonnal eladható értékpapírok	2 390
+ Bevételek aktív időbeli elhatárolása	960
Összesen	40 930 eFt

III. Mobilizálható eszközök

Készletek (eladhatatlan nélkül)	25 430
+ Ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	640
Összesen	26 070 eFt

IV. Immobil eszközök

Immateriális javak	49 540
+ Tárgyi eszközök	158 630
+ Bef. pü eszközök (lekötött betét nélkül)	58 820
+ Eladhatatlan készletek	430
+ Kétes követelések	2 870
Összesen	270 290 eFt

FORRÁSOK

I. Azonnal esedékes kötelezettségek

Lejárt határidejű tartozások	1 210 eFt
------------------------------	-----------

II. Rövid határidőn belül esedékes kötelezettségek

Rövid lej. köt. (lejárt határidejűek nélkül)	32 860
+ Hosszú lej. köt. köv. évi törlesztő része	9 350
+ Ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	1 040
Összesen	43 250 eFt

III. Később esedékes kötelezettségek

Hosszú lejáratú kötelezettségek (a következő évi törlesztő részek nélkül)	88 050 eFt
--	------------

IV. Vissza nem fizetendő források

Saját tőke	210 420
+ Céltartalékok	2 140
+ Bevételek passzív időbeli elhatárolása	730
Összesen	213 290 eFt

A mellékszámítások eredményei alapján már kitölthető a tárgyévre vonatkozó négyfokozatú likviditási mérleg (ezer forintban):

Likviditási mérleg, Tárgyév december 31.

<i>Eszközök</i>		<i>Források</i>	
Megnevezés	Érték (eFt)	Megnevezés	Érték (eFt)
I. Likvid eszközök	8 510	I. Azonnal esedékes kötelezettségek	1 210
II. Mobil eszközök	40 930	II. Rövid határidőn belül esedékes kötelezettségek	43 250
III. Mobilizálható eszközök	26 070	III. Később esedékes kötelezettségek	88 050
IV. Immobil eszközök	270 290	IV. Vissza nem fizetendő források	213 290
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	345 800	FORRÁSOK ÖSSZESEN	345 800

Az elemzés további részében számítsuk ki a bázis- és tárgyévi adatok alapján a likviditási fokozatokat különbség illetve hányados formájában is, valamint vizsgáljuk meg ezek időbeli alakulását.

Bázisév likviditási fokozatok (eFt-ban):

Fokozat	Különbség	Hányados
I.	6 388 – 3 086 = + 3 302	6 388 / 3 086 = 207,0%
II.	41 216 – 45 379 = – 4 163	41 216 / 45 379 = 90,8%
III.	22 489 – 81 711 = – 59 222	22 489 / 81 711 = 27,5%
IV.	262 537 – 202 454 = + 60 083	262 537 / 202 454 = 129,7%

Tárgyévi likviditási fokozatok (eFt-ban):

Fokozat	Különbség	Hányados
I.	8 510 – 1 210 = + 7 300	8 510 / 1 210 = 703,3%
II.	40 930 – 43 250 = – 2 320	40 930 / 43 250 = 94,6%
III.	26 070 – 88 050 = – 61 980	26 070 / 88 050 = 29,6%
IV.	270 290 – 213 290 = + 57 000	270 290 / 213 290 = 126,7%

A kapott eredményeket a következő táblázat foglalja össze:

Likv. fokozat	Bázis év		Tárgyév		Változás	
	eFt	%	eFt	%	eFt	% pont
I.	+ 3 302	207,0%	+ 7 300	703,3%	+ 4 268	+ 496,3
II.	- 4 163	90,8%	- 2 320	94,6%	+ 1 843	+ 3,8
III.	- 59 222	27,5%	- 61 980	29,6%	- 2 758	+ 2,1
IV.	+ 60 083	129,7%	+ 57 000	126,7%	- 3 083	- 3,0

Az eredmények alapján többféle következtetést vonhatunk le. Az I. likviditási fokozat értéke mindkét évben kedvező volt, azaz a likvid eszközök a lejárt határidejű tartozásokat bőven fedezni tudták, sőt a többlet jelentősen növekedett bázisról tárgyévre. A II. fokozat tekintetében kedvezőtlen statikus adatokról, de kedvező tendenciáról beszélhetünk: a könnyen pénzzé tehető eszközökkel a vállalkozás egyik évben sem tudta fedezni az éven belül esedékessé váló tartozásait, a hiány azonban némileg csökkent. Szembetűnően nagy hiány mutatkozott ugyanakkor a III. fokozat esetében, amely alapján elmondható, hogy a vállalkozás hosszú lejáratú tartozásaira a mobilizálható eszközök rendkívül gyenge fedezetet képesek nyújtani, a helyzet pedig tovább romlott bázis évről tárgyévre. Az összképet a IV. fokozat nagy összegű többlete sem javítja, hiszen eszerint a befektetett eszközök értéke jelentősen meghaladja a saját források értékét, tehát *a befektetett eszközök fedezettsége nem éri el a 100%-ot.*

Összességében a vállalkozás likviditási helyzetét kedvezőtlennek ítélnéljük, hiszen a tartozások kiegyenlítésére sem rövid, sem hosszú távon nem rendelkezik elegendő fedezettel. Ez pedig azt eredményezi, hogy tartozásait csak a tevékenységhez szükséges befektetett eszközök eladásával, felélésével képes kiegyenlíteni.

3. feladat

Állítsunk össze egy komplex finanszírozási kimutatást az alábbi adatok alapján!
A vállalkozás utolsó két évi mérlege az alábbi:

Mérleg (dec. 31., adatok eFt-ban)	Bázisév	Tárgyév
A. Befektetett eszközök	62 353 153	67 263 761
I. Immateriális javak	4 691 098	4 411 978
II. Tárgyi eszközök	45 648 055	50 889 783
III. Befektetett pénzügyi eszközök	12 014 000	11 962 000
B. Forgóeszközök	29 675 232	29 263 343
I. Készletek	13 487 692	13 902 186
II. Követelések	10 046 402	9 434 528
III. Értékpapírok	1 017 025	649 862
IV. Pénzeszközök	5 124 113	5 276 767

C. Aktív időbeli elhatárolások	44 111	307 877
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	92 072 496	96 834 981
D. Saját tőke	44 298 000	53 994 000
I. Jegyzett tőke	35 000 000	35 000 000
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)		
III. Tőketartalék	3 210 000	3 210 000
IV. Eredménytartalék	-9 521 000	-962 000
V. Lékötött tartalék		
VI. Értékelési tartalék	7 250 000	7 250 000
VII. Adózott eredmény	8 359 000	9 496 000
E. Céltartalékok		
F. Kötelezettségek	47 454 403	42 428 259
I. Hátrasorolt kötelezettségek		
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	31 978 000	27 831 000
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	15 476 403	14 597 259
G. Passzív időbeli elhatárolások	320 093	412 722
FORRÁSOK ÖSSZESEN	92 072 496	96 834 981

Az F.III. rövid lejáratú kötelezettségek belső szerkezete a következő:

Megnevezés	Bázisév	Tárgyév
1. Rövid lejáratú kölcsönök	446 680	416 750
2. Rövid lejáratú hitelek	4 713 290	4 344 000
3. Vevőktől kapott előlegek		245 000
4. Szállítók	6 825 500	5 782 400
5. Váltótartozások		
6. Rövid lejáratú köt. kapcs.váll. szemben*	895 200	760 400
7. Rövid lej. köt. jelentős tul. rész. visz. álló vállal. sz.		
8. Rövid lej. köt. egyéb rész.váll. szemben		
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	2 595 733	3 048 709
10. Kötelezettségek értékelési különbözete		
11. Származékos ügyletek negatív ért. különbözete		
Összesen	15 476 403	14 597 259

* nem kamatköteles összeg

Megoldás: Az adatok alapján az alábbi finanszírozási kimutatást állíthatjuk össze:

Finanszírozási kimutatás (adatok eFt-ban)	Tárgyév	
	Forrás	Felhasználás
Saját tőke	9 696 000	
Céltartalékok		
Hátrasorolt kötelezettségek		
Hosszú lejáratú kötelezettségek		4 147 000
Kamatköteles rövid lejáratú kötelezettségek		399 220
Immateriális javak	279 120	
Tárgyi eszközök		5 241 728
Befektetett pénzügyi eszközök	52 000	
1. Nettó fund-flow (Tartós finanszírozási alap változása)	239 172	
Készletek		414 494
Követelések	611 874	
Értékpapírok	367 163	
Aktív időbeli elhatárolások		263 766
Nem kamatköteles rövid lejáratú kötelezettségek		479 924
Passzív időbeli elhatárolások	92 629	
2. Nettó forgótőke-változás		86 518
3. Nettó cash flow (Pénzeszközök változása)		152 654
ÖSSZESEN (1+2+3)	239 172	239 172

Az eredmények alapján több fontos kijelentést tehetünk. Először, a tárgyévben a saját tőke növekedése, valamint az immateriális javak és a befektetett pénzügyi eszközök csökkenése (értékesítése, pénzzé tétele) tartós finanszírozási alapot teremtett, míg a hosszú és rövid lejáratú kamatköteles kötelezettségek növekedése és a tárgyi eszközök állományának bővítése csökkentette azt. Összességében bázisról tárgyévre a tartós finanszírozási alap 239 172 eFt-tal növekedett.

Ugyanezen időszakban a készletek és az aktív időbeli elhatárolások növekedése a tartós alap felhasználását, a követelések behajtása és az értékpapírok értékesítése pedig a tartós alap pótlását idézte elő. Összességében a forgótőke 86 518 eFt-tal nőtt, ami a tartós alap felhasználását jelentette.

A keletkezett tartós alap maradék 152 654 eFt-os részét a vállalkozás pénzfórmában tartotta meg, ennek köszönhető a pénzeszközök ilyen összegű növekedése.

Gyakorló feladatok

1. feladat

A vállalkozás tárgyévi mérleg- és eredménykimutatás-adatai az alábbiak:

Mérleg „A” változat, december 31. (adatok ezer Ft-ban)

<i>Eszközök</i>		<i>Források</i>	
A. Befektetett eszközök	132 896	D. Saját tőke	120 794
I. Immateriális javak	8 474	I. Jegyzett tőke	70 000
II. Tárgyi eszközök	100 862	II. Jegyzett, de még be nem f. tőke	0
III. Befektetett pénzügyi eszközök	23 560	III. Tőketartalék	6 420
B. Forgóeszközök	60 542	IV. Eredménytartalék	16 020
I. Készletek	28 108	V. Lekötött tartalék	0
II. Követelések	21 310	VI. Értékelési tartalék	8 500
*ebből: Vevők	16 108	VII. Adózott eredmény	19 854
III. Értékpapírok	0	E. Céltartalékok	0
IV. Pénzeszközök	11 124	F. Kötelezettségek	72 730
C. Aktív időbeli elhatárolások	508	I. Hátrasorolt kötelezettségek	0
		II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	47 352
		III. Rövid lejáratú kötelezettségek	25 378
		* ebből: Szállítók	10 752
		G. Passzív időbeli elhatárolások	422
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	193 946	FORRÁSOK ÖSSZESEN	193 946

Az eredménykimutatás kiemelt adatai:

Megnevezés	Tárgyév
Értékesítés nettó árbevétele	193 020
Üzemi (üzleti) eredmény	32 856
Adózás előtti eredmény	27 408
Adózott eredmény	19 854

Feladat:

- Legalább 4 mutatószám alapján vizsgálja meg a vállalat eladósodottsági helyzetét! (A mutatószámokat szövegesen is értékelje!)
- Számszerűsítse az Értékelési tartalék tőkeerősségre gyakorolt hatását!
- Számítson ki és szövegesen értelmezzen legalább 5 likviditási mutatót!
- Legalább 4 mutató alapján elemezze a vállalat jövedelmezőségét!

2. feladat

A vállalkozás eredménykimutatásának néhány kiemelt adata a következő (eFt-ban):

Megnevezés	Bázisév	Tárgyév
Értékesítés nettó árbevétele	30 760	34 580
Üzemi (üzleti) eredmény	10 560	11 040
Adózás előtti eredmény	11 580	10 640
Adózott eredmény	9 720	8 940

A mérlegből származó információk (eFt):

Megnevezés	Bázisév	Tárgyév
Saját tőke	61 600	52 400
Mérlegfőösszeg	170 600	177 200

Feladat: Megfelelő mutatók alapján vizsgálja meg a vállalkozás jövedelmezőségének bázisról tárgyévre bekövetkezett változását! A kapott eredményeket szövegesen értékelje!

3. feladat

A vállalkozás beszámolójának néhány kiemelt adata a következő (eFt-ban):

Megnevezés	Bázisév	Tárgyév
Forgóeszközök	84 400	77 800
– ebből: Követelések	42 200	29 000
Pénzeszközök	19 600	34 800
Rövid lejáratú kötelezettségek	63 800	66 400

Feladat: Megfelelő mutatók alapján vizsgálja meg a vállalkozás likviditásának bázisról tárgyévre bekövetkezett változását! A kapott eredményeket szövegesen értékelje!

9. fejezet Statikus költségelemzés

9. 1. A statikus költségelemzés lényege

Statikus költségelemzés alatt a költségeknek egy adott időpontra vonatkozó, beszámoló adatain alapuló elemzését értjük. Az elemzés dinamizálható az egymást követő időpontok adataiból számított dinamikus viszonyszámok segítségével. A költségelemzés alapvetően kétféle irányban végezhető attól függően, hogy milyen fajta költségeket vizsgálunk: elemezhetjük a termelési illetve az értékesítési költségeket. Az alkalmazott mutatószámok a következőképpen csoportosíthatók:

⇒ *Termelési költségek mutatói:*

- termelési költségszint,
- költséghányad mutatók,
- költségmegoszlási mutatók.

⇒ *Értékesítési költségek mutatói:*

- költségszint mutatók,
- költségmegoszlási mutatók.

9. 2. A termelési költségek statikus vizsgálata

Termelési költségekre vonatkozó adatokat *összköltséges eredménykimutatásból* nyerhetünk. Az összköltséges szemléletben az üzemi eredményt a következőképpen vezetjük le:

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
02. Exportértékesítés nettó árbevétele
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)
03. Saját termelésű készletek állományváltozása
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke
II. Aktivált saját teljesítmények értéke (+03+04)
III. Egyéb bevételek
Ebből: visszaírt értékvesztés
05. Anyagköltség
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke
07. Egyéb szolgáltatások értéke
08. Eladott áruk beszerzési értéke
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
IV. Anyagiilegű ráfordítások (05+06+07+08+09)
10. Bérköltség

11. Személyi jellegű egyéb kifizetések
12. Bérjárulékok
V. Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)
VI. Értékcsökkenési leírás
VII. Egyéb ráfordítások
Ebből: értékvesztés
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I+II+III-IV-V-VI-VII)

A termelési költség az üzemi tevékenység során a késztermék illetve szolgáltatás előállítása érdekében felmerült összegeket jelenti, amely az alábbi komponensekből tevődik össze:

- *Anyagjellegű termelési költségek:* Az anyagjellegű ráfordítások tételei közül az anyagköltség, az igénybe vett szolgáltatások költségei (pl. szállítási, rakodási költség, bérleti díj, rezsiköltség) és az egyéb szolgáltatások költségei (pl. bankköltség, hatósági eljárási díjak, illetékek) tartoznak ide. Fontos megjegyezni, hogy az eladott áruk beszerzési értéke (elábé) és az eladott közvetített szolgáltatások értéke – tekintve, hogy ezek nem termelési, hanem kereskedelmi tevékenységhez kapcsolódó tételek – nem minősülnek termelési költségnek.
- *Személyi jellegű ráfordítások:* a bérköltség, a személyi jellegű egyéb kifizetések (pl. prémium, jutalom) és a céget terhelő bérjárulékok (pl. társadalombiztosítási járulék, egészségügyi hozzájárulás, munkaadói járulék) együttes összege.
- *Értékcsökkenési leírás:* az immateriális javak és a tárgyi eszközök tárgyévben elszámolt terv szerinti amortizációja.

Az összes termelési költség értelemszerűen a fenti három komponens összegeként határozható meg. A következőkben áttekintjük a termelési költségek elemzésére alkalmazott leggyakoribb mutatószámokat.

9. 2. 1. Termelési költségszint

A *termelési költségszint* azt fejezi ki, hogy a vállalkozás a termelő tevékenységét mekkora költségek mellett folytatja. Meghatározásakor egy százalékos mértéket számítunk ki, amely a termelő tevékenység során előállított érték (*bruttó termelési érték*) arányában mutatja a termelési költségek nagyságát:

$$\text{Termelési költségszint} = \frac{\text{Összes termelési költség}}{\text{Bruttó termelési érték}}$$

A képletből látható, hogy a termelés során előállított értéket a bruttó termelési értékkel azonosítottuk, amely a következő séma alapján számítható ki:

$$\begin{aligned}
& \text{Értékesítés nettó árbevétele} \\
& - \text{Eladott áruk beszerzési értéke (elábé)} \\
& - \text{Eladott közvetített szolgáltatások értéke} \\
& \pm \text{Aktivált saját teljesítmények értéke} \\
& = \text{Bruttó termelési érték}
\end{aligned}$$

A bruttó termelési érték a tárgyévi nettó árbevételből indul ki, melyet három tétellel korrigál. Az egyes korrekciók okait a következőképpen foglalhatjuk össze:

- A nettó árbevétel nemcsak a termelés eredményeképpen létrejött késztermékek értékesítésének ellenértékét tartalmazza, hanem olyan készletek eladásából származó összegeket is, amelyek nem termelési, hanem kereskedelmi tevékenységhez kapcsolódnak. Ilyen készletek az áruk és a közvetített szolgáltatások (külső féltől beszerzett és a vállalat saját nevében továbbértékesített szolgáltatások). A termelési értéket ezektől az összegektől meg kell tisztítani, amelyet az elábé és az eladott közvetített szolgáltatások értékének levonásával érhetünk el.
- Az árbevétel csak a tárgyévben értékesítésre került késztermékek ellenértékét foglalja magában, amely két problémát is felvet: egyrészt figyelmen kívül hagyja a tárgyévben legyártott, de raktáron maradt termékek értékét, másrészt tartalmazza a korábbi években legyártott, de a tárgyévben értékesített termékek értékét. Ezt a torzítást az aktivált saját teljesítmények értékének hozzáadásával szűrhetjük ki, amely éppen a tárgyévben legyártott és a tárgyévben eladott termékek költségei közötti különbséget fejezi ki (értéke pozitív, ha a tárgyévi termelés egy része raktáron maradt, és negatív, ha a teljes tárgyévi termelésen túl előző időszakokról származó termékek is értékesítésre kerültek).

A korrekciók után kapott bruttó termelési érték már valóban az adott időszaki termelési tevékenység értékét fejezi ki, így a tárgyidőszaki termelési költségeket ehhez az adathoz viszonyítva reális képet kapunk a termelés költség szintjéről.

9. 2. 2. Költséghányad és költségmegoszlási mutatók

A költséghányad és költségmegoszlási mutatók egyszerű viszonyszámok, amelyek a termelési költségek egyes költségnemeinek arányát fejezik ki az alapul szolgáló értékhez képest. A *termelési költséghányad* mutatók tulajdonképpen a termelési költség szint mutatójának költségnemek szerinti lebontásából származó intenzitási viszonyszámok, melyek az egyes költségnemek bruttó termelési értékhez viszonyított arányát fejezik ki:

$$\text{Anyaghányad} = \frac{\text{Anyagjellegű termelési költségek}}{\text{Bruttó termelési érték}}$$

$$\text{Bérhányad} = \frac{\text{Személyi jellegű ráfordítások}}{\text{Bruttó termelési érték}}$$

$$\text{Amortizációs hányad} = \frac{\text{Értékcsökkenési leírás}}{\text{Bruttó termelési érték}}$$

A költséghányad mutatók összege a termelési költség szintet adja. Minél közelebb van az értékük a nullához, annál kedvezőbbnek ítéltető a költséggazdálkodás. Kedvezőtlen esetben a költséghányad mutatók 100% feletti értéket is felvehetnek, amely veszteséges termelési tevékenységre enged következtetni.

A *költségmegoszlási mutatók* nevükből következően megoszlási viszonyszámok, céljuk az egyes költségnemek összes termelési költségen belüli részarányának meghatározása:

$$\text{Anyagjellegű költségek aránya} = \frac{\text{Anyagjellegű termelési költségek}}{\text{Összes termelési költség}}$$

$$\text{Személyi jellegű ráfordítások aránya} = \frac{\text{Személyi jellegű ráfordítások}}{\text{Összes termelési költség}}$$

$$\text{Értékcsökkenési leírás aránya} = \frac{\text{Értékcsökkenési leírás}}{\text{Összes termelési költség}}$$

A költségmegoszlási mutatók összege 100%-ot ad. A megoszlások vizsgálatával fény derülhet arra, hogy a felmerült termelési költségekre a különböző költségnemek milyen mértékű hatást gyakorolnak.

9. 3. Az értékesítési költségek statikus vizsgálata

9. 3. 1. Az értékesítési költségek tartalma

Az értékesítéshez kapcsolódó költségekre vonatkozó adatokat *forgalmi költséges* eredménykimutatásból nyerhetünk, ahol az értékesítés árbevételével szemben a költségeket közvetlen/közvetett bontásban találjuk meg. Az üzemi (üzleti) eredmény levezetése ez esetben az alábbi séma alapján történik:

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele
02. Exportértékesítés nettó árbevétele
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)
03. Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
04. Eladott áruk beszerzési értéke
05. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke
II. Értékesítés közvetlen költségei (03+04+05)
III. Értékesítés bruttó eredménye (I-II)

06. Értékesítési, forgalmazási költségek
07. Igazgatási költségek
08. Egyéb általános költségek
IV. Értékesítés közvetett költségei (06+07+08)
V. Egyéb bevételek
Ebből: visszaírt értékvesztés
VI. Egyéb ráfordítások
Ebből: értékvesztés
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+III-IV+V-VI)

Az összes értékesítési költséget a fenti séma alapján az alábbi összetevők összegeként kapjuk:

- ⇒ Értékesítés közvetlen költségei:
- *Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége:* a tárgyévben eladott saját termelésű készletek (félkész- és késztermékek) előállítási költsége;
 - *Eladott áruk beszerzési értéke:* értékesített áruk beszerzési költsége;
 - *Eladott közvetített szolgáltatások értéke:* külső féltől beszerzett és továbbértékesített szolgáltatások beszerzési költsége.
- ⇒ Értékesítés közvetett költségei:
- *Értékesítési, forgalmazási költségek:* az értékesítés technikai lebonyolításához szükséges, de a termékek előállítási költségébe nem tartozó, közvetve kapcsolódó költségek (pl. csomagolás, szállítás, raktározás),
 - *Igazgatási költségek:* a vállalati irányítás költségei,
 - *Egyéb általános költségek:* a költséghelyek (üzemek) költségeinek fel nem osztott (a termékek önköltségében figyelembe nem vett) része.

Az összes értékesítési költség összköltséges eredménykimutatásból, indirekt módon is meghatározható:

$$\begin{aligned}
 & \text{Anyagjellegű termelési költségek} \\
 & + \text{Eladott áruk beszerzési értéke} \\
 & + \text{Közvetített szolgáltatások költsége} \\
 & + \text{Személyi jellegű ráfordítások} \\
 & + \text{Értékcsökkenési leírás} \\
 & - \text{Aktivált saját teljesítmények értéke} \\
 & = \text{Értékesítési költségek}
 \end{aligned}$$

9. 3. 2. Értékesítési költség szint és költség hányad mutatók

Az értékesítési költség szint logikája nagyon hasonlít a termelési költség szinthez: az értékesítési tevékenység összes költségét viszonyítjuk a tevékenység során létrehozott értékhez. Az értékesítési tevékenység „értékét” természetesen az árbevétel fejezi ki. A forgalmi költséges eredménykimutatás adatai alapján összesen háromféle költség szint mutató számítható:

$$\text{Értékesítés teljes költség szintje} = \frac{\text{Összes értékesítési költség}}{\text{Árbevétel}}$$

$$\text{Értékesítés közvetlen költség szintje} = \frac{\text{Értékesítés közvetlen költségei}}{\text{Árbevétel}}$$

$$\text{Értékesítés közvetett költség szintje} = \frac{\text{Értékesítés közvetett költségei}}{\text{Árbevétel}}$$

A költség szint mutatók mellett *költség megoszlási mutatókat* is meghatározhatunk, amelyek az egyes költség típusok részarányát fejezik ki az összes értékesítési költségen belül:

$$\text{Közvetlen költségek aránya} = \frac{\text{Értékesítés közvetlen költségei}}{\text{Összes értékesítési költség}}$$

$$\text{Közvetett költségek aránya} = \frac{\text{Értékesítés közvetett költségei}}{\text{Összes értékesítési költség}}$$

Megfelelő mélységig lebontott eredménykimutatásból az elemzés tovább bővíthető azzal, hogy megvizsgáljuk a közvetlen és a közvetett költségeken belül az egyes költség fajták arányát. Fontos következtetések származhatnak például abból, hogy a közvetlen költségeken belül az elszámolt közvetlen önköltség, az elábé és a közvetített szolgáltatások értéke mekkora súlyt képvisel (ez elárulja, hogy a vállalat árbevétele a saját maga által előállított termékek vagy a továbbértékesítési céllal beszerzett áruk eladásából származik-e nagyobb részben). Emellett fontos információ lehet az is, hogy az értékesítési, az igazgatási és az egyéb általános költségek (fel nem osztott üzemi költségek) mekkora részt tesznek hozzá a közvetett költségek teljes összegéhez, ugyanis egy esetleges költségtakarékossági intézkedés az adatoktól függően más-más területet érinthet.

Mintafeladatok

1. feladat

A vállalat tárgyévi összköltséges eredménykimutatásából a következő adatok állnak rendelkezésre (eFt-ban):

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	468 790
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	159 645
I. Értékesítés nettó árbevétele	628 435
03. Saját termelésű készletek állományváltozása	+ 6 298
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	+ 2 411
II. Aktivált saját teljesítmények értéke	+ 8 709
III. Egyéb bevételek	24 572
05. Anyagköltség	179 470
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke	57 232
07. Egyéb szolgáltatások értéke	3 298
08. Eladott áruk beszerzési értéke	114 204
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	3 276
IV. Anyagjellegű ráfordítások	357 480
10. Bérköltség	62 120
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések	7 593
12. Bérjárulékok	21 017
V. Személyi jellegű ráfordítások	90 730
VI. Értécsökkenési leírás	44 283
VII. Egyéb ráfordítások	32 640
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	136 583

A fenti adatok alapján vizsgáljuk meg a vállalat termelési költségeit!

Megoldás:

Az első teendő a bruttó termelési érték kiszámítása, melyet a korábban bemutatott séma alapján végzünk el:

Értékesítés nettó árbevétele	628 435
– Eladott áruk beszerzési értéke (elábé)	– 114 204
– Közvetített szolgáltatások értéke	– 3 276
± Aktivált saját teljesítmények értéke	+ 8 709
= Bruttó termelési érték	519 664 eFt

Ezt követően meg kell határoznunk a tárgyévben felmerült termelési költségek összesített értékét:

Anyagköltség	179 470
+ Igénybe vett szolgáltatások értéke	57 232
+ Egyéb szolgáltatások értéke	3 298
+ Személyi jellegű ráfordítások	90 730
+ Értékcsökkenési leírás	44 283
= Összes termelési költség	375 013 eFt

A két kiszámított értékből meghatározható a termelési költség szint mutatója, ahol az összes termelési költség a viszonyítandó adat, a bruttó termelési érték pedig a viszonyítási alap:

$$\text{Termelési költség szint} = 375\,013 / 519\,664 = \mathbf{72,16\%}$$

A mutató tanúsága szerint a vállalkozás tárgyévben a termelő tevékenységét 72,16%-os teljes költség szint mellett végezte. Érdekes ezen túlmenően azt is megvizsgálni, hogy ez a költség szint milyen mértékben volt köszönhető az anyagjellegű, a személyi jellegű, illetve az amortizációs költségeknek (költséghányad mutatók):

$$\text{Anyaghányad} = (179\,470 + 57\,232 + 3\,298) / 519\,664 = \mathbf{46,18\%}$$

$$\text{Bérhányad} = 90\,730 / 519\,664 = \mathbf{17,46\%}$$

$$\text{Amortizációs hányad} = 44\,283 / 519\,664 = \mathbf{8,52\%}$$

A kapott szám adatok szerint a termelési költségek közül a bruttó termelési értékhez viszonyítva az anyagjellegű költségek képviselték a legnagyobb hányadot, ennél jelentősen alacsonyabb a bérjellegű költségek hányada és az amortizációs hányad. A költségtakarékosság elsődleges célpontja tehát az anyagjellegű költségek lefaragása lehet. Ezt az állítást a megfelelő költségmegoszlási mutatókkal is alátámaszthatjuk:

<i>Anyagjellegű költségek aránya</i> = (179 470 + 57 232 + 3 298) / 375 013 =	64,00%
<i>Személyi jellegű ráfordítások aránya</i> = 90 730 / 375 013 =	24,19%
<i>Értékcsökkenési leírás aránya</i> = 44 283 / 375 013 =	11,81%
Összesen:	100,00%

2. feladat

Tegyük fel, hogy egy vállalkozás forgalmi költséges eredménykimutatásának utóbbi két évre vonatkozó kiemelt adatai a következők (eFt):

Megnevezés	Bázisév	Tárgyév
Értékesítés nettó árbevétele	24 860	32 170
– <i>Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége</i>	7 253	6 984
– <i>Eladott áruk beszerzési értéke</i>	6 920	8 936
– <i>Eladott közvetített szolgáltatások értéke</i>	367	1 030
Értékesítés közvetlen költségei összesen	14 540	16 950
– <i>Értékesítési, forgalmazási költségek</i>	860	976
– <i>Igazgatási költségek</i>	2 310	5 554
– <i>Egyéb általános költségek</i>	2 110	3 360
Értékesítés közvetett költségei	5 280	9 890

Az adatok alapján határozzuk meg a költségszint és költségmegoszlási mutatókat, valamint értékeljük a költségek alakulásában megfigyelhető tendenciákat!

Megoldás:

A rendelkezésre álló adatok alapján számítsuk ki az értékesítés teljes költségszintjét, valamint a közvetlen és közvetett költségszintet:

Értékesítés teljes költségszintje:

- bázisév: $(14\,540 + 5\,280) / 24\,860 = 79,73\%$
- tárgyév: $(16\,950 + 9\,890) / 32\,170 = 83,43\%$

Értékesítés közvetlen költségszintje:

- bázisév: $14\,540 / 24\,860 = 58,49\%$
- tárgyév: $16\,950 / 32\,170 = 52,69\%$

Értékesítés közvetett költségszintje:

- bázisév: $5\,280 / 24\,860 = 21,24\%$
- tárgyév: $9\,890 / 32\,170 = 30,74\%$

A kapott eredmények láttán arra következtethetünk, hogy a költségszerkezetten belül súlyeltolódás ment végbe a közvetett költségek felé. E következtetés alátámasztására számítsuk ki a megfelelő költségmegoszlási mutatókat is:

Közvetlen költségek aránya:

- bázisév: $14\,540 / (14\,540 + 5\,280) = 73,36\%$
- tárgyév: $16\,950 / (16\,950 + 9\,890) = 63,15\%$

Közvetett költségek aránya:

- bázisév: $5\,280 / (14\,540 + 5\,280) = 26,64\%$
- tárgyév: $9\,890 / (16\,950 + 9\,890) = 36,85\%$

Az eredményeket összegezve megállapíthatjuk, hogy az értékesítés teljes költség szintje bázisról tárgyévre 79,73%-ról 83,43%-ra nőtt, ami kedvezőtlen hatást gyakorolt a vállalkozás eredményére. Ennek háttérében kettős folyamat fedezhető fel: egyrészt a közvetlen költség szintje közel 6 százalékponttal (58,49%-ról 52,69%-ra) csökkent, másrészt viszont a közvetett költségek szintje ennél nagyobb mértékben (21,24%-ról 30,74%-ra) emelkedett. A vállalat tehát az értékesítés bruttó eredménye (fedezeti összeg) tekintetében bázisról tárgyévre eredményesebb lett, a megnövekedett működési költségek azonban ezt a javulást túlkompensálták, így végeredményben az árbevétel-arányos üzemi eredmény romlott.

Gyakorló feladatok

1. feladat

A vállalkozás összköltséges eredménykimutatást készít. A tárgyévre vonatkozó adatok az alábbiak (eFt-ban):

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	157 900
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	13 000
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	170 900
03. Saját termelésű készletek állományváltozása	-4 390
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	2 450
II. Aktivált saját teljesítmények értéke (+03+04)	-1 940
III. Egyéb bevételek	3 625
Ebből: visszaírt értékvesztés	0
05. Anyagköltség	6 485
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke	11 500
07. Egyéb szolgáltatások értéke	2 775
08. Eladott áruk beszerzési értéke	38 500
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	340
IV. Anyagjellegű ráfordítások (05+06+07+08+09)	59 600
10. Bérköltség	21 905
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések	1 880
12. Bérjárulékok	9 514
V. Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)	33 299
VI. Értékcsökkenési leírás	1 830
VII. Egyéb ráfordítások	3 850
Ebből: értékvesztés	145
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I+II+III-IV-V-VI-VII)	74 006

Feladat:

- Végezze el a termelési költségek statikus elemzését a megfelelő költség szint és költséghányad mutatók segítségével!
- A rendelkezésre álló adatok alapján határozza meg az értékesítés költségét!

2. feladat

A vállalkozás forgalmi költséges eredménykimutatásából a következő adatok ismertek (eFt):

Értékesítés nettó árbevétele	63 780
Értékesítés közvetlen költségei	39 576
Értékesítés bruttó eredménye	24 204
Értékesítés közvetett költségei	16 886
Egyéb bevételek	5 731
Egyéb ráfordítások	3 554
Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye	9 495

Feladat: Elemezze az értékesítési költségeket a megfelelő költség szint és költséghányad mutatókkal!

10. fejezet Dinamikus költségelemzés

A dinamikus költségelemzés középpontjában a költségek alakulásának bázis- és tárgyév között bekövetkezett változása, a változást kiváltó tényezők azonosítása, valamint a megfelelő következtetések levonása áll.

A dinamikus költségelemzés módszerei:

- ⇒ Fedezeti költségelemzés
- ⇒ Flexibilis költségelemzés

A témakör gyakorlati jellegére való tekintettel a megoldott mintapéldák itt nem a fejezet végén, hanem – a magyarázás elősegítése végett – az adott alfejezeteken belül láthatók.

10. 1. Fedezeti költségelemzés

A fedezeti költségelemzés olyan elemzési módszer, amely az eladási ár, az értékesítési mennyiség és a költségek függvényében képes vizsgálni adott időszak profitjának várható alakulását. Az elemzést az ún. *fedezeti séma* alapján végezzük, melynek felépítése a következő:

$$\begin{array}{r} \text{Árbevétel} \\ - \text{Proporcionális (közvetlen) költségek} \\ \hline = \text{Fedezeti összeg (Bruttó profit)} \\ - \text{Fix (közvetett) költségek} \\ \hline = \text{Eredmény (Nettó profit)} \end{array}$$

A séma gyakorlatilag azonosítható a forgalmi költséges eredménykimutatás üzemi eredményével. Mint látható, a profitot az árbevétel és a költségek különbözeteként határozzuk meg. A költségeket két nagy csoportra osztjuk: proporcionális (más szóval közvetlen vagy változó) költségekre és fix (vagy közvetett) költségekre. A séma egyes sorainak tartalma a következő:

- *Árbevétel:* a tárgyidőszakban eladott termékek mennyiségének és nettó eladási egységárának szorzata.
- *Proporcionális (közvetlen, változó) költségek:* azok a költségek, amelyek az értékesítési volumennel együtt változnak, tehát az értékesített termékek mennyiségétől függnak. A változó költségek legjobb példája lehet az eladott termékek beszerzési költsége (elábé) illetve előállítási költsége (értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége). A proporcionális szó arra utal, hogy az elemzés során azzal a feltételezéssel élünk, hogy ezek a költségek az árbevétellel lineárisan, egyenes arányban mozognak együtt.

- *Fedezeti összeg (Bruttó profit)*: az árbevétel és a proporcionális költségek különbsége. Azt fejezi ki, hogy mekkora eredmény (nyereség vagy veszteség) keletkezett pusztán a termékek értékesítéséből, a fix költségeket figyelmen kívül hagyva.
- *Fix (közvetett) költségek*: olyan költségek, amelyek nem köthetők szorosan az értékesítendő termékek beszerzéséhez vagy előállításához, de a vállalkozás működése érdekében felmerülnek. Ezek a költségek nem függenek a volumentől, és adott időszak alatt viszonylag állandók. Példaként említhetjük a vállalatnál felmerülő rezsiköltségeket, irodai és adminisztrációs költségeket.
- *Eredmény (Nettó profit)*: a bruttó profit és a fix költségek különbsége. Azt fejezi ki, hogy az árbevételből minden költség levonása után mekkora összeg maradt meg profitként. Előjele pozitív és negatív is lehet, attól függően, hogy nyereséget vagy veszteséget realizált-e a vállalat. A gyakorlatban a nettó profitra használják az *eredménytömeg* kifejezést is.

Az elemzés során nem mindig forintosított adatokat keresünk, kíváncsiak lehetünk a profit árbevételhez viszonyított százalékos mértékére is. A fedezeti összeg (bruttó profit) árbevételhez viszonyított arányát *fedezeti hányadnak*, a nettó profit árbevételhez viszonyított arányát pedig *eredményhányadnak* vagy *nettó profithányadnak* nevezzük.

A fedezeti költségelemzés módszerének legfontosabb alkalmazási területei:

- *Eredményelemzés, eredménytervezés*
- *Termelési programok optimalizálása*

10. 1. 1. Eredményelemzés, eredménytervezés

10. 1. 1. 1. Fedezeti pont számítása

Fedezeti pontnak nevezzük azt az eladási mennyiséget, amely mellett a fedezeti összeg egyenlő a fix költségekkel, másképpen fogalmazva a nettó profit nulla. A fedezeti pont jelentősége abban rejlik, hogy megmutatja, minimum mekkora mennyiséget kell értékesíteni ahhoz, hogy a vállalkozás fix költségei megtérüljenek. A fedezeti pontnál kisebb értékesítési mennyiség esetén veszteség keletkezik, az ezt meghaladó volumen mellett pedig a vállalkozás nyereséget realizálhat.

A fedezeti pontot az alábbi képlet alapján határozhatjuk meg:

$$q_f = \frac{FC}{p - c}$$

A számítás eredményeképpen kapott q_f tehát mennyiséget jelöl, azt az eladott darabszámot fejezi ki, amely mellett az értékesítésből származó bruttó profit éppen

fedezi a fix költségeket. A fedezeti pont nemcsak darabszám, hanem árbevétel formájában is meghatározható. A fedezeti mennyiséget az eladási árral megszorozva megkapjuk azt a minimális árbevétel-szintet, amely mellett a vállalkozás már nem veszteséges.

10. 1. 1. 2. Rövid távú eredménytervezés

Az ötlépcsős fedezeti séma felhasználásával a vállalkozás különböző rövidtávú variációs döntéseket hozhat, amelyek az árbevétel és a költségek valamilyen feltételezett alakulása mellett vezetnek le a várható eredményt.

Olyan kérdésekre kaphatunk választ, mint például:

- ⇒ különböző árbevétel-szintek és előre feltételezett költségalakulás mellett milyen fedezet, összköltség illetve eredmény várható,
- ⇒ különböző nagyságú eredménytömeg vagy eredményhányad eléréséhez mekkora értékesítési mennyiség illetve árbevétel szükséges,
- ⇒ milyen árat kell meghatározni egy bizonyos elvárt eredmény eléréséhez.

Mivel a vizsgálható esetek száma gyakorlatilag végtelen, az eredménytervezéskor feltehető lehetséges kérdéseket az alábbi két számpéldán keresztül mutatjuk be.

1. Példa. Bázishónapban a vállalkozás árbevétele 1 000 000 Ft, a közvetlen (proporcionális) költségek összege 600 000 Ft, a közvetett (fix) költségek nagysága pedig 200 000 Ft volt.

Feladat:

1. Mennyivel kell növelni az árbevételt tárgyhónapban a következő verziókban:
 - a. a fix költségek 60 000 Ft-os növekedése mellett szeretnénk fenntartani a bázisidőszaki eredményhányadot (nettó profithányadot),
 - b. a bázisidőszaki eredménytömeget (nettó profitot) szeretnénk fenntartani a fix költségek 80 000 Ft-os emelkedése ellenére,
 - c. a fix költségek 25 000 Ft-os növekedése ellenére a bázisidőszakinál 30 000 Ft-tal nagyobb nettó eredményt szeretnénk elérni?
2. Változatlan költségszerkezetet feltételezve adja meg a fedezeti pontot jelentő árbevétel-szintet!

Megoldás:

Kiindulásképpen írjuk fel a fedezeti sémát az induló adatok alapján:

Árbevétel	1 000 000
– Proporcionális költségek	600 000
= Fedezeti összeg	400 000
– Fix költségek	200 000
= Nettó profit	200 000

A sémában látható adatokból két további adat kiszámítható:

$$\text{Fedezeti hányad} = \text{Fedezeti összeg} / \text{Árbevétel} = 400\,000 / 1\,000\,000 = \mathbf{40\%}$$

$$\text{Nettó profithányad} = \text{Nettó profit} / \text{Árbevétel} = 200\,000 / 1\,000\,000 = \mathbf{20\%}$$

A proporcionális költségek az árbevétellel együtt mozognak, ezért ha az eladási ár vagy az önköltség nem változik, a fedezeti hányad mindvégig 40% marad.

1.a) A fix költségek összege 60 000 Ft-tal, azaz 260 000 Ft-ra nő. Mindezek mellett szeretnék a bázisidőszaki 20%-os eredményhányadot fenntartani. Jelöljük x -szel az árbevételt. Ekkor az alábbi egyenlőség írható fel:

$$\begin{aligned} 0,4x - 260\,000 &= 0,2x \\ 0,2x &= 260\,000 \\ x &= 1\,300\,000 \end{aligned}$$

A kitűzött cél eléréséhez tehát az árbevételt 1 300 000 Ft-ra, azaz 300 000 Ft-tal kell növelni.

1.b) A bázisidőszaki eredménytömeget (200 000 Ft) szeretnék elérni, miközben a fix költségek 80 000 Ft-tal emelkednek:

$$\begin{aligned} 0,4x - 280\,000 &= 200\,000 \\ 0,4x &= 480\,000 \\ x &= 1\,200\,000 \end{aligned}$$

Az árbevételt 200 000 Ft-tal kell növelni.

1.c) A bázisidőszakinál 30 000 Ft-tal nagyobb, azaz 230 000 Ft-os nettó eredményt szeretnék elérni, a fix költségek pedig 25 000 Ft-tal (225 000 Ft-ra) megnőnek.

$$\begin{aligned} 0,4x - 225\,000 &= 230\,000 \\ 0,4x &= 455\,000 \\ x &= 1\,137\,500 \end{aligned}$$

Az árbevételt ebben a verzióban 137 500 Ft-tal kell növelni.

2. A fedezeti pontot jelentő árbevétel-szint mellett a nettó eredmény nulla:

$$\begin{aligned}0,4x - 200\,000 &= 0 \\0,4x &= 200\,000 \\x &= 500\,000\end{aligned}$$

A fix költségek megtérüléséhez minimum 500 000 Ft árbevételt kell elérni.

2. Példa. Egy vállalkozás rendelkezésre álló költség- és értékesítési adatai az alábbiak:

Fajlagos előállítási költség (c) = 12 000 Ft/db
Nettó eladási ár (p) = 20 000 Ft/db
Tárgyidőszaki fix költségek (FC) = 32 000 000 Ft

Feladat (minden esetben az eredeti adatokból induljunk ki!):

1. Határozza meg a fedezeti pontot darabban és árbevételben (forintban) is!
2. Számítsa ki a 6 500 db-os értékesítési mennyiség mellett várható eredményt!
3. Mennyi a 8 000 db-os eladási mennyiség mellett várható átlagköltség (1 darabra jutó összköltség)?
4. Mekkora lesz az új fedezeti pont, ha a tervezett adatok szerint a nettó eladási ár 15%-kal, a fajlagos előállítási költség 10%-kal, a fix költségek összege pedig 12 100 000 Ft-tal emelkedik?
5. A megnövekedett igazgatási költségek hatására a vállalkozás fix költségei a következő időszakban várhatóan 39 000 000 Ft-ra emelkednek. Változatlan fajlagos előállítási költség és 4 000 db-os tervezett értékesítési mennyiség mellett mekkora nettó eladási ár biztosít 3 000 000 Ft összegű eredményt?

Megoldás:

1.) A fedezeti mennyiség:

$$q_f = \frac{FC}{p - c} = \frac{32000000}{20000 - 12000} = \underline{\underline{4\,000\,db}}$$

A fedezeti pont árbevételben kifejezve: 4 000 db * 20 000 Ft/db = **80 000 000 Ft**

2.) A várható eredmény 6 500 db-os eladási mennyiség mellett:

Árbevétel	6 500 * 20 000 = 130 000 000
– Proporcionális költségek	6 500 * 12 000 = 78 000 000
= Fedezeti összeg	52 000 000
– Fix költségek	32 000 000
= Nettó eredmény	20 000 000

3.) A várható összköltség 8 000 db-os értékesítési szint mellett:

$$TC = VC + FC = 8\,000 * 12\,000 + 32\,000\,000 = 128\,000\,000 \text{ Ft}$$

Ebből kiindulva az átlagköltség:

$$ATC = TC / q = 128\,000\,000 \text{ Ft} / 8\,000 \text{ db} = \underline{\underline{16\,000 \text{ Ft/db}}}$$

4.) A megváltozott adatok a következők:

$$p = 20\,000 * 1,15 = 23\,000 \text{ Ft/db}$$

$$c = 12\,000 * 1,1 = 13\,200 \text{ Ft/db}$$

$$FC = 32\,000\,000 + 12\,100\,000 = 44\,100\,000 \text{ Ft}$$

Az új fedezeti pont:

$$q_f = \frac{FC}{p - c} = \frac{44\,100\,000}{23\,000 - 13\,200} = \underline{\underline{4\,500 \text{ db}}}$$

5.) A keresett ár (jelöljük x-szel) megállapításához írjuk fel a következő képletet:

$$\begin{aligned} 4\,000 * x - 4\,000 * 12\,000 - 39\,000\,000 &= 3\,000\,000 \\ 4\,000 * x &= 90\,000\,000 \\ x &= 22\,500 \end{aligned}$$

A fenti feltételek mellett tehát **22 500 Ft/db**-os ár biztosítja a 3 000 000 Ft-os nettó eredményt.

10. 1. 2. Termelési programok optimalizálása

Az előző részben említett fedezeti séma nemcsak az összes értékesített termékre értelmezhető, hanem konkrét termékekre is lebontható az alábbi módon:

$$\begin{aligned}
 & \text{Nettó eladási ár (Ft/db)} \\
 & - \text{Fajlagos előállítási (beszerzési) költség (Ft/db)} \\
 & = \text{Fajlagos fedezet (Ft/db)}
 \end{aligned}$$

Az egyedi termékekre lebontott séma felhasználható a vállalkozás termékeinek rangsorolására, valamint ezek alapján az elérhető fedezet maximalizálására.

(1) Gyártmánykarakterisztika: A fajlagos fedezetek alapján képzett *gazdaságossági rangsor*. A rangsor képezhető:

- ⇒ *fedezeti összegek alapján:* ekkor kiszámítjuk minden termék nettó eladási árának és előállítási költségének különbségét (a termék fedezetét), és ez alapján állítjuk őket csökkenő sorrendbe. A termék egy darabra jutó előállítási költsége tartalmazza az összes közvetlen költségtételt (közvetlen anyag-, bér-, értékcsökkenési költség, továbbá az üzemi költségekből *felosztott költségeket is*).
- ⇒ *fedezeti hányadok alapján:* a termék fedezetének és eladási árának százalékos aránya alapján állítunk rangsort.
- ⇒ *a szűk keresztmetszetre (pl. gépóra) jutó fedezeti összegek alapján:* a leggyakrabban alkalmazott elv, ahol azt vizsgáljuk, hogy a termékek gyártására fordított egységnyi kapacitás (gépóra) hány forintnyi fedezetet generál.

(2) Gazdaságossági szempontból a vállalkozás érdeke olyan termelési program összeállítása, amely a lehető legnagyobb fedezetet biztosítja.

Az **optimális termelési program** megtervezésénél esetenként korlátozó tényezőket is figyelembe kell venni:

- A vállalkozás kapacitása véges, melyet *gépórában* adunk meg.
- A piaci kereslet egyes termékekre korlátozott lehet (maximális eladható mennyiséggel kell számolni).
- Esetenként alsó korláttal (minimális értékesítendő mennyiséggel) is kalkulálni kell, ami eredhet például szerződéses kötelezettségekből.

A gazdaságossági rangsor és a korlátozó tényezők figyelembevételével az alábbi lépéseket kell elvégezni:

1. A szerződésben vállalat kötelezettségek alapján felmerülő minimális értékesítési mennyiséget minden termékből le kell gyártani.
2. Ezután a gazdaságossági rangsornak megfelelő csökkenő sorrendben minden termékből le kell gyártani a rendelkezésre álló gépóra-kapacitás által megengedett lehető legnagyobb mennyiséget, az értékesítési maximum eléréséig.

- (3) Az optimális termelési program alapján *eredményterv* is készíthető, ahol a meghatározott optimális gyártási mennyiségek, eladási árak, előállítási költségek és a fix költség alapján meghatározható a várható fedezet illetve eredmény.

A fentieket szemlélteti az alábbi mintapélda.

3. Példa. A vállalkozás három termékének tárgyidőszaki adatai:

	Termék		
	A	B	C
Eladási ár (Ft/db)	8 000	3 800	23 000
Előállítási költség (Ft/db)	7 200	2 800	21 500
Gépóra-szükséglet (óra/db)	2	4	5
Várható piaci kereslet (maximum, db)	6 000	6 000	11 500
Értékesítési minimumok (db)	–	2 000	7 500

Kapacitás: 80 000 gépóra

Tervezett fix költség: 9 675 000 Ft

Feladat:

- Határozza meg a gazdaságossági rangsort a fedezeti összegek, a fedezeti hányadok, valamint az 1 gépóra jutó fedezeti összegek alapján!
- Állítsa össze az optimális termelési programot!
- Az optimális termelési program alapján készítsen eredménytervet!

Megoldás:

a) Gazdaságossági rangsor

	Termék		
	A	B	C
Eladási ár (Ft/db)	8 000	3 800	23 000
Előállítási költség (Ft/db)	7 200	2 800	21 500
Fedezeti összeg (Ft/db)	800	1 000	1 500
Rangsor a fedezeti összeg alapján	3.	2.	1.
Fedezeti hányad (fedezet/árbevétel)	10%	26,3%	6,5%
Rangsor a fedezeti hányadok alapján	2.	1.	3.
Gépóra-szükséglet (óra/db)	2	4	5
1 órára jutó fedezet (Ft/óra)	400	250	300
Rangsor az 1 órára jutó fedezet alapján	1.	3.	2.

Mint látható, a három különböző szempont alapján három különböző gazdaságossági sorrend alakul ki. Ezek közül a domináns szempont mindenképpen a *szűk keresztmetszetre, azaz az 1 gépóra jutó fedezet*. A figyelembe vett rangsor tehát: ACB.

b) Optimális termelési program

Az optimális termékösszetétel kialakításánál elsőként a kötelezően legyártandó mennyiséget (értékesítési minimumot) kell figyelembe venni, ezután pedig a kialakított rangsor alapján haladva addig gyártani a termékeket, amíg a rendelkezésre álló gépóra nem fogy.

„A” termék: 6 000 db (12 000 óra)	= 6 000 db	}	<div style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black; height: 100%; width: 100%;"></div>
„B” termék: 2 000 db (8 000 óra) + 625 db (2 500 óra)	= 2 625 db		
„C” termék: 7 500 db (37 500 óra) + 4 000 db (20 000 óra)	= 11 500 db		

Gépóra: $80\,000 - 8\,000 - 37\,500 - 12\,000 - 20\,000 - 2\,500 = 0$

Optimális termelési program (termékösszetétel) ←

c) Eredményterv az optimális termékösszetétel mellett

Fedezeti összeg: $6\,000 * 800 + 2\,625 * 1\,000 + 11\,500 * 1\,500 = 24\,675$ eFt	
Fix költség:	9 675 eFt
Várható eredmény:	15 000 eFt

10. 2. Flexibilis költségelemzés

A flexibilis költségelemzés a *költséghelyek* költségeinek (közvetett költségek) elemzési módszere. A költségtervezéshez elvégzendő feladatok:

1. A költségek közül ki kell szűrni a közvetlen költségeket (melyek a volumennel tökéletesen együtt mozognak).
2. Ki kell szűrni a konstans összegű költségeket (melyek a volumenre teljesen érzéketlenek).
3. A fennmaradó költségeket költséghelyenként tagoljuk.
4. A költséghelyekre lebontott költségeket ún. *költségfüggvényekre* (tevékenységi körökre) osztjuk.
5. Az egyes tevékenységi körökhöz kiválasztjuk azt a *költségjellemzőt*, amely az adott költségfüggvény mozgását legjobban magyarázza (pl. korrelációs-számítással).
6. Kiszámítjuk az egyes költségfüggvények *reakálási fokát* (vagy más néven költségváltozási tényezőjét), amely a költségjellemzővel való együttmozgás mértékét fejezi ki:

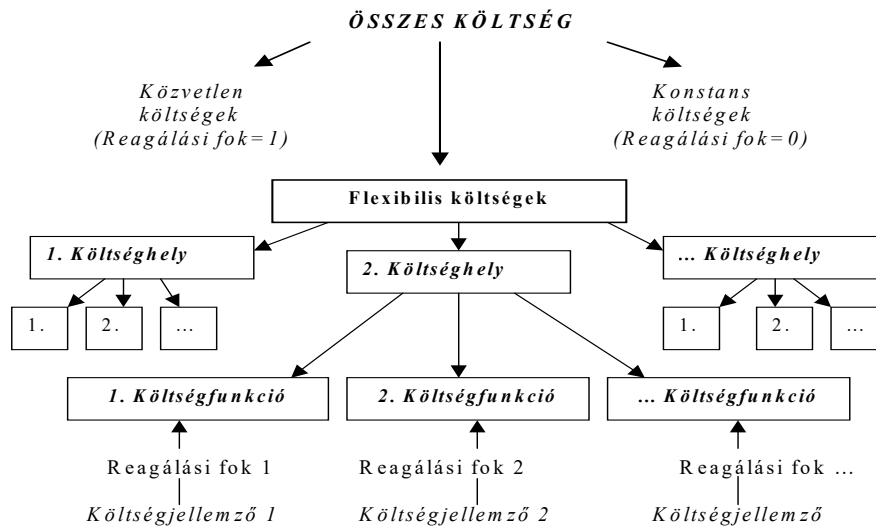
$$\text{Reagálási fok} = \frac{\text{Költségváltozás \%}}{\text{Költségjellemző-változás \%}}$$

A reagálási fok kétféleképpen értelmezhető:

- 1) Az egyik értelmezés szerint a reagálási fok azt fejezi ki, hogy a költségjellemző (ok) 1%-os növekedése hatására hány %-kal változik a vizsgált funkció (okozat) költsége (pl. 0,8-as reagálási fok esetén 1%-os költségjellemző növekedés mellett 0,8%-os költségnövekmény várható).
- 2) A másik értelmezésben azt mutatja meg, hogy az összes költségnek hányad része (hány százaléka) tekinthető proporcionálisan változó, illetve hány százaléka fix résznek (pl. 0,8-as reagálási fok esetén az összes költség 80%-a a proporcionális [a volumennel egyenes arányban változik], 20%-a pedig fix [a volumenre érzéketlen]).

A fentiekben kifejtett elemzési folyamatot az alábbi ábra foglalja össze:

A módszer alkalmazásával megállapítható a tárgyévi tényleges költségnek a bázisidőszaki tényleges költségtől, valamint a reagálási fok alapján számított indokolt költségtől való eltérése.

Abszolút költségeltérés = Tárgyidőszaki tényleges ktg. – Bázisidőszaki tényleg. ktg.

Relatív költségeltérés = Tárgyidőszaki tényleges ktg. – Tárgyidőszaki indokolt ktg.

Az abszolút költségeltérés pozitív összege nem feltétlenül negatív folyamat eredménye, hiszen a költségek összege bázisról tárgyévra növekedhet például a termelési volumen kiterjesztése miatt is. Az értékelés alapjául inkább a relatív költségeltérést érdemes választani. A relatív költségeltérés azt mutatja meg, hogy a korábbi időszakokban megfigyelt folyamatok jövőre való kiterjesztése (extrapolációja) alapján kiszámított, „indokolt” költséghez képest mekkora költséggel volt képes működni a vállalkozás. Pozitív érték esetén költségtöbbletre, negatív érték esetén pedig költségmegtakarításra következtethetünk. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a reagálási fokokat folyamatosan felül kell vizsgálni, hiszen ezek helytelen értéke azonnal megkérdőjelezi az abszolút és a relatív költségeltérés relevanciáját.

A fentiek alkalmazására tekintsük meg az alábbi két mintapéldát.

4. Példa. A vállalkozás egyik divíziójánál (költséghelyén) az alábbi flexibilis költségeket azonosították:

Költség típusa	Bázisidőszaki költség (Ft)	Költség-jellemző	Reagálási fok
Anyagköltség	1 450 000	gépóra	0,8
Elektromos áram költsége	680 000	gépóra	0,68
Karbantartási költség	450 000	gépóra	0,2
Béreköltség	3 880 000	munkaóra	0,85
Összesen	6 460 000	–	–

A költségjellemzők értékei:

Megnevezés	Bázisidőszaki érték	Tárgyidőszaki várható érték
Gépóra	520 000 óra	561 600 óra
Munkaóra	740 000 óra	777 000 óra

Feladat:

- Számítsa ki a tárgyidőszaki indokolt költséget!
- Adja meg az abszolút és a relatív költségeltérés mértékét forintban, ha a tárgyidőszaki tényleges költség 6 854 500 Ft!
- A kapott eredmények alapján ítélje meg a divízió költséggazdálkodását!

Megoldás:

a) Tárgydíszaki indokolt költség

Első teendő a költségjellemzők százalékos változásának megállapítása:

$$\text{Gépóra változása} = (561\,600 / 520\,000) - 1 = + 8\%$$

$$\text{Munkaóra változása} = (777\,000 / 740\,000) - 1 = + 5\%$$

Ezekből kiindulva meghatározható az egyes költség típusok tárgydíszaki indokolt értéke:

- Anyagköltség
Költségjellemző: gépóra
Indokolt változás: $+ 8\% * 0,8 = + 6,4\%$
Indokolt tárgydíszaki érték = $1\,450\,000 * 1,064 = 1\,542\,800$ Ft
- Elektromos áram költsége
Költségjellemző: gépóra
Indokolt változás: $+ 8\% * 0,68 = + 5,44\%$
Indokolt tárgydíszaki érték = $680\,000 * 1,0544 = 716\,992$ Ft
- Karbantartási költség
Költségjellemző: gépóra
Indokolt változás: $+ 8\% * 0,2 = + 1,6\%$
Indokolt tárgydíszaki érték = $450\,000 * 1,016 = 457\,200$ Ft
- Bérköltség
Költségjellemző: munkaóra
Indokolt változás: $+ 5\% * 0,85 = + 4,25\%$
Indokolt tárgydíszaki érték = $3\,880\,000 * 1,0425 = 4\,044\,900$ Ft

Indokolt költség összesen: $1\,542\,800 + 716\,992 + 457\,200 + 4\,044\,900 =$
= 6 761 892 Ft

b) Abszolút és relatív költségeltérés

$$\text{Abszolút költségeltérés} = 6\,854\,500 - 6\,460\,000 = + \mathbf{394\,500\,Ft}$$

$$\text{Relatív költségeltérés} = 6\,854\,500 - 6\,761\,892 = + \mathbf{92\,608\,Ft}$$

c) *Értékelés*

Az abszolút költségeltérés pozitív, ami azt jelenti, hogy a divízió költségei bázisról tárgyidőszakra nőttek. Ez nem feltétlenül rossz, lehet, hogy a termelés bővítése okozta a többletet. A költséggazdálkodás hatékonyságát a relatív költségeltérés alapján ítélni lehet meg. Ennek értéke szintén pozitív, ami pedig azt fejezi ki, hogy a tárgyidőszak tényleges költsége meghaladja azt a szintet, amit a költségjellemzők változása és a reagálási fokok alapján meghatározott értékek „megengednének”. Eszerint tehát a divízió indokolatlan költségtöbbletet produkált.

5. Példa. A vállalkozás egyik üzeméről rendelkezésre álló információk:

Költség típusa	Bázisidőszaki érték	Tárgyidőszaki érték	Költségjellemző
Elektromos áram ktg.	240 000 Ft	247 680 Ft	gépóra
Béreköltség	860 000 Ft	893 540 Ft	munkaóra

Bázisidőszaki gépóra: 14 500 óra

Tárgyidőszaki gépóra: 15 080 óra

Bázisidőszaki munkaóra: 6 200 óra

Tárgyidőszaki munkaóra: 6 572 óra

Feladat: Számítsa ki az áramköltség és a béreköltség reagálási fokát!

Megoldás:

- Elektromos áram költsége

$$\text{Költségváltozás} = (247\,680 / 240\,000) - 1 = + 3,2\%$$

$$\text{Költségjellemző (gépóra) változás} = (15\,080 / 14\,500) - 1 = + 4\%$$

$$\text{Reagálási fok} = 3,2\% / 4\% = \underline{\underline{0,8}}$$

- Béreköltség

$$\text{Költségváltozás} = (893\,540 / 860\,000) - 1 = + 3,9\%$$

$$\text{Költségjellemző (munkaóra) változás} = (6\,572 / 6\,200) - 1 = + 6\%$$

$$\text{Reagálási fok} = 3,9\% / 6\% = \underline{\underline{0,65}}$$

Gyakorló feladatok

1. feladat

Egy gazdasági társaság bázisidőszaki adatai és tárgyidőszakra vonatkozó tervezett adatai az alábbiak:

Bázisidőszaki adatok:

Megnevezés	Menny. egység	„A” termék	„B” termék	„C” termék
Termelt és értékesített mennyiség	db	2 500	2 000	4 500
Nettó eladási ár	Ft/db	2 100	2 500	4 280
Közvetlen anyagköltség	Ft/db	560	670	1 100
Közvetlen bérköltség	Ft/db	250	412	700
Közvetlen bérek járulékai (33%)	Ft/db	83	136	231
Gyártási különköltség	Ft/db	145	78	143
Gépóra-szükséglet	óra/db	2	2,5	5

A bázisidőszaki gépköltség (üzemek felosztható költsége) 10 261 574 Ft volt.

Tervezett adatok a tárgyidőszakra:

- A termékekre vonatkozó piaci igények: „A” termék 3 000 db, „B” termék 3 100 db, „C” termék 5 500 db. A „C” termék szerződésben vállalt kötelező értékesítési mennyisége (értékesítési minimuma) 3 750 db.
- A közvetlen anyagköltség az „A” termékénél 5%-kal, a „B” termékénél 10%-kal, a „C” termékénél 7%-kal nő.
- A közvetlen bérköltség az „A” termékénél 10%-kal, a „B” termékénél 5%-kal, a „C” termékénél pedig 100 Ft/db-bal nő.
- A közvetlen bérek járulékainak átlagos mértéke, valamint a gyártási különköltségek összege nem változik.
- A gépi átbozsátóképesség a bázisidőszakhoz képest 10%-kal növelhető, a termékek fajlagos gépi időszükséglete nem változik.
- A gépköltségek költségjellemzője a gépórák száma, reagálási foka 0,8.

Feladat:

- Határozza meg a termékek tárgyidőszakra vonatkozó, gépköltséggel növelt közvetlen önköltségét!
- Az egy gépóra jutó fedezetek alapján állapítsa meg a termékek gazdaságossági rangsorát!
- Határozza meg az optimális termelési/értékesítési termékösszetételt!

2. feladat

A vállalkozás termeléséhez **tárgyévben** az alábbi erőforrások állnak rendelkezésre:

- Közvetlen teljesítménybérések által elérhető maximális teljesítmény: 400 000 normaóra
- Rendelkezésre álló gépkapacitás: 220 000 gépóra

A **tárgyévi** termelési és értékesítési lehetőségekről az alábbi információk ismertek:

Megnevezés	Menny. egység	Termék		
		„A”	„B”	„C”
Értékesítési maximum	db	33 000	40 000	27 000
Visszaigazolt rendelés	db	8 000	4 000	4 500
Nettó eladási ár	Ft/db	24 000	19 000	35 000
Közvetlen önköltség	Ft/db	15 000	9 000	18 000
Fajlagos normaóra-igény	óra/db	5	3	4
Fajlagos gépóra-igény	óra/db	3,5	1	3

Feladat:

- Állapítsa meg, hogy a vállalkozásnál melyik erőforrás minősül szűk keresztmetszetnek!
- Határozza meg az optimális termékösszetételt!
- Számserűsítse az optimális termékösszetételhez tartozó termékenkénti és vállalkozás szintű fedezeti összeget!

3. feladat

A vállalkozásnak négy terméke van. Az előző hónapról a következő információk ismeretesek:

Megnevezés	“A”	“B”	“C”	“D”
Értékesített mennyiség (db)	6,200	8,400	3,000	7,900
Nettó eladási ár (Ft/dbt)	400	1,200	140	2,240
Közvetlen anyagköltség (Ft/db)	220	464	90	1,600
Közvetlen bérköltség (Ft/db)	75	280	10	350
Közvetlen écs leírás (Ft/óra)	8	25	7	15
Felosztott üzemi költségek (Ft/db)	60	96	7	84
Gépóra-szükséglet (óra/db)	4	8	5	15

A tárgyhavi költség- és eredményterv elkészítéséhez a következő várható változásokat szükséges figyelembe venni:

- A kapacitás az előző évi 220 700 gépórához képest 43 000 gépórával növekszik.
- Az „A” termék esetében 20%-os, a „D” termékénél 25%-os áremelést terveznek.
- A közvetlen anyagköltségekben az alábbi változások várhatók:
 - “A”: + 40 Ft/db
 - “B”: + 25%
 - “C”: – 8 Ft/db
 - “D”: + 10%
- A közvetlen bérköltségben „A” termékénél 5 Ft/db-os, „C” termékénél 20%-os emelkedéssel kalkulálnak.
- A felosztott üzemi költségek minden termék esetében 4 Ft/db-bal nőnek.
- A technológia kismértékű módosulása 2 óra/db-bal megnöveli a „B” termék gépóra-szükségletét, a „D” termékénél azonban várhatóan 1 óra/db-bal csökkenni fog a fajlagos kapacitásigény.
- A közvetlen értékcsökkenési leírás a becslések szerint az alábbi módon változik:
 - “A”: + 1 Ft/óra
 - “B”: – 20%
 - “C”: – 2 Ft/óra
 - “D”: + 20%
- Az elvégzett piackutatás eredményei alapján a várható piaci kereslet a következő:
 - “A”: 8,000 db
 - “B”: 10,000 db
 - “C”: 4,200 db
 - “D”: 9,800 db
- A vállalkozás szerződéses kötelezettséget vállalt 2 500 db „B” termék és 1 200 db „C” termék értékesítésére.

Feladat:

1. Számítsa ki az egyes termékek fajlagos fedezetét!
2. Határozza meg a gazdaságossági sorrendet az 1 gépóra jutó fedezeti összegek alapján!
3. Állítsa össze az optimális termelési programot!

Mellékletek

1. Melléklet: *Mérleg, „A” változat*
2. Melléklet: *Mérleg, „B” változat*
3. Melléklet: *Összköltséges eredménykimutatás*
4. Melléklet: *Forgalmi költséges eredménykimutatás*
5. Melléklet: *Cash flow-kimutatás*
6. Melléklet: *Számlatükör*

1. Melléklet

Mérleg, „A” változat, 20... december 31. (adatok ezer forintban)

Eszközök (aktívák)

A. Befektetett eszközök	
I. Immateriális javak	
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	
3. Vagyoni értékű jogok	
4. Szellemi termékek	
5. Üzleti vagy cégérték	
6. Immateriális javakra adott előlegek	
7. Immateriális javak értékhelyesbítése	
II. Tárgyi eszközök	
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	
4. Tenyészállatok	
5. Beruházások, felújítások	
6. Beruházásokra adott előlegek	
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	
III. Befektetett pénzügyi eszközök	
1. Tartós részesedés kapcsoló vállalkozásban	
2. Tartósan adott kölcsön kapcsoló vállalkozásban	
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés	
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. álló vállalkozásban	
5. Egyéb tartós részesedés	
6. Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	
7. Egyéb tartósan adott kölcsön	
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	
B. Forgóeszközök	
I. Készletek	
1. Anyagok	
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek	
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok	
4. Késztermékek	
5. Áruk	
6. Készletekre adott előlegek	
II. Követelések	
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	
2. Követelések kapcsoló vállalkozással szemben	

3. Követelés jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	
4. Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	
5. Váltókövetelések	
6. Egyéb követelések	
7. Követelések értékelési különbözete	
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	
III. Értékpapírok	
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	
2. Jelentős tulajdoni részesedés	
3. Egyéb részesedés	
4. Saját részvények, saját üzletrészek	
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	
6. Értékpapírok értékelési különbözete	
IV. Pénzeszközök	
1. Pénztár, csekkek	
2. Bankbetétek	
C. Aktív időbeli elhatárolások	
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	
3. Halasztott ráfordítások	
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	

Források (passzívák)

D. Saját tőke	
I. Jegyzett tőke	
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	
III. Tőketartalék	
IV. Eredménytartalék	
V. Lekötött tartalék	
VI. Értékelési tartalék	
1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	
2. Valós értékelés értékelési tartaléka	
VII. Adózott eredmény	
E. Céltartalékok	
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre	
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre	
3. Egyéb céltartalék	

F. Kötelezettségek	
I. Hátrasorolt kötelezettségek	
1. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
2. Hátrasorolt köt. jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	
3. Hátrasorolt köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
4. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	
II. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	
2. Átváltoztatható kötvények	
3. Tartozások kötvénykibocsátásból	
4. Beruházási és fejlesztési hitelek	
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
7. Tartós kötelezettség jelentős tul. rész. váll. szemben	
8. Tartós köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	
III. Rövid lejáratú kötelezettségek	
1. Rövid lejáratú kölcsönök	
- ebből: az átváltoztatható kötvények	
2. Rövid lejáratú hitelek	
3. Vevőktől kapott előlegek	
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	
5. Váltótartozások	
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. rész. váll. szemben	
8. Rövid lej. köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	
10. Kötelezettségek értékelési különbözete	
11. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	
G. Passzív időbeli elhatárolások	
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	
3. Halasztott bevételek	
FORRÁSOK ÖSSZESEN	

2. Melléklet

Mérleg, „B” változat, 20... december 31. (adatok ezer forintban)

A. Befektetett eszközök	
I. Immateriális javak	
1. Alapítás-átszervezés aktivált értéke	
2. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke	
3. Vagyoni értékű jogok	
4. Szellemi termékek	
5. Üzleti vagy cégérték	
6. Immateriális javakra adott előlegek	
7. Immateriális javak értékhelyesbítése	
II. Tárgyi eszközök	
1. Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	
2. Műszaki berendezések, gépek, járművek	
3. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	
4. Tenyészállatok	
5. Beruházások, felújítások	
6. Beruházásokra adott előlegek	
7. Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	
III. Befektetett pénzügyi eszközök	
1. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	
2. Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban	
3. Tartós jelentős tulajdoni részesedés	
4. Tartósan adott kölcsön jelentős tul. rész. álló vállalkozásban	
5. Egyéb tartós részesedés	
6. Tartósan adott kölcsön egyéb rész. vállalkozásban	
7. Egyéb tartósan adott kölcsön	
8. Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	
9. Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	
10. Befektetett pénzügyi eszközök értékelési különbözete	
B. Forgóeszközök	
I. Készletek	
1. Anyagok	
2. Befejezetlen termelés és félkész termékek	
3. Növendék-, hízó- és egyéb állatok	
4. Késztermékek	
5. Áruk	
6. Készletekre adott előlegek	
II. Követelések	
1. Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	
2. Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	

3. Követelés jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	
4. Követelések egyéb rész. vállalkozással szemben	
5. Váltókövetelések	
6. Egyéb követelések	
7. Követelések értékelési különbözete	
8. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	
III. Értékpapírok	
1. Részesedés kapcsolt vállalkozásban	
2. Jelentős tulajdoni részesedés	
3. Egyéb részesedés	
4. Saját részvények, saját üzletrészek	
5. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	
6. Értékpapírok értékelési különbözete	
IV. Pénzeszközök	
1. Pénztár, csekkek	
2. Bankbetétek	
C. Aktív időbeli elhatárolások	
1. Bevételek aktív időbeli elhatárolása	
2. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	
3. Halasztott ráfordítások	
D. Egy éven belül esedékes kötelezettségek	
1. Rövid lejáratú kölcsönök	
- ebből: az átváltoztatható kötvények	
2. Rövid lejáratú hitelek	
3. Vevőktől kapott előlegek	
4. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	
5. Váltótartozások	
6. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt váll. szemben	
7. Rövid lejáratú köt. jelentős tul. rész. váll. szemben	
8. Rövid lej. köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	
10. Kötelezettségek értékelési különbözete	
11. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	
E. Passzív időbeli elhatárolások	
1. Bevételek passzív időbeli elhatárolása	
2. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	
3. Halasztott bevételek	
F. Forgóeszközök - rövid lejáratú kötelezettségek különbözete (B+C-D-E)	
G. Az eszközök összértéke az egy éven belül esedékes kötelezettségek levonása után (A+F)	
H. Egy évnél hosszabb lejáratú kötelezettségek	

I. Hosszú lejáratú kötelezettségek	
1. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök	
2. Átváltoztatható kötvények	
3. Tartozások kötvénykibocsátásból	
4. Beruházási és fejlesztési hitelek	
5. Egyéb hosszú lejáratú hitelek	
6. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
7. Tartós kötelezettség jelentős tul. rész. váll. szemben	
8. Tartós köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
9. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek	
II. Hátrasorolt kötelezettségek	
1. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	
2. Hátrasorolt köt. jelentős tul. rész. vállalkozással szemben	
3. Hátrasorolt köt. egyéb rész. vállalkozással szemben	
4. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben	
I. Céltartalékok	
1. Céltartalék a várható kötelezettségekre	
2. Céltartalék a jövőbeni költségekre	
3. Egyéb céltartalék	
J. Saját tőke	
I. Jegyzett tőke	
Ebből: visszavásárolt tulajdoni részesedés névértéken	
II. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	
III. Tőketartalék	
IV. Eredménytartalék	
V. Lekötött tartalék	
VI. Értékelési tartalék	
1. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka	
2. Valós értékelés értékelési tartaléka	
VII. Adózott eredmény	

3. Melléklet

Eredménykimutatás összköltség eljárással
20... év (adatok ezer forintban)

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	
03. Saját termelésű készletek állományváltozása	
04. Saját előállítású eszközök aktivált értéke	
II. Aktivált saját teljesítmények értéke (+03+04)	
III. Egyéb bevételek	
Ebből: visszaírt értékvesztés	
05. Anyagköltség	
06. Igénybe vett szolgáltatások értéke	
07. Egyéb szolgáltatások értéke	
08. Eladott áruk beszerzési értéke	
09. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
IV. Anyagjellegű ráfordítások (05+06+07+08+09)	
10. Bérköltség	
11. Személyi jellegű egyéb kifizetések	
12. Bérjárulékok	
V. Személyi jellegű ráfordítások (10+11+12)	
VI. Értékcsökkenési leírás	
VII. Egyéb ráfordítások	
Ebből: értékvesztés	
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (I+II+III-IV-V-VI-VII)	
13. Kapott (járó) osztalék és részesedés	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
14. Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
15. Bef. pü. eszközökből származó bevételek, árf.nyereségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
16. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
17. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	
Ebből: értékelési különbözet	
VIII. Pénzügyi műveletek bevételei (13+14+15+16+17)	
18. Részesedésekből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
19. Bef. pü. eszközökből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	

20. Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
21. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése	
22. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	
Ebből: értékelési különbözet	
IX. Pénzügyi műveletek ráfordításai (18+19+20+21+22)	
B. Pénzügyi műveletek eredménye (VIII-IX)	
C. Adózás előtti eredmény (+A+B)	
X. Adófizetési kötelezettség	
D. Adózott eredmény (+C-X)	

4. Melléklet

Eredménykimutatás forgalmi költség eljárással
20... év (adatok ezer forintban)

01. Belföldi értékesítés nettó árbevétele	
02. Exportértékesítés nettó árbevétele	
I. Értékesítés nettó árbevétele (01+02)	
03. Értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége	
04. Eladott áruk beszerzési értéke	
05. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	
II. Értékesítés közvetlen költségei (03+04+05)	
III. Értékesítés bruttó eredménye (I-II)	
06. Értékesítési, forgalmazási költségek	
07. Igazgatási költségek	
08. Egyéb általános költségek	
IV. Értékesítés közvetett költségei (06+07+08)	
V. Egyéb bevételek	
Ebből: visszaírt értékvesztés	
VI. Egyéb ráfordítások	
Ebből: értékvesztés	
A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (+III-IV+V-VI)	
09. Kapott (járó) osztalék és részesedés	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
10. Részesedésekből származó bevételek, árfolyamnyereségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
11. Bef. pü. eszközökből származó bevételek, árf.nyereségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
12. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	
Ebből: kapcsolt vállalkozástól kapott	
13. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	
Ebből: értékelési különbözet	
VII. Pénzügyi műveletek bevételei (09+10+11+12+13)	
14. Részesedésekből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
15. Bef. pü. eszközökből származó ráfordítások, árf.veszteségek	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
16. Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	
Ebből: kapcsolt vállalkozásnak adott	
17. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése	
18. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	
Ebből: értékelési különbözet	
VIII. Pénzügyi műveletek ráfordításai (14+15+16+17+18)	

B. Pénzügyi műveletek eredménye (VII-VIII)	
C. Adózás előtti eredmény (+A+B)	
IX. Adófizetési kötelezettség	
D. Adózott eredmény (+C-IX)	

5. Melléklet

Cash flow-kimutatás, 20... év (adatok ezer forintban)

I. Szokásos tevékenységből származó pénzeszköz-változás (Működési cash flow, 1-13.)	
1a. Adózás előtti eredmény <u>±</u>	
1b. Korrekciók az adózás előtti eredményben <u>±</u>	
<i>1. Korrigált adózás előtti eredmény (1a+1b) <u>±</u></i>	
2. Elszámolt amortizáció <u>±</u>	
3. Elszámolt értékvesztés és visszairás <u>±</u>	
4. Céltartalék képzés és felhasználás különbözete <u>±</u>	
5. Befektetett eszközök értékesítésének eredménye <u>±</u>	
6. Szállítói kötelezettség változása <u>±</u>	
7. Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása <u>±</u>	
8. Passzív időbeli elhatárolások változása <u>±</u>	
9. Vevőkövetelés változása <u>±</u>	
10. Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása <u>±</u>	
11. Aktív időbeli elhatárolások változása <u>±</u>	
12. Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) -	
13. Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés -	
II. Befektetési tevékenységből származó pénzeszköz-változás (Befektetési cash flow, 14-16.)	
14. Befektetett eszközök beszerzése -	
15. Befektetett eszközök eladása +	
16. Kapott osztalék, részesedés +	
17. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +	
18. Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek -	
III. Pénzügyi műveletekből származó pénzeszköz-változás (Finanszírozási cash flow, 17-27.)	
19. Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele +	
20. Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +	
21. Hitel és kölcsön felvétele +	
22. Végrelegesen kapott pénzeszköz +	
23. Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeleszállítás) -	
24. Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése -	
25. Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése -	
26. Végrelegesen átadott pénzeszköz -	
IV. Pénzeszközök változása (I+II+III.) <u>±</u>	
27. Devizás pénzeszközök átvértékelése <u>±</u>	
V. Pénzeszközök mérleg szerinti változása (Nettó cash flow, IV+27. sorok) <u>±</u>	

6. Melléklet

Számlatükör

1. SZÁMLAOSZTÁLY: BEFEKTETETT ESZKÖZŐK

11. IMMATERIÁLIS JAVAK

- 111. Alapítás-átszervezés aktivált értéke
- 112. Kísérleti fejlesztés aktivált értéke
- 113. Vagyoni értékű jogok
- 114. Szellemi termékek
- 115. Üzleti vagy cégérték
- 117. Immateriális javak értékhelyesbítése
- 118. Immateriális javak terven felüli értékcsökkenése
- 119. Immateriális javak terv szerinti értékcsökkenése

12-16. TÁRGYI ESZKÖZŐK

12. INGATLANOK ÉS KAPCSOLÓDÓ VAGYONI ÉRTÉKŰ JOGOK

- 121. Földterület
- 122. Telek, telkesítés
- 123. Épületek, épületrészek
- 124. Egyéb építmények
- 125. Üzemkörön kívüli ingatlanok, épületek
- 126. Ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok
- 127. Ingatlanok értékhelyesbítése
- 128. Ingatlanok terven felüli értékcsökkenése
- 129. Ingatlanok terv szerinti értékcsökkenése

13. MŰSZAKI BERENDEZÉSEK, GÉPEK, JÁRMŰVEK

- 131. Termelő gépek, berendezések, szerszámok, gyártóeszközök
- 132. Termelésben közvetlenül résztvevő járművek
- 137. Műszaki berendezések, gépek, járművek értékhelyesbítése
- 138. Műszaki berendezések, gépek, járművek terven felüli értékcsökkenése
- 139. Műszaki berendezések, gépek, járművek terv szerinti értékcsökkenése

14. EGYÉB BERENDEZÉSEK, FELSZERELÉSEK, JÁRMŰVEK

- 141. Üzemi (üzleti) gépek, berendezések, felszerelések
- 142. Egyéb járművek
- 143. Irodai, igazgatási berendezések és felszerelések
- 144. Üzemkörön kívüli berendezések, felszerelések, járművek
- 147. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek értékhelyesbítése
- 148. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek terven felüli értékcsökkenése
- 149. Egyéb berendezések, felszerelések, járművek terv szerinti értékcsökkenése

15. TENYÉSZÁLLATOK

- 151. Tenyészállatok

- 152. Igásállatok
- 153. Egyéb állatok
- 157. Tenyészállatok értékhelyesbítése
- 158. Tenyészállatok terven felüli értékcsökkenése
- 159. Tenyészállatok terv szerinti értékcsökkenése

16. BERUHÁZÁSOK, FELÚJÍTÁSOK

- 161. Befejezetlen beruházások
- 162. Felújítások
- 168. Beruházások terven felüli értékcsökkenése

17-19. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK

17. TULAJDONI RÉSZESÉDÉST JELENTŐ BEFEKTETÉSEK (RÉSZESÉDÉSEK)

- 171. Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban
- 172. Tartós jelentős tulajdoni részesedés
- 173. Egyéb tartós részesedés
- 177. Részesedések értékhelyesbítése
- 178. Részesedések értékelési különbözete
- 179. Részesedések értékvesztése

18. HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ ÉRTÉKPAPÍROK

- 181. Államkötvények
- 182. Kapcsolt vállalkozások értékpapírai
- 183. Jelentős tulajdoni részesedésű vállalkozások értékpapírai
- 184. Egyéb vállalkozások értékpapírai
- 185. Tartós diszkont értékpapírok
- 188. Értékesíthető tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékelési különbözete
- 189. Értékpapírok értékvesztése

19. TARTÓSAN ADOTT KÖLCSÖNÖK

- 191. Tartósan adott kölcsönök
 - 1911. Tartósan adott kölcsönök kapcsolt vállalkozásnak
 - 1912. Tartósan adott kölcsönök jelentős tulajdoni részesedésű vállalkozásnak
 - 1913. Tartósan adott kölcsönök egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozásban
- 192. Egyéb tartósan adott kölcsönök
- 193. Tartós bankbetétek
 - 1931. Tartósan bankbetétek kapcsolt vállalkozásnál
 - 1932. Tartósan bankbetétek jelentős tulajdoni részesedésű vállalkozásnál
 - 1933. Tartósan bankbetétek egyéb részesedési viszonyban álló vállalkozásnál

- 194. Egyéb tartós bankbetétek
- 195. Pénzügyi lízing miatti tartós követelés
- 198. Tartósan adott kölcsönök értékelési különbözete
- 199. Tartósan adott kölcsönök (és bankbetétek) értékvesztése

2. SZÁMLAOSZTÁLY: KÉSZLETEK

21-22. ANYAGOK

- 211-217. Nyers- és alapanyagok
- 218. Anyagok mellékköltségei
- 221. Segédanyagok
- 222. Üzem- és fűtőanyagok
- 223. Fenntartási anyagok
- 224. Építési anyagok
- 225. Egy éven belül elhasználódó anyagi eszközök
- 226. Tárgyi eszközök közül átsorolt anyagok
- 227. Hulladékok, egyéb anyagok
- 228. Anyagok árkülönbözete
- 229. Anyagok értékvesztése

23. BEFEJEZETLEN TERMELÉS ÉS FÉLKÉSZ TERMÉKEK

- 231-234. Befejezetlen termelés
- 235-238. Félkész termékek
- 238. Félkész termékek készletérték-különbözete
- 239. Félkész termékek értékvesztése

24. NÖVENDEK-, HÍZÓ- ÉS EGYÉB ÁLLATOK

- 241. Növendékállatok
- 242. Hízóállatok
- 243. Egyéb állatok
- 246. Bérbevett állatok
- 248. Állatok készletérték különbözete
- 249. Állatok értékvesztése

25. KÉSZTERMÉKEK

- 251-255. Késztermékek
- 256. Saját boltban árult késztermékek
 - 2561. Saját boltban árult késztermékek fogyasztói áron
 - 2562. Saját boltban árult késztermékek árrése
- 257. Saját előállítású göngyölegek
 - 2571. Saját előállítású göngyölegek betétdíjas áron
 - 2572. Saját előállítású göngyölegek árkülönbözete
- 258. Késztermékek készletérték-különbözete
- 259. Késztermékek értékvesztése

26-28. ÁRUK

26. KERESKEDELMI ÁRUK

- 261. Áruk beszerzési áron
- 262. Áruk elszámoló áron
- 263. Áruk árkülönbözete
- 264. Áruk eladási áron
- 265. Áruk árrése
- 266. Idegen helyen tárolt áruk, bizományba átadott áruk, úton lévő áruk
- 267. Tárgyi eszközök közül átsorolt áruk
- 268. Belső (egységek, tevékenységek közötti) átadás-átvétel ütközőszámla
- 269. Áruk értékvesztése

27. KÖZVETÍTETT SZOLGÁLTATÁSOK

28. BETÉTDÍJAS GÖNGYÖLEGEK

- 281. Betétdíjas saját göngyölegek
- 282. Idegen göngyölegek
- 288. Betétdíjas saját göngyölegek árkülönbözete
- 289. Betétdíjas göngyölegek értékvesztése

3. SZÁMLAOSZTÁLY: KÖVETELÉSEK, PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK ÉS AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

31. KÖVETELÉSEK ÁRUSZÁLLÍTÁSBÓL ÉS SZOLGÁLTATÁSBÓL (VEVŐK)

- 311. Belföldi követelések (forintban)
- 312. Belföldi követelések (devizában)
- 315. Belföldi követelések értékvesztése
- 316. Külföldi követelések (forintban)
- 317. Külföldi követelések (devizában)
- 318. Követelésekhez kapcsolódó értékelési különbözet
- 319. Külföldi követelések értékvesztése

32. KÖVETELÉSEK KAPCSOLT VÁLLALKOZÁSSAL SZEMBEN

- 321. Követelések az anyavállalattal szemben
- 322. Követelések a leányvállalattal szemben
- 323. Követelések a közös vezetésű vállalkozással szemben
- 328. Kapcsolt vállalkozással szembeni követelés értékelési különbözete
- 329. Kapcsolt vállalkozással szembeni követelések értékvesztése

33. KÖVETELÉSEK JELENTŐS TULAJDONI ÉS EGYÉB RÉSZESÉDÉSI VISZONYBAN LÉVŐ VÁLLALKOZÁSSAL SZEMBEN

- 331. Követelések jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
- 332. Követelések egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben

- 338. Jelentős tulajdoni és egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni követelés értékelési különbözete
- 339. Jelentős tulajdoni és egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szembeni követetések értékvesztése

34. VÁLTÓKÖVETELÉSEK

- 341. Belföldi váltókövetelések
- 345. Belföldi váltókövetelések értékvesztése
- 346. Külföldi váltókövetelések
- 349. Külföldi váltókövetelések értékvesztése

35. ADOTT ELŐLEGEK ÉS JEGYZETT, DE MÉG BE NEM FIZETETT TŐKE

- 351. Immateriális javakra adott előlegek
- 352. Beruházásokra adott előlegek
- 353. Készletekre adott előlegek
- 355. Adott előlegek értékvesztése
- 359. Jegyzett, de még be nem fizetett tőke

36. EGYÉB KÖVETELÉSEK

- 361. Munkavállalókkal szembeni követelések
 - 3611. Munkavállalóknak folyósított előlegek
 - 3612. Előírt tartozások
 - 3613. Egyéb elszámolások a munkavállalókkal
- 362. Költségvetési kiutalási igények
 - 362-1. Fogyasztói árkiegészítés
 - 362-2. Termelési árkiegészítés
 - 362-3. Importtámogatás
 - 362-4. Exporttámogatás
 - 362-5. Mezőgazdasági és élelmiszeripari exporttámogatás
 - 362-6. Dotáció
 - 362-7. Reorganizációs támogatás
 - 362-8. Egyéb támogatás
 - 362-9. Meliorációs és öntözésfejlesztési beruházási támogatás
- 363. Költségvetési kiutalási igények teljesítése
 - 363-1. Fogyasztói árkiegészítés teljesítése
 - 363-2. Termelési árkiegészítés teljesítése
 - 363-3. Importtámogatás teljesítése
 - 363-4. Exporttámogatás teljesítése
 - 363-5. Mezőgazdasági és élelmiszeripari exporttámogatás teljesítése
 - 363-6. Dotációs teljesítése
 - 363-7. Reorganizációs támogatás teljesítése
 - 363-8. Egyéb támogatás teljesítése
 - 363-9. Meliorációs és öntözésfejlesztési beruházási támogatás teljesítése

- 364. Rövid lejáratú kölcsönadott pénzeszközök
 - 3641. Rövid lejáratú kölcsönök
 - 3642. Tartósan adott kölcsönökből átsorolt követelések
 - 3649. Rövid lejáratú kölcsönadott pénzeszközök értékvesztése
- 365. Vásárolt és kapott követelések
 - 3651. Vásárolt belföldi követelések
 - 3652. Vásárolt külföldi követelések
 - 3653. Követelés fejében, csere útján átvett követelések
 - 3654. Nem pénzbeli hozzájárulásként kapott (átvett) követelések
 - 3655. Térítés nélkül átvett követelések
 - 3656. Egyéb címen kapott követelések
 - 3658. Vásárolt és kapott követelések értékelési különbözete
 - 3659. Vásárolt és kapott követelések értékvesztése
- 366. Részesedésekkel, értékpapírokkal kapcsolatos követelések
- 367. Határidős, opciós és swap ügyletekkel kapcsolatos követelések
- 368. Különböző egyéb követelések
 - 3681. Biztosítóval szembeni követelések
 - 3682. Értékpapírok elszámolása számla
 - 3683. Importbeszerzések ÁFA-ja
 - 3684. Adósok
 - 3685. Árfolyamkülönbözeti számla
 - 3686. Üzleti vagy cégérték elszámolása számla
 - 3687. Társadalombiztosítással kapcsolatos követelések
 - 3688. Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete
 - 3689. Egyéb követelések értékelési különbözete
- 369. Egyéb követelések értékvesztése (361., 366-368. számlákhoz kapcsolódóan)

37. ÉRTÉKPAPÍROK

- 371. Részesedés kapcsolt vállalkozásban
 - 3711. Részesedés anyavállalatban
 - 3712. Részesedés leányvállalatban
 - 3713. Részesedés közös vezetésű vállalkozásban
 - 3719. Kapcsolt vállalkozásban lévő részesedések értékvesztése
- 372. Jelentős tulajdoni részesedés
 - 3721. Eladásra vásárolt jelentős tulajdoni részesedések
 - 3728. Eladásra vásárolt jelentős tulajdoni részesedések értékelési különbözete
 - 3729. Jelentős tulajdoni részesedések értékvesztése
- 373. Egyéb részesedés
 - 3731. Eladásra vásárolt egyéb részesedések
 - 3738. Eladásra vásárolt egyéb részesedések értékelési különbözete
 - 3739. Egyéb részesedések értékvesztése
- 374. Saját részvények, saját üzletrészek
 - 3741. Visszavásárolt saját részvények, saját üzletrészek
 - 3749. Saját részvények, saját üzletrészek értékvesztése

- 375. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - 3751. Eladásra vásárolt hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok
 - 3752. Eladásra vásárolt diszkont értékpapírok
 - 3758. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékelési különbözete
 - 3759. Forgatási célú hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékvesztése

38. PÉNZESZKÖZÖK

- 381. Pénztár
 - 3811. Pénztár-számla
 - 3812. Elektronikus pénzeszközök
- 382. Valutapénztár
 - 3821. Valutapénztár-számla
 - 3829. Valuta árfolyam-különbözeti számla
- 383. Csekkek
- 384. Elszámolási betétszámla
- 385. Elkülönített betétszámlák
 - 3851. Kamatozó betétszámlák
 - 3852. Elkülönített pénzeszközök kötvénykibocsátásból
 - 3853. Fejlesztési célra elkülönített pénzeszközök
 - 3854. Egyéb célra elkülönített pénzeszközök
 - 3855. Lakásépítési betétszámla
 - 3856. Elkülönített lakásépítési célú pénzeszközök
 - 3857. Lakásépítés úton lévő pénzeszközei
- 386. Devizabetét számla
 - 3861. Devizabetét-számla
 - 3862. Külföldön vezetett devizabetét-számla
 - 3863. Devizatörzsbetét-számla
 - 3868. Egyéb devizabetét-számla
 - 3869. Devizabetét árfolyam-különbözeti számla
- 389. Átvezetési számla

39. AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

- 391. Bevételek aktív időbeli elhatárolása
 - 3911. Diszkont értékpapírok időarányos kamatának elhatárolása
 - 3912. Értékpapírok beszerzéséhez kapcsolódó különbözetből az időarányos árfolyamnyeresség elhatárolása
 - 3913. Árbevétel, egyéb kamatbevétel, egyéb bevétel elhatárolása
- 392. Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása
 - 3921. Értékpapírok, részesedések beszerzéséhez kapcsolódó bizományi díj, vásárolt vételi opció díjának elhatárolása
 - 3922. Többletkötelezettségek elhatárolása
 - 3923. Költségek, egyéb fizetett kamatok, egyéb ráfordítások elhatárolása
- 393. Halasztott ráfordítások

- 3931. Tartozásátvállalások miatti ráfordítások elhatárolása
- 3932. Devizakötelezettségek árfolyamvesztésének elhatárolása
- 399. A követelés jellegű aktív időbeli elhatárolások értékvesztése

4. SZÁMLAOSZTÁLY: FORRÁSOK

41. SAJÁT TŐKE

- 411. Jegyzett tőke
- 412. Tőketartalék
- 413. Eredménytartalék
- 414. Lekötött tartalék
 - 4141. Lekötött tartalék tőketartalékból
 - 4142. Lekötött tartalék eredménytartalékból
 - 4143. Lekötött tartalék pótbefizetésből
- 417. Értékelési tartalék
 - 4171. Értékhelyesbítés értékelési tartaléka
 - 4172. Valós értékelés értékelési tartaléka
- 419. Adózott eredmény

42. CÉLTARTALÉKOK

- 421. Céltartalék a várható kötelezettségekre
- 422. Céltartalék a jövőbeni költségekre
- 424. Árfolyamvesztés alapján képzett céltartalék
- 429. Egyéb céltartalék

43-47. KÖTELEZETTSÉGEK

43. HÁTRASOROLT KÖTELEZETTSÉGEK

- 431. Hátrasorolt kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
 - 4311. Hátrasorolt kötelezettségek anyavállalattal szemben
 - 4312. Hátrasorolt kötelezettségek leányvállalattal szemben
 - 4313. Hátrasorolt kötelezettségek közös vezetésű vállalkozással szemben
- 432. Hátrasorolt kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedésű vállalkozással szemben
- 433. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
- 434. Hátrasorolt kötelezettségek egyéb gazdálkodóval szemben

44. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK

- 441. Hosszú lejáratra kapott kölcsönök
- 442. Átváltoztatható kötvények
- 443. Tartozások kötvénykibocsátásból
 - 4431. Tartozások kötvénykibocsátásból forintban
 - 4432. Tartozások kötvénykibocsátásból devizában
- 444. Beruházási és fejlesztési hitelek
 - 4441. Beruházási és fejlesztési hitelek forintban

- 4442. Beruházási és fejlesztési hitelek devizában
- 445. Egyéb hosszú lejáratú hitelek
 - 4451. Egyéb hosszú lejáratú hitelek forintban
 - 4452. Egyéb hosszú lejáratú hitelek devizában
- 446. Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
 - 4461. Tartós kötelezettségek anyavállalattal szemben
 - 4462. Tartós kötelezettségek leányvállalattal szemben
 - 4463. Tartós kötelezettségek közös vezetésű vállalkozással szemben
- 447. Tartós kötelezettségek jelentős tulajdoni és egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
 - 4471. Tartós kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
 - 4472. Tartós kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
- 448. Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek
- 449. Egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek
 - 4491. Kincstári vagyon részét képező eszközök kezelésbe vételéhez kapcsolódó kötelezettség

45-47. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK

- 451. Rövid lejáratú kölcsönök
 - 4511. Rövid lejáratú átváltoztatható kötvények
 - 4512. Egyéb rövid lejáratú kölcsönök
- 452. Rövid lejáratú hitelek
 - 4521. Rövid lejáratú hitelek forintban
 - 4522. Rövid lejáratú hitelek devizában
- 453. Vevőktől kapott előlegek
- 454-456. Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)
- 454. Szállítók
 - 4541. Belföldi anyag- és áruszállítók
 - 4542. Külföldi anyag- és áruszállítók
 - 4543. Belföldi szolgáltatók
 - 4544. Külföldi szolgáltatók
 - 4549. Nem számlázott szállítások, szolgáltatások
- 455. Beruházási szállítók
 - 4551. Belföldi beruházási szállítók
 - 4552. Külföldi beruházási szállítók
 - 4559. Nem számlázott beruházási szállítók
- 456. Faktoring tartozások
- 457. Váltótartozások
- 458. Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben
 - 4581. Rövid lejáratú kötelezettségek anyavállalattal szemben
 - 4582. Rövid lejáratú kötelezettségek leányvállalattal szemben
 - 4583. Rövid lejáratú kötelezettségek közös vezetésű vállalkozással szemben

- 459. Rövid lejáratú kötelezettségek jelentős tulajdoni és egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
 - 4591. Rövid lejáratú kötelezettségek jelentős tulajdoni részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
 - 4592. Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben
- 461-479. Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek
- 461. Társasági adó elszámolása
- 462. Személyi jövedelemadó elszámolása
- 463. Költségvetési befizetési kötelezettségek
 - 463-2. Külkereskedelmi áruforgalommal és különleges természeti tényezőkkel kapcsolatos árkülönbözet
 - 463-3. Különleges helyzetből, természeti, termelési, kereskedelmi körülményekből származó jövedelem utáni befizetési kötelezettség
 - 463-4. Fogyasztási adó
 - 463-5. Rehabilitációs foglalkoztatási hozzájárulás
 - 463-6. Sertésállomány mentesítési hozzájárulás
 - 463-7. Jövedéki adó
 - 463-8. Szociális hozzájárulási adó
 - 463-9. Egészségügyi hozzájárulás
 - 463-10. Külön fel nem sorolt befizetési kötelezettségek
- 464. Költségvetési befizetési kötelezettségek teljesítése
 - 464-2. Külkereskedelmi áruforgalommal és különleges természeti tényezőkkel kapcsolatos árkülönbözet teljesítése
 - 464-3. Különleges helyzetből, természeti, termelési, kereskedelmi körülményekből származó jövedelem utáni befizetési kötelezettség teljesítése
 - 464-4. Fogyasztási adó teljesítése
 - 464-5. Rehabilitációs foglalkoztatási hozzájárulás teljesítése
 - 464-6. Sertésállomány mentesítési hozzájárulás teljesítése
 - 464-7. Jövedéki adó teljesítése
 - 464-8. Szociális hozzájárulási adó teljesítése
 - 464-9. Egészségügyi hozzájárulás teljesítése
 - 464-10. Külön fel nem sorolt befizetési kötelezettségek teljesítése
- 465. Vámhatósággal szembeni kötelezettségek
 - 4651. Vámköltségek és egyéb vámterhek elszámolási számla
 - 4652. Importbeszerzés után fizetendő általános forgalmi adó elszámolási számla
 - 4653. Vámhatósággal kapcsolatos egyéb elszámolások
- 466. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó
 - 4661. Beszerzések előzetesen felszámított általános forgalmi adója
 - 4662. Arányosítással, megosztandó előzetesen felszámított általános forgalmi adó
- 467. Fizetendő általános forgalmi adó

- 468. Általános forgalmi adó elszámolási számla
- 469. Helyi adók elszámolási számla
 - 4691. Építményadó elszámolási számla
 - 4692. Telekadó elszámolási számla
 - 4693. Kommunális adó elszámolási számla
 - 4694. Idegenforgalmi adó elszámolási számla
 - 4695. Helyi iparüzési adó elszámolási számla
 - 4696. Gépjárműadó elszámolási számla
 - 4697. Külföldi gépjárműadó elszámolási számla
 - 4699. Egyéb helyi adó elszámolási számla
- 471. Jövedelemelszámolási számla
 - 4711. Keresetelszámolási számla
 - 4712. Társadalombiztosítási ellátás
 - 4713. Egyéb kifizetések elszámolása
- 472. Fel nem vett járandóságok
- 473. Társadalombiztosítási kötelezettség
- 474. Elkülönített alapokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségek
 - 4742. Szakképzési hozzájárulás
 - 4743. Elszámolásra kapott pénzeszközök
 - 4744. Környezetvédelmi termékdíjfizetési kötelezettség
 - 4749. Egyéb befizetések az elkülönített alapokba
- 475. Vagyonkezelő szervezetekkel szembeni kötelezettségek
- 476. Rövid lejáratú egyéb kötelezettségek munkavállalókkal és tagokkal szemben
- 477. Határidős, opciós és swap ügyletekkel kapcsolatos kötelezettségek
- 478. Részesedésekkel, értékpapírokkal kapcsolatos kötelezettségek
- 479. Különböző rövid lejáratú egyéb kötelezettségek
 - 4791. Biztosítási díj
 - 4792. Hitelezők
 - 4793. Beszerzési árba beletartozó előírt egyéb kötelezettségek
 - 4794. Munkabérrel kapcsolatos egyéb levonások
 - 4795. Kötelezettségek értékelési különbözete
 - 4796. Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

48. PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

- 481. Bevételek passzív időbeli elhatárolása
 - 4811. Befolyt, elszámolt bevételek elhatárolása
 - 4812. Költségek ellentételezésére kapott támogatások elhatárolása
 - 4813. Devizaeszközök és devizakötelezettségek mérlegfordulónapi értékelése árfolyamnyereségének elhatárolása
- 482. Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása
 - 4821. Mérlegfordulónap előtti időszakot terhelő költségek, ráfordítások elhatárolása
 - 4822. Értékpapírok beszerzéséhez kapcsolódó különbözetből az időarányos árfolyamveszteség elhatárolása

- 4823. Fizetendő kamatok elhatárolása
- 483. Halasztott bevételek
 - 4831. Elengedett kötelezettségek miatti elhatárolás
 - 4832. Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolások
 - 4833. Térítés nélkül átvett (ajándékba kapott, fellelt stb.) eszközök értékének elhatárolása
 - 4834. Negatív üzleti vagy cégérték elhatárolása

49. ÉVI MÉRLEGSZÁMLÁK

- 491. Nyitómérleg számla
- 492. Zárómérleg számla
- 493. Adózott eredmény elszámolása

5. SZÁMLAOSZTÁLY: KÖLTSÉGNEMEK

51. ANYAGKÖLTSÉG

- 511. Vásárolt anyagok költségei
- 512. Egy éven belül elhasználódó anyagi eszközök költségei
- 513. Egyéb anyagköltség
- 519. Anyagköltség megtérülés

52. IGÉNYBE VETT SZOLGÁLTATÁSOK KÖLTSÉGEI

- 521. Szállítás-rakodás, raktározás költségei
- 522. Bérleti díjak
- 523. Karbantartási költségek
- 524. Hirdetés, reklám, propaganda költségek
- 525. Oktatás és továbbképzés költségei
- 526. Utazási és kiküldetési költségek (napidíj nélkül)
- 529. Egyéb igénybe vett szolgáltatások költségei

53. EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK KÖLTSÉGEI

- 531. Hatósági igazgatási, szolgáltatási díjak, illetékek
- 532. Pénzügyi, befektetési szolgáltatási díjak
- 533. Biztosítási díj
- 534. Költségként elszámolandó adók, járulékok, termékdíj
- 539. Különféle egyéb költségek

54. BÉRKÖLTSÉG

- 541. Bérköltség

55. SZEMÉLYI JELLEGŰ EGYÉB KIFIZETÉSEK

- 551. Munkavállalóknak, tagoknak fizetett személyi jellegű kifizetések
- 552. Jóléti és kulturális költségek
- 559. Egyéb személyi jellegű kifizetések

56. BÉRJÁRULÉKOK

- 561. Szociális hozzájárulási adó
- 562. Egészségügyi hozzájárulás
- 564. Szakképzési hozzájárulás
- 565. Rehabilitációs hozzájárulás
- 568. Táppénz hozzájárulás
- 569. Minden egyéb bérjárulék

57. ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS

- 571. Terv szerinti értékcsökkenési leírás
- 572. Használatba vételkor egy összegben elszámolt értékcsökkenési leírás

58. AKTIVÁLT SAJÁT TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKE

- 581. Saját termelésű készletek állományváltozása
- 582. Saját előállítású eszközök aktivált értéke

59. KÖLTSÉGNEM ÁTVEZETÉSI SZÁMLA

(elsődleges költségnem-elszámolás esetén, kizárólag összköltség eljárással)

- 59/51. Anyagköltség átvezetési számla
- 59/52. Igénybe vett szolgáltatások költségei átvezetési számla
- 59/53. Egyéb szolgáltatások költségei átvezetési számla
- 59/54. Bérköltség átvezetési számla
- 59/55. Személyi jellegű egyéb kifizetések átvezetési számla
- 59/56. Bérjárulékok átvezetési számla
- 59/57. Értékcsökkenési leírás átvezetési számla

59. KÖLTSÉGNEM ÁTVEZETÉSI SZÁMLA

(kizárólag költségnem-elszámolás és forgalmi költség eljárással)

- 59/581. Saját termelésű készletek állományváltozása átvezetési számla
- 59/582. Saját előállítású eszközök aktivált értéke átvezetési számla
- 59/81-84. Értékesítés közvetlen költségei átvezetési számla
- 59/85. Értékesítés közvetett költségei átvezetési számla

59. KÖLTSÉGNEM ÁTVEZETÉSI SZÁMLA

(elsődleges költségnem-elszámolás esetén)

- 591. Költségnem átvezetési számla
- 592. Saját termelésű készletek állományváltozása átvezetési számla
- 593. Saját előállítású eszközök aktivált értéke átvezetési számla

59. KÖLTSÉGNEM ELLENSZÁMLA

(elsődleges költség hely-költségviselői elszámolás esetén)

- 596. Költségnem ellenszámla
- 597. Saját termelésű készletek állományváltozása ellenszámla
- 598. Saját előállítású eszközök aktivált értéke ellenszámla

6. SZÁMLAOSZTÁLY: KÖLTSÉGHELYEK, ÁLTALÁNOS KÖLTSÉGEK

- 61. JAVÍTÓ-KARBANTARTÓ ÜZEMEK KÖLTSÉGEI
- 62. SZOLGÁLTATÁST VÉGZŐ ÜZEMEK (EGYSÉGEK) KÖLTSÉGEI
- 63. GÉPKÖLTSÉG
- 64-65. ÜZEMI IRÁNYÍTÁS ÁLTALÁNOS KÖLTSÉGEI
- 66. KÖZPONTI IRÁNYÍTÁS ÁLTALÁNOS KÖLTSÉGEI
- 67. ÉRTÉKESÍTÉSI, FORGALMAZÁSI KÖLTSÉGEK
- 68. ELKÜLÖNTETT EGYÉB ÁLTALÁNOS KÖLTSÉGEK
- 681. Alapítás-átszervezés költségei
- 682. Alap- és alkalmazott kutatás saját költségei
- 683. Vállalkozásba adott alap- és alkalmazott kutatás költségei
- 684. Kísérleti fejlesztés saját költségei
- 685. Vállalkozásba adott kísérleti fejlesztés költségei
- 686. Kutatás, kísérleti fejlesztés általános és közvetett költségei
- 687. Kutatás, kísérleti fejlesztés elszámolt értékcsökkenése
- 688. Garanciális javítási költségek
- 689. Egyéb elkülönített költségek

69. KÖLTSÉGHELYEK KÖLTSÉGEINEK ÁTVEZETÉSE

- 691. Költséghelyek költségeinek átvezetése
- 7. SZÁMLAOSZTÁLY: TEVÉKENYSÉGEK KÖLTSÉGEI**
- 71-75. TEVÉKENYSÉGEK KÖLTSÉGEI.
- 71-74. TERMELÉS KÖLTSÉGEI
- 75. SZOLGÁLTATÁS KÖLTSÉGEI
- 76. KÖLTSÉGHELYEK TERMELÉSI KÖLTSÉGEI
- 77-78. FORGALOMBAHOZATAL KÖLTSÉGEI

79. TEVÉKENYSÉGEK KÖLTSÉGEINEK ELSZÁMOLÁSA

(elsődleges költségnem-elszámolás esetén)

- 791. Saját termelésű készletek elszámolása
- 792. Saját előállítású eszközök elszámolása
- 793. Értékesített saját termelésű készletek elszámolása
- 794. Saját termelésű készletek felhasználásának elszámolása
- 795. Közvetlenül értékesítésként elszámolt tevékenységek közvetlen költségeinek elszámolása

79. TEVÉKENYSÉGEK KÖLTSÉGEINEK ÁTVEZETÉSE

(elsődleges költség-hely-költségviselő elszámolás esetén) ,

- 791. Saját termelésű készletek átvezetése
- 792. Saját előállítású eszközök aktivált értékének átvezetése
- 793. Értékesített saját termelésű készletek átvezetése
- 794. Saját termelésű készletek felhasználásának átvezetése

795. Közvetlenül értékesítésként elszámolt tevékenységek közvetlen költségeinek átvezetése

8. SZÁMLAOSZTÁLY: ÉRTÉKESÍTÉS ELSZÁMOLT ÖNKÖLTSÉGE ÉS RÁFORDÍTÁSOK

81-83. SZÁMLACSOPORTOK

az összköltség eljárással készülő eredménykimutatáshoz

81. ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

- 811. Anyagköltség
- 812. Igénybe vett szolgáltatások értéke
- 813. Egyéb szolgáltatások értéke
- 814. Eladott áruk beszerzési értéke
- 815. Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke

82. SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

- 821. Bérköltség
- 822. Személyi jellegű egyéb kifizetések
- 823. Bérjárulékok

83. ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS

81-85. SZÁMLACSOPORTOK

a forgalmi költség eljárással készülő eredménykimutatóshoz

81-82. BELFÖLDI ÉRTÉKESÍTÉS KÖZVETLEN KÖLTSÉGEI

- 811. Belföldi értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
- 812. Belföldi értékesítés eladott áruk beszerzési értéke
- 813. Belföldi értékesítés eladott (közvetített) szolgáltatások értéke

83-84. EXPORTÉRTÉKESÍTÉS KÖZVETLEN KÖLTSÉGEI

- 831. Exportértékesítés elszámolt közvetlen önköltsége
- 832. Exportértékesítés eladott áruk beszerzési értéke
- 833. Exportértékesítés eladott (közvetített) szolgáltatások értéke

85. ÉRTÉKESÍTÉS KÖZVETETT KÖLTSÉGEI

- 851. Értékesítési, forgalmazási költségek
- 852. Igazgatási költségek
- 853. Egyéb általános költségek

86. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK

- 861. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök könyv szerinti értéke
- 862. Értékesített, átruházott (engedményezett) követelések könyv szerinti értéke

- 863. Mérlegfordulónap előtt bekövetkezett, az üzleti évhez kapcsolódó ráfordítások
 - 8631. Káreseménnyel kapcsolatos fizetések, fizetendő összegek
 - 8632. Bírságok, kötbérek, fekbérek, késedelmi kamatok, kártérítések
 - 8633. Külföldön, külföldi telephelyen fizetett, fizetendő nyereségadó
 - 8634. Költségek (ráfordítások) ellentételezésére adott támogatás, juttatás
 - 8635. Termékpálya-szabályozáshoz kapcsolódó fizetések
- 864. Utólag adott - közvetve kapcsolódó - pénzügyileg rendezett engedmény
- 865. Céltartalék képzése
 - 8651. Céltartalék-képzés a várható kötelezettségekre
 - 8652. Céltartalék-képzés a jövőbeni költségekre
 - 8653. Céltartalék-képzés egyéb címen
- 866. Értékvesztés, terven felüli értékcsökkenés
 - 8661. Készletek elszámolt értékvesztése
 - 8662. Követelések elszámolt értékvesztése
 - 8663. Immateriális javak elszámolt terven felüli értékcsökkenése
 - 8664. Tárgyi eszközök elszámolt terven felüli értékcsökkenése
- 867. Adók, illetékek, hozzájárulások
 - 8671. Költségvetéssel elszámolt adók, illetékek, hozzájárulások
 - 8672. Önkormányzatokkal elszámolt adók, illetékek, hozzájárulások
 - 8673. Elkülönített alapokkal elszámolt adók, illetékek, hozzájárulások
 - 8674. Ráfordításként elszámolt jövedéki adó
- 868. Kivételes nagyságú vagy előfordulású költségek és ráfordítások
 - 8681. Társaságba bevitt nem pénzügyi eszközök vesztesége
 - 8682. Tartozásátvállalás szerződés szerinti összege
 - 8683. Egyéb vagyonsökkenéssel járó ráfordítások
 - 86831. Térítés nélkül (ajándékként) átadott eszközök nyilvántartás szerinti értéke
 - 86832. Térítés nélkül nyújtott szolgáltatások bekerülési értéke
 - 86833. Elengedett követelés könyv szerinti értéke
 - 86834. Végrelegesen fejlesztési célra adott támogatás
 - 86835. Végrelegesen átadott pénzeszközök
- 869. Különféle egyéb ráfordítások
 - 8691. Behajthatatlan követelés leírt összege
 - 8693. Hiányzó, megsemmisült, állományból kivezetett készletek könyv szerinti értéke
 - 8694. Kereskedelmi áruk veszteségjellegű leltárértékelési különbözete

87. PÉNZÜGYI MŰVELETEK RÁFORDÍTÁSAI

- 871. Részesedésekből származó ráfordítás és árfolyamvesztés
 - 8711. Kapcsolt vállalkozásban részesedés értékesítésének árfolyamvesztése
 - 8712. Jelentős tulajdoni részesedés értékesítésének árfolyamvesztése
 - 8713. Egyéb értékesített részesedés árfolyamvesztése
 - 8714. Társaságba bevitt tartós részesedések árfolyamvesztése

- 8715. Jogelőd gazdasági társaságban lévő megszűnt tartós részesedés nyilvántartás szerinti értéke
- 8716. Jogutód nélkül megszűnt részesedés ellenében kapott eszközök és átvett kötelezettségek értékének különbözete, ha a kapott eszköz értéke kevesebb
- 8717. Tőkekivonással történő tőkeleszállításnál a bevont részesedés árfolyamvesztesége
- 8718. Átalakuláskor az átalakult társaságban lévő megszűnt részesedés és az új részesedés értékének különbözete, ha az eszköz értéke kevesebb
- 8719. Átvevő gazdasági társaságon kívüli tulajdonosnál (tagnál) – a gazdasági társaság beolvadása esetén – a jogelőd gazdasági társaságban lévő megszűnt tartós részesedés nyilvántartás szerinti értékének és a megszűnt részesedésre jutó saját tőke értékének a különbözetét, amennyiben a saját tőke értéke a kevesebb;
- 8719. Térítés nélkül átadott tartós részesedések nyilvántartási értéke
- 872. Befektetett pénzügyi eszközök ráfordítása és árfolyamvesztesége
 - 8721. Befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott és eladott, beváltott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír eladási ára, illetve névértéke és könyv szerinti értéke közötti – veszteségjellegű – különbözetet az értékesítéskor, illetve a beváltáskor;
 - 8722. Térítés nélkül átadott, befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott értékpapírok és kölcsönök összegének nyilvántartás szerinti értéke;
 - 8723. Befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott befektetési jegyek eladásakor, beváltásakor a nettó eszközérték és a könyv szerinti érték különbözetében realizált vesztesége;
 - 8724. Gazdasági társaság tulajdonosánál (tagjánál) a gazdasági társaságba bevitt, befektetett pénzügyi eszközök között kimutatott értékpapír vagy kölcsön nyilvántartás szerinti értékének és a létesítő okiratban meghatározott értékének a különbözete, amennyiben a nyilvántartás szerinti érték a több
- 873. Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások
 - 8731. Kölcsönök, hitelek fizetendő kamata
 - 8732. Értékpapírok után fizetendő kamat
 - 8733. Hátrasorolt kötelezettségek után fizetendő kamat
 - 8734. Valódi penziós ügyletek kamatráfordítása
 - 8735. Kamatfedezeti ügyletek vesztesége
- 874. Részesedések, értékpapírok, bankbetétek értékvesztése
 - 8741. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések értékvesztése
 - 8742. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok értékvesztése
 - 8743. Tartós bankbetétek értékvesztése
 - 8746. Tulajdoni részesedést jelentő befektetések visszaírt értékvesztése
 - 8747. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok visszaírt értékvesztése
 - 8748. Tartós bankbetétek visszaírt értékvesztése
- 875-879. Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai

875. Forgóeszközök között kimutatott
- 8751. Tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékesítésének árfolyamvesztesége
 - 8752. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír értékesítésének, beváltásának árfolyamvesztesége
 - 8753. Diszkont értékpapír értékesítésének, beváltásának árfolyamvesztesége
 - 8754. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír törlesztésekor realizált árfolyamveszteség
 - 8755. Térítés nélkül, apportba átadott forgatási célú értékpapírok nyilvántartási értéke
876. Átváltáskori, értékeléskori árfolyamveszteség
- 8761. Deviza- és valutakészletek forintra átváltásának árfolyamvesztesége
 - 8762. Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamvesztesége
 - 8763. Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek mérlegfordulónapi értékelésének összevont árfolyamvesztesége
877. Egyéb árfolyamveszteségek, opciós díjak
- 8771. Névérték felett vásárolt értékpapír bekerülési értéke és névértéke közötti különbözetből az elhatárolt veszteség
 - 8772. Nem fedezeti célú elszámolási ügyletek elszámolt vesztesége
 - 8773. Nem kamatfedezeti célú, egyéb fedezeti ügyletek elszámolt vesztesége
 - 8774. Vásárolt eladási opcióért fizetett opciós díj
 - 8775. Le nem hívott vételi opcióért fizetett opciós díj
 - 8776. Bekerülési értékben figyelembe nem vett, lehívott vételi opció opciós díja
 - 8777. Valós értéken történő értékelésből származó negatív értékkülönbözlet
878. Vásárolt követelésekkel kapcsolatos ráfordítások
- 8781. Behajthatatlan vásárolt követelés leírt összege
 - 8782. Vásárolt követelés be nem folyt összege
 - 8783. Vásárolt követelés értékesítésének vesztesége
879. Egyéb pénzügyi ráfordítások
- 8791. Pénzügyi rendezéshez kapcsolódó adott árendedmény
 - 8792. Közös üzemeltetés megtérítendő közös költsége
 - 8793. Közös üzemeltetés átadott nyeresége
 - 8794. Egyesülés működési költségeinek megtérített összege

89. NYERESÉGET TERHELŐ ADÓK

- 891. Társasági adó

9. SZÁMLAOSZTÁLY: ÉRTÉKESÍTÉS ÁRBEVÉTELE ÉS BEVÉTELEK

91-92. BELFÖLDI ÉRTÉKESÍTÉS ÁRBEVÉTELE

93-94. EXPORTÉRTÉKESÍTÉS ÁRBEVÉTELE

96. EGYÉB BEVÉTELEK

- 961. Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevétele
- 962. Értékesített, átruházott (engedményezett) követelések elismert értéke
- 963. A mérlegkészítés időpontjáig pénzügyileg rendezett, az üzleti évhez kapcsolódó egyéb bevételek
 - 9631. Káreseményekkel kapcsolatosan kapott bevételek
 - 9632. Kapott bírságok, kötbérek, fekbérek, késedelmi kamatok, kártérítések
 - 9633. Behajthatatlannak minősített és leírt követelésekre kapott összegek
 - 9634. Költségek, ráfordítások ellentételezésére kapott támogatás, juttatás
 - 9635. Termékpálya-szabályozáshoz kapcsolódóan kapott összegek
- 964. Utólag kapott - közvetve kapcsolódó - pénzügyileg rendezett engedmény
- 965. Céltartalék felhasználása (csökkenése, megszűnése)
 - 9651. Várható kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása
 - 9652. Jövőbeni költségekre képzett céltartalék felhasználása
 - 9653. Egyéb címen képzett céltartalék felhasználása
- 966. Visszaírt értékvesztés, terven felüli értékcsökkenés
 - 9661. Készletek visszaírt értékvesztése
 - 9662. Követelések visszaírt értékvesztése
 - 9663. Immateriális javak visszaírt terven felüli értékcsökkenése
 - 9664. Tárgyi eszközök visszaírt terven felüli értékcsökkenése
- 967. Visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás, juttatás, kártérítés
 - 9671. Költségvetésből kapott támogatás, juttatás
 - 9672. Önkormányzattól kapott támogatás, juttatás
 - 9673. Elkülönített alapoktól kapott támogatás, juttatás
 - 9674. Biztosító által visszaigazolt kártérítés összege
- 968. Kivételes nagyságú vagy előfordulású bevételek
 - 9681. Társaságba bevitt nem pénzügyi eszközök nyeresége
 - 9682. Tartozásátvállalás során - ellentételezés nélkül - átvállalt kötelezettség összege
 - 9683. Egyéb vagyoni növekedéssel járó bevételek
 - 96831. Térítés nélkül vagy ajándékként átvett, illetve fellelt eszközök forgalmi, piaci értéke
 - 96832. Térítés nélkül kapott szolgáltatások piaci értéke
 - 96833. Hitelező által elengedett kötelezettség értéke
 - 96834. Végrelegesen fejlesztési célra kapott támogatás
 - 96835. Végrelegesen átvett (kapott) pénzeszközök
 - 96836. Elévült kötelezettség összege
- 969. Különféle egyéb bevételek
 - 9693. Készletek leltározásakor feltárt adminisztrációs többlet
 - 9694. Kereskedelmi áruk nyereségjellegű leltárértékelési különbözete
 - 9695. Negatív üzleti vagy cégértékből az üzleti évben leírt összeg

97. PÉNZÜGYI MŰVELETEK BEVÉTELEI

- 971. Kapott (járó) osztalék és részesedés
 - 9711. Kapcsolt vállalkozástól kapott (járó) osztalék és részesedés
 - 9712. Jelentős tulajdoni részesedés után kapott (járó) osztalék és részesedés
 - 9713. Egyéb kapott (járó) osztalék és részesedés
- 972. Részesedésekből származó bevételek és árfolyamnyereségek
 - 9721. Kapcsolt vállalkozásnak értékesített részesedés árfolyamnyeresége
 - 9722. Jelentős tulajdoni részesedés értékesítésének árfolyamnyeresége
 - 9723. Egyéb értékesített részesedés árfolyamnyeresége
 - 9724. Társaságba bevitt tartós részesedések árfolyamnyeresége
 - 9725. Térítés nélkül kapott részesedések piaci áron
 - 9726. Jogelőd gazdasági társaságban lévő megszűnt részesedés ellenében kapott eszközök és átvett kötelezettségek értékének különbözete, ha a kapott eszközök értéke a több
 - 9727. Tulajdonosnál a gazdasági társaság jegyzett tőkéjének leszállításakor, ha a tőkeleszállítás tőkekivonás útján valósul meg, a bevont tartós részesedés nyilvántartás szerinti értékének és névértéke fejében átvett eszközök értékének a különbözetét, amennyiben az átvett eszközök értéke a több
 - 9728. Átalakuló, egyesülő, szétváló gazdasági társaság tulajdonosánál a jogelőd gazdasági társaságban lévő megszűnt tartós részesedés nyilvántartás szerinti értékének és az átalakulással, egyesüléssel, szétválással létrejött gazdasági társaságban szerzett részesedés bekerülési értékének a különbözetét, amennyiben a szerzett részesedés értéke a több;
 - 9729. Átvevő gazdasági társaságon kívüli tulajdonosnál (tagnál) – a gazdasági társaság beolvadása esetén – a jogelőd gazdasági társaságban lévő megszűnt tartós részesedés nyilvántartás szerinti értékének és a megszűnt részesedésre jutó saját tőke értékének a különbözetét, amennyiben a saját tőke értéke a több;
- 973. Befektetett pénzügyi eszközök bevétele, árfolyamnyeresége
 - 9731. Tartósan adott kölcsön (bankbetét) kapott (járó) kamata
 - 9732. Kamatozó értékpapír kapott (járó) kamata
 - 9733. Kamatozó értékpapír értékesítésekor az eladási árban lévő kamat
 - 9734. Kamatozó értékpapír vételárában lévő kamat (csökkentő tétel)
 - 9735. Befektetési jegyek kapott hozama, azok eladásakor, beváltásakor realizált nyeresége
 - 9736. Lízingdíjban lévő kapott (járó) kamat
 - 9737. Diszkont értékpapírnál időarányosan elszámolt összeg
 - 9738. Eladott (beváltott) értékpapír árfolyamnyeresége
 - 9739. Társaságba bevitt, térítés nélkül átadott tartós értékpapírok vagy kölcsönök árfolyamnyeresége

[A 9731-9738. számlákra könyvelt tételeknél el kell különíteni a kapcsolt vállalkozástól kapott tételeket az egyéb vállalkozásoktól, természetes személytől kapott tételektől.]

974. Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek

9741. Forgóeszközök között kimutatott kölcsön, váltókövetelés, pénzeszköz után kapott (járó) kamat

9742. Forgóeszközök között kimutatott kamatozó értékpapírok után kapott (járó) kamat

9743. Kamatozó értékpapír vételárában lévő kamat (csökkentő tétel)

9744. Forgóeszközök között kimutatott diszkont értékpapírnál időarányosan elszámolt összeg

9745. Forgóeszközök között kimutatott értékpapírok értékesítésekor az eladási árban lévő kamat

9746. Valódi penziós ügyletek kamatbevétele

9747. Kamatfedezeti ügyletek nyeresége

(A 9741-9747. számlákra könyvelt tételeknél el kell különíteni a kapcsolt vállalkozástól kapott tételeket az egyéb vállalkozásoktól, természetes személyektől kapott tételektől.)

975-979. Pénzügyi műveletek egyéb bevételei

975. Forgóeszközök között kimutatott

9751. Tulajdoni részesedést jelentő befektetés értékesítésének árfolyamnyeresége

9752. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír értékesítésének, beváltásának árfolyamnyeresége

9753. Diszkont értékpapír értékesítésének, beváltásának árfolyamnyeresége

9754. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír törlesztésekor realizált árfolyamnyereség

9755. Térítés nélkül, apportba átadott forgatási célú értékpapírok piaci értéke

976. Átváltási, értékeléskori árfolyamnyereség

9761. Deviza- és valutakészletek forintra átváltásának árfolyamnyeresége

9762. Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamnyeresége

9763. Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek mérlegfordulónapi értékelésének összevont árfolyamnyeresége

977. Egyéb árfolyamnyereségek, opciós díjbevételek

9771. Névérték alatt vásárolt értékpapír bekerülési értéke és névértéke közötti különbözetből az elhatárolt nyereség

9772. Nem fedezeti célú elszámolási ügyletek elszámolt nyeresége

9773. Nem kamatfedezeti célú, egyéb fedezeti ügyletek elszámolt nyeresége

9774. Kiírt opcióért kapott opciós díj

9777. Valós értéken történő értékelésből származó pozitív értékkülönbözet

978. Vásárolt követelésekkel kapcsolatos bevételek

9781. Könyv szerinti értéket meghaladó összegben befolyt bevétel

9782. Vásárolt követelés értékesítésének nyeresége

- 979. Egyéb pénzügyi bevételek
 - 9791. Pénzügyi rendezéshez kapcsolódó kapott árengedmény
 - 9792. Közös üzemeltetés költségeinek átterhelt összege
 - 9793. Közös üzemeltetés átvett nyeresége
 - 9794. Egyesülés működési költségeinek átterhelt összege

0. SZÁMLAOSZTÁLY: NYILVÁNTARTÁSI SZÁMLÁK